Q. F. F. F. Q. S.

GOTHOFREDI VOIGTII, DELICIANI,

DELICIÆ PHYSICÆ

ΕΠΙΔΙΕΣΚΕΥΑΣΜΕΝΑΙ,

DE

STILLICIDIO SANGUINIS EX INTEREMTI HOMINIS CADAVERE PRÆSENTE OCCISORE,

LACRYMIS CROCODILI,

CATULIS URSARUM, AMORE OVIS ET LUPI, PISCIBUS FOSSILIBUS ET VOLATILIBUS, CONVENTU SAGARUM AD SUA SABBATA, INFANTIBUS SUPPOSITITIIS, CORNU CERVI, ET STELLIS CADENTIBUS

ACCURATA METHODO CONSCRIPTÆ.

ROSTOCHII,

Imprimebat JOHANNES KILIUS, Univ. Typ.

ANNO M. DC. LXXI.

UMME REVERENDO, ILLUSTRI, MAGNIFICO ATQUE EMINENTISSIMO

DOMINO

DN. CHRISTIANO CASSIO,

JCto CELEBERRIMO,

ACRI LATERAN. PALATII, AULÆq; CÆSAREÆ COMITI PALATINO ET IMPERII EXEMTO,

ERENISS. DUCUM HOLSATIÆ, NEC NON EPISCOPI LUBECENSIS CONSILIARIO INTIMO,

ANCELLARIÆ CAMERÆQUE DIRECTORI SUMMO,

APITULI UTHINENSIS DECANO SPECTATISSIMO,

OMINO, AFFINI AC PATRONO MEO OPTIMO, MAXIMO,

S. P. D.

GOTHOFREDUS VOIGTIUS.

EMINENTISSIME DOMINE,

Biennium est, & quod excurrit, cùm Disputationes aliquot Academicas illustri TUO dedicavi nomini: ex quo tempore nihil postea habui prius aut antiquius, quàm ut omni ratione niterer, TU-

UM mihi conciliare animum, quem erga Musas propensissimum esse, testes fide digni mihi confirmarant. In his beatus noster JANUS erat, Episcopus de Ecclesiâ Megapolitanâ optimè meritus, Socer meus etiam post fata venerandus, quo interprete primus literis meis ad TE patefiebat aditus. Nec falsum me spes ac opinio mea habebant. Nam præter favorem ac gratiam TUAM, quam ambiebam honestè, summa præterea mihi tribuisti beneficia, quæ si à Serenissimo nostro PRINCIPE recessero, cum nullius omnino officiis comparare possum. Præfiscini dicam: non Patronum, sed PATREM & ampliùs TE mihi mesq; præstitisti. Atq; utinam dignum aliquod grati mei animi monimentum reperire, TIBIQ; consecrare potuissem! Sed adeò curta mihi erat supel-

lex, ut, licet omnem meam excuterem paupertatem, nihil tamen in eâ, quod summi viri personâ dignum esset, invenirem. Tandem TE meas esse aliquid putare nugas intelligebam, quod quidem ex amore magis, quàm judicio profectum crederem, si amorem TUUM sine judicio esse posse scirem. Mittebam igitur TUÆ MAGNIFICENTIÆ opuscula quædam Physica, hîc Güstrovii edita, non ut ea perlegeres: summa quippe Regum Principumq; TIBI obeunda negotia ab ejusmodi tricis animum avocant; sed ut humilem meum in TE affectum inde cognosceres. Atque hæc quidem misi; sed missorum toties me pœnitet, quoties ne meminerim, à me imperrare non possum. Adeò priores fœtus provectioris damnat ætatis judicium, nec tamen unquam de-

ſinimus diſplicitura condere. Emendare quidem nonnulla ex meis cœpi, & in his præcipue Diſputationes illas Academicas, *Deliciarum Phyſicarum* nomine inſignitas; ſed cùm manum admoverem operi tanta in eo occurrebat difficultas, ut ab incepto me ferè deterruiſſet. Dum enim Latini ſermonis puritatem ſectabar, veritatem penè amiſiſſem, quæ Romanæ literaturæ cancellis ſe includi non ſemper patitur. Itaq; Philoſophi veſtigia ſequens, ὀνοματοποιεῖν mihi quandoq; licitum, meque non Latinitatis, veritatis ſtudioſis ſcribere putabam. TIBI autem cùm dedicatum irem denuò hunc librum, dubius hærebam iterum, quid agendum mihi eſſet: quippe non ignarus, TE magni illius GROTII exemplo elegantiſſimè ſcribere ac puriſſimè. Atq; hac novâ difficultate obortâ adeò

 pro-

profectò commovebar, ut animum fere desponddissem, omnemq; scribendi conatum penitus abjecissem. Recordatus tamen singularis TUÆ ac propè divinæ in tantâ dignitate humanitatis, quâ TE adeò demisisse, ut missis ad me literis, quàm carus TIBI essem ostenderes: animos sumsi, atq; in incepto opere perrexi, quædam nunc addens, nunc demens, usq; dum ad finem meo defunctus mihi videbar labore, quum in alium incidebam scopulum, metuens, ne crambem bis coctam TIBI apponerem. Sed & hunc metum TUA mihi eximebat humanitas, & amor scientiæ naturalis, qui eò TE adegit, ut præclarè de me meisq; sentire. Quod cùm recordor, etsi me[illegible] probè novi, tamen mihi in[illegible]um aliquid esse videor, istâq; inani ambitione ita profectò delector, ut il-

ledo-

le dolor, quem ex difficultate capio remunerandi, si non tollatur, minuatur quidem certè. Quanquam TU is es, qui TE satis superq; remuneratum existimas, si modò id, quod dedisti, ab eo, qui accepit, intelligis memoriâ teneri. Quo in officio præstando, noli credere quenquam esse, qui me vincat. Argumento sunt *Deliciæ* hæ *Physicæ*, quas ut olim rudes, ita nunc paulo politiores illustri TUÆ consecro MAGNIFICENTIÆ, ut videant omnes, me, qui gratus esse non potui; ingratum tamen vivere noluisse. Persis in more positum fuit, occurrenti Regi offerre munera, pro suâ quisque conditione, vilia aut splendida. Ex hoc more Sinæta procul à suo tugurio Artaxerxi Mnemoni obviam factus, aquam manu haustam obtulit, quæ adeò grata dicitur fuisse Regi, ut au-

reâ phialâ excipi illam jusserit. Liceat mihi etiam induere personam Sinæ-tæ. TV, EMINENTISSIME CASSI, meus mihi sis Artaxerxes: aquæ loco sit hic liber, præmaturus ingenioli mei fœtus. Hunc TIBI dono in signum meæ in TE observantiæ gratiq; animi. Si susceperis, multò mihi præ Sinæta videbor beatior, atq; felicior: idq; ita futurũ, sperare quidem non audeo, cùm me noverim, nec desperare tamen, cùm TE noverim. VALE, & me quocunq; loco, modò ne extra clientum TVORVM numerum pone.

Scrib. Güstrovii V. Kal.
Jan. A. C. 1671.

In vanis

IN vanis alii consumunt tempora rebus,
Atq; dies gerris, futilibusq; terunt.
Tu contrà Cæli metas, terræq; meatus
Indefessus obis, dexteritate notas.
Grajugenûm, & Latii constipas undique Gazas,
Quicquid in antiquis delituisse patet.
Naturæ Templum voluis catus, atque revoluis,
Conspicienda polo, & conspicienda solo.
Pavisti mentes juvenumque senumq; potenter,
Laicus & Clerus Scripta polita legunt.
Plus ultra tendis, Naturæ occulta repandis,
Delicias Physicas sistis, hoc artis opus.

LEM-

LEMNIUS, & SCHOTTUS, SCHWENTERUS in hisce fuêrunt,
Non pigeat Musas lumina tanta sequi.
Quisquis in hoc circo Musarum flagrat amore,
Delicias VOIGTI comparet, atq; legat.

Hisce Clarissimi, Eximii atq; Excellentissimi DN. VOIGTII, Illustris Lycei Gûstrovici Rectoris Celebratissimi, amici & fautoris honoratissimi DELICIAS PHYSICAS docto orbi commendare voluit.

CHRISTIANUS WOLDENBERGIUS,
Crempâ-Holsat. Phil. J U. D. Decretal. PP.
Ducalis Consist. Assessor & Comes
Palat. Cæsareus.

INDEX

INDEX CAPITUM.

VI. CAP.
DE
PISCIBUS VOLATILIBUS

VII. CAP.
DE
CONVENTU SAGARUM

VIII. CAP.
DE
INFANTIBUS SUPPOSITITIIS.

IX. CAP.
DE
CORNU CERVI.

X. CAP.
DE
STELLIS CADENTIBUS.

Q. D. B. V.

Q. D. B. V.

DELICIARUM PHYSICARUM CAPUT I.

DE STILLICIDIO SANGVINIS EX INTEREMTI HOMINIS CADAVERE, PRÆSENTE OCCISORE.

PLuviæ Sanguineæ. Sanguis in igne, cervorum cornibus, pane, uvis, piscibus & pisis. Historia varia de stillicidio Sanguinis præsente occisore. Sententia Galeoti, Vincentii & Scribonii hâc de re. Levini Lemnii, Kircheri & Kozack aliorumq́ opinio. Campanellæ, Petri de Albano & Tholosani mens. Al... sententiæ Cœlii Rhodigini, Bodini, Corne... mæ, Majoli, VVatsonÿ, Neovaldi, *Libavÿ, V... Horstÿ & Sperlingÿ. Vox Stillicidium. Sa... ... cadaver. Homo. Antipath... ...pa hia. ...ritus. Distinctiones ad statu... ...oversiæ partes. Vera sententia explicat... ...onfirmatur primò rationibus, deinde exemplis. ... vindicatur ab objectionibus Magistri cujusdam Lipsiensis. Examen opinio-*

opinionis Galeoti & Sympathias defensorum. Lemnii, Schotti & Kircheri error refutatur. Quid de Campanellæ & Tholosani sententiâ habendum sit, ostenditur. Lapsus Cœlii Rhodigini. Bodini & Kornmanni sententia falsitatis & impietatis convincitur. Error Cornelii Gemmæ. Majoli sententia examinatur. Judicium de VVatsonii opinione. Libavii & Avicennæ somnia. Censura opinionis Valeriolæ & Tympii.

MUlta de *Sanguine* passim apud Scriptores memoratu reperiuntur digna. Sic memoratu digna *pluvia* illa *sanguinea*, quæ cecidit in *Gallia*, Anno Christi 541. teste *Büntingero*; in *Silesia*, Anno Christi 1268. teste *Hammero*; in *Helvetia*, Anno Christi 1274. teste *Jovio*; in *Bavaria*, Anno Ch. 1349. teste *Stumpfio*; in *Bohemia*, A. C. 1416. teste *Hagecio*; in *Saxonia*, A. C. 1548. teste *Pomario*; in *Lusitania*, A. C. 1551. teste *Sleidano*. Memoratu dignæ *aristæ* illæ *sanguineæ*, quæ anno ante natum Christum 215. desuper delapsæ perhibentur à *Livio* & *Polybio*. Memoratu dignæ *sanguinis* illæ *guttæ*, quæ sub ipsis flammis extiterunt, Alexandro M. T[...]rum obsidente, ut testatur *Curtius*. Memoratu digna *hæmorrhagia*, sive *sanguinis fluxus ex parietibus & cervorum cornibus*, A. C. 1580. autore *Büntingero*; ex *pane*

pane, quem militum aliquis apud Macedonas fregerat, ut tradit *Curtius*; Ex *uvis*, quas Hungari A. C. 1546. decerpſerant, ſcribente *Ghonneyero*; Ex *piſcibus & piſis*, quod anno hujus ſeculi 63. *Jutreboga*, eveniſſe, perhibent. Quò etiam nonnulli referunt *hæmorrhagiam illam ex cadaveribus hominum, injuſtè occiſorum, præſentibus iis, qui authores cædis extiterunt.* Cujus rationes quidem Phyſicas multi, iiq; non indocti Viri reddere anxiè ſunt conati, ſed fruſtra. Nam, ut *B. Sperling: Inſtit: Phyſ. l. 2.* inquit, *experientia illa de ſanguine, è cadavere occiſi ad præſentiam homicidæ ſtillante, fallax eſt. Nec enim ſemper ſanguine ſtillat cadaver, homicidâ præſente: Nec quoties ſtillat, toties homicida adſtat.* Quamobrem nos impræſentiarum varias Autorum opiniones, ex Phyſicis potiſſimùm petitas, recenſebimus, & numquid ponderis ipſis inſit, pro ingenii viribus videbimus. Deus faxit FELICITER!

SECTIO I.

ΠΡΟΠΑΡΑΣΚΕΥΑΣΤΙΚΗ,

Varias historias atq; Auctorum sententias recensens.

ARTICULUS I.

Producens historias.

§. I.

PErsuasum omninò multis est, innocenter occisorum corpora, in conspectum producta, præsente interfectore, sanguinem è vulnere, naribus aut alia corporis parte profundere. Cujus rei exemplum affert *Franc. Valeriola lib. 2. Obser. fol. 202.* illudq; se vidisse, plenâ attestatur fide. Nam cùm *Jacobus ab Aqueria*, Patritius Arelatensis, vulnere mortuus esset, & qui vulnerarat, à Magistratu comprehensus, in conspectum cadaveris delatus fuisset, ut occisum recognosceret, & scelus fateretur, mox ebulliens sanguis multô cum fervore & bullis è vulnere & naribus prodire, cunctis adspectantibus, cœpit.

§. II. Idem ingeniosus ille Poëta **Haarsdörffer in Jämmerlichen Mord-Geschichten**

tenc.

ten c. CXXIX. 3. p. 444. de Opilionis cujusdam occisi cadavere refert. Scilicet cùm Anno 1607. d. 25. Aprilis, Opilio quidam, in Hispania, suum pasceret gregem, à Nobilibus duobus interfectus, & fruticeto injectus fuit. Judices ejus loci, Opilione multum diuq; perquisito, post quatriduum demum sub fruticeto eum reperere. Quoniam verò cædes ista sine testibus facta erat, suspicio in Nobiles, in viciniâ habitantes, cecidit. Qui etiam capti & ad occisi cadaver rapti sunt. Sed quid fit? Primus vix limis, ut ajunt, oculis cadaver aspexerat, ecce! copiosus inde promanare sanguis occipit. Alterô verò accedente, ipsa interempti dextera adstantibus primò vulnera, post & ipsum occisorem monstravit. Quò factum, ut duo illi suspecti Nobiles cædis hujus ductores sponte sese confiterentur, dignumq; factis suis supplicium luerent.

§. III. Aliud exemplum citatus Autor l. d. affert, cujus ipsa Germanica verba adscribere non verebimur:

Zu Wertheim in Francken / wurde ein toder Leichnam zu Nachts auff der Gassen gefunden: 36. Stunden hernach / als der Leichnam etliche Stunden unter den frey-

en Himmel gestanden / (damit man nicht wähnen können / die Bewegung macht die Wunden blutend) ist darüber geführet worden Baltas und Niklas N. N. der Cörper aber hat kein Zeichen von sich gegeben. Diese beyde waren davon gegangen / wie sich der Streit angehoben / und also unschuldig. Auff fürführen Jörg N. hat der Cörper aus dem Munde blutigen Schaum gegeben (dieser ist dabey gewesen / hat aber nicht Hand angeleget / doch den Streit angefangen / und das ärgste dazu geredet.) Nach dessen Ab- und Vorführung Clausen Wächters (welcher nach seinem Vorgeben Friede machen wollen / und den Entleibten die Helleparte genommen) hat gedachter Cörper Blut gegossen aus den Wunden über dem Hertze / und selbes gebebet / als ob der Entleibete noch lebete. Dessen ungeachtet hat der Wächter den Eyd geleistet / und (1) zween Finger auff deß entleibten Mund / (2) auff den Stich / und (3) auff den Nabel geleget / und dreymahls dem Pfarrer / der Ihm seineß Gewissens erinnert / den Eyd nachgesprochen / den Todschlag aber nicht bekennen wollen. In Gegenwart Lorentz N. mit welchem der Entlei-

Entleibete/ da er den Stich bekommen / zu thun gehabt/ und getrungen/ hat der Cörper abermahls blutigen Schaum aus dem Munde gegeben/ und etwas Blut aus den Wunden. Deß folgenden Tages hat sich der Wächter und Lorentz für einen Thäter angegeben/ weil Sie beyde Ihn wegen geringen Zanck Uhrsachen ümbgebracht. Ist Ihnen auch nach Ihrer That gelohnet worden.

§. IV. Simile huic refert *Crusius part. 3. annal. Svev. l. 9. c. 16. pag. 536.* Hoc 1510. anno, in Bacchanalibus, die Martis, interfectus est Johannes Albusser (apud Albussam in Mosbacensi Parochia) in Sultzbergo, punctione non magna super genu: nec percussor sciri potuit. Quatuor posteà septimanis, iterum die Martis, fratres & propinqui illius, duos Aucupes ex Kelenberga in Provinciale judicium Campidonum adduxerunt, ac de cæde accusarunt. Illi, se innocentes affirmâre; sententia lata est, ut jusjurando se purgarent: duobus digitis, inter quos alba lana, in vulnus impositis: annon aliqua mutatio vulneris secutura esset. Primô jurante nihil novi secutum; Altero autem jurante, rubere cœpit vulnus & sanguis exire, per

pedem defluens, populô cernente numerosô. Tun cjudices illum ut cædis Auctorem, capiti d n ar at : Quo etiam supplicio ctus â in viâ juxta provinciæ
1.
similia sunt ea, quæ *Korn:* xit exempla. Quorum *Herefordensis*, in Anglia E- *bertus de Clara*, comes Glo- erat injuriis, eò quod jura retur, ille invaderet. C nte. in suum Episcopus abscns Necessarij a us ad ejus Ecclesiam deferenda ossa ius carne ablatâ curaverunt. Mo vius factus est Comes, à puris nudatis omni carne ac sanguine ossibus nanavit sanguis. Id conspi- ome terrore concussus pœn tia- ctus ecclesiastica jura vi à vasa uit. *us* 5. Octobr. *Matth.* *pius* in a Theo Philos. c. XXIII. q. 31. p. 191.

§. VI. *Alterum* ex *Cantipratano* lib. 1. mir. c. §. 2. de *Henrico Abbate Blesensi*, narratur sequentibus verbis : Henricus Canonicus ularis in urbe Blesensi in monasterio S. Mariæ de Burgo medio, cùm diu Parisiis studuisset, in Abbatem licet invitus ab omnibus

est e-

est electus. Hic cùm in religiosos suos, tum hortatu ad regulam servandam, ad honestatem vitæ, & ut tenerent in manibus disciplinam, tum rigore usus esset, ab illis per tres scelestissimos Ribaldos conductos crudeliter occisus est. Roberto autem tunc socio ejus evadvnte, corpus occisi ad monasterium delatum est, & in Ecclesiâ collocatum, & vide Lector, quid actum sit & probatum. Statim enim ubi sequenti die ad sepulchrum occisi, de locis ubi extra manebant, rei criminis Ecclesiam intraverunt: Ecce vox sanguinis Fratris sui Abel de terrâ quasi vindictam clamans, per vulnera, quæ à locô occisionis sicca remanserant, abundantissimo sanguinis impetu in eorum præsentiâ manaverunt.

§. VII. *Tertium* est *Puellæ* cujusdam à Judæis crudelissimè occisæ, quod ea eodem *Cantipratano l. 2. mirac. c. 29. §. 22.* refert. Nimirum contigit Anno C. 1271. in villa Pfortzheim/ ut quædam malignissima vetula Judæis familiaris effecta, puellam eis annorum septem orbatam Parentibus venderet occidendam. Hanc igitur in secreto, super plura parialia teaminum obstructo ore ejus, in omnibus ferè juncturis membrorum inci-

cisionibus vulnerârunt, maximo conamine sanguinem exprimentes, & in ipsis linteaminibus diligentissimè receptantes. Hanc autem post tormenta defunctam, Judæi in aquam fluidam prope opidum projecerunt, & super eam lapidum congeriem posuerunt. Tertia verò vel quartâ die, per manum erectam ad cœlum à Piscatoribus est inventa, & in opidum deportata, horrentibus & clamantibus Populis, à judæis impiis tantum flagitium esse perpetratum. Erat autem in vicinia Marchio de Baden, qui mox audito tanto piaculo, pervenit ad corpus, statimq; ipsum corpus erectum residens tetendit manus ad Principem, quasi vindictam sanguinis, vel fortè misericordiam imploraret. Post horam verò dimidiam se deposuit defuncti more supinum. Adductis igitur ad hoc spectaculum impiis Judæis, statim eruperunt omnia vulnera corporis, & in testimonium horrendæ necis copiosum sanguinem effuderunt. Judæi capti pœnam dederunt.

§. VIII. Pertinet huc etiam casus ille, quem *Georgius Horstius Tr. d. Conserv. cadav. p.1.* sequentibus exponit: Anno τȣ̃ λόγȣ 1604. die 26. Decembris, Vir quidam Nobilis Ju-

lis Juvenis ætatis suæ 25. anno, vespertino tempore, circa nonam horam noctis, è fenestrâ domus superiori in opido Blindmarck/ inferioris Austriæ, bombardâ petitur, & globo tormentario per sinistram pectoris immisso, perq; dextram hypochondriorum exeunte, protinus in loco occiditur. Reviso cadavere, vulnereq; considerato, quantitas eadem introitus atq; exitus, non sine copiâ sanguinis profluentis, reperta est. Subsequente die 27. Decemb, tempore matutino, corpus occisi juvenis vestibus aliisq; ornatur, atq; ita per biduum quietum retinetur. Porro 30. Decemb. in libitinam reponitur, & in loco sacrô custoditur, idq; sine motu ulteriori, ubi tamen nihilominus ex vulnere superiori usq; ad 8. Jan. Anni 1605. recens quotidiè manavit sanguis, à quo tempore hæmorrhagia desiit. Rursus verò 13. Febr. circa meridianum tempus sanguinis fluxus per vulnus inferius hora una atq; altera deprehensus fuit, ac si jam vix cædes facta esset.

§. IX. Nec præterire possumus narrationem *Andreæ Hildebrandi*, in Epist. ad *Greg. Horst*. Sect. 9. p. 432. ita scribentis: Accidit cùm Stolpis adhuc essem, apud Illustriss. viduam,

duam, ut in vicino pago Schmalsin, Præfecti ejus loci exspatiatum euntis canis aquaticus, fortè fortuna infantem terrâ reconditum, & jam semiputridum erueret, quem cùm Præfectus in pagum reportari curâsset, puellas, viduas, reliquasq; omnes extra matrimonium viventes, convocari jussit, & singulis infantem ulnis gestare, ac sequentia verba eloqui mandavit: **dofern ich an diesem Kinde schuldig bin / so thue GOtt ein Zeichen an mir.** Indè cùm ad agnatam proximam reæ ordo pervenit, pauxillum sanguinis è naribus & quidem lentè effluxit: Ubi vero in manus propriæ matris traditus est (quæ virginali adhuc incedebat habitu, &, ut postmodum per torturam confessa est, Dantisci à Primario Mercatore impraegnata) copiosissimum ac rubicundissimum stillare cœpit sanguinem, multis instar miraculi id spectantibus, cùm ante octiduum jam terræ commissus, nec ut ipsamet fassa, vitalis unquam fuerat, quod tamen vix verum (ferum satis) putaverim. Mater, cum nihil aliud ab ea per Carnificem extorqueri potuit, quàm quod fœtum mortuum noctu clam terræ mandaverit, ne vel ita famæ jacturam pateretur, non capitis supplicio affecta, sed tantum proscripta fuit.

§. X.

§. X. Imprimis verò memorabile illud est, quod *Thuanus lib. 32. Histor.* commemorat de Cosmo Magno Hetruriæ Duce. Huic inter alios liberos erant duo filii, quorum minimus natu Garsias Johannem Fratrem jam tum Cardinalem vix 16. ætatis annum supergressum, ex puerili æmulatione, atroci odio diu nutrito, inter venandum, cum seorsim à sociis per devia alter in alterum incurrissent, acinace cominus transverberaverat. Cadavere inter vepreta invento req; ad Cosmum Parentem delatâ, is suspicatus, quod erat, cadaver multâ nocte in urbem inferri & in conclavi ædibus suis proximo collocari jubet, tùm semotis Arbitris ad conclave venit, & sevocatum Garsiam, ac de Fratre interrogatum, cum factum ille pernegaret, ad cadaver accedere jubet, eoq; renudato, & cruore ad percussoris conspectum mox ebulliente, En, inquit, sanguis Fratris tui, qui ultionem à Deo atq; etiam à me deposcit; Me miserum, qui tales Filios genuerim, aut iis superstes fuerim, quorum unum immani parricidio necatum hisce oculis adspicere cogor; alterum, ni impius & iniquus juris inter meos dispensator sim, è mediô tollere, ipsâ pietate suggerente compellor! Scelus

est Pa-

eſt Patri, Filium interficere, ſed majus ſcelus admittam, ſi eum vivere diutius patiar. Qui per fratris perniciem ad Patris necem & familiam totam cæde ac ferro evertendam gradum fecit. Tum ſatente crimen Garſiâ, & rixæ principium dediſſe Johannem affirmante, ita ut niſi peſte Fratris ſalutem propriam expedire non licuerit, Coſmus, qui mite Johannis ingenium noſſet, pugionem quo ille fratrem confoderat, & adhuc cinctus eò venerat, ſupplici eripit, nudumqve ſtringens, hodiè, inquit, peſtem domeſticam, ne latius exemplo ſerpat, è viſceribus meis avellere decrevi, & quanquam dulciſſimi Filii cædem, non niſi alterius filii moribus diſparis cæde expiare poſſim, malo me poſteritas infelicem ac durum Patrem prædicet, quàm imprudentiæ & iniquitatis arguat. Tu verò gaude, quòd vitam, quá indignus es, cum amittere debeas, in Patris manibus, à quo etiam accepiſti, depoſiturus ſis: quô dicto Deum comprecatus, ut factum comprobaret, & ſonti Filio gratiam delicti faceret, eum eodem pugione, quô fratrem confecerat, juxta Johannis cadaver interfecit, quam calamitatem ſilentio ſopiri voluit prudentiſſimus Princeps, fama ſparſa, ex popula-

populari morbo alterum post alterum extinctos.

§.XI. Deniq; huc referri etiam solet exemplum, quod quinquennio abhinc in oppido Koßwick/ duobus milliaribus à Wittebergâ distante, accidisse dicitur. Cùm n. illic venefica quædã mulier Adolescentem, arti sartoriæ add[illegible]ũ, præstigiis suis interfecisset, & posteà [illegible] fliu Mariti, ut suspicionem à se amoveret, [illegible] cadaver in feretro jam positum, accedens [t]ernâ vice hæc verba repetiisset: Hab ich Schuld an deinem Tode/ so gib ein Zeichen von dir; Tunc statim sanguis ex ore & naribus emanavit, atq; præsentem homicidii ream indicavit. Cæterùm longè plura superior pariter atq; recentior ætas refert exempla; Quæ si omnia recensere vellem, tempus prius & charta, quàm scribendi materia me deficerent. Quamobrem exposito nunc Articulo primô, esto

ARTICULUS II.

Proferens rationes.

§. I. Hic non una eademq; Eruditorum mens est: Sed tot ferè occurrunt sententiæ, quot capita Scriptorum. *Galeotus Martius Narniensis lib. de promisc. doct. cap. 22.* ad decimam

cimam aut duodecimam horam à tempore perpetratæ cædis cruentationem hanc restringit, causamq; ejus in *Occisoris & occisi spiritibus* quærit. *Cum enim*, inquit, *occisor furore ductus, hominem aggreditur, cuncti spiritus, qui sui sunt, opus juvantes, in occidendum convolant, sicut de more eorum est, itiaq; mq; hominis trucidandi in occisorem tendunt, qu[illegible] corporis sui prosilit, ita ut in occisorem [illegible] bigq; vivant. Cum ille occisus est, s[illegible] jam frigefactus fluere desinit, sed comparente occisore spiritus utriusq; diverso motu agitantur. Quilibet suum corpus repetens motum fac[illegible]t, unde & hominis occisi spiritus redeuntes, sedemq; suam repetentes, & occisoris recedentes, ut ad corpus redeant, faciunt motum ejus rei, quam habitant (habitant autem sanguinem) & hoc pacto sanguis jam frigidior & ad fluxum ineptus, ab occisoris & occisi spiritibus vi multiplicatâ agitatus rursus fluitat, estq; illis tantus propri[illegible] rporis affectus, ut plerumq; latitantem hom[illegible]m sed proximè existentem intra tempus, quo[illegible] assignavimus (tot enim horis vivunt) reco[illegible]verint a[illegible] repetiverint. &c.*

§. II. Accedunt huic *Galeoti* sententiæ *Sympathiæ* defensores, eodem ferè m[illegible]ô rem explicantes. Vovet autem hanc o[illegible]ionem

Vincen

Vincentius tom. 1.*spec. l.* 4. *cap.* 13. Cui pollicem etiam premit *G. Scribonius lib.* 1.*phy.* §.82. Nec alienam gerit mentem *Petrus Apponensis in Comment. in probl. Arist.* 7. *part. probl.* 6. *col.* 2. Hic enim, testibus *Petr. Greg. Tholosano* & *Prosp. Farinacio*, ad spiritus, ex interfectoris oculis, in cadaver egredientes, confugit, eosq; vi sua sanguinem illum commovere, & elicere statuit. Deindè addidit, interfectorem nonnullos inimicos Spiritus in corpus occisi transfudisse, qui post modum, accedente rursus occisore, propter quod[illegible] cum eo sympathiam evolent[illegible], sanguinem excitent, & in sedem suam propriam remigrent.

§. III. Alia verò contra est sententia, quæ stillicidii hujus causam ad *Antipathiam* refert, & pr[illegible]onitur à *Levino Lemnio lib.* 2. *de occult. Nat*[illegible] *cap. VII. p.* 304. his verbis: *Quod si quis [illegible]tuat, propinquos ac sanguine conjunctos Sympathiâ quadam, hoc est, mutu[illegible] naturæ consensu. sanguinem elicere: facinorosum ac p[illegible]trat[illegible] sceleris reum Antipathiâ ac dissensione tac[illegible] aque discordia id ipsum efficere, non futurus sum in eâ re contentiosus.* Cui assentitur etiam *Delrio lib.* 3. *Disquis. Mag. cap.* 8. *q.* 4. *p.* 61. *seq.*

C ubi

ubi tandem post aliorum adductas sententias in hæc verba desinit: *Neq; adhuc video, quid solidius adferatur illa Antipathia ex vehementi odio occisi in occisorem; quod qualitatem latentem ac arcanam impresserit corpori, cum cadavere permanentem.* Nec diversum sentit *Athanasius Kircherus art. Mag. part. 9. quæst. post. c. 3.* ita hanc prodigiosam, ut vocat, naturæ actionem explicans: *Vehemens & violentus spiritus, quo occisor alium sibi inimicum impetit, maligna vi plenus per oculos, os, nares in inimici ingressus intimas fibras, tum potissimum sanguinem, ac in sanguine latentem qualitatem vectore spiritu invadit, qui incitatus vel vi rarefactiva sanguinis cadaveris, vel alio quodam occulto naturæ dissidio, loco cedens foras erumpit, eo quod spiritus occisoris sanguini occisi dicta ratione communicatus, non commodè in alieno subjecto existens, proprium videl. occisoris sanguinem naturali inclinatione appetat, hic verò illum, ceu sibi proprium ac naturalem attrahat, non secus ac supra de antidotorum magnetismo docuimus, repellente cadavere spiritum tanquam sibi repugnantem atq; inimicum. Dum igitur occisoris sanguis, quod suum est appetit, occisi autem contrarius spiritus, spiritum inimicum & hostilem*

hostilem repellit, fit, ut hac spirituum contrariorum luctâ, sanguis, quorum vehiculum est, effervescens violenter foràs erumpat. Atq; hac ratione ego hanc actionem sanè prodigiosam perfici, salvo aliorum judiciô, existimo. Kircherum sequitur *Gasp. Schottus Mag. Nat. part. 4. l. 5. Syntag. 2. c. 4. p. 495. seq. Ego,* inquiens, *cum hac ultimâ opinione* (scil. quæ Antipathia hunc effectum adscribit) *sentio.* Quibus etiam subscribere videtur *Job. Sophronius Kozack. lib. 5. Septim. Horolog. Microcosm.* existimans in cadavere occisi superesse spiritus fortes, servantes impetum se vindicandi diutissimè, qui accedente eo, cujus malitiâ lacessiti fuerint, effervescunt & prosiliunt, profusoq; sanguine ostendunt vindictæ indicia; id verò non fieri, si trucidantur meticulosi; Qui vi externæ non resistere, sed eam fugere malunt. Huc respexit etiam Poëta & Philosophus Epicureus *Lucretius, lib. IV.* ita canens:

-- -- -- -- -- Libido
Incitat irritans loca turgida semine multo,
Idq; petit corpus, mens unde est saucia amore.
Namq; homines plerumq; cadunt in vulnus, & illam

Emicat in partem sanguis, unde icimur ictu.
Et si cominus est, hostem ruber occupat humor.

Quo in loco Poëta elegantem vivi amantis & mortui hostis comparationem instituit, ac si diceret: Quemadmodum salax mentis libido semen in amicam effundere affectat, cujus amore irritata ac saucia fuit mens: Sic caro quoq; vulnerata rubro sanguine hostem adspergere præsentem desiderat. *Francisc. Valeriola lib. 2. observat. fol. 202.* versibus modò allegatis hæc subjicit: *Hoc carmine Lucretius non aliter vult sanguinem hominis oculorum radio affecti & vulnerati in vulnerantem prolabi, quàm hominis gladio cæsi sanguis prolabitur in cædentem: Quod & experientia sæpè docet, & id ipsum quoq; me vidisse testari plenâ fide possum.* (Historiam, quam his subjungit, vide supra in Artic. 1 §. 1.) *Cujus miraculi hæc adferri ratio potest, quod cum nondum calor omnis in recens occiso corpore extinctus sit, nec agitatio omnis, visq; interior nobis occulta quieverit: Ultionem quidem tacita illa vis clamat, moxq; ad vindictam bilis accenditur: ab eâ sanguis inflammatur, & ad vulnus confestim prorumpit patefacto ad exitum per vulnus meatu; Eodem concurrunt & spiritus, qui quoniam leves*

leves ſunt, ad occidentem hominem, ſi coram ſteterit, volantes in eum migrant: Servaturq́; nativo colore aliquandiu, nempè ad horas plus minus ſex aut ſeptem: Quo quidem in tempore, ſi qui interemit, in conſpectum interempti veniat, & interemptum intentè inſpiciat, vulnus cruorem verſus interimentem ejicit: quod, quemadmodum diximus, nondum in cadavere recens jugulato ad horas aliquot vis omnis interior calorq́; extinctus ſit: Quâ quidem latente & interiori vi efficitur, ut ſanguis ſuos ſpiritus repetat, atq́; etiam ſpiritus ipſi ſuum attrahant ſanguinem, unde ipſius manatio & effluxus conſequitur. Hactenus *Valeriola*, qui his ipſis verbis obſcuriuſculè innuit, ſe facere cum iis, qui pro Antipathia pugnant. Quanquam ſequentibus magis inclinare videatur in eorum ſententiam, qui *Dei judicio* arcano hæmorrhagiam illam cadaverum fieri aſſerunt. Cæterum Antipathiam quoq́, hic defendit *Joh. Magirus* Phyſiol. Peripat. lib. 3. cap 8. p. 224. I. *Brigthus* in animadverſ. ſuper Scribon. Phyſ. l. 1. §. 82. p. 44. *Jacobus Lorhardus* Theatr. Philoſ. Diagr. Phyſ. pag. 48. aliiq́;.

§. IV. Nec deſunt, qui ad alias confugiunt cauſas, quos etiam hic adducere juvat.

Campanella lib. IV. de sensu rerum & Magia, statuit nonnullas animæ reliquias in cadavere aliquandiu remanere, velut idem contingit in caudis anguillarum, in pedibus aranearum abscissis. Cui sententiæ etiam favere videtur *Petrus de Albano, & Pet. Greg. Tholos. lib. 36. Syntag. juris universi cap. 20. n. 8.* ubi inter alia hæc habet: *Refervescit*, inquiens, *occisi sanguis, & quodammodò concutitur mente occisus, adversario, qui necem intulit, præsente.*

§. V. *Cœlius Rhodiginus lect. Antiquar. l. 2. c. 21. pag. 61.* intra plus minus septem horas sanguinem in Auctorem cædis prosilire putat, & aliquas sensilis animæ cupiditatis sc. & vindictæ, vires etiam post mortem in sanguine subsistere existimat. *Nempè*, inquit, *qui vulneratur ac perimitur, in assilientem dolenter convertitur, cogitatio ultionem expetit avide, ad id repentè inardescit bilis, à quâ mox succenditur sanguis, raptimq; totâ vi sese ad vulnus proripit, tum fomenti causa, tum vindictæ. Convolant spiritus insimul, qui insita levitate mox autorem circumsiliunt. Cujus calore perseverant persistuntq; aliquandiu. Quo tempore si vulnus inspiciat is cominus, promitur in eundem*

sanguis,

ſanguis, tum calore necdum extincto, tum quod nec agitatio quievit interior, tum quia vel prius in illum ſeſe concitarat. Porrò quoniam ſpiritus ſuos repetit ſanguis ſuumq; proliciunt ſanguinem Spiritus. Idem expreſsè etiam affirmat *Langius lib. 1. Epiſt. Medic. 40.* vide & *Jonſton. Thaumatog. Nat. cl. 10. c. 3. a. 3. pag. 449.* qui non adeò alienam ab hac opinione mentem gerere videtur.

§. VI. *Bodinus lib. 2. Dæmon. c. 3. pag. 264.* ita hac de re diſſerit: *Hominum interfectorum animas plerumq; inſtare vindicandis occiſoribus, veteres affirmarunt. Sed hoc tamen homicidis omnibus non uſu venire conſtat. Exiſtimant nonnulli, ſi homo occiſus ſine vindictæ ſtudio deceſſerit, id non accidere. Veruntamen notavit Antiquitas & Plato ſcripſit lib. 1. de Leg. animas eorum, qui occubuerunt, in occiſores inſiſtere. Quod Marſilius Ficinus lib. 16. de animarum immortalitatè, Lucretius & Virgilius Æneid. IV. verum eſſe dicunt, & infinitis judiciis probarunt judices, homicida ſuper cadaver (etſi non attingat) tranſeunte, ſtatim è vulnere manare ſanguinem.* Bodinum ſequitur *Kornm. loc. all. part. 9. c. 23.* ubi ita: *Ejus emiſſionis ſanguinis quidam nullam rationem admittunt, ſed malè,*

cum enim anima lateat in ſanguine Gen. 4. Vox ſanguinis Fratris tui clamat ad me de terrâ &c. illaq; invita diſcedat à corpore, ob deſiderium, quod tenet erga illud, circumerrat illud, & ſe corpori inſinuare tentat, & Auguſtinus dicit, animabus jam beatis in cœlo Deum videntibus ineſſe quendam naturalem appetitum adminiſtrandi corpus, quo retardantur, ne totaliter ferantur in Deum. Crederem igitur animam, ſi adſit Autor necis, corpus iterum intrare & movere, vi ad vitam, cum deficiant & languida ſint membra, ſaltem ad vindictam occiſoris &c. Eidem ſententiæ patrocinatur quoq; *Ponaciolus* de format. fœt. p. 237. ſeq. & *Paracelſus* teſte *Libavio* l. a. p. 137.

§. VII. *Cornelius Gemma lib.* 1. *Coſmocrit. c. 6.* ait, quod interfectoris imago, extincto cadavere, ad tertium usq; diem velut in concreto ſanguine latuerit, cum eodem ſemel præſente reſiduus ille ſpiritus propter ideas inhærentes in percuſſorem obvium concitetur; nec prius ſtillicidium ſanguinis è cadavere ſupprimatur, quàm occiſor longè ſit remotus.

§. VIII. *Majolus* cauſam αἱματοδείξεως hujus in *aëris attractione & ſpirituum infectione*

one quærit. Sic enim in *diebus Canic. Tom. 1. pag. 18.* ait: *Licet cadaver sit spiritu omni destitutum, neq; sentiat quidquam, horrore tamen tunc concutitur transeunte occisore, qui Spiritus ibi in vulnere sunt quadantenus infecti à Spiritibus interficientis, quo transeunte usq; ad ipsum vulnus aër infectus trahitur, quo intercepto sanguis ebullit, propter infectionis conformitatem, tam in vulnere manentem, quàm ab interfectore manantem.*

§. IX. *Watsonius in synops. totius Philos. p. 359.* sequentia habet: *Satis fecerunt huic quæstioni, quos Camerarius citat Autores; Certum quod nec plerumq;, neq; necessariò fiat; Quando verò evenit, constitutio corporis, tum occisi, tum occisoris talem mutationem causatur, metus aliiq; affectus homicidiæ, artus ejus alterant, cumq; nudato, languido & mortuo corpori imponuntur manus trementis, poterunt sanguinem refrigerare, commovere & educere.*

§. X. *Neovaldus in Exeg. purgat. Sag. p. 24.* censet, hoc sanguinis profluvium, superstitiosum & Diabolicum quid sapere, cujus suspicionem ipsi auget, quod in locis quibusdam membrum resecent, arefaciant, & fumo indurent, quod in præsentia occisoris sanguinem

 guinem

guinem adhuc effundere ſanctè affirmant. Quem ritum inde procul transtulere, quod antiquitus digitus mortuo abſcindebatur: factitatum augendo luctui, ut ait. Erat nempè, qui ante ἐκφορὰν mortuo digitum præcideret, ad quem ſervatum juſta fierent, poſtmodum, quoties luctum vellet reſtaurare. Feſtus: membrum abſcindi mortuo dicebatur, cum digitus ei decidebatur, ad quem ſervatum juſta fierent reliquô corpore combuſto. vid. *Paracelſ.* in fragm. lib. Philoſ. de ſanguine ultra mortem. & *Kornmann.* l. a.

§. XI. *Libavius Tr. de cruent. cadav.* cauſam ſtillicidii hujus refert partim ad *naturalem ſanguinis aptitudinem*, qua de ita §. 118. *Dicimus naturâ ineſſe cadaveri vim quandam ſeu potentiam, quâ valeat, præſente ſeu amico ſeu inimico, circa ſpiritus & ſanguinem movere, tunc potiſſimum, cùm anteceſſit in homine vivo motus talis actu, niſi impediatur.* Et §. 130. *Dicimus, qui motus ante mortem vehementiſſimo in affectu fuit in corpore, ejus vim & potentiam tam citò extinctam non eſſe, ſed adhuc in actum proclivem, datâ occaſione moveri ſimiliter.* Partim ad *ipſius occiſoris imaginationem,*

qui

qui ita conſcio ſibi ſcelere, terreatur, ut ſpiritus ab eo egrediantur ad interfectum, & ex eo vapores quosdam unà educant: De hâc ita §. 187. *Eſt aliquid in Percuſſore, quod motivum & provocativum ſit ſanguinis, illud eſt aut quà eſt præſens: aut quà eſt percuſſor: aut quà magicâ commotione excitatur ſanguis: aut quà ſpiritus quosdam tum ex perſpirabili corpore more ſolito emittit, tum quà animus conſcius agitatus longè uberiori vi halitus ad corpus motum expellit. Ratio quâ præſens eſt, aut quà eſt percuſſor, per ſe nihil habet virium, ſed tantum ex accidente. Nam ita ſignarentur omnes, etiam qui lege interemerint; & ſive homo ſive aliud animal eſſet interemptum. Magiam, ut ante in genere, ita hîc in ſpecie rejicimus. Etſi enim Diabolus poſſit procurare affluxum, in gratiam Magorum; vanus tamen eſt prætextus, de quo ante. Accipimus ergo rationem, quæ ex ſpiritibus ſeu halitibus interempti petitur, eamq; dicimus eſſe cauſam moti ſanguinis in percuſſo, niſi quid impediat. Procedunt autem iſti promptius in aëre libero, purô, calido, non alterato aromatibus, & aliis grave olentibus: & ſi acceſſerit fortis animi motus, & imaginatio percuſſoris &c.* Atq; hanc *Libavij* ſententiam *Arabes*

etiam

etiam, ut *Avicenna* aliiq; apud *Weinrichium*, *cap. XVII. de Ort. Monstr. p. 167.* ex parte amplectuntur, dum hæmorrhagiam illam phantasiæ attribuunt; Supponunt autem imaginationem admodum esse efficacem, ut non modò in id corpus, in quo est anima, multum juris habeat, sed externam quoq; materiam movere, immutare, alterare, absq; actione quapiam per medium, possit, sine organo corporeo. Id quod confirmant ex eo (1) *quia* nonnulli solo attactu ægrotorum incurabiles morbos sine remedio aliquo sustulerint. (2) *quia* sæpè serpentes unum in locum per imaginationem cogantur. (3) *quia* interfector etiam ex cadavere occisi sanguinem eliciat. *Admiserit*, inquit Weinrichius, *prætereà Latro in viâ homicidium, cadaver autori intuendum sit propositum, sanguis è cadavere effluit. Unde hoc? nisi quod Spiritus interfectoris fixè intuentis & considerantis à se inflictum vulnus cadaver ejusq; reliquos Spiritus commovent sanguinemq; eliciunt.*

§. XII. *Valeriola*, etsi loco supra allegato, causas hujus rei afferat naturales, posteà tamen subjungit, quod magis *Dei judicio arcano*, maleficum hominem tali signo notaq; pecu-

peculiari ac propria deſignare & prodere volenti, id fieri cenſendum ſit. Quod ipſum etiam *Matth. Tympius Menſâ Theol. Philoſ. p.* 191. ſentit: *Occulta*, inquiens, *Dei poteſtate res à Legibus naturæ tam aliena fit; partim ut, quanti ſanguinis vinculum ſit faciendum, intelligamus; partim ut homicidii auctores hoc modo prodantur*. Immò ipſe *Philippus Melanchton l.*1. *Phyſ. fol.* 44. pro confirmanda providentia divina hoc ipſum adducit his verbis: *Admiranda ſigna interfectorum corporibus divinitùs addita ſunt, quæ monſtrant autores cædis: nam corpora mortua ſtillant cruorem, cum ad ea accedit autor cædis.*

§. XIII. *Greg. Horſt. Tr. de cruent. cadav. pag.* 44. cauſam hujus fluxus tribuit partim ſanguinis commotioni. *Non mirum*, inquit, *quòd corpus aliquod ſanguineum violenter cum vindictâ mortuum & occiſum ejusmodi commotionem* (ſcil. quæ paulò ante mortem præceſſit) *humorum adhuc patiatur, & per dies quosdam ſanguinem per vulnus emittat: Ea enim natura eſt ſanguinis in venis exiſtentis, ut reliquias quasdam caloris & ſpirituum in ſeſe retineat, per quas commovetur ad tempus eô motu, qui paulò ante mortem anima adhuc præſente*

eidem

eidem fuit impressus. Partim sanguinis per septimanas aliquot conservationi. *Nullus enim*, ait, pag. 47. *nisi Physicarum rerum ignarus negabit hoc, quod venæ, quæ sunt vasa sanguinis, peculiarem vim habeant in sanguine conservando, quam ob causam sanguis, quamdiu est in venis, tamdiu etiam naturam atq; consistentiam suam retinet, & fluxilis manet: ubi venas exit præter naturam, tam in vivô, quàm in mortuo corpore, statim in grumos concrescit.* Partim venarum putrefactioni. *Ex his* (pergit) sc. quæ de corruptione partium humani corporis attulerat p. 48. *facillimè concludimus, venas præ aliis partibus diutissimè à putredine conservari, quapropter in sanguine continendo suum officium ad tempus præstare possunt: ubi verò tandem & his putrefactio dominatur, tunc sanguinem non amplius continent, sed eundem emittunt, qui ob sui gravitatem primos quosque meatus atq; cavitates occupat, donec tandem ita fluidus exeat.* Atq; hoc ipsum contingere dicit sive absente sive præsente homicidâ. Hinc meritò ipsi jungendus *B. Sperlingius*, utpote qui in eandem descendit sententiam. Ita enim hic *Instit. Phys. l. 2. c. 3. q. 1. p. 299. Experientia*, inquit, *de sanguine occisi ad præsenti-*

sentiam homicidæ fallax est. Nec enim semper sanguine stillat cadaver: nec quoties stillat, toties homicida adstat. In venis cadaveris aliquot dies & septimanas reservatur nonnunquam sanguis. Hinc vel levi facta commotione ad corporis ruit habitum, ac per nares aliasq; vias patentes elabitur. Sive adsit sive absit homicida. Idem scribit *D. Ziegra,* Phys.P.P.Wittebergensis, Disp. de Sympathia Anno 63. habita §. LVIII. *Experientia,* inquiens, *de sanguine stillante occisi ad præsentiam occisoris, omni caret fundamento. Libavius in Tr. de cruentat. cadav. haud dissimulanter profitetur hanc sententiam, quod nimirum fundamentum tacitæ hujus Antipathiæ partim in vi & potentia esse ſet &c. Et paulò post: Omniscio quidem Deo nil occultum latitare potest. Noti omninò oculis Dei sunt tales interfectores, nec dubitandum erit, quod vindex & ultor justissimus Deus interdum animæ vindictam provocanti extraordinariè satisfaciat & ad pœnam corporalem in hoc mundo sistat tales aliis in horrorem. Sed ab hoc non infallibile desumendum statim est documentum. Gratum alias & acceptum Diabolo esset illudere & fallere judices, ut innocentes trucidarentur. Præsentibus etiam Amicis stillant facili quadam*

com-

commotione factâ cadavera. Sanguis ergò commotus & excitatus, juxta Libavium tantam vim non habet, ut aperiat inimicum, quia separatâ animâ, nullum amplius principium movens, vel facultas animæ adest, quæ sentiat adstantem. Nec aliter jam olim docuit *B. Jacob Martin.* in Disp. de cognitione sui, Anno 1610. Witt. habita prob. 8. his verbis : *Nos huic rei nihil certi subesse, immò nihil omninò tribuendum statuimus. Contingere quidem non diffitemur, ut vel ex naribus vel ex vulnere occisi sanguis profluat : Verum id non tantum accidere putamus præsente reo & in violenter occisi cadavere: Sed quibuscunq; præsentibus, nec non in cujusvis morbo aliquo extincti corpore : & quidem tum, quando interioris cadaveris partes & humores putrescere incipiunt.* Atq; his etiam nos accedimus, statuentes, experientiam istam de sanguine stillante occisi præcisè ad præsentiam occisoris omni carere fundamento, de quo in subsequentibus plura.

SECTIO

SECTIO II.

ΠΑΡΑΣΚΕΥΑΣΤΙΚΗ,

Statum Controversiæ sistens.

ARTICULUS I.

Explicans Nominalia.

§. I.

UT eò felicius atq; facilius progredi possimus tum in veritate adstruendâ, tum in falsitate destruendâ, nonnulla circa *statum controversiæ* hìc observabimus. Et primum quidem *nomina*, rerum involucra, evolvemus. Nam frangat nucem, necesse est, qui nucleo vult frui.

§. II. Quod itaq; attinet ad vocabulum, *Stillicidium*, dicitur illud, quasi *stilla cadens*, & est *actus stillæ cadentis*. *Stilla* autem est *gutta*, quæ *cadit*, dum *stat* vel *pendet* quasi *glutinosa*, dicitur *gutta*. Sumimus verò h. l. *stillicidium* non pro *inferiore tecti parte*, è quâ stillæ decidunt, Germ. ein Trauff; Sed pro *ipsa destillatione* & *fluxu*; Et hoc quidem sensu non usurpamus illud *strictè*, pro *guttis* solùm *cadentibus*; Sed *latè* pro *quocunq;* liquidi rubicundi *fluxu*, sive *stillatim* sive *copiosè* promanet.

§. III. Deinde vox *Sangvis* non uno quoque modo sumitur: Usurpatur enim (1) *Physicè* & quidem vel *propriè*, vel *impropriè*. *Propriè* supponitur iterum vel *generaliter*, pro humore calido, temperato, dulci, rubicundo, in venis Mesaraicis præparato, & in Epate ex partibus chyli temperatioribus, pinguioribus & aëreis confecto; vel *specialiter* pro sincero illo & puro sanguine, qui aliàs vehiculum vitæ salutatur. *Impropriè* accipi solet pro *cruore*, seu sanguine concreto. (2) *Rhetoricè*, atq; hoc sensu adhibetur, vel per *Metaphoram*, quando supponitur *aut* pro *humore*, qui *sanguini colore similis*, quomodo dicitur *sanguis uvarum*, *aut* pro *humore non rubro*, qui *per stirpes diffusus* eas, *ceu sanguis animalia* nutrit: Vel per *Metonymiam* tum *Subjecti pro Adjunctô*, uti *vita* dicitur *sanguis*, quia eam continet, ceu vehiculum vitalis spiritus; Tum *causæ pro Effecto*, quomodo *vis* & *vigor*, qui est à sanguine, *sanguis* nuncupatur: tum *Signi pro Signato*, quando ipsum *homicidium* per *sanguinem* indigitare solemus, tum *Consequentis pro Antecedente*, pro *pœna*, profusum sanguinem consequente: Vel per *Synecdochen*, sic *sanguis*, *pars* hominis,

nis, quandoq; sumitur pro *toto* homine. (3) *Politicè*, pro *consanguineis*. (4) *Theologicè* pro *irregenito, carnali* &c. De quâ acceptione consulantur Dn. D. *Theologi*. Nos hoc loco modo *Physicè*, licet non *specialiter*, tamen *generaliter* & *concretè*, pro *sanguine verò* & *cruore*; modò *Rhetoricè* per *Metaphoram*, pro *humore* aliquo *rubicundo* supponimus.

§. IV. *Cadaver* verò, dicitur à *cadendo*, ab eo, quod post mortem *ceciderit*, & aliàs quidem *corpus exanime* & *exsangve* vocatur; sed notandum, quod illud non *omni* prorsus *sanguine* semper sit destitutum, præsertim si *recens* adhuc existat, & *cum vindictâ violenter* ceciderit. Nam uti *Medicorum* Scholæ docent, *calor nativus* non statim extinguitur, sed ille tantum, qui *à corde influit*. Quamdiu igitur *calor* adhuc inest venis, tamdiu etiam *sanguis cadaveri* inesse dicitur. Quod si verò *diu* jacuerit, non tam *sanguis*, quàm *cruor*, vel *rubicundus aliquis humor* effluere perhibetur. Adeoq; τὸ *Cadaver* h. l. non supponimus *strictè* pro Corpore *penitus exsangvi*; sed *latè* pro corpore, *violenter* quidem *exanimato*, sed nonnullis tamen *sangvinis reliquiis* adhuc prædito.

§. V. Porrò vox *Homo* hic non ſignat *impropriè*, *picturam*, vel *imaginem* hominis, aut aliud quid; ſed *propriè* denotat *animal rationale*, ex animâ rationali & corpore organico conſtans. Ubi tamen non accipienda eſt *in ſtatu*, pro eo, qui *jam eſt* verus homo; ſed *in ampliatione*, pro eo, qui anteà *fuit* verus homo, jam verò talis eſſe deſiit.

§. VI. Cæterùm cum & in ſequentibus mentio *Antipathiæ*, *Sympathiæ* atq; *Spirituum* ſæpius facienda ſit, operæ quoq; pretium, illorum verborum hic annotare ambiguitates. Et quidem quod ad *Antipathiam* attinet, tenendum, quod vocabulum hoc à nobis non accipiatur *Ethicè*, quatenus ſignificat *odium*, *affectum Ethicum*, vel vitium morale culpabile. Hæc enim notatio nominis, plus juſto ſtrictior eſt, quàm ut præſenti inſerviat ſcopo; ſed *Phyſicè*, quatenus ex *naturali & intrinſeco principio* fluit, *corporibus naturalibus* competit, & *præcisè Affectum Ethicum* non dicit, ſed *diſſenſum corporum naturalium*, ex *qualitatum diſſimilitudine* ortum, indigitat.

§. VII. Sic etiam *Sympathia* h. l. non denotat *generaliter*, amorem *quemcunq;* ex *quolibet*

libet principio in subjecto ortum, quomodò homo amat canem, venator bestias &c. neq; *moraliter* amorem *Ethicum*, qui consistit in *mutua* & *manifesta inter aliquos benevolentia, vel virtutis, vel voluptatis, vel utilitatis causâ, ejus ipsius gratia, qui amatur, concepta.* Sic Sympathia est inter Damonem & Pythiam; Sed *naturaliter*, suasissimum *corporum naturalium consensum*, ex *naturali* & *intrinseco principio*, *qualitatum* videl. *similitudine* ortum, qualis est inter magnetem & ferrum.

§ VIII. Tandem & vocabulum *SPIRITUS* ab æquivocatione, cui substratum est, liberandum. Sumitur enim (1) in sensu *Metaphysico*, pro substantia immateriali; (2) in sensu *Chymico*, pro purioribus corporum formis, per destillationem extractis; (3) in sensu *Platonico*, pro mediâ quadam naturâ inter animam & corpus, dissimiliter illas naturas uniente. vid. *Klotzii* Pnevm. disp. 2. p. 38. (4) in sensu *Physico*, pro corpore subtili ac tenui. Sic dantur *Spiritus animales*, *vitales*, *naturales*. Atq; hæc ultima significatio est h. l.

ARTICULUS II.

Exponens Realia.

§. I. Enucleatis *nominibus*, ad *rem* ipsam pergimus, & in primò statim limine *distinguimus* inter *cadavera hominum morbô naturali extinctorum*; & inter *cadavera hominum violentâ morte peremptorum*. Non de *illis*, sed *his* impræsentiarum agimus.

§. II. D. inter *cadaver hominis recens interfecti*; & inter *corpus jamdiu exanimatum atque corruptioni proximum*. De *utroque* quærimus.

§. III. *Distinguunt* Adversarii inter *occisorem per se & per Accidens* talem. Dicunt, se non loqui de *homicidâ fortuito*; sed qui *præmeditatò*, ex odio, vindictæ cupiditate, & similibus causis hominem interemit. Nos dicimus, sanguinem effluere posse tum *hoc*, tum *illô*, tum *neutro* præsente.

§. IV. *Distingvunt* iidem inter *cadaver hominis publicâ Magistratûs autoritate à Carnifice, vel aliis occisi*; & inter *cadaver hominis privatâ vindicta à privatis personis interemti*. Non *illo*, sed *hoc* modo cadaver considerant. Sed nos

nos *utriusq;* respectu *cadaver sanguine stillare posse*, asserimus.

§. V. *Distingvunt* porrò quoq; inter *hominem à Magistratu interfectum justè*; & *injustè*. Non *illum*, sed *hunc* emittere sanguinem ajunt. Verùm præter omnem rem.

§. VI. *Dist.* nos inter *cadaver*, & inter *corpus vulneratum adhuc vivum*. Non de *hoc* sed *illo* nobis est sermo, Nam quà *hoc*, non negamus, quod *præsentia percussoris* possit *sanguinis fluxum* commovere. Cum enim illa *vulnerato*, *vindictæ cupido*, non possit non *ingrata* accidere, idcircò non mirum est, quod *humores* & *spiritus* per *imaginationem* illam atq; *iram* commoveantur, & *sanguis in vulnus* irruat, cùm aliàs in *irato foras* effundatur *calor*, & *pulsuum* maximus & vehementissimus *motus* subsequatur. Adde, quòd illa *pars* citiùs affluxum humorum recipiat, quæ *debilior* est, quam ob causam fieri potest, ut *maximo cum impetu* sanguis è vulnere proruat, *præsente percussore*, *tum* quod hac ratione per *iram* commoveatur, & quasi pro defensione ad exteriora prorumpat; *Tum* quod *pars* vulnerata sit *debilior*, & sanguini irruenti re-

ſiſtere nequeat. Vid. *Horſt.* in Diaſc. pag. 38. *Fracaſtor.* l. de Sympath. cap. 21.

§. VII. D. inter *ſtillicidium continuum* & *interruptum*. *Utrumq;* adſcribimus cadaveri interemti hominis, licet non *omni*, ſed *cuidam*.

§. VIII. D. inter *continuum abſolutè*, quod perpetuò durat; & *reſpective*, in reſpectu ad interruptum. Non *illo*, ſed *hoc* modo quoddam *ſtillicidium* appellamus *continuum*.

§. IX. D. inter *ſtillicidium actuale*, & *potentiale*: ſive inter *ſtillare actu*, & *ſtillare poſſe*. Utut cadaver non *ſemper actu* emittat ſanguinem, *poteſt* tamen *nonnunquam* eundem effundere.

§. X. D. inter *fluxum, qui mortem ſequitur immediatè*; & qui *mediatè*. Non *illum*, ſed *hunc* attendimus.

§. XI. D. inter *conditionem merè accidentariam*, quæ effectum neq; ponit, neq; tollit; & *neceſſariam*, ſine quâ effectus obtineri nequit. Aliàs vocatur *conditio ſine quâ non*. Nos quando diſputamus de *ſtillicidio ſanguinis ex interemti hominis cadavere, præſente occiſore*, tunc τὸ *præſente occiſore*, non *hoc* ſed *illo* modo intellectum volumus. Id quod obſervan-

ſervandum contra *Non-neminem*, quem poſteà allegabimus, qui in Diſputatione ſuâ de eadem materia, Lipſiæ habita, *præſentiam* illam *occiſoris*, *conditionem ſine quâ non* αἱματοδείξεως cadaverum eſſe, temerè aſſeruit. Nam ſine quocunq; effluxus ſanguinis ex cadavere occiſi fieri poteſt, illud non eſt *conditio ſine quâ non* iſtius effluxus: Atqui ſine *præſentia occiſoris* effluxus ſanguinis è cadavere occiſi fieri poteſt: Ergò. *Major* ex Definitione conſtat. Deſcribitur enim *conditio ſine quâ non*, quod ſit ea, *ſine quâ effectus fieri non poteſt*. *Minorem* confirmat experientia, cui contradicere nefas.

§. XII. *Diſt.* inter *cadavera omni omninò calore deſtituta*; & *aliquibus caloris reliquiis adhuc prædita*. Non tam *illa*, quam *hæc* intelligimus. Etſi enim *mors* in *momento* propriè loquendo fiat, ut ita protinus in *inſtanti* anima à corpore ſeparetur: Non tamen ſequitur, quod etiam *calor* in eo ipſo *momento ſtatim* penitus pereat, quia hic partibus inhæret, iiſdemq; ex primò ſeminis calore ingenitus eſſe videtur.

§. XIII. D. inter *calorem nativum*, & *elementarem*. Et *hunc* & *iſtum* ſuo modo *ad tempus* cadaveri occiſi tribuimus.

§. XIV.

§. XIV. D. inter *calorem nativum influentem*, qui secundum nonnullos, in corde, tanquam vitæ principio, residet, ex eôq; omnibus reliquis partibus humani corporis vitæ sustentandi causa communicatur; & *insitum*, qui à prima generatione cuilibet parti implantatus est, & per illum influentem conservatur. *Ille* per mortem animalis extinguitur; tunc enim animal moritur, quando principium vitæ, cor sc., in communicando vitali spiritu & calore deficit; *Hic* verò scil., *insitus calor*, non statim penitus interit; sed sensim, pabulo & conservatione destitutus, ad interitum tendit.

§. XV. D. inter *calorem ipsum*, & *caloris sensum*. *Sensus* quidem *caloris* non *semper* adest, sed exinde tamen *calor ipse*, non statim est negandus. Quis enim negat, *plantis* inesse *calorem nativum?* quomodò enim aliàs *crescerent, augerentur, nutrirentur*? at nullus nostrum *actualem* quandam *caliditatem* in *plantis tactu* deprehendere potest. Accedit, quod *calor* ille, quem *actu* sentimus in partibus nostri corporis, non tam sit *insitus & innatus* calor, quàm *influens*, qui partibus à corde transmittitur. Videmus enim, quod

hyber-

hybernô tempore sæpius *partes* quædam *externæ* propter vehementiam frigoris, *actu frigidæ* deprehendantur, non quòd *insitô calore* destituantur (quomodò enim aliàs viverent?) sed quod *influens* ab externâ injuriâ ad principium suum repellatur.

§. XVI. D. inter *qualitates Occultas spectatas in se & suâ naturâ*; & in *applicatione ad præsentem controversiam*. *Hôc*, non *illô* sensu eas negamus.

§. XVII. D. inter *animi perturbationem spirituumq; concitationem*; & inter *veræ Antipathiæ constitutionem*. Per *objectum inimicum, imaginatione conceptum*, non statim *qualitas Antipathiæ* imprimitur corpori; sed *animi* quædam *perturbatio* sequitur, ad quam contenta diversimodè in vivente corpore moventur.

§. XIIX. D. inter *hostes*, quatenus sunt *homines*, vel *corpora naturalia*; & quatenus *unus alterum* odit, & illatæ injuriæ vindictam expetit. Non *illô*, sed *hoc* modô inter hostes pugna est.

§. XIX. Dist. inter *casus naturales*, & *supernaturales*: Non de *his*, sed *illis* nos disputamus.

SECTIO

SECTIO III.

ΚΑΤΑΣΚΕΥΑΣΤΙΚΗ,

Veram sententiam confirmans.

ADSERTIO:

Cadaver hominis violenter occisi, naturaliter sanguine stillare potest, præsente, vel absente interfectore.

MEMBRUM I. EXPLICATORIUM.

DIcimus (1) *Cadaver*: ut removeamus *corpus vulneratum* adhuc *vivum*. Intelligimus verò *cadaver sanguineum*, non *exsangue* (2) *Hominis*: non in *statu*, sed in *ampliatione*, sumto vocabulo (3) *Violenter*: hinc excludimus *naturalem* mortem (4) *occisi*: non tantùm *vulnerati*. (5) *naturaliter*: non quidem *necessariò*, sed *contingenter* (6) *sanguine*: Non *semper* quidem *vero* ac *propriè* dicto, interim *analogico*. (7) *stillare*: non *rigorosè*, sed in *sensu laxiori* accepto verbo: & quidem vel *continuò*, vel per *intervalla*: Idq; si vulnus *nondum planè* coaluerit, & *sol æstu* suo vel aliud calidum *saniem dissolvat*; aut si *venæ* sanguinem fluxilem servent, & tandem *putrefactæ* e-

cta eundem emittant, qui ob sui *gravitatem* primos quosq; meatus atq; cavitates occupat, donec tandem ita fluidus exeat. (8) *Potest*: utut *actu* non semper stillet (9) *Præsente* vel *absente interfectore*; id est, *quocunq;* præsente, etiam *nemine*.

MEMBRUM II. CONFIRMATORIUM.

§. I. Confirmamus verò assertionem nostram (1) ex *ratione*: Ubicunq; sunt *causæ cruentationis naturales*, ibi *naturaliter* quoq; sanguis effluere potest, *præsente vel non præsente occisore*. Atqui in *quodam cadavere hominis violenter occisi* sunt *causæ cruentationis naturales*. Ergò. *Major* patet, quia *positis causis in actu causandi, ponitur effectus*. *Minor* lucem suam è causarum enumeratione accipiet. Sunt enim *causæ* hujus *stillicidii* (1) *Sanguinis & calidorum spirituum in venis cadaveris reservatio*. Nemini enim nisi vel planè hospes aut infans in Physicis sit, obscurum esse potest, *venas*, quæ sunt *vasa sanguinis*, peculiarem habere virtutem in eo conservando. Hinc etiam *sanguis*, quamdiu *in venis* est, tamdiu etiam *fluxilis* manet. Ubi verò *è venis* exit,

nis exit, sive in vivo sive in mortuo corpore, statim *in grumos* concrescit, idq; propterea, quia tum *calor expirat*, qui in *violenter occiso* corpore aliquot dies atq; septimanas remanere potest, uti dictum. (2) *Venarum putrefactio.* Neq; enim *omnia* membra *eodem tempore* putrescunt, quia non *omnium eadem natura* est, propterea quod *humanum corpus* penitus *dissimilare & organicum*, hoc est, ex partibus diversæ naturæ compositum sit. Jam verò notum est, quod *membra humidiora* & *calida* præ cæteris *facilius putrescant*, unde sequitur, quod reliqua ad *frigiditatem* & *siccitatem* inclinantia(quibus etiam *venæ* annumerandæ sunt) non ita *putredini* sint obnoxia. Quando verò demum & his putrefactio dominatur, tunc sanguinem, si quem continent, non amplius retinere possunt, sed eundem emittunt. Effluit ergò ille per *vias quascunq; patentes.* (3) *Vulneris aliorumq; meatuum apertio.* Quod si enim *viæ* vel *cruore*, vel *sanie*, vel *aliâ* quâpiam *materiâ obstructæ* sint, tunc *sanguinem* elabi non posse, cuilibet manifestum est. (4) *Calidarum expirationum operatio.* Quis enim negabit, quod *externi aëris constitutio calida* fluxum sanguinis promove-

movere, *frigida* contra impedire queat, utpote cùm *omne calidum aperiat* rarefaciendo, *frigidum* verò corpus *recludat* constringendo? Ejusmodi verò halitus atq; *effluvia calida* excitantur vel *à virtute solis calorificâ*, extrahente atomos igneas è globo terreno, illasque in aërem elevante; vel *ab igne ipso conjuncto*, in fornace existente, qui multa de se spargit minima, hypocaustum calefacientia; vel *à maximâ hominum in ejusmodi spectaculis concurrentium frequentia*, ut adeò mirum non sit, sæpius tum demum exoriri hanc hæmorrhagiam, quando adducitur is, qui interfecisse perhibetur, non quidem propterea, quod interfector sit præsens, sed quia propter hominum frequentiam calidiores exhalationes ad aperiendos corporis meatus & humorum fluxiones citandas plurimum inserviunt. (5) *Cadaveris commotio*, quæ vel *externa*, vel *interna*. *Interna* est sanguinis in *venis* existentis, qui nonnunquam reliquias quasdam caloris & spirituum in se retinet, per quas commovetur ad tempus eô motu, qui paulò ante mortem, anima adhuc præsente, eidem fuit impressus. *Externa* est ea, quando vel à *circumstantibus adspectatoribus*, vel ab

vel ab *attingente Persona*, vel ab *alio principio externo* corpus commovetur, quâ commotione vel leviter factâ, sanguis ad corporis ruit habitum, ac per nares aliasq; vias patentes elabitur.

§. II. (2) *Exemplis.* Quicquid *exempla* testantur, id negandum non est: Atqui *cadavera hominum violenter occisorum, nonnunquam naturaliter sanguine stillare, præsente, vel non præsente occisore*, testantur *Exempla*; Ergò. *Minor* tum ex Sect. 1. art. 1. tum ex sequentibus constat. Anno 1544. *Studiosus* quidam inter opidum Dieben & Lipsiam fuit interfectus, cujus cadaver in aquam est projectum, ubi totas quatuor septimanas congelatum jacuit. Postea verò in eodem loco inventum & erutum ex glacie, in proximum opidum deportatum est. Quod, ubi judex cum civibus adstantibus inspexisset, cœpit recentem stillare sanguinem cadaver, nec *amico*, nec *inimico* præsente. *Manlius in Collect. LL. CC. p. 307.* Simile exemplum narrat *Greg. Horst. l. d. p. 46.* de *infante* aliquo, à scelerata matre statim post ortum occiso, & ex arce Generosi cujusdam Baronis Superioris Austriæ, in fossam, aqua repletam, injecto.

Hic e-

Hic enim cum poſt quinq́; demum ſeptimanas fortè fortuna repertus atq́; exemtus eſſet, non *præſente Matre*, tum temporis adhuc incerta, admodum recenti ſanguine ſtillare cœpit. *Habuimus etiam*, inquit idem in Epiſt. Medic. ſect. 9. p. 432. *exemplum non ita pridem hic in vicinia in infante, per Matrem ancillam occiſo atq; in foſſam, arci nobilis cujusdam vicinam, per locum ſecretum hyemali tempore projecto, qui per Prætorem loci tandem poſt ſeptimanas duas obſervatus atq; exemptus, recenti ſanguine ſtillare cœpit copioſiſſimè, non quod Mater præſens fuerit, (quæ incognita adhuc alibi, morbum ſimulans, decumbebat); ſed potius quod ambientis caliditate pori cutis aperirentur, & ſanguis interior turgens à centro ad circumferentiam moveretur.* Et quis omnia hanc in rem facientia exempla enumerare poſſet? Quanquam non omnia literis ſint annotata, ſed ea potius, quæ ſignarunt homicidam; id tamen ad ſuperioris ſeculi cacoëthen eſt referendum, certum ex eo facto præſentis imperfectoris indicium depromentis.

§. III. Atq; huic noſtræ ſententiæ, præter Auctores Sect. 1. allegatos adſtipulantur quoq́; *Phyſici* illi quondam celeberrimi; *B.*

SPERLINGIUS & *HORSTIUS*, quorum auctoritatem reiq; ipsius veritatem à variis *Nonneminis* exceptiunculis vindicare animo jam constituimus. Sit ergò

MEMBRUM III. VINDICATORIUM.

§. I. Prodiit non ita pridem in *Academia Lipsiensi* dissertatio Historico-Physica, de *fluxu sanguinis è corpore occisi ad præsentiam occisoris*, Auctore *M. Joh. Pfauzio*, Ulmensi. Quam dum perlegimus, multa quidem, quæ limam merebantur, deprehendimus; Sed ea tamen pleraq; intacta jam relinquemus, ea solùm examinaturi, quæ nostram sententiam ejusque defensores *B. Sperl.* & *Horst.* petunt, hâc tamen lege, ut omnem *cavillandi libidinem* seponamus, omniaq; in *solius veritatis amorem* suscipiamus. Id quod etiam *Dn. Adversarium* in respondendo præstiturum esse, confidimus.

§. II. Primùm ad verba *Sperlingii* sese convertit, quarum sententia hæc est: *In venis cadaveris aliquot dies & septimanas nonnunquam reservatur sanguis. Hinc vel levi factâ commotione ad corporis ruit habitum, ac per nares a-*

res aliasq; vias patentes, elabitur. Sive adsit sive absit homicida. Ad hæc ita respondet: *utut concedamus, in cadaveribus tamdiu conservari sanguinem, concedamus etiam, levi motu sanguinem expelli posse, sive absente, sive præsente homicidâ: Negamus tamen hoc in his exemplis* (quorum ingentem satis acervum produxit) *ita contigisse; ex levi enim motu non cum magno fervore & bullis cieri potest, quod in primo exemplo* (Jacobi ab Aqueria, quod videsis in Section. primæ art. 1. §. 1.) *factum &c.* Nos Resp. (1) committitur *fallacia ignorationis Elenchi.* Nam *B. Sperlingius* ita quidem ratiocinatur; verum ejus sententia restricta est ad *casus* tantùm *naturales.* De *supernaturalibus* verò quærere, suum non esse putavit. (2) Committitur etiam *fallacia divisionis,* dum dividit Dn. Auctor *B Sperlingii* verba, eaq; mutilatè allegat, omissa voculâ *NONNUNQVAM,* quæ tn. hic utramq; facere paginam videtur. (3) Committitur *Fallacia petionis principii*: nam incertum, quid? prorsus falsum est, ex *levi motu* sanguinem cum *magno fervore* cieri non posse. Cum enim *pars vulnerata* in cadavere semper sit *debilior,* ita, ut irruenti sanguini resistere nequeat, facilè

facilè fieri poteſt, ut vel *levi* factâ *commotione* ſanguis eò miſſus affatim erumpat; præſertim ſi vulnus nondum coaluerit, corpusq; aliàs *copioſo ſanguine* præditum ſit. Accedit, quod ea ſit natura *ſanguinis in venis exiſtentis*, ut *reliquias* quasdam *caloris* in ſe retineat, per quas *ad tempus* commovetur & in conſiſtentia atq; fluiditate ſua retinetur.

§. III. Deinde opponit CL. *Auctor* exemplum cujusdam Aulici apud Chriſtiernum II. Daniæ Regem, qui tempore veſpertino, luminaribus extinctis, ſtricto pugione eſt interemtus in conclavi, in quo tunc temporis præter Regium curſorem 11. aut 12. Nobiles erant. Cum autem de cædis autore non conſtaret, ac Nobiles culpam in curſorem conferrent, Rex omnes in conclavi dicto congregatos cuſtodiæ tradi, ac ſingulos manum dextram nudo interfecti pectori admovere, atq; jurato purgare coëgit, quod extra culpam patratæ cædis eſſent conſtituti. Id cùm à Nobilibus fieret, corpus occiſi nullum ſignum cruoris emanantis dedit. Accedens Curſor mortui pedes primum oſculatus eſt, deinde manu ad defuncti pectus applicata, ſanguis tam ex vulnere quàm ex naribus

ribus magna copia erupit, necisq; autorem ostendit. Huic aliud superaddit exemplum *Militis* cujusdam *Etisweila* apud *Lucernates*, nomine *Joh.* Spieß/ qui uxorem pulvinari suffocaverat. Adductus verò ad cadaver, 20. die post mortem effossum, Mulier sudare cœpit. Propius accedens, juraturus se insontem esse, sanguis è cadavere per feretrum destillavit. *Quæ verò*, inquit, *illius sudoris causa? num levis facta commotio? an sudor etiam remanet in corpore? annon potius evaporet? annon, quæ dum sudoris fuit, etiam illa perfusionis fuit? sed illius non fuit commotio, cum ex sepulchro effoderetur: aliàs enim tum temporis statim stillasset; nec manuum impositio; nam cur levi manus vel digitorum impositione, stillet? cùm major motus, cùm extolleretur è sepulchro, id non impetraverit.* Verumenimverò Resp. (1) committit Dn. Advers. quà *posterius* exemplum, iterum *fallac. ignorationis Elenchi*. Verba siquidem *Sperlingii* non ἁπλῶς, sed κατά τι intelligenda; nec *omnibus in universum* casibus sunt applicanda, sed ad *naturales* tantùm restringenda. Quando nonnunquam videmus, corpora *innocenter* extinctorum hominum *sine omni commotione*, eo *præcisè*

 tempo-

tempore, quo *interfector adest*, hæmorrhagiam pati, tunc effectum quidem hunc *admirari*, causas verò ejus *indagare* minimè valemus. Multò verò minus causam reperire possumus, cur *interfecti falces*, *gladii* & alia, quibus in vitâ usus, sanguinem nonnunquam emittant, accedente homicidâ. Sic *Jacob. Martini in Disp. de cognitione sui*, Anno 1610. Wittebergæ habita, *probl. 8.* refert: Anno Salvatoris 1503. fuisse Tiguri quendam Cauponem nomine Buggerlino, apud quem cum pauper quidam mercenarius peculium deposuisset, oblatâq; occasione ab illo in sylva interemtus, & clam sepultus, posteà verò cum repertus esset, suspicio homicidii in Cauponem cecidit: Habuerat enim ille mercenarius falciculam quandam sub cingulo, quam arreptam obtulerunt Cauponi, quærentes, num agnosceret. Ecce ut primum manibus ejus accepta est, sanguinem sudâsse dicitur, quo facto territus homicida, cædemq; fassus, supplicio est affectus. Confer. *Horst. l. c. p. 45.* (2) quà *prius*, committit *fallaciam petitionis principii*: Nam adhuc in quæstione est, annon commotum fuerit cadaver, *osculante cursore*, & *manum*

pecto-

pectori applicante? interim posito, illud non factum, referendum tamen exemplum ad casus *supernaturales*, qui ad nos non spectant.

§. IV. Sed pergit *Dn. Magister* in *Sperlingio* nostro refutando. *Quod autem dicit*, inquiens, *non semper sanguine stillare cadaver homicidâ præsente: nec quoties stillat, toties homicidam adstare; facilè ipsi largimur, nam ex supra dictis patet, non esse in quæstione, an semper id contingat, sed an aliquando contigerit, nec sumus in ea opinione, omne in cadavere occiso sanguinis profluvium semper testari præsentiam homicidæ. Quod autem exinde inferre vult, experientiam hanc esse fallacem, id ipsi negamus: Hoc potius hinc sequitur, in hoc casu non temerè judicandum, sed omnes rei circumstantias accuratè pensitandas.* Resp. cur ergo *Cl. Dn. M.* contra *Sperlingium* disputas, si omnia ipsi facilè largiris. Nam ex ipsius etiam dictis patet, non esse in quæstione, *an semper id contingat*, sed an *aliquando* contigerit; nec B. Vir in ea fuit opinione, *omne* in cadavere occiso *sanguinis profluvium semper* testari *præsentiam homicidæ*. Quod autem exinde inferre vis, *experientiam* hanc *non* esse *fallacem*,

id tibi negamus & hoc argumento probamus: *Quodcunq; certum homicidæ præsentis indicium non semper præbet, illud est fallax: Atqui experientia de sanguine, è cadavere occisi, ad præsentiam occisoris stillante, certum homicidæ præsentis indicium non semper præbet; E. est fallax.* *Major* est manifesta, quia id, quod præsente occisore *modò* contingit, *modò* non, *modò* eodem absente, neminem de illius præsentiâ certum reddere potest. *Minorem* ἐκ περιουσίας confirmamus (1) quia *hæmorrhagia hæc* præbet etiam indicium *præsentis amici*. Nam teste *Libavio in Tr.* de cruent. Cadaver. *sponso sponsæ* defunctæ assidente, sanguis aliquandò è cadavere erupit. (2) Quia *hæmorrhagias hujus indicium est prorsus ἄλογον*, cum Deus in S. L. nusquam vel ullo apice tradat, aut probet talem rationem dubium explorandi homicidam. Præscribit quidem modum aliquem ignotum inquirendi maleficum *Deut. XXI, 1. 2. 3. seq.* at verò nullam prorsus mentionem facit hujus inquisitionis, quæ fit per *cadaveris cruentationem*. (3) Quia *hæmorrhagias hujus indicium est periculosum*. Facile enim fieri potest, ut *innocentissimi* etiam homines, præsertim si

impo-

impotentis sint *animi*, hanc ob rem consternentur & tremant, adeoq; *similem veri percussoris dispositionem* acquirant. Imò sæpius compertum est, tales innocentissimè esse punitos. *Quæ omnia, cum ita sese habeant* (verba sunt CL. JCTI, *Petr. Heigii in Qq. Jur. part. 2. quæst. 39. p. 353.*) *& adhuc in naturâ cum veritate ipsa in Democriti puteo, ut ita loquar, abditi jaceant, nec nisi à prudentissimis erui facilè possint; ad judicii necessitatem ea transferre periculosum esset. Judex igitur*, monente *Marcellin.* in hist: sua lib. 29. *contentus esse debet, judicare secundum prudentiam, quæ cadit in hominem, relinquendo cætera judicio divino.* Quod verò dicit Dn. M. ex illis *Sperlingii* verbis (*Non sanguinem semper stillat &c.*) non sequi, *Experientiam hanc esse fallacem*; Sed hoc potius, *in hoc casu non temerè judicandum, sed omnes rei circumstantias accuratè pensitandas.* Resp. & *hoc*, & *illud* sequitur; sed *diversô* modo. *Illud* (sc. experientiam esse fallacem) *immediate*, ut jam probatum; *hoc* verò *mediatè*, id quod ita ostendimus. *Q. fallax est, & judices fallere potest, in eo omnes rei circumstantiæ accuratè sunt pensitandæ: Atqui stillicidium hocce sanguinis &c. tale est; Ergò:*

Major est certissima. *Minor* verissima, *Conclusio* E. negari nequit. Atq; hæc pro *B. SPERLINGIO.*

§. V. Contra *Horstium* sequentia urget, quæ paucis etiam sunt profliganda. *Primum* est, ex *ipsius*, quæ nostra etiam est, *sententia* sequi, *nullum esse sanguinis fluxum in illis, in quibus nulla affectus vehementia præcessit mortem.* Sed resp. negando sequelam: quia, uti dictum, ex aliis etiam causis hæc hæmorrhagia oritur. *Secundum* est: *Sanguinem non ex intervallo sed continuò stillare.* Resp. concedimus: Nisi causæ ambientes externæ vel *interna* corporis constitutio fluxum impediant. *Tertium* est: *illum sanguinis fluxum, qui immediatè mortem sequitur, hic non attendi, sed illum, qui intervallo temporis de novô accidit.* Resp. Bone Deus! ubinam Horstius vel nos eum attendimus? Est *fallacia ignorationis Elenchi.* *Quartum* est: *in illis, qui maxima cum vindictæ cupiditate mortui sunt, maximo cum fervore ebullire.* Resp. concedendo sequelam, sed *conditionatè*, scil. nisi aliquod *internum* vel *externum* adsit impedimentum. *Quintum* est: *illam cruentationem semel deficientem redire non posse.* (*Aut enim illa commotio*

motio eſt adhuc in ſanguine, aut non; ſi eſt, fluit; ſi non eſt, non fluere poteſt) Reſp. (α) D. inter idquod fit *per ſe*, & *per Accidens*. *Per ſe* humorum commotio educit ſanguinem è venis: *Per Accidens* verò obſtruuntur non nunquam illæ venæ, vel alia accedunt impedimenta, hunc ſanguinis fluxum ſiſtentia. (β) D. inter τὸ *fluere*, & *effluere*. *Fluere ſanguinem* tamdiu, quamdiu à *reliquijs* illis *caloris* commovetur, concedimus: *Effluere* autem ſemper, negamus. *Sextum* eſt: *Sanguinis abundantiam poſſe quidem promovere longiorem fluxum, non tamen ejus impetum & fervorem majorem, ejusdemq; defectum itidem citius fluxum, non tamen ejus impetum ſiſtere, multò minus planè tollere*. Reſp. ſanguinis copia non tantùm in cauſa eſt, ut ſanguis diutiùs effluat, ſed etiam ut majori vi erumpat, idque non tam ob *humorum abundantiam*, quàm *ſpirituum*, in illis reſiduorum, *vehementiam*. Sic defectus itidem ſanguinis fluxum ejusq; impetum *inbibere* poteſt æquè ac *promovere*. *Inbibet*, ſi illic caloris & ſpirituum reliquiæ ſint debiliores; *promovet*, ſi fortiores. *Septimum* eſt: *venarum obſtructionem fluxum non poſſe impedire, aut ſi ſemel impediat*,

pediat, ſemper impedire, cùm commotio tam fortis non ſit, ut obſtructas venas aperire poßit, aut ſi poßit, certè id ſtatim poſt mortem facere, cum eô tempore adhuc ſit fortißima &c. Reſp. (1) eſt *petitio principii*, venarum obſtructionem ſanguinis fluxum non poſſe impedire, id quod probandum, non tantum dicendum fuiſſet. (2) eſt *ignoratio Elenchi*, *partim* dum dicit, venarum obſtructionem fluxum, utut ſemel non tamen ſemper impedidire poſſe: ecquis enim hoc unquam affirmavit? *Partim* dum dicit, commotionem tam fortem non eſſe, ut venas obſtructas aperire poſſit, aut ſi poſſit, certè id ſtatim poſt mortem facere. Quaſi verò ſola commotio ſanguinem eliciat! Quaſi *externus* etiam calor plurimum huic venarum apertioni non inſerviat! Quaſi impedimenta non adſint, quæ ſanguinis effluxum inhibere poſſint! *Octavum* eſt: *Calorem aëris ſolum non eſſe cauſam fluxus ſanguinei.* Reſp. iterum committitur *ignoratio Elenchi.* Cauſæ enim illæ non ſunt disjungendæ, ſed potius conjungendæ.

§. VI. Deniq; concludit hoc modo: *Quodcunq; ipſum ſolum non habet vim ſangui-*

nem

nem exciendi, illius quoque umbra & vestigium solùm non habet vim sanguinem exciendi. Atqui commotio humorum & permutatio ipsa solum non habet vim sanguinem exciendi. Ergo. Neque umbra & vestigium. Majorem probat, *quia vestigium & umbra non transcendunt sphæram potentiæ illius, cujus umbra & vestigium sunt. Minorem* ex eo patere dicit, quia (1) *sequeretur, talem vehementem commotionem & permutationem humorum, ex aliis etiam actionibus, & non solùm ex pugnâ cum hoste de vitâ ortam, sanguinem ciere.* (2) *quod illa commotio in interfecto, cum hoste adbuc contendente, non legatur è naribus, ore aliisque locis patentibus, sanguinem expulisse.* Resp. Negando *Minorem.* Ad probationem dicimus (1) *vehementem humorum commotionem* non ex *hostili* tantùm aliquo *conflictu*, sed ex *aliis* etiam *actionibus* sanguinem ciere posse. In cujus rei fidem ipsam rerum omnium magistram, experientiam citamus. Ecquis enim ignorat, sanguinem *cursu* nimis commotum sæpius ex cursorum ore, naribusq; emanasse? Quis etiam adeò hospes erit in amplissimis Physicæ campis, qui nesciat summam *iræ* vehementiam? Incalescit hâc cor, effervescit sanguis, artus trepi-

trepidant, manus tremunt, ſpiritus in totum corpus ſe diffundunt & exeunt quaſi ſuppetias inſtrumentis laturi, muſculi ſeſe producunt ad ictum inferendum, tumeſcunt venæ, & quidem ita, ut, teſte *Seneca*, nonnunquam etiam *nimio fervore ruptæ magnam ſanguinis copiam emiſerint.* (2) Quid opus eſt, ut ex interfecti (rectiùs interficiendi) cum hoſte adhuc contendentis, *naribus & ore* ſanguis exeat? Adſunt *aliæ viæ* patentes, *vulnera* ſc. ab occiſore inflicta, per quæ facillimè elabi poteſt.

SECTIO IV.

ΑΝΑΣΚΕΥΑΣΤΙΚΗ,

Adverſariorum ſententias examinans.

EXAMEN I.

Opinionis Galeoti & Sympathias defenſorum.

§. I.

HÆc ſententia multiplici laborat morbo. Nam (1) *falsò* fluxus ſanguinis ad *decimam* aut *duodecimam horam* à tempore cædis commiſſæ refertur. Cùm enim *quantitatis per ſe nulla ſit efficacia*, hoc quoq; loco hæmor-

hæmorrhagia illa ad certum aliquod *tempus* reſtringi minimè poteſt. Quid? quod exempla exſtent quamplurima, quæ poſt aliquot *dies* & *ſeptimanas*, imò elapſis aliquot *annis* ſanguinem ex interemti hominis cadavere profluiſſe teſtantur. (2) *Falſum*, quod *Spiritus* è *proprio ſuo ſubjecto* emigrent, & poſtquam in *alieno* diu habitaſſent, in illud remigrent. *Internus* quidem *motus* ipſis conceditur, dum in *proprio corpore*, modò huc, modò illuc, nunc ſurſum, nunc deorſum moventur; Sed motus ille *externus*, quem *Galeotus* comminiſcitur, tanquam merum cerebelli humani figmentum, meritò rejicitur. (3) Ea ratione in *occiſore* potius, quam *occiſo* ſpiritus movebuntur, ſanguisq; excitabitur. In *occidente* enim omnis adhuc *perfectè nativus* ineſt *calor*, quô maximam partem deſtituuntur *cadavera*: Calore autem abſente, nihil vel certè parum de *ſpiritibus* reliquum manet. (4) Verendum, ne cadaver etiam *bovis* vel *ſuis* ad præſentiam *lanionis*, vel alterius animantis hæmorrhagiam patiatur, præſertim ſi cum vindictâ violenter ſit occiſum. Par enim utrobiq; ratio eſt. Iidem quidem, ut in homine, ita in bruto quoq;

Spiri-

Spiritus reperiuntur. (5) Si *occisoris Spiritus* in *occidendum* convolent, itidemq; *hominis trucidandi*, vindictæ cupidi, in *occisorem* tendant, sequeretur, cadavera eorum, qui *sine vehementi commotione* decessêre, *sanguine non* stillare. Atqui posterius est falsum; Ergò & prius. *Minor* vel ex solo illo *Horstii* exemplo constat, quod primâ statim Διασκέψεως suæ facie enarravit. Vid. Sect. 1. art. 1. (6) *Falsum* est, *Spiritus occisi* in *occisoris* corpore *vivere*. Nam aut *principaliter* aut *instrumentaliter* ibi vivere dicuntur. Non *illud*: quia sola anima, principalis vitæ causa est. Neq; *hoc*; quia aut vivificantur ab *anima occisi*, aut ab *anima occisoris*; cum *tertium* hic non detur. Sed non diriguntur ac vivificantur ab *anima occisi*, quæ ab ipsis separata est, & in certo suo versatur πȣ̃; multò minus ab *anima occisoris* informantur, cum hac enim ejusque instrumentis dissensum alunt, secundum hypothesin *Galeoti*. Et quî fieri posset, ut *spiritus occisoris* longè plures atq; *fortiores*, *debiliores* illos *occisi spiritus*, sibi inimicos, tolerarent? Nonne quantâ possent vi eosdem expellerent? Id enim *hostium* requirit *indoles*. Ergò relinquitur, *Spiritus occisi* in *occiso-*

occisoris corpore minimè *vivere* posse. (7) *Falsum* est, *sanguinem* jam *frigefactum*, à *spiritibus occisoris*, in ipso existentibus, iterum agitari & ad fluxum aptum reddi. Nam si *sanguis frigescit*, &ad fluxum ineptus efficitur, tunc quoq; *spiritus* in ipso contenti, motricem suam facultatem amittent. Atqui verum est prius; Ergò & posterius. *Majoris* consequentiam probamus: *Quia* Spiritus illi nihil aliud sunt, quàm subtilissimæ subtilissimi sanguinis particulæ. Vid. *Sperling. in Zool. p. 152.* Jam verò quemadmodum sanguis, exhalato omni calore, consistentiam atq; fluiditatem suam non retinet, ita nec spiritus illi sine calore suas edere poterunt operationes. (8) *Contradictio* est, quando ultimo loco *Galeotus* scribit, corpora esse debere *calidiora*, quoniam calore Spiritus conservantur; & tamen in antecedentibus dixerat, sanguinem jam esse *frigefactum*. Si enim est *frigefactus*, quomodo *calor* ibidem esse potest? Si verò hic adest, quomodò *frigus* ibidem locum inveniet?

§. II. Sed ad *Sympathiam* propius accedimus, eamq; & hic proscribimus. Nam quænam inter *Latronem* & crudeli nece *peremtum*

emtum, esse possit *amicitia*? quî ad *unionem sui hostis sanguis* inclinet? Non fugiat magis ac retro se abscondat emersurus? Quomodo *spiritus* illi, qui ex *interfectoris oculis* in *interficiendum* egressi dicuntur, tantam vim habeant, ut magnam sanguinis copiam extrahant? Quo altero *vis* impressa ad plures *annos perseveret*, in aliis *deficiat* proximo dierum spatio? Utriusq; enim experimenti historia præstò est. Adde quod *Sympathia* pariter ac *Antipathia* cum *ortu rerum* statim incipiat, & *perpetuò eadem* sit; hic verò longè aliter se res habet. Benè igitur *B. Dn. Danhawerus* Colleg. Physs. 4. Contr. 8. p. 131. ex Amore, quem *Scaliger* vocat *affectum unionis* Exerc. 301. s. 1 colligit, *Physicis principiis repugnare vulgi opinionem, quâ existimatur, profluvio sanguinis homicidam prodi, nam quid hoc esset aliud, quàm suo effluxu velle infensissimo hosti uniri, eundemq; amare?*

EXA-

EXAMEN II.

Opinionis Lemnii, Schotti, Kircheri &c. ad Antipathiam confugientium.

§. I. Utut *probabilis* videatur hæc adsertio, obstant tamen nonnulla, quæ de ponte eam dejiciunt. Nam (1) *omnis Antipathia à naturâ congenita est, & innata.* Atqui *inimica inter sanguinem occisi & occisorem à natura non est congenita & innata*; Ergò *non est Antipathia. Majorem* confirmant exempla, quæ de *verâ Antipathia* proferuntur, omnia. Sic à natura innatum est odium *Lupo* & *ovi*, *accipitri* & *columbæ.* Sic nobilis illa *Matrona*, cujus mentionem facit *Renodæus Instit. l.* 1. *c.* 8. *p.* 9. à primo statim *nativitatis momento* sine deliquio animi *rosarum* ferre nequivit *odorem.* Sic *alia* spectatæ formæ & virtutis *fœmina*, nomine *Francisca*, ab *infantia* statim carnium *esum* abhorruit, teste *Scalig. Exerc.* 13. *f.* 10. Sic quidem *Hispanus* nunquam *pisces* gustarat, nec delibare potuerat: At cum ab amico semel ad cœnam fuisset invitatus, ovaq; degustasset, quibus siccati piscis pulvis autè fuerat admixtus, in animi angustias,

cordis pressuras, cum vomitu & secessu incidit, ita ut exanimis propè deficeret, autore *Amato Lusitano Curat. X. Cent.* 2. Sic *Parens* ille, de quo *Libavius Tract. de Antipath. Rar. part.* 2. *Sing.* verba facit, *filium* suum ab ortu statim in eodem conclavi tolerare non potuit. Hæc ad *Majorem*. *Minorem* probamus: quia *inimicitia* illa *ex accidenti* interfectori & interficiendo in inimico illo & hostili conflictu imprimitur (loquimur ex hypothesi) nec à natura statim connascitur. Arctissima enim sæpius *occisorem* inter & *occisum* intercessit *amicitia*, nec ulla dissensionis alicujus in vita apparuit nota. Quod si igitur hæc *inimicitia à natura* occidendo esset impressa, cur non in vita statim per sanguinis effluxum esset manifestata?

§. II. Sed *instabis* fortassis: Quamvis Antipathia non ex cognitione quadam sensuali, sed propriè ab ipsà naturâ dependeat; Non tamen negari potest, quod in inimico & hostili conflictu occisoris & occisi, maxima corporis perturbatio præcedat, quæ ejusmodi qualitatem occultam humoribus & spiritibus imprimere possit, ita ut effluvium spiritale inimicum, ab occisore effluens, in cor-

por-

pore occisi sanguinem commovere queat. *Resp.* verò per distinct. 17. ὑπόθεσιν. Concedendo quidem non in *hostili conflictu* maxima fiat *spirituum* & *humorum commotio*, quatenus ipsis *phantasia* imperat, & tanquam adminicula pro defendendis partibus huc & illuc transmittit. Cum autem nullum *objectum sensile* secundum *realem suam naturam* à sensu nostro recipiatur, sed solum per *speciem sensibilem* tanquam per *imaginem* repræsentetur; idcircò non constat, quomodo *corpori percussoris* ejusmodi *qualitas realiter* imprimi possit, quæ per *effluvium spiritale* postea egrediatur, & sanguinem in occiso corpore ad motum adhuc aptum commoveat. Non enim inter *hostes pugna* est, quatenus sunt *homines*, vel *corpora naturalia*; sed quatenus *unus alterum odit*, & illatæ injuriæ *vindictam expetit*. Vid. *Horst. l. c. p. 42. 43.*

§. III. (2) *Omnis Antipathia perpetuò est eadem*; atqui *inimicitia inter sanguinem occisi & occisorem perpetuò non est eadem*; Ergò *non est Antipathia. Major* experientia roboratur. Ovis enim *perpetuò* lupum fugit, columba *perpetuò* accipitrem horret. Nec ullum contrarium facilè afferri potest exem-

 plum.

plum. *Minor* patet,(1)*quia* ſanguis ex occiſi corpore *non ſemper* ſtillat, quantumvis *præſens* ſit *homicida*. Id quod ipſe *Libavius* exemplo Ilmenoitano confirmat, ubi opinioni eventus non reſpondit, cum tamen ſat recens cædis auctor adhiberetur, ipſiusq; factum confiteretur, pag. 154. 275. Et vel ſexcentis aliis, ſi opus foret, exemplis idem probare poſſemus. Atq; hinc etiam, quod refert *Apollonius Rhodius l. 4. Argonaut. n. 41. p.* 184. & *Scholiaſtes Sophoclis in Electrâ*, antiquitus receptum fuit, ut, qui fluxu ſanguinis ex occiſi corpore prodi nollent, *ter lingerent interfecti ſanguinem, ſtatim expuendum*, aut extrema corporis, *naſum, aures, digitos, pedem manumve, ad collum, vel maxillas ſuſpenderent*; aut *gladium* cædis inſtrumentum, *capillis interfecti abſtergerent*. (2)*quia* Sanguis ex cadavere ad *amicorum* etiam & cognatorum *præſentiam* ſæpius emanavit, id quod luculenter patet vel ex unica illa hiſtoria, quam *Libavius a. l.* annotavit, de cadavere *ſponſæ* ad præſentiam *Sponſi* ſtillante. (3)*quia* ſanguis, *nullo vel Amico vel interfectore præſente* ſæpius effluxit, quo de vide Sect. 3. κατασκ.

§. IV. At

§. IV. At *inquis*: Externum sæpius adesse *impedimentum*, quod *spiritale effluvium* corrumpat, ita ut ἀντιπαθοῦντες in sese agere & reagere non possint. Id quod apparet in *mustelis & testudinibus*, quibus, si *ruta* sint munitæ, frustra insidiantur *serpentes*. Eaque propter etiam hic ex occisi corpore non semper effluere sanguinem, licet præsens sit interfector. Verum *respondemus*, concedendo, quod sæpius *impedimentum* aliquod adsit *externum*, quale inter *serpentes* & *mustelas* est *ruta*, inter *magnetem* & *ferrum* (respectu *Sympathias*) est *allium*; at verò an idem hic reperiatur, valdè dubitamus. Nomina enim nobis *externum* illud *impedimentum*, quod hæmorrhagiam illam sistit & inhibet, & Phyllida solus habeto. Nomina eam nobis rationem, ob quam cadaver licet vel ipse interfector digitos suos in ipsa occisi vulnera immiserit, sanguinem tamen nullum emiserit, & vir esto.

§. V. *Dices*: impedimentum illud esse *Aërem*, *aromatibus* aut aliis *graveolentibus alteratum*: vel etiam *Dæmonem* in gratiam homicidæ vel alicujus sagæ posse hæmorrhagiam sistere. Resp. (1) quà *prius* concedendo

 quidem

quidem, quod *aëris densatio* ſpiritale effluvium nonnunquam corrumpere poſſit, quo minus ad aliud corpus tranſire valeat. Unde verò conſtat, quod hic ejusmodi ſpiritale reperiatur atq; egrediatur effluvium? Unde conſtat, quod ſi ſpiritus fortean emittantur, illi præcisè in adſtantem homicidam ferantur? Hoc probandum prius, non præſupponendum ſolùm eſt. Et quid dicendum de eo, quando occiſor digitos in vulnera mittit, imò linguâ ſuâ eadem attingit, neq; tamen ullam ſanguinis guttulam elicit, Tunc ſanè aëris immutatio in cauſa eſſe non poterit, quo minus ſpiritale effluvium ſanguinis fluxum excitet, cum parum vel nihil aëris occiſorem inter & occiſi corpus intercedat. (2) quà *poſterius*, ſequelam negando. Nam à *poſſe* ad *eſſe* N.V.C. Neq; enim à *particulari* ad *univerſale* concludere Philoſopho licitum eſt.

EXAMEN III.

Opinionis Campanellæ, Tholoſani &c. rem ad animæ reliquias deferentium.

Quod ad hanc ſententiam attinet, reſpondemus (1) Si ſtillatio ſanguinis ex occiſi

corpo-

corpore provenit ex *reliquiis animæ*, illæ *reliquiæ* aut erunt *animæ rationalis*, aut *sensitivæ*. aut *vegetantis*; Plures enim *animæ gradus* non dantur. Sed non sunt *reliquiæ animæ rationalis*, quia hæc maximè ἀμέριστος est, *Arist. 8. Met. c. 3. tit. 10.* & jamjam corpus reliquit; neq́; sunt *reliquiæ* animæ *sensitivæ* vel *vegetantis*, quia ipsa anima *sensitiva* atq́; *vegetativa* à *rationali*, in homine, non *distinguuntur realiter*. (2) Exempla, quæ proferuntur, ad rhombum faciunt minimè. *Caudæ* enim *anguillarum* & *lacertarum* abscissæ, item *pedes aranearum* truncati, non eo *præcisè* tempore, quo ille, *qui abscidit*, *præsens* est, commoventur; sed *quocunq́; tempore*, & tantisper, donec vis omnis extincta erit. Neq́; tantum *occisore præsente*, sed ad *cujuslibet præsentiam* motum faciunt. (3) *Disting.* propterea inter *ferventem quendam calorem* vel *vaporem*, & *animæ reliquias*; illum in occisi corpore, præsertim in corde, aliquandiu, beneficio sanguinis, retineri posse, non inficiamur; sed indè statim ad *animæ reliquias* dilabi non debemus. (4) contra *Tholosanum* ita concludimus: *Quicquid mente prorsus destituitur, illud mente concuti nequit*; Atqui *ca-*

daver hominis interemti, mente prorſus caret ſeu deſtituitur; Ergò. *Major* ſua luce lucet. Nam *non-Entis nullæ poſſunt eſſe affectiones, nullæ operationes. Minor* vel ex antecedentibus conſtat.

EXAMEN IV.

Opinionis Cœlii Rhodigini.

Circa hanc ſequentia ſunt obſervanda: (1) *Falsò* intra plus minus *ſeptem* horas ſanguinem effluere aſſerit. Ex cadavere enim *octennali* ad præſentiam Matris ſanguinem ſtillaſſe, *Albertus Hildebrand. lib. Obſerv. Sing. Horſt. p. 432.* refert. (2) Non conſtat, quid per *ſenſilis animæ vires* intelligat Auctor ille. Aut enim intelligit aliquod *ſubſtantiale*, aut aliquod *Accidentale*. Si *ſubſtantiale*, vel *reliquias animæ ſenſitivæ* intelligit, vel *Spiritus* ab animâ adhuc præſente, commotos. Si *illud*, animam rationalem *diviſibilem* faciat neceſſe eſt, quod tamen abſurdum; Sin *hoc*, dicat quomodo ſpiritus illi *præcisè* commoveantur, *præſente percuſſore*? Quod ſi autem *accidentale* quid intelligat, ſciat, *nullum acciden[s] absq; ſuo ſubjecto naturaliter ſubjicere poſſ[e]*. (3) *Petitio principii* eſt, ſpiritus convolare, [&] inſi[t]

insitâ levitate mox autorem circumsilire, cujus calore perseverent persistantq; aliquandiu. Unde enim quæso, hoc probabitur? Eâ igitur facilitate, quâ dicitur, etiam rejicitur. (4) Ingens quoq; *postulatum* est, Spiritus semel egressos sanguinem denuò repetere. Unde enim hic *appetitus* Spiritibus? Et si talem habent, cur à sanguine anteà recessêre? Unde illa insultatio spirituum in occisore? à *vindictâ*? at hâc carent, quoniam animâ carent. *Vindicta* verò *animæ affectus* est. (5) Exindè potius sequeretur, occisorem sanguinem effundere, quia in eum convolent Spiritus & evolando sanguinem educant. (6) Videtur supponere, *visionem* fieri per *radiorum emissionem*, quâ mediante emittantur quoq; insimul Spiritus ab occisore recepti. Sed hoc jamdudum explosum est à Sapientioribus. Vid. *Sperl. in Zool.* (7) Non omnia cadavera cum *vindicta* ceciderunt. Anne igitur his omnis omninò sanguinis fluxus denegandus? Certè, ex sententia *Rhodigini*. Cum enim in his nulla præcesserit vindictæ aut cupiditatis cogitatio, nullæ etiam sensilis animæ, cupiditatis &c. & vindictæ, vires residuæ esse poterunt.

Sed

Sed tamen hæmorrhagiam ista quoq; corpora passa esse, testatur satis superq; experientia.

EXAMEN V.

Opinionis Bodini, Kornmanni, & aliorum, oberrantibus interfectorum animabus effectum huncce adscribentium.

Non à veritate tantùm, sed à pietate etiam aliena prorsus hæc sententia est. Sic enim (1) arguimus: *Quæcunq; anima à corpore suo est separata, illa per corpus amplius operari nequit:* Atqui *anima interemti hominis à corpore suo est separata*; Ergò *per corpus operari nequit. Major* inde corroboratur, quia inter *agens* & *patiens* necessarius est aliquis *contactus*, sive *corporalis* ille sit, sive *virtualis*. *Minor* ex ipsa mortis ratione patet. Nam *mors* sive *naturalis* sit, sive *violenta*, nihil aliud est, quàm *separatio animæ à corpore*. (2) Omnis *anima separata extra mundanam conservationem in certô suo πȣ existit, adeoq; circa cadavera errare aut cruentationem causari nequit*; Atqui *anima interemti hominis e*[s]...

nis est separata; Ergò. *Minor* est certa, secus enim corpus adhuc informaret, & ad actiones vitales obeundas disponeret, adeoque corpus non *mortuum* sed *vivum* esset. *Major* ex libro *Scripturæ* cumprimis redditur manifesta. (3) *Anima latet in sanguine*, sed *cum corpore conjuncta*, non verò *separata*. Deinde esse dicitur in sanguine non *principaliter*, sed *instrumentaliter*; non *exclusivè*, sed *inclusivè*. (4) inconsequens est consequentia: *Anima latet in sanguine, & invita discedit à corpore*; Ergò *circumerrat illud, & seipsi insinuare tentat*. Rationem inconsequentiæ, *Theologorum* suppeditant Scholæ, in quas transilire nolumus. (6) Ad locum illum Genes. IV, respondet, *B. Gerhardus Comment, in Genes. c. 4. p. 148.* sequentibus verbis: (α) *Per Prosopopœiam atrocitas homicidii exprimitur, quod singulæ quasi guttæ sanguinis habeant linguas, & vindictam exposcant.* (β) *Anima Abelis coram Deo post mortem locuta Apoc. VI. v. 11.* (γ) *Clamor, quem Abel edidit, cum à fratre interficeretur, post mortem adhuc sonuit in auribus Dei.* A clamore itaq; vindictæ ad Deum, ad clamorem vindictæ ad homines & ad sanguinis destillationem N. V. C.

EXAMEN

EXAMEN VI.

Opinionis Cornelii Gemmæ, in Occisoris imagine, sanguini occisi inhærente, causam quærentis.

Falsa, quæ hæc sententia continet, tot ferè sunt, quot verba, quibus ipsa exprimitur. Nam (1) *Falsò* stillicidium hoc ad *tertium* usq; *diem* restringi videtur; cum vel sexcenta adsint exempla, quæ contrarium loquuntur, uti jam supra docuimus. (2) *Falsò* interfectoris *idea* in concreto cadaveris sanguine latere dicitur. Quo enim pacto *idea* in *sanguine* latitet, cum ipse nunquam senserit aut cognoverit ideam? Aut ipse *sanguis* percipit *naturali facultate* objectum: aut vi impressum ab *externâ causâ* suscipit. Neutrum esse potest. Et si latitat, quo pacto citra *sensorium externum* vivum cognoscet præsentem? Nam necesse est, *interiorem ideam* conferri cum *exteriori sensili*. At hoc nullo, ne *dormiente quidem*, nedum *mortuo* fieri potest. Remanere quasdam imagines in sensoriis vult Philosophus: unde nocturno tempore observentur nobis diei gesta; at clau-

t clausis oculis & jam demortuis amissâ
formâ & facultate suâ, quis conjiceret, præ-
entem illam rem, à quâ ante *sensilem speci-*
m conceperat? Mirabile etiam est, cur id
onat in *quovis sanguine*, cum nonnisi *cir-*
a cerebrum sanguis putetur *ad sentiendum*
ptus. In *spiritibus* tam *fugacibus*, quomo-
o erit *idea* residua? Nullus *apoplecticorum*
ut dormientium hostem suum adstantem
ercipit, quomodò *mortuus*? Cur etiam in
ncreto sanguine restet? Aut quomodo hic
osteà fiet ita aqueus, ut perfluat? (3) *Falsum*,
uod residuus ille spiritus propter *ideas in-*
rentes in percussorem obvium concitetur:
mni enim *sensu*, omni *judicio spiritus* ille
siduus caret, ita ut interfectorem *sentire*,
t ab alio homine eum *distingvere* nequeat.
) *Falsum*, quod stillicidium sanguinis è
davere non prius supprimatur, quam *occi-*
r longe sit *remotus* : experientiam enim
stem vocamus, sæpissimè hæmorrhagiam
nc, occisore adhuc præsente, desiisse. Et
anta, quæso, sanguinis copia corpori in-
et, si tantisper, donec percussor amove-
tur, stillaret? *Nonnunquam* quidem
accidisse legimus ; Sed *particulare* hoc
est.

est. A *particulari* autem ad *universal*[illegible] N. V. C.

EXAMEN VII.

Opinionis Majoli, aëris attractionem, & spirituum infectionem causam hujus rei constituentis.

Hæc Majoli sententia satis quidem *specio*[illegible] *sè* profertur, minus tamen *verè* prolata ess[illegible] videtur. Nam (1) propria vinea cædit, & sibi ipsi contradicit, dum inquit *Cadave*[illegible] *omni spiritu est destitutum*, & mox subjungit quod tamen *horrore tunc concutiatur, trans*[illegible] *eunte occisore, quia spiritus ibi in vulnere sun*[illegible] *quadantenus infecti à spiritibus interficientis* &[illegible] Majoris evidentiæ igitur argumentamur ita *Quodcunque cadaver omni spiritu est destitutum in illius etiam vulneribus spiritus nulli supere*[illegible] *possunt*; atqui *cadaver hominis interfecti om*[illegible] *spiritu est destitutum*; Ergò. *Major* pro fu[illegible] damento habet primum illud cognoscen[illegible] principium: *impossibile est idem* (corpus) *si*[illegible] *mul esse* (spiritibus præditum) *& non esse* (spi[illegible] tibus præditum). *Minor* est *Majoli*. E. ([illegible] Negamus, quod *cadaver interemti homin*[illegible]

transeu[illegible]

transseunte occisore, *horrore concutiatur*, idq; hoc ratiocinio probamus: *Quodcunq; est* *ἀναίσθητον*, *illud etiam horrore concuti non potest*: Atqui *cadaver hominis interemti* est *ἀναίσθητον*; Ergò *etiam horrore concuti non potest*. *Major* patet, quia *horror* est *affectus animæ sensitivæ*, & *sensibus* rebusq; *sensitivis* tantùm incutitur. Hinc frustrà operam sumit, qui ligno vel lapidi horrorem injicere cupit. *Minor* est certissima & ab ipso etiam *Majolo* concessa. E. (5) *Principium petit*, quando dicit, *Spiritus in vulnere esse quatantenus infectos à spiritibus occisoris*. Hoc enim adhuc dubium & probatione indiget. Incertum quoq; est, *aërem infectum*, *transeunte homicidâ*, *ad ipsum vulnus trahi*. Quænam enim hic tractionis fingenda causa? Num *facultas attractrix* sanguini concedenda, cujus beneficio effluvia attrahat? Minimè. Ratio est: *Quæcunq; effluvia dissentanea sunt*, *illa non attrahuntur ab attractrice facultate*. Atqui *effluvia illa ab occisore*, *secundum illius sententiam*, *egressa respectu occisi sunt dissentanea*; Ergò. *Minor* ex hypothesi *Majoli* propullulat. *Major* ex *facultatis attractricis* constitutione patet. (6) Concedimus

aliàs, quod *attractio aëris* aliquam *sanguinis ebullitionem* causari possit; verum an *præcise* ad *præsentiam homicidæ* sanguis ab aêre excitetur, nondum satis est confirmatum.

EXAMEN IIX.

Opinionis Watsonii.

Limam, quæ merentur, sequentia sunt: (1) *Homicida* ad cadaver adductus *non semper alteratur*. Quidam enim *præfracti* sunt animi, ita ut nullo modo commoveri possint. Alii sibi *persuadent*, hæmorrhagiam non esse secuturam, adeoq; itidem non afficiuntur. (2) Interim posito, *metus* aliosq; affectus occupare interfectorem, nondum tamen constat, an sint *causa istius effluxus*. (3) Non semper nudato corpori *manus trementis* imponuntur; Ergò *χειροθεσία adæquata* illius stillicidii *causa* esse nequit. (4) Si manus trementis *refrigerant* sanguinem, eundem non *educent*: atqui verum est prius, secundum mentem *Watsonii*; Ergò & posterius. *Majoris* connexio patet: quia sanguis per *frigiditatem* ad *fluxum ineptus* redditur.

EXA-

EXAMEN IX.

Opinionis Libavii, Avicennæ &c. mira de Imaginatione somniantium.

§. I. Ad *Libavii* sententiam notamus (1) concedendo quidem, quod motus sanguinis eo ipso tempore, quo primum alter cum altero congressus est, vehementissimus in corpore fuerit, quodq; ejus vis & potentia tam citò non extinguatur; At verò quod illa vis in *quartum* usq; *annum* pluresve duret, vero non videtur consentaneum. Argumentamur ita: *A quocunq; anima est separata, illius sanguis residuus diu naturaliter moveri non potest*: Atqui *à cadavere occisi hominis anima est separata*; Ergò *illius sanguis residuus diu naturaliter moveri non potest. Major* probatur, quia anima *internum* est principium motus in animato. *Minor* nulla probatione indiget. (2) Utut ponamus etiam, *sanguini*, quamdiu in naturali suo vigore est constitutus, *naturalem* quandam inesse *vim ad movendum*; tamen quod *præcisè* ille motus, animâ jam separatâ, determinetur ad *præsentiam amici* vel *inimici*, illud negamus. Hinc *principii petitio* est, quandò *Libavius* dicit,

cit, *naturâ inesse* cadaveri *vim* quandam, quâ valeat *præsente* seu *amico* seu *inimico* circa spiritus & sanguinem *moveri*. Quid obstat, quò minus etiam vel alio, vel nullo præsente per *motricem* illam *facultatem* moveri possit? Probandum, non tantùm dicendum, hoc fuisset. (3) Nititur *Libavius* falsâ hypothesi, dum affectus non ad *animam* solùm, sed ad *corpus* etiam refert p.306. adeoq; in sanguine occisi esse affectum ulciscendi se, colligit. Verùm præter rem & rationem. Nam *quicquid est qualitas animæ sensitivæ, illud non est qualitas corporis*: atqui *affectus est qualitas animæ sensitivæ*; Ergò. *Major*, quia anima & corpus distinctissima sunt. *Minor*; quia affectus est passio animæ sensitivæ, insequens facultatem ipsius appetentem. Vid. *B. Sperl. in Zool.* (4) Non semper *mutuus* est *hostilis conflictus*, quod *Libavius* p. 281. supponere videtur, cum sæpè *ex improviso* alter ab altero interficiatur, neq; tamen fluxus sanguinis cessat. Vid. *Horstium l. c.* & fidem dictis facies. (5) Rationem illam, quam ex *spiritibus interemti* petit, eamq; dicit caussam esse moti sanguinis in percusso, cum nondum satis exposuerit, nondum quoque

cam

eam recipere possumus: & tametsi ibidem plurima pro eá confirmanda adduxerit, paucissima tamen, imò omnia ad rem nequicquam faciunt. (6) Quod ad *imaginationem* attinet, non negamus, magnos atq; admirandos ejus esse effectus. Sic *imaginatio* varios mirosq; efformat *fœtus*. Hinc Mulier alba Æthiopem peperit, teste *Quintiliano*: Æthiopiæ Regis Conjux Chariclæam albam genuit, narrante *Heliodoro*: Puella hirsutum Puerum in lucem edidit, auctore *Damasceno*; aliæ cornutos protulere filios, referente *Joh. Bapt. Portâ*. *Imaginatio* subitas, easq; vehementissimas, commotiones atq; immutationes, ex amoris affectu dependentes, causatur. *Imaginatio* ὑπνοβάτας, sui quadam specie per somnum oblatâ, instigat, ut dormiendo surgant, & vigilantium opera perficiant. Quid? *imaginatio* imperat humoribus, imperat spiritibus in corde nostro. Hinc cum imaginamur rem terribilem, colligit se sanguis circa cor; cum jucundam, effunditur; cum indignam aut turpem, tendit in faciem; cum libidinosam, tendit in genitalia, atq; in has aut illas partes, ut hæc aut illa imaginatio surripit, dicente *Vallesio*
 lib. 2.

lib. 2. Controv. cap. 4. Imaginatio in vulnerato etiam *vivente* ſanguinem excitare potis eſt, præſente vulnerante, ut jam ſuprà docuimus. Verum enim verò an imaginatio idem in *vulnerato mortuo* præſtare, ſanguinemq; ad *occiſoris præſentiam* excitare valeat, ſanæ rationi non videtur eſſe conſentaneum. Dic enim, quæſo, quomodo *per imaginationem* ſpiritus ex interfectore ad interfectum egredientur? Dic quomodò ex *interfecto* vapores unà educerent? dic, annon potius *occiſor*, quàm *occiſus* hâc ratione ſanguinem ſit emiſſurus? dum enim ex eo ſpiritus exeunt, facilè quoq; nonnullas guttulas ſecum trahere poſſunt. Vanum ergò eſt, quod *in imaginatione Libavius* quærit, κενόφυγετον.

§. II. Sed dandum etiam aliquid eſt *Avicennæ*, aliisq; *Arabibus* apud *Weinrichium l. c.* Nam fruſtrà hi ſupponunt, *phantaſiam* in *externam* quoq; *materiam* multum juris habere. Quod ſi enim (1) verum eſſet, beati forent *melancholici*, nemoq; non poſſet ſibi divitias, regna & alia multa acquirere. Et quis noſtrum viveret, ſi *imaginatio* hoſtium tantoperè in nos valeret? quid opus eſſet, tormen-

tormentis ad bellum sese instituere; (2) Et si in *proprii* sui *corporis* partes pro libitu agere non potest, quomodò in *externa & aliena* imperium exercebit? Prius patet. Digitus in gangræna est emortuus; sed *imaginando* non vivificatur. Imaginor ignem, non calesit cerebrum. Nivem cogito, non refrigeratur. Non ægrotat Medicus, de morbo dum cogitat. Non convalescit ægrotus, cum sanitatem tacitâ secum volvit mente. Quemadmodum enim speculum, cum in eo rei oppositæ idolum apparet, non mutatur, neq; in melius, neq; in deterius; ita neq; *phantasia*, utpote quæ *speculum quasi animæ* est, imagines rerum recipiens. Vid. *Weinrichium l. c. p. 168.* (3) Quod verò attinet ad fundamenta hujus sententiæ, ea valdè lubrica atq; imbecillia sunt. Nam commentum est, nonnullos *solo contactu*, *incurabiles morbos*, *sine remedio aliquo*, *per imaginationem aliquam*, *sustulisse.* Distinguendum enim inter nudam *imaginationem*, & *superstitionem.* Huic, non illi, curatio illa, si quæ subsecuta est, accepta ferenda. Deinde phantasticum quoq; est, sæpè *serpentes unum in locum per imaginationem esse coactos.*

Nam iterum hic disting. inter *imaginationem*, & *superstitionem* s. *dæmoniacam confœderationem*. Hanc, non illam sapit *serpentum incantatio*. Vid. *Delrio in disquisit. Mag.*

EXAMEN X.

Opinionis Valeriolæ, Melanchtonis, Tympii, arcano Dei judicio rem committentium.

Hi triplici peccant modò (1) supponendo, stillicidium hocce sanguinis certum præsentis occisoris exhibere indicium, quod tamen jam suprà explosimus. (2) Confugiendo ad *causam primam & universalem*, neglectis *secundis* atq; *particularibus*. Non quidem inficiamur, Deum Opt. Max. uti ad omnes, ita ad hos quoq; effectus concurrere; verum non excluduntur eo ipso *causæ particulares*. *Causa enim prima*, quoad *ordinarium* naturæ cursum, *non agit sine secunda*, docentibus *Metaphysicorum* scholis. (3) Non distinguendo inter *casus naturales*, & *supernaturales*. In *his* ad causam *supernaturalem* confugiendum; in *illis* verò *causæ proximæ*, naturales atq; particulares, attendendæ sunt atq; indagandæ.

CAPUT

CAPUT II.

DE LACRYMIS CROCODILI.

AUctores statuentes, Crocodilos lacrymari. Auctores negantes Crocodili lacrymas. Vox Crocodilus *unde. Significatio ejus varia. Synonymia.* Lacryma, Lachryma, Lacruma, Dacryma. *Lacrymæ impropriè sic dictæ rerum inanimatarum. Lacrymæ arborum, Lacrymæ brutorum, ut equorum, leonum, canum, asinorum, boum, avium, lusciniæ. Comparatio à lusciniæ fletu. Lacrymæ hominum cum morbo. Lacrymæ sine morbo variæ. Definitio lacyrmarum. Earum caussa efficiens moralis, Physica, Ministerialis, Instrumentalis. Imperium intellectus in voluntatem. Via lacrymarum. Harum materia, Forma, finis. Solus homo lacrymatur. Crocodili descriptio. Proverbium :* Crocodili lacrymæ. *Argumentum contra Crocodili lacrymas à ratione. Intellectus brutorum. Argumentum à risu. Contrariorum subjectum. Argumenta alia. Solutio objectionum. Emblema :* Plorat & devorat. *Origo Proverbii :* Lacrymæ Crocodili. *Judicium de lacrymis brutorum. An lacrymæ impropriè saltim ita vocatæ Crocodilo sint concedendæ, dubitatur.*

SECTIO I.

ΠΡΟΠΑΡΑΣΚΕΥΑΣΤΙΚΗ,

Auctorum sententias apponens.

§. I.

C*Rocodilos lacrymari*, multi sunt qui negant, multi qui affirmant. Ex his *Physiologus* apud *Vincentium Belluacensem* in Spec. Nat. lib. 17. *Crocodilus*, inquit, *si quando invenerit hominem, & potest eum vincere, comedit eum, & postea super eum plorat.* Albertus M. Hist. Animal. lib. 24. *Crocodilus hominem quoq; cùm potest, interficit, sed eundem postea, ut dicunt quidam, deplangit.* Petrus Martyr apud *Gesnerum* de quadrup. ovip. lib. 2. pag. 14. *Crocodilum solum ex brutis lacrymari quidam tradunt.* Gesnerus l. c. *Sunt qui scribant, Crocodilum conspecto procul homine, lacrymas emittere atq; eundem mox devorare.* Levinus Lemnius lib. 4. de occult. Nat. mirac. cap. 10. p. 395. *Crocodilus, de quo proverbium, Crocodili lacrymæ, homini insidias struit ac devoratũ discerptumq; deplorat.* Franz. Hist. An. p. 289. *Solet prius corpus animalium comedere, & postea cum lacrymis adolere caput; unde est proverbium, lacrymæ crocodili, cum quis simulat misericor-*

ricor-

ricordiam. Mercurialis apud Exc. Dn. D. Schneiderum T. 3. de Cat. c. 9. p. 372. *Cervi, apri, crocodili & apud Medicos & apud Philosophos lacrymari dicuntur.* *Heidfeldius* in Sphyng. c. 10. p. 340. *Drexel.* in Phäeth. c. 46. *Richterus* in quæst. miscell. q. 49. *Piccartus* in observ. Historico-Pol. Dec. 13. c. 1. *Schottus* Phys. curios. l. 7. p. 881. *Faber* in Lexic. *Octavianus de Tuso* Neapol. in c. 12. Eccl. p. 506. & alii.

§. II. *Negativam* qui sequuntur, vel κατὰ τὸ ῥητὸν suam exponunt mentem, ut *Deusingius* Philosophus ac Medicus clarissimus, in secundinis detectis fœtus Mussipontani sect. 1. pag. 9. *Zacutus* apud Dn. D. Schneid. l. a. *Crocodili non sunt veræ lacrymæ.* *Vossius* Theol. Gent. lib. 3. cap. 47. pag. 978. *Crocodilos aliquis dixerit flere, quia lacrymæ eorum abiere in proverbium. Sed est hoc de lacrymis fictis, non veris; nec satis constat, ecquid veri subsit fabellæ de lacrymis Crocodili simulatis.* Dn. D. *Hildebrand.* in Disp. Theol. de lacrymis Christi, Helmstadj habitâ. *B. Sperlingius* in Anthropol. Phys. cap. 5. quæst. 7. p. 273. *Crocodili lacrymæ notæ sunt. Dicunt, antequam hominem devoret, prius lacrymari. Sed ut canes, se-*

nes, feles, aliaq; bruta, voce & gestibus lætitiam declarantia, ridere videntur, verè non rident: ita & cum ejulatu ac clamore dolorem manifestant, lacrymari videntur, sed videntur &c.

§. III. Vel *κατὰ τὴν διάνοιαν, Crocodilo lacrymas* denegant, idq; eô ipso, dum *soli homini* easdem vendicant. Ita *Goclen.* in Physiol. Ris. p. 171. ubi lacrymas sic definit: *Lacrymæ* (NB) *propriè sunt guttæ aquæ, ex oculis* (NB) *hominis profluentes, ortæ ex humore excrementitio, à venis capitis ad carnem spongiosam oculorum delatæ, ibiq; collectæ.* Quanquam in *Phys. complet.* p. 1098. brutis lacrymas concedere videatur, fortean tamen ibi *impropriè* sic dictas intelligit *B. Scharffius* in Physs. Recogn. lib. 8. c. 4. p. 1022. quando fletum secundariam animæ rationis facultatem constituit, eumq; ita describit, quod sit *actus* (NB) *hominis, quo per effusionem lacrymarum indicat compressionem cordis majorem: adeoq; & singularem tristitiæ affectum attestatur.* Hinc pag. seqv. axioma subjicit. *Hominis est ridere & flere.* Conf. ejusdem *Man. Phys.* lib. 8. c. 4. p. 419. consentit *Nierembergius* Hist. Nat. lib. 3. cap. 24. p. 47. *Solus homo lacrymatur. Prima humanitatis ceremonia,*

fletus

fletus est, primum vitæ vectigal, prima lucis salutatio. Et cap. seqv. pronunciat, *lacrymas proprias affectui duntaxat rationalis naturæ competere.* Sequitur Exc. Dn. D. *Siricius*, SS. Theol. P. P. in Academ. Giessenâ Tr. de lacrym. Christi p. 57. *Sunt lacrymæ humores aquosi & serosi in cerebro venisq; oculorum contenti, qui per vehementem compressionem aut dilatationem venarum forâs erumpunt. Addo in definitione vocem vehementem, ut lacrymas veras* (NB) *quas solus homo emittit, â lacrymis brutorum animantium distingvamus.* Exc. Dn. D. *Schneider* de Cat. l. 3. c. 9. p. 370. *Nullum animal rationis expers educit lacrymas.* Eadem habet P. *Laurembergius* Acerra Philol. cent. 1. c. 75. p. 178. **Diese zwey Dinge Lachen und Weinen gehören dem Menschen eigendlich zu / und keinem unvernünfftigen Thiere.** Alios auctores taceo.

§. IV. Nos calculum nostrum adjicimus negativæ parti, statuentes, *Crocodilum verè non lacrymari.* Immò *dubitamus* adhuc, an *impropriè* saltim sumptæ *lacrymæ* ipsi sint concedendæ. Idquod priusquam confirmemus, statum controversiæ præmittemus. Sit ergo

SECTIO

SECTIO II.

ΠΑΡΑΣΚΕΥΑΣΤΙΚΗ,

Statum Controversiæ exponens.

§. I.

CUm autem vocabula ſint rerum involucra, eorum volutioni ante omnia opera danda. Quamobrem enucleandam accerſimus I. vocem *Crocodilus*, de qua notamus (ν) *Etymologiam*. Sic *Crocodilus*, ſecundum *Iſidorum* & *Arnoldum*, â *croceo colore* dictus eſt. *Vadianus* enim in *Melam*, *Petrus Martyr* & alii, *Crocodilos* plerumq; *flavo colore* eſſe ſcribunt. Sunt tamen qui vocabulum hoc *Græciæ* ſuos debere natales, rectius putant: idq; vel ἀπὸ τȣ̃ κρόκȣ â *croco*; vel ἀπὸ τῶν κροκῶν, à lapidibus littoralibus, & δειλάω *timeo, metuo*, derivant. Ac *illud* quidem, reſpectu *Crocodili terreſtris*, ſive *Scinci*, qui *crocum timet*. Hinc cum ad alvearia repere & mel devorare ſoleat, apponunt apiarii foris crocum, quo conſpecto prorſus ille in fugam ſe recipit. Vid. de hâc ſententiâ *Faber* in Lexic. *Hoc* vero ratione *Crocodili fluviatilis* vel *marini*, quia *is littora* vel arenas littorum *timet*. Vid. *Jonſton*. Hiſt. Nat. cap.8. pag.200.

In ter-

In terra enim pavidus est, teste *Vario* & *Cælio Rhodig*. l. 15. 21. vel rectius quia est δειλία τῆς κρόκης, timor & terror littoris, für dem man sich fürchtet an das Ufer zu gehen und demselben zu nahen / uti videtur *Corvino* in Font. Latin. p. 182.

§. II. (2) *Homonymiam*. Sumitur enim *Crocodilus* (α) pro *monte* in Cilicia vel Siria, *Plinius* H. N. lib. 5. cap. 27. (β) pro *opido*, ut videre est apud eundem l. c. cap. 19. fol. 47. (γ) pro *herbâ*, Chamæleontis herbæ nigræ figuram habente, radice longâ, æqualiter crassâ, odoris asperi. Vid. *Plin.* lib. 25. c. 8. fol. 213. b. (δ) pro *specie* quâdam *lacertarum*, inter sepes & macerias versantium. Conf. *Salmasius* in not. ad Solinum. (ε) pro *Crocodilo terrestri*, qui duum generum: *Alterum Scinci* nomine insignitur, de quo fusè agit *Gesnerus* l. a. *Alterum* speciali nomine caret, estq; illud, cujus squamæ ad caput vertuntur. vid. *Gesn*. l. d. (ζ) pro *Crocodilo Amphibio*, qui aliàs *fluviatilis*, vel *marinus* audit. Atq; hæc ultima significatio hic locum obtinet.

§. III. (3) *Synonymiam*, quæ variat, *Græcis* communiter dicitur κροκόδειλος. *Paulus Æginet.*

Æginetа vocat Νειλοκόδειλον h. e. fluviatilem è Nilo. Hesychius τύλην & δεμδερίτην dicit. Ægyptii χεμψάν vel χαμψάν, à quo Turcarum Kimsac, quod eidem indidere. *Alberto* & barbaris scriptoribus *Cocodrillus* audit. In *Arsinoitica* præfectura, teste *Strabone*, appellatus *Suchus*. Indi *Caymanem* salutant. Alii *Aquetzoallin*. Ab *Haithono* nominatur *Cocatrix*. Germani retinent suum **Crocodil**.

§. IV. II. Vocem *Lacryma* de qua itidem observamus (1) *Etymologiam*. Est enim illa origine *Græcâ*, â δάκρυον, mutato δ in λ, sicut Latini pro Ὀδυσσεύς dicunt Ulysses. Quanquam & *Lacryma* inveniatur apud *Livium Andronicum* & *Festum*, teste *Becmanno* de Orig. L. L. p. 249. Pingitur autem variis modis. Nonnulli enim u pro y substituunt, scribentes *lacruma*, *lacrumæ*. Quæ tamen scriptio non *universalis*, sed *particularis* esse debet, h. e. non *semper*, sed *interdum* usurpanda ubi vid. magnitudo id postulat in *rebus tristibus* aut *periculosis* describendis. U enim *ejulatus* & *tristitiæ nota* salutatur. Ab aliis effertur cum adspiratione, *lachruma*, vel retento y, *Lachrymæ*. Ita scriptum reperitur

ho

hoc vocabulum in monimentis veterum, *Romæ in hortis carpensibus, ad portam Appiam, in Insula Tiberina, Mediolani in Templo D. Augustini &c.* Veteres enim, teste *AGellio* N.A. l. 2. c. 3. H. literam inserebant plerisq; vocibus verborum firmandis roborandisque, ut sonus eorum esset vividior vegetiorque. At verò cùm hæc scribendi ratio originem negligat, & præter necessitatem introducta sit, non adeò etiam magni æstimanda venit. Sunt, quibus y minus ad palatum. Hinc vocem *Lacrima* per I scribere malunt, utpote civitate Romanâ jam quasi donatam ... bis ea arridet scriptio, quam titulus exhi... Hæc enim fundatur in Etymologiâ nititurq; auctoritate clarissimorum Philologorum. Conf. *Becmannus* l. 2. *Aldus Manutius* Epit. orthogr. p. 71. *B. Schmid.* Gram. Lat. p. 12.

§. V. (2) *Homonymiam*, secundum quam lacryma sumitur vel *propriè*, vel *impropriè*. *Impropriè* iterum accipitur vel *latissimè*, vel *latè*, vel *strictè*. *Latissimè* cujuslibet denotat humoris guttulas, tribuiturq; *partim* rebus inanimatis, *statuis* sc. *columnis* & *truncis aridis*, quibus etiam lacrymas adscribunt *Pontificii* atq; *Muhamedani.* vid. l. 1. *Atlant Mariani*,

H à Je-

à Jesuita *Gvilielmo Grumpenberg* editi p. 155. *Job. Andreæ*, ê legisperito Muhamedano factum Christianum, in confusione sectæ Mahumedanæ p. 141. *Edvardum Pokokium* in not. ad *Gregorij Abul.Faraij* succinctam de Arabum origine & moribus narrationem p. 188. Partim *animatis*, & quidem *vegetantibus tantùm*. Sic *guttulæ arborum* audiunt *lacrymæ*. Sunt enim teste experientia, nonnullæ arbores, quæ guttulas, instar lacrymarum, stillant, ut *Amygdalus*, & *pinus*, aliæq; de quibus vide sis *Ambrosium* T. 4. l. 3. Hexaëm. c. 17. p. 37. Scalig. Exerc. 177. p. 571. Reperitur etiam in *India* arbor quædam *Siptachora* dicta, emittens ejusmodi lacrymas, in flumina decidentes, quæ in aquâ concrescunt, unde Indi postmodum *electrum* colligunt. Conf. *historiæ Herodoto à Photio adjunctæ* p. 762.

§. VI. *Latè* nomine *Lacrymarum* intelligitur *omnis aqueus humor* dissolutus, qui ab oculis dimanat. Ita *Goclen.* vocem usurpat in Phys. Complet. p. 1098. atq; sic tribuitur nonnullis animantibus brutis. Præter *Crocodilos* enim, *apri*, *Phasiani*, *cervi*, *canes* &c. flere perhibentur, uti videre licet apud *Za-*

cuthum

cutbum Lusitanum Tom. 2. in Prax. Histor. lib. ult. n. 8. p. 638. it. *equi*. Ita in funere Pallantis â *Virgilio* l. 11. Æneid. v. 89. 90. equus ipsius introducitur plorans:

Post bellator equus positis insignibus Æthon
It lacrymans, guttisq; humectat grandibus ora.

Homerus etiam, Iliad. 17. equos Achillis inducit Patroclum lugentes, his verbis:

ἵπποι δ' αἰακίδαο, μάχης ἀπάνευθεν ἐόντες,
Κλαῖον, ἐπειδὴ πρῶτα πυθέσθην ἡνιόχοιο
Ἐν κονίῃσι πεσόντος ὑφ' ἕκτορος ἀνδροφόνοιο.

Et alibi:

——— δάκρυα δέ σφιν
θερμὰ κατὰ βλεφάρων χαμάδις ῥέε μυρομένοισιν.
——— *Lacrymæ autem ipsis*
Calidæ ab genis fluebant in terram lugentibus.

De iisdem *Calab.* lib. 3.

οὐδὲ μὲν ἄμβροτοι ἵπποι ἀταρβέος Αἰακίδαο
Μίμνον ἀδάκρυτοι παρὰ νήεσσι ———
Neq; immortales equi impavidi Aeacidæ
Manserunt lacrymarum expertes apud naves.

I. *Babt. Campofulgosus* lib. 1. p. 78. 79. refert, equos *Cæsaris*, antequam periret, cibo abstinuisse, clarêq; *lacrymas effudisse*. Hinc *Plinius* cap. 42. lib. 8. *amissos lugent dominos lacrymas-*

crymasq́; interdum desiderio fundunt, sc. equi, *Oppianus* de iisdem μέγα ςενάχουσιν. Et *Svetonius* in Jul. cap. 81. *equorum greges ubertim flere* scribit. Immò *Isidorus*: *Solius*, inquit, *equi est præter hominem lacrymari, & doloris affectum sentire.* quod tamen alii negant. Nam *Plinius* lib. 8. cap. 16. *leoni* etiam lacrymas adscribit. ut & *Claudianus* 2. Eutrop. canens:

——— *lacrymis torvi maduere leones.*

De *canibus* idem sentit *Calab.* lib. 3. comparans cum horum luctu Æthiopum lacrymas ad interfectum Memnonem. *Asinos* Mauritaniæ acerrimas lacrymas profudisse, memoriæ prodidit *Aelianus* c. 9. lib. 14. His addi meretur ex *Basilii* homilia de Beat. Iulita Martyre, exemplum *bovis* ad præsepe plorantis, cum socium communis laboris vidisset exstinctum vid. *Joh. Ferdinandus* Hisp. in Comm. Eccl. c. 3. p. 149. Nec non illud *avis Bistardæ*, cujus miserabilem fletum ex *Quinqverano* Episcopo descripsit *Camerarius* Cent. 2. hor. subc. c. 26. Addo alia. *Homerus* de suis avibus ait: κλαῖον λιγέως, *flebant stridulè.* Callimachus de luscinia βαρὺ κλαίουσα *flens graviter.* De eadem Sophocles:

cles: αἰὲν ὀλοφύρεται. *semper plorat*, it. οὔποτ' εὐνάζειν ἀδακρύτων βλεφάρων πόθον: *nunquam consopit luctum & lacrymas.* Hinc Virgilius 4. Georg. v. 501. luctum Orphei cum Philomelæ fletu comparat. Verba ejus hæc sunt

Qualis populea mœrens Philomela sub umbra
Amissos queritur fœtus, quos durus arator
Observans nido implumes detraxit; at illa
Flet noctem, *ramoq; sedens miserabile carmen*
Integrat, & mœstis latè loca questibus implet.

Quæ comparatio frequens est in Poëtarum scriptis. Vide *Euripidem* in Phœniss. *Calab.* lib. 12. & 7. *Oppian.* 1. Hal. & 5. *Moschum* Epitaphio Bionis, *Callimachum* in Lavacro Palladis, *Nonnum* 2. Dionys. Ab uno *Sophocle* septies repetitur, semel in Ajace, semel in Antigone, bis in Trachiniis, ter in Electra. *Homerus* bis eam usurpat Odys. 16. & 19. Atq; de his omnibus satis, vel fortassis etiam nimium multa diximus. Plura tamen qui volet de brutorum luctu, eum ad de *la Cerda* Comment. in Virgil, IV. Georg. v. 501. pag. 524. & XI. Æn. v. 90. pag. 555. ablegamus.

§. VII. *Strictè* hominibus tribuuntur lacrymæ. Neq; enim quævis guttæ, ex oculis hominibus emissæ, pro *lacrymis propriè talibus* habendæ sunt. Nam aliæ sunt *cum morbo*, aliæ *sine morbo*. De *lacrymis cum morbo* tractant *Medicorum* Scholæ docentes, eas in perpetuo & copioso guttularum fluxu consistere, quando videlicet vel ex cerebro humidiore, ex ulcere, vel etiam ex pterygii encanthidisve ablatione angulus totus ablatus est, ita ut influens lacryma amplius detineri non possit, sed ad malas delabi necessum habeat. Exemplum hujus rei exhibet *Zacuthus Lusitanus* in praxi. Hist. lib. ult. p. 639. de quadragenario quodam, qui assiduis defluxionibus humoris ad oculos in tam copiosum lacrymarum fluxum incidit biennio, ut emanante semper aquâ per caruncula lacrymales, imminui sibi visum inculcaret. Aliud de puella novem annorum refert *Petrus Forestus* lib. 11. Obser. in Schol. obs. 11. p. 18. Pertinet huc etiam suo modo continuus *Heracliti* fletus, quia is cum defectibus Physicis, ex atra bile, judice *Theophylacto*, ortis, sæpissimè fuit conjunctus.

§. VIII.

§. VIII. *Lacrymæ ſine morbo* iterum non unius ejusdemq; ſunt conditionis. *Aliæ* enim oriuntur ab *objecti triſtis* apprehenſione, & proveniente hinc commotione animi, *aliæ aliundè*. Illas *propriè*, has *impropriè* acceptis lacrymis accenſemus. v. g. quando *vel* ridentes lacrymantur; *vel* quando allium, cortices malorum aureorum, aliaque acriora contrita & ſecta oculos petunt; *vel* quando digiti, aliave pupillam tangunt; *vel* quando pulvere aut fumo infeſtamur. Hujus enim modi guttulæ omnes *impropriè* dicuntur *lacrymæ*. *Dicuntur*, inquam, ſed non *ſunt*; dicuntur de *facto*, non de *jure*; dicuntur ita non καθ' ἀλήθειαν, ſed καθ' ἀναλογίαν; non ſecundum rei *veritatem*, ſed ob quandam *ſimilitudinem*. Adeoq; prorſus à nobis hic proſcribuntur, utpote qui veras tantùm proprièq; ſic dictas lacrymas intelligimus.

§. IX. Sunt autem *lacrymæ*, propriè, nihil aliud, quàm *guttulæ aqueæ excrementitiæ, è cerebro in oculorum glandulas derivatæ, ex iisq;, per triſtitiam, in animo concitatam, conſtrictis à voluntate, intellectus imperio parente, expreſſæ ad triſtitiam repræſentandam.*

§. X. *Caussa* earum *efficiens* est vel *Physica*, vel *moralis*. *Moralis* est *objectum dolorem afferens*. Huic enim definitio *causæ moralis* competit, quod videlicet interventu causæ Physicæ, per motionem realem qualemcunque ad effectum producendum concurrat, qui eidem non secus, ac si naturaliter egisset, prudentum judicio imputatur. Si dicis: *Omnem effectum causæ moralis vel bonum vel malum esse debere*; atqui *hunc neq; bonum neque malum esse*; Ergo. Resp. negando *Majorem*. Nam causa *moralis* non dicitur propter *effectum* vel *objectum*, quasi circa *actiones morales*, virtutes & vitia occupetur; sed potius, ut *Slevogtius* & *Mendoza* Disp. 8. Phys. s. 9. §. 117. loquuntur, quia in *prudentum more & æstimatione* perinde se habet, ac si physicè influeret. Nec perpetuò verum est, *causam moralem* in genere *morum* duntaxat agere, semperq; aliquid *laude* vel *vituperatione* dignum continere. Nam dum jentaculum aut merendam comedens suo exemplo alium movet, ut edat, quod facturus aliàs non erat, *moraliter* agit. At nihil hic, quod laudem & vituperationem mereatur, conspicitur. *Dicis*: moralitatem in eo esse, quod

cibus

cibus alteri, qui ad edendum movetur, vel salutaris sit, vel noxius. *Respondeo*: parum hoc ad rem facere: quippe nec ratione *moventis*, nec ratione *moti* bonitas vel malitia adest. Non *illud*; quia movens edendo, nec bonus nec malus est: neq; *hoc*, quia factum nec laude nec vituperatione dignum est. Hactenus *moralis*.

§. XI. *Causa Physica* est vel *Principalis*, vel *Ministerialis*, vel *instrumentalis*. *Principalis* tum *remota* est, tum *proxima*. *Hæc* est *tristitia* in animo concitata. *Illa* est *anima rationalis*. *Objicis*: animam rationalem esse Spiritum, ideoq; causam lacrymarum esse non posse: *Qualis* enim *causa*, *talis etiam effectus*. *Resp*. Negando consequentiam. Quandoquidem & Deus Spiritus est, propterea tamen eum mundi esse causam, negandum non est. Ad regulam autem limitandam opus distinctione est inter *causam univocam*, & *æquivocam*. *Illa* in allegato canone intelligitur, non *hæc*.

§. XII. *Ministerialis* aut est *imperans*, ut *intellectus*, qui cognito objecto tristi, voluntati lacrymas imperat; aut *parens* & *exequens*, videlicet partim *natura*, partim *voluntas*, quæ

in producendis lacrymis tam *activè*, quàm *passivè* se habet. *Activè*, dum compressionem glandularum illarum vult & efficit. *Passivè*, dum ab intellectu movetur ejusque imperio paret; aut *materiam suppeditans*, ut *cerebrum* & interdum quoq; *cor*.

§. XIII. *Instrumentalis* deniq; *carunculæ lacrymales* sunt.

§. XIV. Sed hîc magnæ se nobis efferunt difficultates, quæ tollendæ prius sunt, quàm de *materia lacrymarum* aliquid dicamus. Ac primum quidem nonnullos offendit *Imperium*, quod *intellectui in voluntatem* competere statuimus. Dicunt enim, hâc ratione tolli *libertatem*, sine qua *voluntas* non possit esse, ac ne fingi quidem. Verùm distingv. inter *imperium* δεσποτικὸν seu *berile*, & πολιτικὸν seu *civile*. *Hoc* intelligimus, non *illud*. Movet enim intellectus voluntatem, non *effectivè* quidem, quemadmodum Deus, qui ut causa prima influit in agentem & actionem; sed *moraliter* & per modum *suasionis*: non *inclinans* eam in id, in quod tendit; sed *ostendens* ei, quò tendere debeat. Nec *necessitas* contraria *voluntati* est. Nonne enim *necessaria præcepta* sunt, quæ voluntati exse-

quend

quenda Deus præcepit? Ergo distinguendum inter *necessitatem mandati*, & *coactionis*. *Hanc* libertas solum tollit, non *illam*. Deinde controversiam nobis de *viâ lacrymarum* movent Medici. Horum enim alii dicunt, *materiam* lacrymarum *ex cerebro* deferri in *oculos* per *nervos opticos*; alii per *musculos* ipsos oculorum. *Valescus de Saranta* putat, ad angulum oculi prope nasum, qui dicitur *lacrymale*, venire aliquas venas â panniculo cooperiente cranium: atq; ab eo panniculo oriri conjunctivam & terminari in carne spongiosa ibi existente; ultra hoc â pelliculis interioribus certas aliquas venas per orbitas oculorum venientes terminari ad eundem locum. Et per istas utrasq; venas posse venire humores ad dictã carnem lacrymalem, ex qua fluant lacrymæ. *Plempius* rem ita exponit: *Rima illa oblonga in osseo oculi thalamo visenda, in cerebrum rectà ducit. Per hanc verò omnium Anatomicorum consensu dicetur serosa cerebri humiditas ad oculos derivari.* In *Schneideri*, Professoris Medici Wittebergensis, libris de Catarrh. me aliquando legisse memini, oculos *exsudare lacrymas*, hinc *lacrymationem* etiam vocat *exsudationem*.

nem. Cui quidem ſententiæ calculum meum addere nolim, propterea quod non videam, quomodo oculus ſalvus ac illæſus eſſe poſſit, tot nonnunquam lacrymis ejus ſubſtantiam permeantibus, quæ humidæ non tantum, ſed etiam *ſale* ſunt permiſtæ. Ut taceam, quod non *fruſtra* glandulas illas formaverit ſapientiſſima natura; verum eo fine ut arceant ab oculis inundationes. Rectius igitur ſenſiſſe videtur *B. Sperlingius*, dum primum lacrymarum fluxum â cerebro deduxit. *Duo*, inquit, *in coctionibus cerebri excrementorum procreantur genera, alterũ craſſum alterum tenue. Craſſum per nares & palatum excernitur, ſi magis tale; ſin minus, ad aures ablegatur. Tenue vel vapor, vel humor eſt. Vapor per cranii ſuturas exit. Humor in oculorum glandulas detruditur*, & per conſtrictionem â receptione ſpeciei, animo triſtitiam adferentis, obortam, foràs propellitur. Expreſſa hâc materiâ aquosâ, in carunculis illis contentâ, ſuppetias it mœrentis *cor*, & vapores, quibus infeſtabatur, per *arterias illas corotidas ſaporiferasq́;* in *cerebrum* defert, ubi poſtmodum congregantur, condenſantur & cùm in alias corporis partes, tum in

gla

glandulas lacrymales derivantur. Hæ igitur glandulæ prius ex oculis destillant humorem, quem habent ex *tertia concoctionis* excremento. Sed eo exhausto, imbibunt humorem proximum â cerebro difluentem, ac pariter eundem exsudant. Quæ humoris copia est causa, *cur tam longo tempore sufficiant homines in lacrymas*. Conf. *Vossius* Theol. Gentil. lib. 3. cap. 47. p. 979. *Schneiderus* quidem l. a. p. 337. hæc non posse fieri putat 1. quia *illæ carunculæ sint dissitæ â cerebro*, nec 2. *magna vasa ad eas tendant* 3. quia *glandulæ perexignæ sint & multum humiditatis in se coacervare nequeant*. 4. quia *venæ tantum sanguinem ab oculo avehant, non autem ad illum deferant*, 5. quia *difficilis sit transitus*. 6. quia *aliàs homo tam multas lacrymas profundere non possit*. Verùm hæc tanta non sunt, quanta quidem *Schneidero* ejusq; similibus videntur. Nam in *primo & secundo* nulla est connexio. In *tertio* confunditur *successivum* cum *simultaneo*. Licet enim magna humorum copia glandulis istis *simul* inesse non possit; *Successivè* tamen iis se insinuat. *Quartum* non admittit *circulatio sanguinis*, qui it modo, modo redit. *Quintum* difficul-

tatem

tatem *fingit*, quæ *non est*. In *sexto* denique *separantur* ea, quæ potius *conjungenda* sunt. Neq; enim *solum cerebrum* sufficit ad *diuturnum lacrymarum fluxum*, sed alterius operam requirit, *cordis* videlicet, aut potius *sanguinis*, plus humorum advehentis.

§: XV. *Materia* itaq; lacrymarum *aqua* est. Intelligo autem *materiam in qua*, non *ex quâ*. *Hæc* enim solis *corporibus* tribuenda: *lacrymæ* verò, quæ tales, *corpora* non sunt, sed *accidentia* tantum. Aliud enim *aqua*, aliud *lacryma* est. Et quemadmodum *pluvia* substantia non est, ita nec *guttula*, quam ex oculis exprimit tristitia. In hoc enim *tertio* conveniunt inter se *lacryma* & *pluvia*, itemq; *sudor*, quorum omnium *Subjectum*, *aqua* est, non *pura*, sed *impura*, & *sale* permixta. *Sale*, inquam, hoc est, ipsa *Salis substantia*, non *qualitate* tantùm, ut multi opinantur.

§. XVI. *Materiam* sequitur *forma*, quæ vel *essentialis*, vel *accidentalis*. *Essentialis* non quidem *Physica*, quæ est altera pars compositi; sed *Metaphysica*, quæ est ipsa rei essentia: nec *strictè* accepta, quatenus ad solas substantias corporeas refertur; sed *latè*

intel-

intellecta, prout ad accidentia quoq; pertinet, nobis est ignota; *accidentalis* verò in *stillatione* illâ *externa* consistit. Hinc patet, *lacrymas non* esse *guttulas, cerebro vel glandulis inhærentes*. Adest enim ibi sola *lacrymarum materia, forma* autem abest; sed tum demum hoc nomen merentur, quando per tristitiam exprimuntur.

§. XVII. *Finis* restat, qui est *repræsentatio tristitiæ*, animo conceptæ. Hâc qui caret veras effundere lacrymas non est putandus. Carent autem omnes, qui vel propter *morbum*, vel præ nimio *gaudio* oculos rigare solent; imprimis *dolosæ mulieres*, quæ

ut flerent, oculos erudière suos.

§. XVIII. Atq; ex his videre licet, quod *solus homo propriè lacrymas profundat*, quia solus *anima rationali* est præditus; quia solus inter animalia *potentiam ridendi* habet. *Gocenius* hanc affert rationem, quod *solus homo potest venas angulorum oculi comprimere compressione vehementi*. Quærenti verò, *cur solus homo possit facere hanc vehementem compressionem*? Respondet, *quia solus homo vehementer mæret, & solus homo vehementer aliquid vult.*

§. XIX.

§. XIX. Removenda igitur ab hoc actu bruta sunt, quæ si *lacrymari* videntur, nil nisi *guttulas* emittunt, ideoq; ne *Crocodili* quidem *lacrymas* probamus.

§. XX. Est autem *Crocodilus* (ut de eo etiam pauca dicamus) *animal quadrupes oviparum*, instar lacertæ, quam etiam per omnia, si *caudam* exceperis, referre, *Albertus* auctor est. Est *Amphibium*, cui in aqua terraq; communis est vita. Quamvis etiam *stata* observet *tempora*, nec *indiscriminatim* modo *terram* colat, modo *in aquis* degat. Nam, si *Aristoteli*, *Plinio*, *Herodoto*, *Marcellino*, *Solino* & aliis â *Gesnero* l. d. allegatis auctoribus fides habenda, plerumq; *diei* in *sicco* agit; sed totam *noctem* in *flumine*. *Patria* ejus est *Ægyptus*, non tamen sola, sed & *Indiam*, imo *Americam* quoq; inhabitare, ex veterum & recentiorum testimoniis patet. Vid. *Plin.* l. 5. c. 1. *Strabo* l. 17. Geogr. *Solin.* in Polyh. c. 25. *Curtius* l. 8. c. 9. *Scalig.* ad l. 2. Arist. de Anim. *Ursin.* in analect. sacr. vol. 2. l. 1. c. 4. *Duo* verò sunt, quæ huic animali præ cæteris peculiaria, *Herodotus*, *Solinus*, *Marcellinus* tribuunt: *unum*, quod ipsi soli *superior maxilla mobilis* videatur, inferior planè immobilis

bilis. *Alterum* eſt, quod nullum aliud, præter hoc, animal â tam *parvo initio in tantam vaſtitatem* excreſcat. Parit enim ova paullò majora anſerinis, & excreſcit in longitudinem 17. aut etiam 20. ulnarum. Cœterum *duriſſima cute* dicitur eſſe præditum in *dorſo*; in *ventre* verò *molliſſimâ*. *Oculos* ipſi tribuunt *ſuillos*, & *viſum* in *aquâ* aut planè *nullum*, aut *hebetem* tamen; in *terrâ* autem *acutiſſimum*. *Lingvâ* deſtitui, *Ariſtoteles* & cum ipſo alii benè multi exiſtimant; ſed fallunt & falluntur egregiè. *Latet* enim in Crocodilo lingua, quia *tota adhæret*, adeoq; immobilis. A *latentiâ* verò ad *abſentiam* N. V. C. vid. *Rondelet.* de Amphib. c. 5. *Proprietates* crocodilinæ ſunt *crudelitas*, *calliditas* & *timiditas*, de quibus alio loco.

§. XXI. Tantùm unicum adhuc circa *ſtatum controverſiæ* monemus. Nimirum, nos non loqui de *Lacrymis crocodili* παροιμιακῶς ſive *proverbialiter* ſumtis, quatenus tribuuntur illis, qui *ſimulant*, ſe graviter eorum dolere vicem, quibus tamen ipſi perniciem & interitum machinantur. Sic *Lacrymas Nabarzanis & Beſſi* apud Darium *crocodilinas* vocat *Drexel.* part. 2. Aurif. c. 4. p. 130.

p. 130. vid. *Curtius* l. V. prope fin. Eodem titulo insignit etiam insignis *Siricius* l. a. *La-crymas Bassiani Imperatoris* & *Casrois*, Persarum Regis, itemq; *Amurathis III.* de quibus evol-vatur *Procopius* l. 2. de Bell. Perſ. p. 28. *Joh. Rosinus* in app. Chron. Turc. ad ann. 1575. p. 97. Sed de his omnibus ſolliciti jam non ſumus; Verum unicè hic diſputamus de *crocodili lacrymis* φυσικῶς ſive *naturaliter* con-ſideratis, prout ex ipſius crocodili naturâ e-manare vulgò, malè tamen, uti mox pate-bit, ſtatuuntur.

SECTIO III.

ΚΑΤΑΣΚΕΥΑΣΤΙΚΗ,

Veræ ſententiæ argumenta proponens.

§. I.

CONſtituto jam *controverſiæ ſtatu*, ad i-pſam noſtræ ſententiæ probationem accedimus. *Lacrymas* igitur *propriè* ſic di-ctas crocodilo non poſſe convenire, confir-mamus (1) ex *cauſæ efficientis* remotione. *Ubicunq; cauſa efficiens verarum lacrymarum non reperitur, ibi nec dantur lacrymæ propriè dictæ: atqui in Crocodilo cauſa efficiens vera-rum*

um lacrymarum non reperitur; Ergò. *Ma-*
or est immotæ veritatis. Nam *negatâ causâ,*
egatur effectus. Cum *nihil poßit esse causa*
ui ipsius. *Minor* probatur: Quicunq; de-
tituitur animâ rationali, adeoq; etiam ejus
acultatibus, intellectu & voluntate, ille
estituitur causis efficientibus lacrymarum:
tqui de crocodilo verum prius; Ergò &
osterius. *Propositio* ex sect. præced. liquet.
ssumptum verò patet, & (a) quidem de *ani-*
a rationali: Quicquid enim est forma ho-
ninis specifica, illud nulli bruto, & per con-
equens nec crocodilo, verè tribui potest:
tqui anima rationalis est forma hominis
pecifica; Ergo. (b) de *intellectu*: Q. omnes
es cognoscere & de cognitis discurrere ju-
iciumq; formare nequit, ille caret intelle-
tu: atqui Crocodilus omnes res cogno-
cere & de cognitis discurrere judiciumque
ormare nequit; Ergò. *Major* funda-
ur in formali ratione intellectus. *Mi-*
or hoc *Prosyllogismo* stabilitur: Q. anima
st materialis, illa non potest res omnes, ma-
eriales & immateriales, cœlestes & æternas
ognoscere, de iis discurrere, judicare: a-
às enim *effectus esset nobilior sua causa*; quod

 absur-

absurdum. Atqui crocodili anima est materialis, (puta, ratione *existentiæ*) ; Ergo. (c) *de voluntate.* Q. voluntate præditum est, illud habet libertatem contradictionis & indifferentiam, quâ actum aliquem potest elicere aut suspendere, positis etiam omnibus ad agendum requisitis. atqui crocodilus non habet hanc libertatem &c. Ergo. *Major* suâ luce lucet. *Liberum* enim illud *arbitrium* â voluntate *realiter* non differt, sed ipsa *voluntas* est, quatenus *agere* & *non agere* potest. *Minorem* qui negat, contrarium probet. vid. *B. Sperl.* Anthrop. l. 1. cap. 3. & 4.

§. II. Atq; hoc est princeps & palmarium pro nostrâ sententia argumentum, quod adversarios etiam adeò premit, ut, quomodo sibi consulere possint, non constet. *Schottus*, qui operosus in *Sperlingio* refutando ne tantillum quidem solidi ad illud respondet. Tantum hæc dicit: *Non ut risibilitas seu ridendi facultas, ita & flendi potestas rationalitatem sequitur*, Phys. Curios. l. 7. p. 883. Id quod quidem facile ipsi largimur. Neque enim *B. Sperlingius*, neq; nos cum eo docemus, quod fletus eo modo, quo risus, rationali-

nalitatem sequatur. *Risus* enim *homini*, *ut sic*, competit; non item *fletus*, quippe qui respicit potius *externam* miseriam, *internamq;* tristitiam, in quam homo, proh dolor! lapsu Adami fuit conjectus.

§. III. Alii verò aliter rem aggrediuntur, & *Minorem* allati argumenti falsitatis accusant, dicentes, *bruta*, & hæc inter quoq; *crocodilum*, utiq; *ratione* pollere. Ita jam olim docuëre *Plutarchus* in Opusc. pecul. & ante ipsum *Anaxagoras*, *Plato*, *Diogenes*, teste eodem l. 5. de plac. Philos. nec non *Democritus* ap. Arist. l. 1. de Anima. Asseruerunt idem *Plinius* H. N. l. 8. c. 7. *Strabo* l. 15. *Porphyrius* apud *Nieremberg.* l. 3. H. N. c. 10. *Galenus* sub initium exhort. ad Art. Lib. Studios. *Laur. Valla* in Dialect. *Bodinus* Theatr. N. l. 4. *Huartus* Scrutin. ingen. c. 6. & omnium novissimè *Hieronymus Rorarius*, Exlegatus Pontificius, pecul. tr. *Quod animalia bruta melius utantur ratione, quàm homines.* Argumenta verò, quibus suam confirmatum eunt opinionem, petunt tum ab insigni brutorum *sagacitate*, *providentiâ* aliisq; habitibus; tum â *capacitate disciplinæ*; tum â *loqvelâ*; tum â *risu* &c. sed distingv. (1) inter *naturalem*

instinctum, & *animæ rationalis ductum* : inter *phantasiæ exercitium*, & *rationis usum*. Multa & mira præstant crocodili, præstant etiam alia bruta bene multa : sed *instinctu naturæ*; non ex *intellectus dictamine*: non *rationis beneficio*; sed *phantasiæ*, aliarumq; facultatum animalium *exercitio*. A *naturæ* autem vel *phantasiæ operationibus*, ad *rationis usum* N. V. C. (2) Dist. inter *assvefactionem*, & *rationem* inter *rationem brutorum*, & *doctorum*. *Promptitudo* illa *adventitia* non ex *ratione*, sed ex assidua *assvefactione* oritur. Et opera, â brutis præstita, sunt quidem *intelligentiæ* & *rationis* at non *brutorum*; sed *eorum*, qui bruta *docuerunt*, rationem redolent. (3) Dist. inter *sermocinationem*, & *sermonis imitationem*. *Hæc*, non *illa*, brutis competit. Vide *Vossium* l. 3. Physiol. Christ. c. 41.

§. IV. (2) Ex unâ eademq; *risus & fletus inessendi* ratione. *In quocunq; Subjecto est fletus, in eo etiam est risus* : atqui *in Crocodilo non est risus*; Ergò. *Majorem* contrariorum natura fulcit. *Contraria* enim *commune postulat subjectum*, dicente ac docente *Aristotele* X. Met. c. VI. c. 14. Sic *lætitia* & *tristitia*, *amor* & *odium*, *spes* & *desperatio*, *desiderium* &

fug

fuga, *timor* & *audacia*, ſunt *in anima ſenſitiva*. Jam ſubſumatur: *Ridere & flere ſunt actus contrarii*; Sponte ergò ſequitur: E. *Commune poſtulant ſubjectum*. Tale autem non *crocodilus*, neq; ullum *brutum*, ſed *ſolus homo* eſt. Solus homo ridet, & ſolus homo lacrymatur. Rationem ſequitur riſus, ut perpetuus & individuus comes; illâ igitur cum deſtituatur crocodilus, carebit etiam hoc ipſo. Atque hinc ſimul eluceſcit *Minoris* veritas. Quicquid enim non eſt rationale, non eſt riſibile: quia rationalitas eſt cauſa proxima & neceſſaria riſibilitatis: Atqui Crocodilus non eſt rationalis; Ergo.

§. V. Hic iterum contra nos inſurgunt adverſæ partis defenſores, *Majorem* dicti argumenti everſuri. Hos inter primas tenet *Schottus* l. c. p. 883. *Dicere autem*, inquiens, *contraria requirere commune ſubjectum*, *plus quam errare eſt in Philoſophia*, *ſi univerſaliter enuncietur*: *Contraria ſunt frigus & calor*, *igni competit calor*, *non frigus*; *nivi frigus*, *non calor*. Verum diſt. inter *Contraria*, quæ *ab eodem principio interno* oriuntur; & inter illa, quæ â *diverſis principiis* fluunt. Maxima illa Philoſophica non loquitur de *his*, ſed de

illis. Secus enim *Aristot.* manifestè sibi ipsi contradiceret, dum Categ. c. 11. ita pronunciat, *Contraria non possunt esse simul in eodem Subjecto*, puta ea, quæ *diversa* agnoscunt *principia*, uti sunt *calor* & *frigus.* Cum autem *risus* & *fletus* hujusmodi *co[illegible]ia* non sint, sed ab *uno eodemque principio* prim[illegible]rio procedant, recte exinde colligimus, quod subjectum, in qu[illegible]m non inest, altero quoque destitu[illegible]

§. VI. (3) E[illegible] *objectorum flebilium* conditione. *Si Crocodilus verè lacrymas profunderet, defleret ea, quæ sunt in primo gradu flebilium:* atqui *posterius est falsum*; Ergo & *prius.* *Majoris* connexio satis firma. Minorem etiam comprobat experientia. Ecquis enim unquam crocodilum interitum parentum & filiorum deflentem vidit? Quis in Historico, fide digno, legit? Quis ab exteris id relatum accepit? Hæc tamen maximè flebilia esse, nemo, spero, futurus est, qui inficias eat.

§. VII. (4) Ex *cæterorum animantium brutorum* consideratione. *Si fletus competeret Crocodilo, tribuendus etiam esset reliquis brutis omnibus*: atqui *consequens est falsum*; Ergo

Ergò *&* *antecedens*. *Majorem* probamus, quia *fletus* inesset crocodilo aut propter *formam specificam*, s. quatenus est *animal*: At non *priori* modo: Quicquid enim *crocodilo qua tali* proprium est, illud *ipsi soli*, *totiq́; speciei*, *&* *semper* inest. Et sic homini *aut* fletus denegandus, *aut* ipsi adscribenda crocodili natura specifica, quod utrumq́; cum sit absurdum, quid? absurdissimum; neq; prius erit admittendum. Quare relinquitur, lacrymas illas crocodili (NB, loquimur *hypotheticè*) ex ipsius *natura generica* profluere, & sic ipsi competere, non quatenus est *crocodilus*, sed quatenus est *animal*. Quicquid autem *crocodilo, qua animal* est, competit, illud nulli etiam cœterorum animalium omnium est denegandum: quia à τῷ *quatenus reduplicativo ad* τὸ *omne V. C.* nisi fortean animalis essentiam inferioribus suis *analogicè* tribuere, eamq́; alteri *magis*, alteri *minùs* inesse, falsissimè asserere velles. Nunc verò subsumatur, secundum priorem hypothesin: Atqui fletus *crocodilo*, *quâ animal* est, competit. Nonne ergo sequeretur: Ergo *fletus nulli cæterorum animantium* omnium est denegandus? Et sic probatum dedimus

I 5 *Majo-*

Majoris connexionem. Restat nunc *Minor*, cujus veritas tantum abest, ut in dubium vocetur, ut potius ab ipsis adversariis libenter meritoq; concedatur, atq; confirmetur. Quamobrem in ea stabiliendâ prolixi esse nolumus, sed potius, confirmatâ nostrâ sententiâ, ad *contraria argumenta* examinanda pergimus. Esto igitur

SECTIO IV.

ΑΝΑΣΚΕΥΑΣΤΙΚΗ,

Adversariorum Objectiones componens

§. I.

OBjiciunt autem (1) vulgatum illud proverbium: *Lacrymæ crocodili*. Cui addunt alii *emblemata* varia. Sic *Aresius* hæredem avidum, sed mortem defuncti lugentem, descripturus, crocodilum hominem devorantem pingit, hoc addito lemmate: *Plorat & devorat* vid. *Masenius* Spec. imaginum verit. occult. l. 5. c. 9. p. 504. n. 22. *Camerarius* Cent. IV. Embl. 67. eodem utitur in amico fucato delineando, cum hac Epigraphe:

Non

Non equidem ambigui dictis mihi fidere amici
Certum est, ut lacrymis nec crocodile tuis.

Pertinent huc *comparationes* â *lacrymis Crocodili* ductæ, de quibus vid. *Piccartus* Dec. XIII. c. 1. *Drexel.* in Phäet. c. 46. in Aurifod. part. 2. c. 4. itemq; *Hieroglyphica*, schemate crocodili hypocritam delineantia. vid. *Pierius* in Hieroglyph. miscell. p. 118.

§. II. Resp. (α) Multa *dicuntur*, quæ tamen non *sunt*. Hinc â *parœmiis*, *vel emblematibus*, *aut comparationibus* itemq; *Hieroglyphicis*, ad *rei veritatem*, præsertim *in Physicis*, N.V.C. idquod multis ostendi posset, nisi alia dicenda restarent. (2) Dist. inter *originem proverbii primam*, & *â primo ortam*, *mediatam* & *immediatam*. Hoc *proverbium* non *primò* & *immediatè* inde ortum, quasi crocodili lacrymas ex *oculis* profunderent; sed ex eo potius natum videtur: cum prisci experientiâ compertum haberent, crocodilum famelicum haustas ore aquas in semitas evomere, ut homines, aquatum egredientes, in lubricâ viâ labantur, & facilius corripiantur; hinc guttulas illas vocarunt *crocodili lacrymas*, easq; post-

postmodum simulatoribus adscripserunt. Has autem deinceps alii, rerum physicarum minus periti, in proprio sensu acceperunt, existimantes, *crocodilum verè* ex oculorum glandulis *lacrymas* emittere. Atque huic sententiæ favere etiam videtur *Nieremb.* H. N. Lib. VII. c. 54. p. 124.

§. III. (2) Altioris videntur esse indaginis ea, quæ *Schottus* l. a. p. 882. reponit. Ita enim ille: *non video*, inquit, *cur soli homini lacrymæ concedantur, brutis vero animalibus omnibus denegentur: dolent enim bruta, & tristantur, ut experientia quotidiana docet; & his affectibus agitata profundunt subinde aquas ex oculis; non secus ac homines, ut constat ex relatis exemplis.* Argumentum forte esset tale: *Posita causa, ponitur effectus:* atqui *in brutis, & per cons. etiam in crocodilo ponitur causa lacrymarum*; Ergò *etiam ipsæ lacrymæ.*

§. IV. Resp. (a) limitando *Majorem*; Posità causâ, sc. *adæquata* & *sufficienti*, ponitur affectus. Sic limitatâ Majore (b) *Minorem* negamus. *Objectum* enim dolorem afferens & *tristitiæ* affectus non sunt *adæquata*, verùm *inadæquata* & *insufficiens* lacrymarum *causa*. Præter hanc enim ipsa quoq; *anima rationalis* quam

lis quàm maximè necessaria est, quippe sine qua *vehemens* illa *carnis lacrymalis compressio* fieri nequit.

§. V. (3) Argumentantur ab *analogia cæterorum brutorum* : *Si equi*, *elephanti*, *boves*, *canes*, *cervi*, *leones*, *asini*, *delphini*, *avis Bistarda &c. lacrymas profundunt*; *nil prohibet*, *quo minus eadem crocodilo quoq; tribui possint*: atqui *prius est verum*; Ergò *&* *posterius*. *Minorem* experimentis variis roborant. *Equos* lugere amissos dominos, lacrymasq; interdum desiderio eorum fundere, tradunt *Plinius* lib. 8. H. N. c. 24. *Isidorus*, *Virgilius* l. a. *Homerus* l. a. *Textor*, *Cardanus* apud *Schottum* l. 8. p. 1032. *Elephantem* lacrymantem introducit *Nieremb.* l. 9. H. N. c. 92. ex *Gothardo*. *Bovis* plorantis exemplum recitavimus supra. *Canum*, *cervorum &c.* lacrymas recenset *Zacuthus Lusitanus* l. a. *Leoni* fletum adscribunt *Plinius* l. 8. c. 16. *Claudianus* & *Lucretius*. Mauritaniæ *asinos*, ex itinere fatigatos, acerrimas profudisse lacrymas, auctor est *Ælianus* l. 14. de Anim. c. 10. *Delphini* flentes describuntur ab *Aldrov.* l. 1. de Cetis. c. 7. de ave *Bistarda* similis argumenti profert historiam Camerarius l. a.

§. VI.

§. VI. Resp. (1) Negamus *Minorem*, & (2) dist. inter *guttulas aqueas*, & *veras lacrymas*: inter *lacrymas ipsas*, & inter *earundem materiam*; inter *lacrymas veras*, & ob *similitudinem ita dictas*: inter *fletum*, & *gemitum*: inter *lacrymas à principio naturali*, & *præternaturali* excitatas. Commemorata exempla nil aliud evincunt, quam quod *guttulæ aqueæ* profluxerint ex oculis nonnullorum brutorum: sed à *guttulis* ad *lacrymas*, à *genere* ad *determinatam speciem* N. V. C. Et humor ille tantùm fuit *materia*, in qua aliàs repræsentari solent *lacrymæ*, non verò *lacrymæ ipsæ*: Habuit *similitudinem lacrymarum*, non *itenditatem* seu *quidditatem* earum. Placent verba *B. Sperlingii* in Antrop. l. 1. c. 5. p. 274. *Ut canes, feles, aliaq; bruta, voce & gestibus lætitiam declarantia, ridere videntur, verè non rident: Ita & cum ejulatu & clamore dolorem manifestant, lacrimari videntur, sed videntur. Non quivis humor ex oculis emissus lacryma est. Simile quid est, lacrymæ veræ non sunt. Sicut & arboribus lacrymas assignant, quæ nil nisi humores guttatim proliciti sunt, sine affectus declaratione. Affectum verò exprimat lacrymatio, & ipsam animi sequatur tristitiam.*

tiam. Vide, quæ habet *Nieremb.* H. N. l. 3. c. 23. p. 47. a. Adhæc ingens discrimen est inter *gemitum*, & *fletum*, annotante *Popma* l. 3. differ. verb. *fletus* enim est remissio quædam animi dolentis cum profluvio lacrymarum voluntariarum; *Gemitus* verò est acclamatio quædam lamentatioq; citra effusionem lacrymarum. *Hic*, non *ille* brutis competere potest. Quod si tamen *gemendo* nonnunquam humores emiserint ex *oculis*, statuendum censemus, illos non *à gemitu quà tali* & *per se*, sed *per Accidens*, nimirum vel ex *redundantia pituitæ*, vel *saniei*, vel ex alio *affectu cum gemitu conjuncto*, esse ortos. Accedit, quod multa brutis contingant *singularia* & *præternaturalia*, quæ ex circumstantiis probè sunt cognoscenda. Neque 4) ultimò exempla omnia rectè sese habent. *Elephantum* enim *lacrymæ* admodum *incertæ* sunt, & *fabulosæ* multis videntur. Quemadmodum etiam *cervorum guttulæ* non omnibus æquè placent. *Alii* enim eas prorsus negant, ut *Rollenhagius* in glaubw. Lüg. 10. *Lauremberg.* Accer. Phil. cent. 2. *Scribonius*, & ex eo Excell. Dn. D. *Schneider* l. a. qui nil nisi *sordes* eas esse dicit. *Alii* contra affir-

affirmant, ut *Bauhinus* Tr. de lap. Bezoar. c. 7. *B. Sennert.* Epit. ſcient. Nat. l. 5. c. 4. p. 436. quam tamen litem in præſenti noſtram facere nolumus. Sic & *equi*, *delphini*, *avis Biſtarda* &c. non lugent *propriè* & *plorant*; ſed *gemere* potius dicendi ſunt.

§. VII. At *quæris*: Num *lacrymæ*, ſaltim *analogicè* tales, crocodilo ſunt concedendæ? Reſp. Si intelligis *analogiam attributionis*, ſimpliciter *negamus* quæſitum: quia hæc *analogia* veritatem rei non deſtruit, ſed adſtruit. Sin verò *analogiam proportionis*, evolvenda prius quæſtionis ambiguitas, quàm reſpondeamus. Aut enim per eas intelligis *guttulas* illas aqueas, ex *ore* crocodili effuſas, quas *lacrymas crocodili* dictas fuiſſe ex §. II apparet, & ſic *affirmamus* ζήτημα; aut intelligis *guttulas*, ex *oculis* ſtillantes, & hoc modo *negamus*, vel tamen *dubitamus*. Nam (1) *nullum* fide dignum lacrymarum crocodilinarum ex *experientia* afferri poteſt *teſtimonium*; cum tamen ſit ejusmodi res, quæ ſenſibus eſt perceptibilis. Hinc (2) de crocodilo multi ac graves auctores, *Phyſici* & *Hiſtorici*, *vetuſtiores* ac *recentiores* ex profeſſo quidem egerunt; Sed *lacrymarum* tamen eju-

ve

vel nullam, vel modicam mentionem fecerunt. *Aristoteles* ne γρῦ quidem de iis habet. *Plinius secundus*, qui aliàs multas fabulas historiæ suæ naturali intexuit, prorsus eas ignorat. *Herodotum* itidem earum cognitio fugit. Neq; *Diodorus Siculus*, aut *Solinus* quicquam de iis scriptum reliquere. Sic & *Ælianus*, qui minutissima ferè quæq; persecutus est, lacrymas crocodili alto silentio præterit. *Albertus*, *Martyr*, *Gesnerus* & cœteri, nonnisi ex aliorum relatione sapiunt, & semper, ad nauseam usq;, repetunt suum *Dicunt*, *Ajunt*, *Ferunt*, *Perhibent*. *Scaliger* & *Cardanus*, maximi ambo viri, quæ de animalibus perscripsere passim, haud proletaria sunt: at nihil continent, quod patronis lacrymarum crocodilinarum faveat. *Joh. Eusebius Nieremb.* quoq; & *Jonstonus* silentio suo rem suspectam reddunt. Et quis est, qui unquam scribere ausus fuerit: *Vidi crocodilum lacrymantem*. Relata audiunt, auditaq; referunt, & cum facile credant, facile etiam decipiuntur. Vides ergo, non levem nobis parere scrupulum *silentium auctorum*, præprimis *vetustiorum*, eorumq; qui *ex professo* de crocodilo egerunt: Cum verò simile sit,

le sit, quod, si lacrymæ crocodilinæ tum temporis notæ fuissent, eas utiq; scriptis suis (aliàs multa falsa continentibus) inseruissent. Præterea (3) etiam nos movet auctorum circa lacrymas crocodili *dissensus*. Dissentiunt enim *tum* in *objecto*, quod deflere dicuntur crocodili; *tum* in *circumstantia temporis*, quando lacrymas effundant; *tum* in exponendâ *causâ*, ob quam plorent. *Objectum* alii constituunt *solum hominem*, ut *Asterias*, *Albertus*, *Gesnerus*, *Octavianus de Tufo Neapolitanus*, *Levinus Lemnius*, *Faber*, *Schottus*; alii præter hominem *bruta* quoq;, ut *Richterus*, & *Franzius*. *Tempus* alii definiunt, *ante hominis mortem*, ut *Gesnerus*, *Faber*, *Schottus*, *Calepinus*, *Heidfeldius*, *Drexelius*; Alii *post* eam, devorato sc. humano corpore, sed solo capite adhuc residuo, ut *Asterias*, *Albertus*, *P. Martyr*, *Franzius*, *Octavianus* & apud eundem *Physiologus*, & ex eo *Vincentius* & *Richterus*. *Causam* alii consistere volunt in *ossium capitis emollitione & fractione*. Ita videtur *Octaviano de Tufo* in cap. 12. Eccles. v. 16 p. 506. Eandem mentem tenet *Martyr* l. a. & *Wendelinus* in Admir. Nili c. 16. Alii pro *causâ finali* istius fletus venditant *crocodili*

commi

ommiserationem, uti proverbium, emblemata, aliaq; ostendunt; Alii deniq; propter contristationem ob capitis macilentiam lacrymas fundi existimant. Hanc sententiam fovet *Asterias* apud *Photium* in Biblioth. p. 820. Τὲς ἀπλῶς κροκοδείλες μιμεῖσθε, ὃς φασι ταῖς κεφαλαῖς ἐπιθρυνεῖν τῶν ἀνθρώπων, ὧν ἔφαγον, καὶ δακρύειν ἐπὶ τοῖς λειψάνοις τῶν φόνων ἐ μετάνοιαν τῶν γεγεννημένων λαμβάνοντας, ἀλλὰ τὸ ἄσαρκον τῆς κεφαλῆς (ἐμοὶ δοκεῖν) ὀδυρομένες, ὡς εἰς βρῶσιν οὐκ ἐπιτήδειον. En egregium adversariorum nostrorum *dissensum*, qui ipsam rem admodum incertam reddit. Deniq; (4) & hoc dubitandi ansam præbet, quod adversarii asserant, *homines appropinquantes â crocodilis devorari.* Si hoc, ecquis, quæso, unquam lacrymas crocodili observare potuit? Certe hoc ipso convenire, ferè videntur cum iis, qui basiliscum visu homines enecare scribunt, quibus ita *Bodinus* Theatr. Nat. l. 3. p. 306. *cui visus est unquam, si aspectu solo necat?*

CAPUT III.

DE CATULIS URSARUM.

QVÆSTIO:

An Catuli Ursarum nascantur informes ac imperfecti?

SEntentia affirmans. negans. Catulus unde. Homines Catuli. Vocis Ursa *Etymologia, Homonymia, Synonymia. Definitio Ursæ. Distinctiones ad statum Controversiæ. Argumenta negantis sententiæ ab experientia, generatione, Causa partium formandarum, naturæ intentione, absurdo. Objectionum solutio. Catuli canum non sunt cœci.*

SECTIO I.

ΠΡΟΠΑΡΑΣΚΕΥΑΣΤΙΚΗ,

Auctorum sententias exhibens.

§. I.

IN *duas*, circa datam quæstionem, Auctores scinduntur *classes:* altera *affirmativam*, *negativam* altera defendit sententiam. *Illam* jam olim docuêre *Plutarchus* περὶ τῆς εἰς τὰ ἔκγονα φιλοστοργίας, *Aristoteles* Hist. Anim. lib. 6. cap. 30. cujus Græca verba ita sonant:

nant : ἔλατ]ον μὲν γὰρ γαλῆς τίκ]ει, μεῖζον δὲ μυὸς, καὶ ψιλὸν καὶ τυφλὸν, καὶ σχεδὸν ἀδιάρθρωτα τὰ σκελὴ καὶ τὰ πλεῖστα τῶν μορίων. Secutus hos eſt *Plinius* lib. VIII. cap. XXXVI *Hi* (ſc. catuli urſarum) *ſunt candida informisq; caro, paulo muribus major, ſine oculis, ſine pilo : ungues tantum prominent : hanc lambendo paulatim figurant.* Plinium imitatur ejus Simia, *Solinus Polybiſt.* c. 39. p. 119. *Lucinæ* illis, inquiens, *properantius tempus eſt, quippe uterum trigeſimus dies liberat ; unde evenit, ut præcipitata fœcunditas informes creet partus. Carnes pauxillulas edunt , quibus color candidus, oculi nulli, nulli pili, & de feſtina immaturitate tantùm rudis ſanies, exceptis ungvium lineamentis. Has lambendo ſenſim figurant, & interdum ad pectora eas fovent, ut aſſiduo incubatu calefactæ animalem trahant ſpiritum ; interea cibus nullus.* Calculum ſuum huic ſententiæ addunt quoq; *Pollux* lib. 5. cap. 25. ſect. 2. ἡ ἄρκτ@ τίκ]ει μὲν σάρκα, πλάτ]ει δὲ καὶ ἀρθροῖ τὸ γεγέννημα τῷ ςόματι, καὶ πρὸς εἶδ@ ζώου τὰ μέλη τυποῖ. *Ælianus* lib. 2. de Animal. cap. 19. *Urſæ partus ab initio prorſus informis eſt, ut ne agnoſci quidem poſſet, deinde à matre lingvâ fingitur, & ſinu gremioq; fovetur. Oppianus*

nus apud *Gesn.* de Quadrup. l. 1. p. 1069. *Carnem parit* ἄσημον, ἀναρθρον. *Isidorus* lib. 12. Orig. cap. 2. *Ursus fertur dictus, quod ore suo formet partes. Nam ajunt eos informes generare partus, & carnem quandam nasci, quam mater lambendo in membra componit. -- -- Sed hoc immaturitas partus fecit, deniq; vicesimo die generat. Unde evenit, ut præcipitata fœcunditas informes procreet.* B. *Ambrosius* lib. VI. Hexaëm. cap. 4. *Galenus* lib. de Theriaca ad Pison. cap. 14. Si tamen ille liber legitimus *Galeni* fœtus est. *Albertus* M. de Animal. lib. 22 tract. 2. cap. 1. *Parit hyeme fœtum incompletum, ideò ursa fovet diu, & lambit fœtum. Ovidius* lib. 15. Metamorph. fab. 33.

Nec catulus partu, quem reddidit ursa recenti,
Sed malè viva caro est. Lambendo mater in artus
Fingit, & in formam, quantam capit ipsa reducit.

Petronius item in illo versu:

Sic format lingvâ fœtum cum protulit ursa.

Orus lib. 2. cap. 83. in Hieroglyph. *Ægyptii hominem primò deformem natum, qui postea formosior evaserit, significare volentes, ursam prægnan*

gnantem pingunt. Hæc namq; sanguinem primum condensatum & concretum parit. Hunc postea propriis fovens femoribus efformat, linguaq; lambens perficit. *Auctor* libri de Nat. rerum: *Ursus dicitur quasi orsus, scilicet in ventre, & extra completus. Quoniam præmaturum partum mater lingendo informat. Raphael Volaterranus* Comment. Philol. lib. 25. p. 297. *Ursa fœtus informes lambendo paulatim figurat. Georg. Agricola* lib. de Animant. Subterr. p. 44. *Mares quadraginta dies, fœminæ quatuor menses se occultant latebris: quo tempore candidam informemq; carnem & pariunt & lambentes sensim in propriam formant figuram. Johannes Baptista Bernardus* in Semin. Philos. Aristot. p. 1462. *Ursa fœtum minimum pro corporis sui magnitudine edit, quippe qua minorem catto, majorem mure parere soleat, nudum, & cœcum, & cruribus membrisq; aliis propemodum indiscretum & rudem. Weinrichius* de ortu monstrorum cap. 24. p. 228. *Multipara, quæ multa in se continent, plura alere diu non possunt, donec perfecta sint, unde & inarticulati fœtus nonnulli eduntur, ut ursi, vulpes. Nierembergius* Hist. Nat. lib. 6. cap. 4. p. 94. b. *Imperfectos fœtus edunt omnia*

multipara, præter suem. Ursæ informem carnis massam edunt, quam lambendo figurant.

§.II. Sed *contradicunt* his recentiores rerum naturalium indagatores, existimantes, ursam, non imperfectos, sed perfectos omnibusq; partibus absolutos parere fœtus. Sic *Cæsar Scaliger* Exerc. 6. sect. 15. & Exerc. 182. sect. 2. *Camerarius* cent. 2. Embl. 11. *Vossius* Theol. Gentil. lib. 3. cap. 54. p. 1022. *Andreas Laurentius* rei Anatomicæ lib. 8. c. 4. quæst. 13. *Dalecampius* ad citatum locum Plinii, *Ambros.* Hist. Quadrup. digit. lib. 1. c. 5. *Jonstonus de* Quadrup. H. N. pag. 127. *Franzius* Hist. Anim. cap. 7. p. 81. *Sengverdius* Exerc. Phys. 35. pag. 150. *B. Sperlingius* Zool. Phys. lib. 3. de Quadrup. cap. 17. p. 246. ubi axiomaticè pronunciat: *Ursam non parere informes.* Atq; his etiam *nos* subscribimus.

SECTIO II.

ΠΑΡΑΣΚΕΥΑΣΤΙΚΗ,

Statum Controversiæ sistens.

§. I.

MOre nostro *nomina, rerum cortices*, primùm dissolvemus, ut eo faciliùs atq; felici-

feliciùs ipso *nucleo* frui possimus. Duo autem hîc sese nobis sistunt *vocabula* explicanda, quorum primum est ly *Catulus*, de quo notamus (1) *Etymologiam*. Sic *Varr*. lib. 8. de lingv. Lat. & *Scaliger* cap. 31. de caus. L. L. â *Canis* deducunt, mutato N. in T. *Martinio* verò in Lexic. Philol. illa derivatio placet, quâ ab antiquo nomine *Catus*, quod sagacem significat, deducitur.

§. II. (2) *Homonymiam*. Induit enim (1) *naturam Nominis Proprii*, quod certis quibusdam *individuis humanis* quondam tributum legimus. Nam Q. *Luctatius, Catulus Romanus* fuit, qui contra Pœnos cum Amilcare duce profectus finem primo bello Punico imposuit, de quâ re vide *Livium*. Fuit & alius *Catulus, Orator & Consul*, cum C. Mario Cimbros fudit, quem videsis apud *Cicer*. in Orat. *Lucan*. l. 2. Hujus pater *Q. Catulus Poeta* fuit, teste *Cicer. lib*. 1. de Nat. Deor. Qui præterea alius quoq; *Catuli* mentionem facit, *Orat*. pro Lege Maniliâ. Conf. *Vellejus Paterc*. lib. 2. cap. 32. (2) *rationem Nominis Appellativi*; & hoc modo imponitur *partim* rebus *inanimatis*. Sic *vinculi* quoddam genus etiam *Catuli* nomine insignitur ap. *Lucil*.

Cum manicis, catulo, collariq; ut fugitivum Deportem.

Partim rebus *animatis*, quæ vel ſenſu *ſtrictiori*, vel *laxiori* ſignificat. *Strictè* denotat *canum fœtus* recens editos, junge Hunde; *Latè* verò *aliorum* etiam *animantium filios* ſupponit, utpote luporum, leonum, ſimiarum, tigridum, vulpium, urſarum, quin & ſerpentum, draconum, viperarum.

§. III. Alterum *vocabulum*, hic evolvendum, eſt τὸ *Urſa*, de quô itidem obſervamus (1) *Etymologiam*, tùm *Latinam*, quam communem habet cum Maſculino *Urſus*. Dicitur autem *Urſus*, ſecundum *Iſidorum* & *Auctorem* libr. de Nat. rer. aliosq; quamplurimos, quaſi *orſus*: vel quod *ore* ſuo formet fœtus; vel quod in ventre *orſus*, extra ventrem linctu compleatur. Alii vocem ab *urgendo* deducunt, quia *urſus impellendo* tum homines, tùm bruta cætera proſternit. Ita *Franzius* Hiſt. Anim. cap. 7. p. 79. Aliis *urſus* eſt quaſi *ſurſus*, quia horret pilis, & δασύτριχος eſt. Vid. *Martin.* in Lexic. Philol. Tum *Græcam*: Sic ἄρκτος eſt *vel* ab ἀρκέομαι, quod ſine externo alimento hyemem transigat; *vel* ab ἀρκῶ, *propulſo*, quia ad in-

juria

jurias propulsandas anterioribus pedibus valet.

§. IV. (2) *Homonymiam*, secundum quam *Ursa* supponitur (a) *Astronomicè*, *pro sidere cœlesti*. Duæ enim dantur in cœlo *ursæ*, altera *Major*, altera *Minor*: illa *Helice*, hæc *Cynosura* vocatur. Vid. *Gesnerus* de Quadrup. lib. 1. pag. 1077. Has ursas intelligit *Ovidius* lib. 4. Trist. Eleg. 3. quum canit:

Magna minorq; feræ quarum regit altera Grajas:
Altera Sidonias, utraq; sicca rates.

Et *Propert.* lib. 2.

Callisto Arcadios erraverat ursa per agros,
Hæc nocturna suo sidere vela regit.

(b) *pro certis puellis*, quæ olim dictæ *ursæ*, teste *Cœlio* ex *Euripide* in fabulâ Hypsipyle, *Aristophane* in Lemniis ac *Lysistrate*. (c) *pro instrumenti genere*, quo piscatores utuntur, retibus in coli formam contextis, ligneo circulo superius ambiente os apertum, quod *ursos* vel *ursas* appellant, Bären. Sunt autem diversa, alia Storbären / quibus turbatos in ripis pisciculos aut cancros excipiunt; alia nassis vimineis similia in profundum demittuntur, Setzbärn / Setzgarn. *Gesn.*

l.c.p.

l.c. p.1078. (d) *pro urbe Picenorum*, quæ *Ursa Balvia* quondam appellabatur, *Ptolom*-3.l. hodiè *Urbsa*. (e) *Physicè* & quidem *tum* pro *pisce testacei generis*, hoc est, ex cancrorum seu squillarum genere, *Gesn*. d. l. *Tum* (f) pro *bruto sexus sequioris*, *quadrupede*, *murmurante & saviente*. Atq; hæc ultima significatio *hîc* locum tenet.

§. V. (3) *Synonymiam*. Ebræis ursa audit דוב. Chaldæi salutant דובא. Græcis dicitur ἡ ἄρκτος. *Galli* vocant *Ourse*. *Italorum* linguâ *Orsa* appellatur. Juxta *Hispanos* vocatur *Ossa*. A *Germanis* notatur ein Bär/ das Weiblein.

§. VI. Est autem *ursa* (ut naturam ejus hîc breviter tantùm ac leviter attingamus) *brutum sexus sequioris quadrupes*, *murmurans*, *saviens*, *deforme*, *robustum ac pernitiosum*. *Caput* invalidum est, ab ossium infirmitatem, præsertim in syncipite. *Corpus* grande satis ac deforme. *Pellis* spissa & villosa est. *Pedes* sunt instar manuum. *Ungues* adeò acuti, ut vel crassissimum asserem querceum transfodere possint. *Colore* plerumq; nigro est, in frigidis tamen locis etiam candet. *Cibo* fruitur omnigeno, pomis, piris, nucibus, ca-

stane

ſtaneis, mellibus, formicis, carnibus. Neq; à cadaveribus abſtinet; ſed luporum more ea ſecum portat ac devorat. *Coëunt* non canum, aut equorum, ſed hominum more, mutuis complexibus. *Senſus tactus* in naſo tenerrimus eſt. Hinc Proverbium: *Ne tentes naſum urſi &c.* i. e. ne tentes eos, qui nocere queunt. *Prolem* amat vehementer, eamq; pectori admovet, ſovet, ac tegit. Reliqua vid. ap. *Geſnerum* l. d. *Aldrov.* de Quadrup. digit. *Sperling.* Zool. Phyſ. lib. 3. cap. 17. p. 242. ſeqq.

§. VII. Cæterùm hîc (α) *Diſtinguendum* inter *deformitatem* ratione *ſecundinarum*, & ratione *partium integralium* ſpectatam. Non ſolliciti ſumus de *illâ*, ſed de *hâc*. Aliàs enim concedere facilè poſſumus, *ſecundinas*, catulo circundatas, *quandam* præ ſe ferre *monſtroſitatem*. At quid hæc ad ipſum catulum? Hic certè, ſi, præſuppoſitâ animâ, debitis partibus eſt inſtructus, nulla *deformitate* amplius laborat.

§. IIX. *Diſt.* (β) inter *deformitatem abſolutè & reſpectivè* conſideratam: ſive, inter *deformitatem in genere urſorum, & in genere hominum. In ſe & abſolutè catuli* non ſunt

defor-

deformes; ad homines verò *relati*, à *deformitate* non prorsus sunt liberi. Homines enim sunt erecti, catuli dejecti. Homines cœlum, hi terram contemplantur. Illi læves, hi asperi ac hirsuti. Et quæ sunt alia *deformitatis* indicia, quæ in *catulis ursarum*, nobiscum *comparatis*, deprehendimus. Sed de hâc *respectiva monstrositate* non loquimur, cum *absoluta* solùm nobis in controversiam veniat.

§.IX. *Dist.* (γ) etiam inter *id, quod fit per se, & quod fit per accidens*. Non disputamus, an *per accidens* & præter intentionem *ursa* nonnunquam *catulos deformes* pariat? Hoc enim ipsa Lubentiâ lubentiùs admittimus, utpote qui scimus, quàm facilè natura cujuslibet animalis in conformatione partium fœtus sui impediri possit, ita ut intento suo fine excidere necessum habeat. Testantur id ad satiem *monstra* in omni ferè animalium genere obvia. Enimverò an *per se ursa* intendat & producat ejusmodi *monstrosam massam*? hoc est, quod constantes inficiamur.

§. X. Deniq; (δ) *Dist.* inter *deformitatem naturalem*, quæ in generatione ac formatione

tione contingit; & *non-naturalem*, quæ ab extrinſeco aliquo principio, violenter aut alio modo infligitur. Non *hanc*, ſed *illam* intelligimus, hoc eſt, non quærimus, an *catuli urſarum nati* violentiâ *extrinſeci* principii & *caſu deformes* reddi poſſint? Hoc enim affirmamus. Sed, an *per ſe* tales *naſcantur* & edantur à matre? id quod negamus.

SECTIO III.

ΚΑΤΑΣΚΕΥΑΣΤΙΚΗ,

Noſtram ſententiam confirmans.

§. I.

C*Atulos* igitur *urſarum perfectos minimeque deformes naſci* contra *Ariſtotelem*, *Plutarchum*, *Plinium*, *Solinum*, *Galenum*, aliosque ſupra allegatos auctores, probamus (1) *ab experientia*. *Quicquid certiſſima teſtatur experientia, illud in amorem hujus vel illius Philoſophi temerè negandum non eſt: atqui catulos urſarum naſci dearticulatos planeque formatos, certiſſima teſtatur experientia; Ergò. Major* in aprico eſt. *Minorem* ſequentia ſtabiliunt experimenta. *Ulyſſes Aldrovandus*, Philoſ. & Med. Bononienſis, operoſiſſimus & con-

consummatissimus omnium, quicunque unquam vixere, Zoologus, lib. de Quadrup. digit. lib. 1. cap. 10. refert, *in Museo Senatus Bononiensis asservari ursulum aliquem, in vase vitreo inclusum, qui ex matris utero quidem extractus, sed nulla parte imperfectus* . . . Id quod etiam *Ambros.* l. a. confir . . . liger ille *Scaliger* Exerc. 6. §. 15. asse rit, . . . tores in Alpibus fœtam ursam cœpisse, in quâ dissecta fœtus planè formatus inventus sit. Verba ita habent: *Bonum Phidiam: si quantum demendum, quantum relinquendum sit, sciat. Quid hujusce fabulæ autoribus fidei habendum sit, ex hac historia cognosces. In nostris Alpibus venatores fœtam ursam cœpere. Dissecta ea, fœtus planè formatus, inventus est.* *Matthiolus* in lib. 2. Dioscorid. cap. 37. testatur, se vidisse catulos, adhuc in utero existentes, omnibus suis membris conformatos. *Quandoquidem*, inquit, *in valle Ananiæ supra Tridentum vidimus nos prægrandem ursam prægnantem, ab ipsis venatoribus extenteratam, cujus catuli adhuc in utero existentes, omnibus suis membris distinctis, ac formatis, reperti sunt, non autem informes, ut pleriq; existimant, magis fortasse Aristotelis & Plinii auctori-*

ctoritatibus freti, qui ita esse memoriæ prodiderunt, quàm sensibus & experientia. Idem tradit quoq; *Jonstonus* loco allegato. Jacobus *Dalecampius* ad Plin. lib. 8. cap. *36.* *Hoc*, inquit, *falsum. In utero gravidæ ursæ à venatoribus captæ & exenteratæ omnibus suis membris distinctos catulos & formatos vidi. Fabulæ causam præbuit catulorum ortus crassissimus, secundinis obvolutorum, quas non nisi diu lambendo mater revellere potest: Sic videlicet contecti informis carnis speciem monstrant.* Magnus ille *Vossius* Theol. Gentil. lib. 3. cap. 54. pag. 1012. *fœtum* (ursarum), inquit, *membra habere prorsus distincta, gravidas cum ursas dissecuissent, comperêre venatores.*

§. II. (2) *Ex generationis essentia. Quicquid ursa per se generat, & producit, illud ipsi simile est tum quà essentiales, tùm quà integrales partes: atqui informis illa carnis massa ursæ similis non est, neq; quoad essentiales, neq; quoad integrales partes; Ergò informem illam carnis massam ursa per se non generat. Majorem novit, qui generationis naturam novit.* Est enim *generatio* definitore B. *Sperling.* Instit. Phys. lib. VI. cap. 6. pag. 896. *actio corporis naturalis misti, quâ sibi simile producit, ut per-*

petua Specierum constet conservatio. Nec est, ut *distinguas* inter *generationem incboatam*, quâ forma mediante aliquali suæ speciei materiâ producitur; & inter *generationem consummatam*, quâ totum compositum cum omnibus suis partibus producitur. *Catuli* enim, quos jam peperit *ursa*, non ad *illam*, sed ad *banc* pertinent. Ergò etiam cum omnibus partibus suis producantur, necessum est. Aliter verò pronunciandum de *semine ursi*, in matricem *ursæ* immisso, utpote quod ad *incboatam generationem* referendum. Adest enim ibi *forma*, quæ mediante semine traducitur, cum aliquali tantùm speciei suæ materia. Hæc ad *Majorem*. *Minorem* nec ipsi adversæ partis defensores improbare poterunt. Ecquis enim sanæ mentis *carnem rudem*, ut vocant, *ursæ similem* dixerit. Utut quidem ibi forsan adesse possit forma, abest tamen *corpus organicum*, quod æq; ac illa ad *perfectum ursum*, immò ad omne perfectum animal requiritur.

§. III. (3) *Ex verâ formandarum partium caussâ. Quicquid animæ catulorum competit, illud uno eodemq; respectu non adscribendum est ursæ matri: atqui conformatio partium animæ catu-*

catulorum competit; Ergo conformatio partium non adscribenda est ursæ matri. *Major* constat, quia anima catuli, & ursa mater realiter distinguuntur. *Minor ex ursorum generatione* certa est. Ita enim hæc sese habet. Primùm infundit mas semen in uterum fœminæ. Hoc recipit matrix & cum materno semine commiscet. Quô factô statim adest anima, ab utroq; parentum traducta, non secus ac lumen de lumine accensum. Ista verò anima, in semine actu existens, non otiosa est, sed maximè operosa. Hinc cùm semen sit inorganisatum, fabricat sibi ex eo instrumenta & membra debita, ut idoneum functionibus suis edendis habeat domicilium. Fabricat autem ea non simul ac semel, sed successivè; neq; in iis saltum facit, sed semper ab imperfectiori ad perfectius tendit. Quâ de caussâ, partium scilicet omnium à capite ad calcem adumbratione & confusa delineatione facta, attrahere incipit sanguinem, ex quo cunctæ partes suum accipiunt complementum, posteaq; etiam vitam. Atq; sic actis & transactis in utero rebus omnibus è latebris uteri exilire tentat fœtus, ut aurâ fruatur liberiori, ut nutrimento gaudeat

copiosiori. Sed cum *secundinis* nimis *crassis* sit involutus, opus habet matre quasi obstetrice, quæ ne unguium contactu prolem recens editam lædat, lingua utitur, & lambendo sensim vincula solvit. Hæc, hæc est vera ac genuina catulorum ursinorum generatio. Ex quâ patet, matrem in utero materiam tantùm formandarum partium suppeditare, extra uterum vero secundinas tantùm removere. Jam autem diversissima sunt, *materiam ad partes figurandas dare, & partes ipsas formare*; item, *lambendo secundinas separare*, & *lambendo membra figurare*. Prius, non posterius ursæ concedimus.

§. IV. (4) *Ex Maximâ illâ Philosophicâ: Natura semper intendit id, quod est perfectissimum.* Unde ita argumentamur: *Quicquid ursa per se & sibi relicta, nec in actionibus suis impedita, generando producit, illud perfectione debitâ gaudet: atqui informis illa caro perfectione debitâ non gaudet; Ergo informem illam carnem ursa per se & sibi relicta, nec in actionibus suis impedita, generando non producit. Major* ex allegato axiomate robur suum accipit. Quis enim crederet, naturam ursæ inge-

in generandis catulis *semper* à ſcopo ſuo aberrare? aut quis ſibi perſuaderet, urſam *per ſe* intendere generationem ejusmodi monſtri? Nemo certè, niſi rerum Phyſicarum ignarus. tantæ aſſenſum largietur *fabellæ.* Neq; *Minor* allati argumenti vacillat. Quicquid enim eſt informe, illud perfectione debitâ non gaudet: atqui caro illa eſt informis; Ergo. Porro: Quicquid lambendo demum eſt perficiendum, illud perfectione debitâ nondum gaudet: atqui caro illa informis (ex adverſariorum ſententiâ) lambendo demum eſt perficienda; Ergo.

§. V. (5) *Ex abſurdi conſequentiâ. Si enim urſa lambendo partes catulorum formare poſſet, ſequeretur, quod multò magis partes proprii ſui corporis detruncatas lambendo componere, vel novas producere poſſit: atqui poſterius eſt falſum; Ergò & prius. Majoris* connexionem qui negat, ſuppeditet rationem, & Phyllida ſolus habeat. *Minoris* probationem exhibet ipſa experientia.

§.VI. (6) *Ex cæterorum brutorum analogia. Si cætera animantia bruta omnia in utero debitas accipiunt partes, nulla poteſt aſſignari cauſſa,*

cur urſarum catulos natura hoc beneficio privaverit: atqui antecedens eſt verum; Ergo & conſequens. Atqui ſic probatam dedimus veritatem noſtræ ſententiæ: Reſtat, ut nunc videamus etiam argumenta adverſariorum, eademque ad veritatis lancem exigamus. Sit ergo

SECTIO IV.

ΑΝΑΣΚΕΥΑΣΤΙΚΗ,

Objectiones Adverſariorum refellens.

OBJECTIO I.

§. I.

QVicquid teſtatur experientia, & unanimis veterum comprobat conſenſus, illud temerè non eſt rejiciendum: atqui catulos urſarum naſci informes ac imperfectos, teſtatur experientia & unanimis veterum comprobat conſenſus; Ergo. *Major* firma. *Minor* ex membri 1. §. 1. manifeſta.

SOLUTIO.

§. II. Reſp. (1) ad *Majorem*, quâ priorem ſubjecti partem quidem concedendo; quâ poſteriorem verò negando. *A teſtimonio* enim

enim *humano infirma petuntur argumenta*. Nec quicquam juvat *αὐτὸς ἔφα*, *Aristoteles dixit*; *Ergo verum est*. *Aristoteles* fuit *lumen*, non *numen*. Fuit *homo*, & *errare* potuit, quin & ſæpiſſimè *erravit*. Quanquam *Averroes* aſſerere non vereatur, in libris *Aristotelis* per 1500. annos *nullum* unquam *errorem* repertum fuiſſe: neſcio tamen, quomodo dicta probare poſſit. (2) Negando *Minorem* quà priorem prædicati partem, de *experientiâ*. Nam (3) *distingv.* inter *experientiam rusticam*, & *judicioſam*. Ruſtici quidem catulos urſarum ſecundis obvolutos adſpicientes, eos pro informi aliquâ maſsâ habent; aliter verò ſapiunt, meliora edocti. Quod ſi tamen contingat, ut viri quoque, qui videri volunt, ſapientes hac opinione decepti fuerint. (4) *Dist.* inter id quod φαινομένως, & quod ἀληθῶς tale eſt. *Videtur* quidem urſarum fœtus aliquid monſtri alere, idq; ob ſecundinas admodum craſſas. Sed *videtur*; aliter *res ipſa* ſeſe habet.

OBJECTIO II.

§. III. At inquis: *Urſæ tamen viſæ ſunt lambere fætum. Cui igitur bono id facerent, niſi partium formationem intenderent?*

SOLUTIO.

§. IV. Resp. (1) N. V. C. Ursæ lambunt fœtum; Ergo figurant eum; *Ergò* catuli sunt *deformes* & imperfecti. Quidni etiam argumentaris: Vaccæ nostræ lambunt vitulos; Ergò hi sunt imperfecti, neq; debitis partibus instructi? Leones delingunt scymnos suos; Ergò sunt deformes nec perfectè elaborati? Minimè (2) Aliud est *à sordibus purgare*, aliud *perficere*. *Perfectio* intra uterum à principio interno, animâ sc. catuli fit; *Purgatio* verò & secundarum separatio à principio externo, linguâ scil. provenit. A *purgatione* igitur, vel *segregatione ad perfectionem N. V. C.*

OBJECTIO III.

§. V. *Si deformes ac imperfecti nascuntur aliorum animalium fœtus, idem quoq; ursarum catulis accidere potest: atqui prius est verum; Ergò & posterius.* *Minorem* probant à *catulis canum*, *vulpium*, *luporum*, quos *cæcos* edi statuunt.

SOLUTIO.

§. VI. Resp. (1) ad *Majorem*. *A particulari neq; ad particulare, neq; ad universale V.C.*

(2)

(2) *A posse ad esse N. V. C.* Non sequitur: Catuli ursarum *possunt esse* deformes; Ergò etiam tales *sunt.* (3) *Negamus Minorem.* *Canum* enim, *vulpium, luporumq;* fœtus utut *non videntes* nascantur *deformes* tamen non sunt: cùm intendantur ac *per se* producantur à *naturâ.* Quicquid autem *natura per se* intendit ac producit, illud nulla *vera deformitate* præditum esse dicitur. Deinde *nec imperfecti catuli* illi jure appellandi sunt. Quicquid enim imperfectum est, illi deest id, quod habere debet: atqui catulis illis non deest id, quod habere debent; Ergo non sunt imperfecti. Sed negabis forsan *Assumtum*, dicendo, *catulos* illos esse *cæcos.* Respondemus (4.) *Disting.* inter *cæcitatem latè*, & *strictè* sumtam. *Rigorosè* si velimus loqui, falsum est, *catulos* dictos esse *cæcos.* *Cæcitas* enim est *privatio.* Quid *privatio*? Est absentia perfectionis naturalis in subjecto capaci, *in quo vel fuit, vel inesse debuit.* At fuitne, quæso, visus actualis in *catulis canum, vulpium, luporum*? Vel debetne, iis à primo statim ortu inesse? Minimè. Ea enim providæ naturæ summa sapientia atq; benignitas est, ut teneriores istorum

animantium oculos palpebris tantiſper ob-
tegat, donec intenſiſſimam ſolis lucem
ſenſim ferre condiſcant, quæ alias pupillæ
magis perniciosa, quàm ſalutaris eſſet. Re-
quiritur igitur ad *ſtrictè & exquiſitè* ſic di-
ctam *privationem* inter alia quoq; & hoc,
ut adſit tempus à natura determinatum. Nam
reperiuntur quidam habitus, qui certo &
definito tempore demum in ſubjecto capa-
ci recipiuntur, unde propter abſentiam ha-
bitus ante illud tempus non debet ſubje-
ctum dici eo privatum. Sic *infans* primis
menſibus non appellatur *edentulus.* Sic
catuli quoq; ante nonum diem non dicun-
tur *cæci*, quia, uti dictum, per naturam ad
hunc usq; diem viſum habere non debent,
nec ſolent. Interim tamen *latè ac minus
accuratè* quin *cæci*, ſuo modo, poſſint voca-
ri, non repugnabimus.

CAPUT

CAPUT IV.

DE AMORE OVIS ET LUPI.

QVÆSTIO:

An Sympathia detur inter ovem & lupum?

Lupus *varia significat.* Ovis *Homonymia. Amor triplex. Sympathia impeditur nonnunquam. Hypotheses quædam. Argumenta contra amorem ovis & lupi. agni luporum ululatu exanimari dicuntur. Luporum catuli aggrediuntur oves. Ovis interficit lupum. Chordæ lupinæ & ovinæ* δυσφωνίαν *edunt. Tympana ex lupinis & ovinis pellibus.* Respondetur *objectioni Gesneri & Vossii. Pelles ovium lupinis superimpositæ depilari creduntur & aptissimæ esse pediculis generandis. Ratio hujus rei. Sengverdii argumenta pro amore ovis & lupi. Lupus custodit oves & arcet lupos. Responsio ad Sengverdii rationes. Ovilla caro quomodo poßit esse nutrimentum lupi. Antipathia singularis inter patrem & filium. Judicium de lupo custodiente oves.*

ΕΚΘΕ-

ΕΚΘΕΣΙΣ.

§. I.

CUm errorum genetrix *æquivocatio* semper existat; non abs re erit, & hîc vocabulorum præmittere ambiguitates. Quod itaq; attinet ad Vocabulum *Lupus*, tenendum, quod nos h. l. illud accipiamus non in *sensu sacro*, *vel* pro *Diabolo*. Joh. 10. qui crudeli calliditate sua Lupum egregiè mentitur, quô de vid. *Franz Hist. An. p. 219. Vel* pro *Hæreticis*, Act. 20. Matth. 7. qui luporum instar gregem Christi dissipant, miserèq; dilaniant, absentibus fidelibus Pastoribus; *Vel* pro *Tyrannis* Ezech. 27, 27. Soph. 3, 3. qui innocentem sanguinem immane quantum sitiunt; Sed in *sensu profano*, quo quidem iterum diversas diversæ essentiæ res significat. Etenim usurpatur I. *Rhetoricè* vel *Metaphoricè*, *tum* pro *Meretrice*, quæ ob avaritiam, rapacitatem ac ὠμοφαγίαν *lupa* apud *Plut. in Epid.* audit; *Tum* pro *Sycophantis*, quibus itidem *Aristophan.* in Vesp. *lupi* nomen imposuit, idq; ob fraudulentam ipsorum astutiam; *Tum* pro *iconibus luporum*, quales conspiciuntur in vetustissimis illis

dena-

denariis argenteis, *Romulo* ac *Remo* ubera præbentes. Ac olim habebantur in Templo *Delphis*, quia *Apollo ex Latonia, in Lupæ speciem conversa*, editus in lucem credebatur. II. *Mechanicè*, & quidem (α) pro *serrula manubriata*, agrestium usibus accommodata, Germ. Handsägen/ ita dicta ob inæqualitatem dentium, ipsi cum lupo communem, *Pallad.* (β) pro *frenis* asperrimis, *Cælius* (γ) pro *instrumento adunco*, quò vasa, quæ in puteum ceciderunt, extrahunt, *Isidor.* vel quo caro ollis eximitur, *Pollux*; vel quo naves in bellô capiuntur illaqueanturque, *Plin.* (δ) pro *ligaturæ* vel *nodi* quodam genere, apud *Theomnestum* in Hippiatr. c. 24. III. *Magicè*, pro *lycanthropis*, s. iis hominibus, qui, opera Dæmonis μυρωτεχνίτυ, in lupos transiisse se somniant, quibus de conf. *B. Sperling.* Instit. Phys. *Delrius* Disquis. Mag. Tom. IV. *Medicè*, pro *ulcere* quodam celerrimè depascente & instar lupi famelici proximas sibi carnes exedente. Nec adeò dissimile est illi, quod aliàs *fornicem* vel *noli me tangere* appellant, nisi quod non faciem, sicut illud, sed inferiores partes, præcipuè verò crura infestat, *Manard.* V. *Astronomicè*, pro *Asterismo*

ſteriſmo Auſtrali, juxta *Aram*, conſtante 19. ſtellis, de quo fabulantur, eſſe illam beſtiam, quam *Ceutaurus* venatus, & ſuper *Altare*, cui vicina eſt, offerre voluerit, ſed inter ſacrificandum ſimul cum pecude & arâ in cœlum ſublatus ſit, unde & Hoſtia vocatur. VI. *Geographicè*, pro *urbibus* quibusdam, *pagis*, & *fluviis*, eodem nomine gaudentibus, uti legere eſt apud *Geſn.* Hiſt. An. l. 1. de Quadrup. f. 754. 755. VII *Phyſicè*, pro *corpore naturali vivo*, tum *vegetante*; Et ſic notat (1) *plantam* aliquam, quæ in vepribus ac ſalictis præprimis reptat, caulibus aculeatis longiſſimisq́;, & foliis hiſpidis. Vulgò *lupus ſalictarius* dicitur, Germ. Hopffen/ illudq́; aut à *colore* lupino, aut ab *aſperitate*, ut *Platina* vult. (2) *flores* herbæ *Iridis*, quos *lycos*, ob *labiorum lupinorum ſpeciem*, dici, auctor eſt *Cælius* ex *Sol.* in Nicandr. Tum *ratiocinante*; atq́; hoc ſenſu *homines* nonnulli eodem nomine inſigniti deprehenduntur, ut: *Lubercus, Beryſius*, Grammaticus; *Lupus Servatus*, Presbyter; *Lupus de Oliveto*, Hiſpanus Monachus. Quæ loquendi ratio nec Germanis ignota eſt, dum alios vocant Wolff/ Wolffhart/ Wolffgang/ *Geſn.* d. l. pag. 751. ſeq. Tum

ſenti-

entiente, & quidem vel *imperfecto* (*respecti-vè* sumpto vocabulo.) Sic non tantum spe-cies aliqua *araneorum*, quæ corpus habet al-bum & involubile, partesq́; circa collum ncisas & in ore eminentias tres, hoc *Lupi* no-mine venit, teste *Aldrov.* l. 5. de insect. c. 13. p. 239. Sed eodem quoq́; insigne est *muscæ* quoddam genus, ut *Nicandri Scholiæ* docent; Vel *perfecto*, atq; hâc ratione vox *Lupus* tri-buitur (a) *brutis volatilibus*, *milvo* nimirum, quem Græci quidam vulgò λύπην, à lupinâ voracitate appellare consueverunt, *Var.* Nec non *avi* cuidam ex *graculorum* seu *mo-nedularum* grege, apud *Aristot.* (b) *brutis na-tatilibus*, piscibus videlicet illis voracibus, quos *lupos marinos* vocitant, Germ. Hecht. (c) *brutis gressilibus*, & *adulterinis*, canibus c. mixtis, quos Græci *lyciscas* vocant, Latinè *lupos canarios*, vel *canes luparios* dixeris; et *genuinis*, ubi usurpatur vel *cum apposito*, pro *Lynce*, *Lupo cervario*, qui ita dicitur, quod extremus cervorum hostis sit & rapacitate suâ proximè accedat ad lupum; vel *sine ap-posito*, pro *lupo*, *bruto quadrupede*, *ululante*, *ra-pacissimo*, *voracissimo*, & *ovibus infestissimo*, Germ. Wolff. Atq; hæc ultima significatio hic intelligitur.

§. II.

§. II. Succedit jam vox *OVIS* perpendenda, variaque ejus acceptio eruenda. Hæc enim ſumitur I. *impropriè*, tum in *ſcripturâ ſacrâ*, atq; ſic tribuitur (1) *Chriſto*, qui typicè repræſentabatur in agno Paſchali. (2) *Beatis*, Matth. 25, 32. qui ſimillimi ſunt ovibus ob ſummam manſuetudinem, quam à Chriſto didicerunt; Tum in *ſcripturâ-profana*, quâ Ovis nomen impoſitum legitur (a) *Homini manſveto & patienti*, qui *ove mitior* communi proverbio dicitur; (b) *aliis* etiam *hominibus*. *Troglodytæ* enim *pecorum nomina filiis* imponere ſolebant; ut *tauri*, *arietis*, *ovis*, eò quod ab iis, non à Parentibus alantur. Hinc *Porcius*, *Ovinius*, *Caprilius*, *Varro*. II. *Propriè* pro *bruto quadrupede balante*, *ſimplici*, *timido*, *patienti & manſveto*, uti h. l.

§. III. Tandem & vocabulum AMOR ſeu SYMPATHIA ab æquivocatione liberandum. Notat enim (1) *generaliter*, amorem quemcunq;, ex quolibet principio in Subjecto ortum. Sic homo amat canem, venator beſtias &c. (2) *moraliter*, affectum Ethicum, qui conſiſtit in mutua & manifeſta inter aliquos benevolentiâ, vel virtutis, vel voluptatis, vel utilitatis causâ, ejus ipſius gratiâ

gratiâ, qui amatur, conceptâ. Sic Sympathia est inter Damonem & Pythiam. (3) *naturaliter*, suavissimum corporum naturalium consensum, ex naturali & intrinseco principio, qualitatum vid. similitudine, ortum. Sic *corallium* & *aurum* amicè inter se conspirant ad confortationem cordis. Sic *magnes* tanto amore fertur in ferrum, ut illud etiam tabellâ lignea interposita ad se trahat. Atq; de hoc *amore* vel *Sympathia* h. l. nobis est sermo.

§. IV. Posse autem eam *externis nonnunquam impedimentis* sufflaminari, experientia satis clarè docet. Etenim licet magnes ferrum suavissimo excipiat amplexu, impeditur tamen actio ejus facilè, si vel tantillo allii illinatur, vel si adamas secundum nonnullos (de quo tamen nos adhuc dubitamus.) interponatur. Salvia quoq; bufonibus admodum solet esse amica, quod si verò adjunctam habeat rutam, inimica ipsis evadit.

§. V. Hisce observatis, recto tramite ad sententiæ nostræ confirmationem pergere possemus, nisi adhuc nonnulla præmittenda essent. Nimirum (1) Omnem *Sympathiam* atq; *Antipathiam* rebus esse *congenitam*.

Id quod indicat vox *Naturale* in utriusq; definitione: Illa enim est *Amor naturalis*; Hæc verò *odium naturale unius corporis erga aliud*. Et licet *actus secundus* interdum non percipiatur; *primus* tamen statim negandus non est. (2) *Antipathiam* suos habere *gradus*, & in alio subjecto *Majorem*, in alio *Minorem* existere. (3) Ἀντιπαθοῦντες etiam *congredi*, sed *congressu* non *amico*, verùm *inimico* ac *hostili*, ut se mutuo prosequantur odio. (4) *Sympathiam* non in *aversione*, sed in *unione* consistere. Nunc esto

ΚΑΤΑΘΕΣΙΣ.

§. I.

NUllam itaq; lupo cum Ove intercedere *Sympathiam*, probamus (1) ex *amoris mutui absentiâ*. Ubicunq; datur Sympathia, ibi etiam reperitur amor naturalis mutuus; Atqui in Ove & lupo non reperitur amor naturalis mutuus; Ergò. *Major* est manifesta. Formale enim *Sympathiæ* consistit in mutuo illo amore quo sese excipiunt corpora naturalia. Atq; hoc negato, neganda etiam venit *Sympathia*, ob essentialem cohæsionem. *Minor* constat, quia lupus ovi quàm maximè insidiatur, eamq;

eamq; quærit, ac repertam miserum in modum discerpit dilaceratq;. Hinc etiam ovis fugit lupum, ceu infestissimum hostem, & ad suum sese recipit Pastorem. Quod si verò hic *amor* daretur *mutuus*, non *fugâ*, sed *consociatione* esset manifestandus.

§. II. (2) *Ex odii præsentiâ.* Inter quæcunq; corpora datur odium naturale unius erga aliud, ibi nulla est Sympathia, sed mera & vera Antipathia; Atqui inter ovem & Lupum datur odium naturale unius erga alium; Ergò. *Major* est immotæ veritatis. Nititur enim regulâ illa Philosophicâ: *Cuicunq; competit definitio, eidem & definitum.* Nec *Minor* falsa est: Etenim (α) ovis summo, quo potest, opere lupum abhorret, ita quidem, ut (si dictis fides habenda) agni nuper nati nec alicujus animalis effigiem extra caulam conspicati, audito repente luporum ululatu, exanimentur. Cujus quidem rei rationes potius in manifestis quâm in occultis quæreremus causis. Ovis enim, audito lupo, cujus præsentiam dubio procul sentit, exhorrescit, sanguisq; ipsius, qui materiam lactis præbet, alteratur & ferè corrumpitur. Agnus verò postea imbibit noxium illud lac,

& unà cum eô ipsam quoq; mortem. Experientia tamen hâc in re consulenda. Dum igitur ovis lupum fugit, fugâ illâ manifestum suum contra lupum prodit odium. Hoc enim affectus aversionis est, veluti amor unionis, teste B. Sperling. *Zool.* Phys. l. 1. c. 20. p. 121. (β) *Naturale* verò illud *odium* esse, patet exinde, quia cum ipsis hisce animantibus statim *connascitur*. Hinc *Luporum catuli*, vix octo aut 14. dies nati, aggredi solent obvias *oves*, quamvis ob virium imbecillitatem damnum iis inferre nequeant. Cujus rei αὐτόπτην me profiteor testem. Ne verò aliquis reponat, illud ad restingvendam famem esse factum; sciat, *catulos* illos tum temporis probè fuisse *saginatos*.

§. III. (γ) *Ex odii efficientiâ seu efficaciâ*, quæ ex miserâ ovium clade præprimis conspicitur. Hinc argumentum: *Q. corpora sese destruunt, illis nulla adscribenda est Sympathia*: Atqui *lupus & ovis se destruunt*; Ergò. *Major* sua luce lucet. *Sympathia* enim unicè fundatur in *qualitatum similitudine*, ex quo naturalis ille propullulat amor. Hic verò non intendit *Subjecti destructionem*, sed *conservationem*, non similia *disjungit*, sed suavissimè

ſimè *conjungit.* Hinc *ſimile ſimili gaudere* vulgò & verè dicitur. *Minor* vel Ruſticis nota, imprimis autem ab opilionibus diſcenda, utpote qui immanem lupi rabiem ſæpius non ſine ingenti rei familiaris nocumento perceperunt. Quando enim in ovile irrumpit, non ſolùm tot, quot ſedandæ fami ſufficiunt, trucidat oves, ſed totum etiam gregem jugulat atrociſſimè. Quid, quæſo, hoc aliud, quàm graviſſimam luporum in oves ſævitiam monſtrat? Sed non tantum Lupus, quin ovis etiam ipſa, quandoque, utut rariſſimè, naturale ſuum mutuâ dimicatione manifeſtat odium. Cui rei fidem facit mirabilis illa hiſtoria, recenſita ab *Antonio Baucio* in Epiſtolâ quâdam, ad P. Toletum ſcripta anno ſalutis 1537. his verbis: *Reducebat oves paſtas in caulam opilio: Et fortè accidit, ut pecus quædam macilentiſſima, ac penè ſcabie confecta, longo intervallo reliquas ſequeretur: Eam lupus prægrandis, & cui cilia jam caneſcebant, conſpicatus, velociſſimè inſequi cœpit. Ego illam tranſiens, oviculam miſeratus, quàm maxime poteram clamore & curſu, lupi vim ab innoxia arcere conabar. Sed antequam appropinquarem pecudi, ovis macie ipſâ maci-*

 lentior

lentior hostili & rabido animo lupum aggressa, strangulavit. Pecus in forum abducta & lupus interemptus, delectabile spectaculum prætereuntibus dedere. Quod exemplum licet sit singulare, nonnihil tamen ad *Antipathiam* horum animalium illustrandam conferre, nemo inficias ibit.

§. IV. (4) Stabiliunt quoq; nonnulli hanc Antipathiam, ex *odii permanentiâ* h. m. Q. corpora naturalia per totam vitam dissentiunt, nec in ipsâ morte odium deponunt, sed illud ita membris nonnullis imprimunt, ut post mortem etiam in iisdem vigeat ac appareat, illis nulla competit Sympathia; Atqui de ove & lupo verum prius; Ergò & posterius. *Major* firmo stat talo. *Sympathia* enim non in *dissensu*, sed suavissimo *consensu* consistit. Pro *Minore* adducunt experientiam, quæ testatur, *panduram chordis lupinis* partim, partim *agninis* obductam, *harmonicum* nunquam edere sonum, ob perpetuam chordarum istarum δυσφωνίαν, referente *Cardano*, aliisq; Musicæ peritis. Quibuscum sentit quoq; *Albertus* & *Rasis*, & ipse *Pythagoras*: *Si intendatur*, inquiens, *chorda de intestinis lupi cum ovium chordis, rumpit*

rumpit eas, & aufert omne temperamentum ab eis, ut habent verba allegata à *Gesnero* H. A. l. 1. p. 887. conf. *Arist.* l. 9. Hist. An. c. 1. *Plinius* l. 10. c. 74. *Oppianus* lib. 3. κυνηγετ. Addunt alii, quod *tympano*, ex *lupina* pelle confecto & pulsato, frangatur, vel certè obmutescat alterum, *ovinâ* pelle contextum, auctore *Brocbmand.* Syst. Theol. Idem quoq; *Oppianus* l. d. *Si ex lupina pelle confeceris tympanum, id inter cætera pulsatum solùm resonabit, silentibus cæteris, utcunq; prius sonoris.* Quibus mox subjungit: καὶ φθίμενοι γὰρ ὄϊς φθίμενον λύκον ἐῤῥίγασιν. Accedit *Nieremberg.* Hist. Nat. lib. 7. c. 53. pag. 124. *Oves etiam mortuæ mortuum lupum expavescunt: Nam ovina tympana coram lupinis pœnè obmutescunt, & ovina pellis cum lupinâ juncta pilos amittit.* Immò nec ipse *B. Jac. Martini* in disp. de Cognitione sui anno 1610. Witteb. habitâ, ab hâc opinione alienus fuit, quando scribit: *Cur inter lupum & agnum tanta inimicitia, ut etiam concusso tympano, ex corio lupi confecto, dicantur ea dissolvi tympana, quæ ex agnino corio sunt confecta?* Et nescio quis eâdem de re sequentia canit:

Catera mutescunt, coriumq; silebit ovillum,
Si confecta lupi tympana pelle sonent.
Hanc membrana sic ovium exhorrescit, ut hostem,
Exanimis quamvis non ferat exanimem.

§. V. Sed contradicit his *Gesnerus* l. 4. p. 887. qui ea, quæ de *chordis* & *tympanis* referuntur, superstitiosa esse putat. *Quanquam enim*, inquit, *lupina pellis, cùm durior solidiorq; sit ovili, sonum procul dubio in tympanis longè clariorem edat, ut sonus reliquorum longè inferior minus animadvertatur, ut lux candelæ juxta ignem positæ: (eadem & in chordis ratio fuerit) rumpi tamen vel prorsus obmutescere quis credat? Cœterum pellem ovillam lupinæ conjunctam absumi citius non mirum est, ut neq; anseris pennas prius, quàm aquilæ, si conjunxeris. Sicciorum enim animalium partes etiam licciores minusq; excrementitiæ sunt, & eandem ob causam diuturniores.* Eadem objicit *Vossius* Theol. Gentil. l. 3. c. 60. p. 1055. it. cap. 75. p. 1149. & *Jonston.* H. N. de Quadrup. p. 130. Verum enim verò posset aliquis respondere, quod in hisce *modus* nos lateat. Ab *ignoratione* vero *modi* ad *rei* ipsius *negationem* N. V. C. Sicut nec ab *aquilinis pennis* ad *luporum*

rumpelles, tanquam à *particulari* ad *particulare*, argumentari Philoſopho licitum eſt. Adde quod nec illa ratio à *Geſnero* adducta *Antipathiæ* contraria ſit. Hæc enim non tantum ex *occultis*, ſed *manifeſtis* quoq; oritur *qualitatibus*, uti notum. Quinimò potius pro ſtabilienda eadem conduceret. *Sicciorum* enim animalium partes etiam *ſicciores* minusq; excrementitias, & eandem ob cauſam *diuturniores* dicit. At verò *Lupus* eſt animal *ſiccum*, *ovis* eſt animal *humidum*. Cum igitur *qualitates* horum animalium, *humiditas* vid. & *ſiccitas*, *contrariæ* ſint, non poſſemus non *Antipathiam* iſtis tribuere, quippe quæ *qualitatum diſſimilitudini* natales ſuos debet. Cæterum totum hocce negotium magiſtræ rerum *experientiæ*, committendum, à quâ hujus veritatem omnium optimè expectare poſſumus atq; debemus.

§. VI. Referunt huc & alii alia pro *Antipathiâ* confirmanda, quæ fidem quidem non excedunt, interim tamen nec certam ſcientiam pariunt, ſed animum ſuſpenſum reddunt & diligentiori rerum naturalium ſcrutationi committunt. Talia ſunt, quando dicunt, *pelles ovium lupinis ſuperimpoſitas ſta-*

tim depilari; quam ſententiam *Pythagora* tribuit *Geſn.* l. a. Quod tamen alii non tam propter *Antipathiam*, quàm propter *duritiem* & *mollitiem* fieri cenſent. Nam naturâ ſuâ *luporum* pelles ſunt *durabiliores* mollibus ovium. Sic etiam ajunt, *ſtercus lupi in ovili occultatum pecudes quieſcere prohibere*, niſi auſferatur, *Schott.* Phyſ. Curioſ. l. 8. de Mir. Anim. Terreſtr. c. 48. p. 1061. Id quod tamen experimento certo nondum demonſtratum. Porrò ab *Ariſtotele*, *Zoroaſtr.* in Geopon. 15. *Albert. Pythag. Plutarcho* in Sympoſ. &c. memoriæ proditum, *ovium*, *quas lupus occidit, pelles ac vellera & facta ex his lanis veſtimenta, aptiſſima eſſe pediculis procreandis*. Unde qui *hominem pediculoſum* depingere volunt, *ovillam* ipſi *pellem* induunt, quam *lupi* caput impactis dentibus dilacerat; Atq; hujus rei cauſas non tam in *occultis*, quàm *manifeſtis* quærunt *qualitatibus*, potiſſimumq; in tres partes abeunt, referente *Ulyß. Aldrov.* l. 5. de infect. c. 4. p. 217. Dicunt enim (1) quidam, *carnes* hujusmodi, quæ *lupinis dentibus* laceratæ fuerunt, *dulciores* eſſe, idq; ob *caliditatem* & *igneam* propè *vim*, in *lupo* exiſtentem, utpote quæ vel *duriſſima*

rissima ossa in utero liquefaciat, ariditate permollita, atq; inde evenire, ut carnes facilius & celerius *putrescant*, lanasq; itidem contaminatas, contagionem illam in vestes etiam introducere. (2) Alii arbitrantur, hoc non à *calore, putredineq;* provenire, sed ab *asperitate* potius, *vellicativâ* quâdam *vi*, quæ *pruritum* suscitet, unde postmodum *humanæ cutis humore corrupto* pediculi suboriantur. (3) Nec desunt, qui statuunt, *animalia, unico* morsu occisa, *solidiora* minusq; *putrefactioni* obnoxia esse, contrarium verò contingere in iis, qui *pluribus* conficiantur plagis, & *lenta* perimantur *morte*, atq; horum contaminatam vim & in pelles & in ungues ipsos penetrare, coria tentare, & ad *putrescendum* compellere, atque hinc *pediculos* provenire.

§. VII. Verùm nulla harùm placet. Omnes enim, ut videtur, falsâ nituntur hypothesi de *Generatione æquivocâ*, quæ merum non-ens est, ut prolixè & accuratè, more suo, demonstravit *B. Sperlingius* in scriptis suis passim. Etenim pediculi non generantur *ex putredine*, non *ex excrementis*, non *ex carne*, sed *ex lendibus s. ovis*, quibus (fœcundis)

forma

formæ pediculorum *actu* insunt. Quicquid etiam dicat *Aristoteles*, qui pediculos quidem generare lendes concedit, sed nihil ex his nasci statuit. Contrarium enim experientia, cui fides non deroganda, sæpissimè comprobavit. Quod autem *pediculi* frequentiores in *ovium*, quàm *Luporum* aliorumve animantium velleribus reperiantur, *humorum copiæ* adscribendum. Nutriuntur enim *succo plantarum*, *brutorum* ac *hominum*, succiplenum etiam quærunt habitaculum. Hinc pediculis magis infestantur *fœminæ*, quam *viri*, *puerique* magis, quam *juvenes*. Sed hæc ὡς ἐν παρόδῳ.

ANTIΘEΣIΣ.

§. I.

CUm hactenus prolixè satis satisq; perspicuè mentem nostram *exposuerimus* atq; *confirmaverimus*, recto jam pede ad adversam partem pergendum & cum eâ quoq; congrediendum nobis est. Confligemus autem imprimis cum *amoris lupini propugnatoribus*, quorum choragus, *Arnoldus Senguerdius*, *Philosophus Ambstedolamensis*. Hic enim

enim Exercit. Phys. 33. p. 146. *ingenium* magis ostentans, quàm *veritatem* spectans, satis speciosis argumentis *Sympathiam ovis & lupi* probare conatus est.

§. II. Nam primo: *Lupus quidem*, ait, *insectatur oves, non quod illas odio habeat, sed potius, quod amet, ut sibi gratum & jucundum alimentum; quare ea Sympathia potius, quàm Antipathia deberet dici; Cum alimentum corpori animalis, quod nutritur, conveniens & quodammodò simile esse debeat.* Argumentum forsan inde emergeret tale: Quicunq; aliquid ut gratum alimentum amat & sectatur, ille nullum cum ipso gerit dissensum: Atqui lupus ovem ut gratum alimentum amat & sectatur; Ergò.

§. III. Deinde pergit: *Oves*, inquiens, *fugiunt lupum, non ob Antipathiam, sed ut pericula effugiant, & vitam tueantur.* Hinc argumentum: Quicunq; alterum aversatur & fugit ob pericula tantùm, sibi ab ipso imminentia, ille nullum cum eo gerit dissensum, seu Antipathiam: Atqui ovis lupum aversatur, & fugit ob pericula tantùm, ab ipso sibi imminentia; Ergo ovis nullum cum lupo gerit dissensum, s. Antipathiam.

§. IV.

§. IV. Tertiò argumentatur: *Si hoc* (sc. hæc ovis fuga) *propter Antipathiam fieret, non tantum ovis lupum, sed lupus etiam ovem fugeret*: Atqui falsum est posterius; Ergò & prius. *Majorem* firmam esse putat, hinc nullam ejus probationem addidit. *Minor* ex experientiâ constat.

§. V. His addit quartò: *Si ex eo, quod lupus oves sectetur & captet, ovesq; fugiant, concludi deberet Antipathia; etiam dicendum foret, antipathiam dari inter venatores & animalia, ut cuniculos, lepores, perdices &c. quæ illi venantur: hic enim etiam persecutionem & insidias venatorum habemus; fugam verò eorum, qui persecutionem patiuntur*: Atqui posterius est absurdum; Ergò & prius.

§. VI. Deniq; subjungit aliud *simile* ab *avaro* & *pecuniâ* petitum, his verbis: *Ne dicam de Antipathiâ, quæ ferè simili modò colligitur inter avarum & pecuniam. Avarus enim pecuniam sectatur, eamq; arrodit, sicut lupus quærit oves; immò magis, cum lupus satur ab animalium persecutione abstineat, iisq; parcat, avaris verò desiderium erga pecuniarum possessionem nunquam expleatur.* Ita ergò concludere vult; Si ex eo, quod lupus inhiat ovibus, Anti-

Antipathia infertur, sequitur, quod eadem etiam tribuenda sit avaro pecunias corradenti: Atqui posterius est absurdum; Ergò & prius. Hæc *Sengverdius*.

§. VII. Cœterum nonnihil quoq; roboris *Sympathiæ* huic afferret, quod *lupi* asvescant ovibus; proq; ipsis agant excubias, quin & contra ipsos lupos, instar canum, acerrimè eas defendant. Cujus rei testimonium producit *P. Caspar Schottus* in Phys. Curios. lib. 8. c. 48. pag. 1062. *Habuimus*, inquiens, *aliquando hoc in collegio nostro unum* (lupum) *qui non minus catello quovis familiariter cum Patribus nostris versabatur. Paucos ante annos, non procul hinc rusticus opulentus lupum habebat, qui cum canibus caulas defendebat, & lupos invasores strenuè arcebat. Abiit die quodam rusticus cum reliquis canibus rus, relicto solo lupo ad caulæ custodiam. Irruit interim lupus alius, & repente 4. aut 5. strangulavit uno impetu oves, antequam à lupo domestico arceretur. Victus tandem ab hoc fuit atq; occisus, & ovium cadaveribus tectus. Rusticus ut domum reversus, videt oves occisas, in cumulum conjectas, & propè cubantem lupum; ratus ab ipso occisas, ex onerato sclopeto trajecit eum glande plum-*

plumbeâ. Deprehenso deinde errore suo, adeò doluit, ut diceret, maluisse se dimidium gregem perdere, quàm fidelissimum lupum.

ΛΥΣΙΣ.

§. I.

VErum enimverò hæc tanti non sunt ponderis argumenta, quæ à veritatis tramite nos dejicere, propositamq; sententiam destruere valeant. Etenim quod attinet ad *primam Sengverdii* rationem §.2.Resp. (1) Falsum est, *lupum insectari oves ob amorem*. Ecquis enim, quæso, hic est *amor*, qui *rei amatæ interitum* expetit? Ubinam locorum, ubinam gentium reperitur? nusquam sanè. Nec ab orbe condito ad hæc usq; nostra tempora talis ne fando quidem fuit auditus. Quid? quod nec mente concipi possit, nisi ab eo, qui mentem in calcaneo gerit. Vera enim contradictio est: *amare*, & *devorare*. Concludimus ita: Q. corpus omni opere alterius quærit interitum, illud nullam cum Ipso gerit Sympathiam: Atqui lupus omni opere ovis quærit interitum; Ergò. *Major* est manifesta. *Amor* enim, ut jam supra dictum,

dictum, non intendit *subjecti corruptionem*, sed *conservationem*. *Minor* negari non potest. (2) hoc pacto idem dicendum esset, de *mure*, & *fele*, de *accipitre* & *columba*, de *milvo* & *pullus gallinarum*, aliisque, quibus tamen ne tantillum quidem Sympathiæ inest. Neque hac ratione *columba* se occultaret advolante *accipitre*, *gallinarumque pulli* non abhorrerent, vel è longinquo conspectum *milvum*. *Amor* siquidem non alterius *fugam*, sed *consociationem* potius ac *conservationem* desiderat. (3) *ovinam carnem lupo* quodammodò *similem* esse conceditur, sed exinde tamen *Antipathia* non statim negatur. Requirit enim hæc *dissimilitudinem qualitatum*, quæ inter *lupum* etiam atque *ovem* datur. Propter *qualitates* enim *contrarias* lupus contrariatur ovi. Est autem *caro ovina simile & conveniens nutrimentum lupi* tùm ratione *consuetudinis*, quia natura lupi *assuevit* eadem vesci. *Consvetudo* verò est *altera* quasi *natura*, & ea quoque, quæ *minus salubria* & convenientia aliàs sunt, sine damno recipit. Sic *Puella* fuit, quæ ab ætate primâ solo ferè vesci svevit *veneno*, quod utut alias vehementissimum, nequicquam tamen damni ipsi intulit, sed cum

 naturâ

naturâ ejus ſeſe univit: unde & viſu tandem ac tactu venena adſtantibus efflavit. Alia *araneas* habuit in deliciis ſine noxa, ſine incommodo: cum tamen paucó vino, in quo aranea extincta eſt, epoto, plures pereant. Rex ille Indus *ſerpentibus* ac *venenis* quotidiè veſcebatur, & vel ſolo *ſputo* ſibi inviſos, mirificè occidebat. *Sperling.* in Exercit. Tum ratione *oblectationis*. Cibus enim, qui cum voluptate aſſumitur, avidiùs à ventriculo arripitur, promptiusque & expeditius concoquitur. Contrà qui cum tædio acceptatur, nec avidè à ventriculo arripitur, nec expeditè concoquitur. (4) Atque ſic facilis eſt reſponſio ad argumentum: Scil. (α) negatur *Major*. Antipathia enim non ex *alimento*, ſed ex *qualitatum diſſimilitudine* judicanda. Hinc (β) rectius invertitur h. m. Q. alterum *ſectatur & amat, ut gratum alimentum*, ille *nullum* cum ipſo alit *conſenſum* ſ. *Sympathiam*: Atqui Lupus ovem ſectatur &c. Ergò. *Major* clara, quia *alimentum* aſſumtum *corrumpitur*, adeoque non manet id, quod erat antea. At verò *amor*, ut denuo repetamus axioma, non *corruptionem*; ſed *conſervationem* intendit. Hæc ad primum.

II. Al

§. II. *Alterum* verò argumentum admodum imbecillibus ſtat talis. Nam & *Major* & *Minor* claudicant. *Major*, quia, aliquem ob pericula imminentia *fugere*, & *diſſenſum* cum eo alere naturalem, *oppoſita* minimè ſunt, cum in uno eodemque ſubjecto reperiri poſſint. *Minor*, quia oves fugiunt lupum, non tantùm ut *pericula effugiant*, ſed etiam ob *innatam Antipathiam*, quam ob virium infirmitatem *mutuâ dimicatione* manifeſtare nequeunt, ſed ſolâ *hoſtis fugâ* oſtendunt.

§. III. Ejusdem valoris *tertium* quoq; (1) ob *inconſequentem Majoris conſequentiam*. Non enim collectio valet: Si ovis propter Antipathiam lupum fugeret, lupus etiam fugeret ovem. Simili enim modô concludere poſſemus: Si bufo propter Antipathiam araneam abhorret & fugit; Ergò etiam aranea bufonem. Si muſtelæ & teſtudines propter Antipathiam fugiunt ſerpentes; Ergò etiam ſerpentes fugiunt illos. Si homines nonnulli tolerare non poſſunt feles; Ergò etiam feles tolerare non poſſunt homines. Minimè. (2) ob *falſam præſuppoſitam ſententiam*. Nititur enim falsâ hypotheſi *Sengverdius*, quaſi uterque ἀντιπαθοῦντων in alterum *æqualiter*

liter agere deberet. Contrarium certè teſtatur ſatis ſuperque experientia vel unico illo exemplo, quod *Libavius* part. 1. diſs. 4. ex D. *Georgio Mylio*, Theologo Jenenſi, attulit. Scilicet *cum Parens juberetur recens natum amplecti, abhorruit, nec poſteà tulit ejus præſentiam in eodem conclavi absque lipothymia. Jam duodenarius, duodecim aliis ſimiliter veſtitus, non admonitore Patre, cùm ſatis jamdiu in convivio reliqui miniſtraſſent, ipſius quoque tanquam qui priùs menſæ adſtitiſſet, intrat. Sed nondum conſpectus à Parente, ipſeq; ignorans, quinam eſſet inter convivas, intulit ei priſtinam affectionem, lipothymia cum angore ſudoreque invadente. Juſſus diſcedere, perpetuo divortio eſt ſeparatus.* Dicat nunc *Sengverdius*, annon vera *Patrem* inter & *filium* fuerit *Antipathia?* Diſcat quoque, quod, cùm *Pater* quidem *abhorruerit filium*, *filius* autem non ita *Patrem*, ἀντιπαθοῦντες *æqualiter* in ſeſe invicem non ſemper agant. *Fugit* autem *ovis lupum*, quia *hic* longè *fortior eſt* illâ. *Fortius* verò quod eſt, ſemper *fugat debilius*, & hoc *fugit* illud. Quod ſi autem *paritas virium* in utroque detur, neutrum alterum *fugit*, ſed utrumque *reſiſtit*, & *alterutrum victum* abit.

§. IV. Ne

§. IV. Nec quicquam valet *quarta* illa objectio: *Si ex eo, quod lupus oves sectetur & captet, ovesq; fugiant, concludi deberet Antipathia, etiam dicendum foret, Antipathiam dari inter venatores & animalia, quæ illi venantur* &c. Resp. (1) Nulla *consequentia*. Non enim *quodlibet odium* Antipathiam parit, sed *insigne* & à *natura congenitum*. (2) Negatur, *odium venatori* intercedere cùm *feris*, qui eas potiùs ob *utilitatem* vel *voluptatem* captat. (3) Neque simpliciter verum est, quod dicit, *ex eo, quod lupus fuget oves & hæ fugiant, colligi Antipathiam*. Hoc enim tantùm *externum* quid est; *Antipathia* verò ex *interno* oritur principio, *qualitatum* videlicet *dissimilitudine*, quam & hic non tantùm *in vita*, sed *post mortem* etiam ipsam (si fides habenda dictis) reperimus. Conf. κατώτερον. (4) Quid? quod longè distet *activa venatorum persecutio* à *persecutione luporum*. Illa enim est *accidentalis*: hæc *naturalis*. Illa *interdum*; hæc *semper* contingit. Illa *liberè*; hæc *necessariò* perficitur Illa potius *ob amorem*; hæc ex *naturali insitudio* suscipitur. Illa *nonnunquam conservationem*; hæc verò *semper destructionem* subjecti intendit.

§. V. Denique & *ultimum Sengverdii* argumentum sua sponte corruit, nec dignum est prolixiori responsione. Nam ab *avaro* ad *lupum* argumentari, idem est, ac si à *baculo* ad *angulum* concludere vellem. Et ut omne *simile*, ita præprimis & hoc, admodum est *dissimile*. Quod verò dicit, *lupum saturum ab animalium persecutione abstinere*, falsum prorsus est. Legat modò *Gesnerum*, legat *Aldrovandum*, consulat experientiam, & aliud audiet. Lupus enim, etiamsi satur, insidiatur ovibus, & non tantum tot, quot satis sunt ad ventrem, jugulat, sed totum etiam gregem, nî ipsi resistatur, perdit.

§. VI. Quod verò attinet ad nostrum, quod in gratiam Sympathiæ hujus defensorum adjecimus, dubium; Resp. (1) Disting. inter *Sympathiam veram* & *apparentem*. *Videtur* quidem fuisse *amor* quidam naturalis in illo lupo custodiente oves sibi concreditas fideliter; Sed *verus* tamen ille minimè fuit, cùm non à *naturâ productus*, sed per *consvetudinem* ab alio *externo* ipsi inductus, adeoque non *Spontaneus*, sed *coactus* fuerit. (2) Disting. inter *Sympathias actum primum* & *secundum*. [...] negatione *hujus* ad inficiatione *illius* N. V. C.

Secun

Secundus quidem in lupo illo abfuit, ſed *primus* tamen re verâ adfuit, quippe qui *naturaliter* à lupo *non ſeparatur*, neque *ſeparari poteſt*. Hinc eſt, quod *Ariſtoteles* lupum *perpetuò ferum* eſſe ait: Et *Albertus* cum *Stumpfio* auctor eſt, *lupum*, catulum adhuc, *cicurari* quidem poſſe, & canis inſtar ludere, non tamen *deponere* odium in agnos.

CAPUT V.

DE PISCIBUS FOSSILIBUS.

Civitates & animantes ſubterraneæ. Senecæ ſententia de piſcibus foſſilibus. Nonnullis oſtenta videntur. Auctores affirmantes. Status Controverſiæ. Fluvii ſubterranei. Naves terrâ erutæ. Loca, ubi effodiuntur piſces. Objectiones ſolvuntur. Quomodo piſces in terræ cavernas deveniant? Pulli gallinarum in fornacibus excluſi. Reſpirationis materia.

TErram ſi contempleris, divinum aliquod cœle-

cœlestis Regis θαυματουργηματαποταμεῖον non immeritò dixeris. Vah enim, quàm multa, quàm *admiranda supra, infrà*, & præprimis *intra* eandem *Naturæ* spectare licet *opera*! Ecquis est, qui non *miretur* artificiosissimas illas *mineras*, auri argentique feracissimas? Ecquis est, quem non in *admirationem* rapiant *animantia*, omnis ferè generis, *intra terræ cavernas* agentia? Non jam dicam de *Talpis*, ad perpetuas ferè condemnatas tenebras; neq; quicquam *de serpentibus in terræ visceribus* latentibus exponam; omittam quoq; *aves*, non *aëreæ* tantùm *regionis*, sed *subterrestrium* etiam *cellarum incolas*; tantùm contemplandos sistam *homines Civitatesque subterraneas*, quas *Gaffarellus* in suo, de *Cryptis toto orbe celebribus*, libro fusè describit. Hîc certè aliquis quod *miretur* pariter atque scrutetur, invenit. *Kircherus* equidẽ, stupendæ eruditionis Auctor, rei istius veritatẽ sibi nõ persvasisset, nisi ipse hujusmodi habitationes tribus in locis propriis oculis lustrasset. Cùm enim Anno 1637. Melitæ commoraret (inquit *Mund. Subterran. part. 2. l. 8. s. 4. c. 3. p. 97. B. 98. A*) contigit, ut quodam die cum ordinis Hierosolymitani Magistro. *Joanne Lascari* in villam

villam quandam amœnitate & deliciis refertam, quod Buſchettum vocant, concederem: ubi cùm de natura & proprietate Inſulæ variis ratiociniis ultrò citroq; actum fuiſſet, addidit dictus Magnus Magiſter, eſſe in vicino colle habitationem ſubterraneam hominum ſibi ſubditorum, ſeque deſiderare, ut eam adirem, luſtraremque miram hominum in adornandis ſubterraneis iſtiusmodi ſpecubus, diſponendisque habitaculis induſtriam; & cùm nil mihi gratius poſſe contingere, dicerem, adjuncto mihi duce viæ cryptarumque perito, habitationem acceſſi, quam Arabica lingua, indigenis Inſulæ domeſtica & familiari, *Ghaar Keber*, id eſt, ſpeluncam magnam vocant. Ingreſſus itaq; portam principalem longè latèq; patentem, plenam hominibus utriusque ſexus, pueris puellisque ruſticorum more veſtitis reperi, & tametſi confusè inter ſe habitare viderentur, ſingulæ tamen familiæ propria ſibi receptacula ſ. receſſus, ſ. arte ſ. natura factos poſſidebant: intra quæ per alias aliasq; cellulas pulchrâ diſtributione factâ, alimentorum differentes ſpecies condere ſolebant; hic lectus intra rupem inciſus, illic panibus caſeisq;

ſeisq;collocandis apti loculi, alibi vaccarum, pecorum aſinorumque ſtabula, quin & gallinarum nidi comparebant; non deerant fictilia vaſa ad aquam ciſternarum loco continendam ſatis capacia: cœparum alliorumq; prælongæ catenæ, veluti corymbi quidam, parietes exornabant; aderant & fornaces coquendis panibus oportunæ, quibus ſubterraneis Cryptarum habitaculis lumen per rimas ſcopulorum ac foramina in uſum eâ induſtriâ facta, ut nec pluvia, nec ventus facilè iis nocere poſſet, allabebatur; fornaces quoq; ſuos habebant caminos, ne accenſo igne, ſine camino fumo per cryptas diffuſo, ſuffocarentur; Interdiu tum ruſtici extra cryptam laboribus exercebantur, tum neceſſaria ad vitam ſuſtentandam in vicinis locis procurabant, mulieres colo, caſeis faciendis ſimilibusq; fœminis propriis laboribus deſtinabantur: & quoniam lignis carebant, eorum loco excrementis jumentorum ad Solem exſiccatis ignem faciebant: Homines utriusque ſexus prægrandi ſtatura, robuſti & Macrobii ad usque decrepitam ætatem vivere dicebantur, & quod mirum eſt, fœminæ non invenuſtæ formæ; adeò autem crypta-

rum

rum suarum desiderio tenentur, ut si quando eos vel vendendi res suas, vel comparandi alia necessaria Melitam abeundi necessitas urgeret, ibidem tanquam exilio damnati vix teneri posse videbantur, quin statim expeditis negotiis cryptas suas repeterent, tum ne quidem unica nocte ab iis sese removeri paterentur, carnibus vaccarum, pecorum, gallinarum, prorsus abstinebant, utpote quas in lucrum tantùm venditione factum reservabant: Pane, caseo, lacte, cæpis, allio, herbisq; contenti: Magnus Magister, ut veritatem experimento mihi monstraret, mensam sterni jussit, à quâ ex unâ parte omnis generis carnes, & quicquid tandem ex opiparo & magnifico sanè prandio supperfluum fuit cupediarum; ex altera caseum, cœpas, allia, caules & pulmenta, quos *Maccarones* vocant, poni præcepit, vocatosq; Troglodytas suos, quos ad culinam serviendum ex cryptis accersiri curarat, mensæq; assidere jussit, qui mox relictis carnium deliciis, iisque ne tactis quidem, ad cibos illos, quibus assveverant, quibusque libenter vescebantur, conversi, plenis buccis, pugnis & canina quâdam aviditate devorabant. Hæc ille. Quibus alia ibidem

ibidem plura ſubnectit exempla notatu planè digniſſima. Sed & *piſces foſſiles ſubterraneis* hiſce *admirandis* accenſere, quid vetat? Singulari enim non caret *admiratione*, *piſces*, *maris inhabitatores*, relictis quaſi propriis ſedibus in alienas ſe recipere, *terræq;* evadere *cives*, quod in hoc capite pluribus expoſituri ſumus. FELICITER!

SECTIO I.

ΠΡΟ ΠΑΡΑΣΚΕΥΑΣΤΙΚΗ,

Exhibens Auctorum diſſenſum.

§. I.

FErdinand. *Franciſc. de Corduſa didaſcal. Multiplici c. 11.* negat eosdem dari. Cui etiam nonnulli adjungunt *Senecam Nat. Quæſt. lib. 3. cap.* 17. Sed minus rectè. Nam ibi non ex *ſuâ*, ſed ex *Lucilli* ſententiâ ſic ſcribit lepidè ad Lucillum: Theophraſtus affirmat, piſces quibusdam locis erui. Multa hoc in loco tibi in mentem venêre, quæ urbanè in re credibili fabuloſaq; dicas, non cum retibus aliquem, aut cum hamis, ſed cum dolabra ire piſcatum. Expecta, ut aliquis in mari venetur. Quid eſt autem, quare piſces in ter-

ram non tranſeant, ſi nos maria tranſimus? Aliàs contrarium manifeſtè apparet ex eodem *lib. 3. q. 19.* ubi in hæc verba deſinit: Magna vis aquarum in ſubterraneis occulitur, fertilis, fœdo ſitu piſcium. Si quando erupit, affert ſecum immenſam animalium turbam, horridam aſpici, & turpem ac noxiam guſtu. Certè cùm in Curia circa Myndum urbem talis exiliſſet unda, periêre quicunq; illos ederant piſces, quos ignoto ante eum diem cœlo novus amnis oſtendit. Nec id mirum; erant enim pinguia & diſſerta, ut ex longo otio corpora, cæterùm inexercitata, & in tenebris ſaginata, & lucis expertia, ex quâ ſalubritas ducitur. Naſci autem poſſe piſces in illo terrarum profundo, ſit indicium, quod anguillæ quoque latebroſis locis naſcuntur, gravis & ipſe cibus ob ignaviam; utiq; ſi altitudo luti penitus abſcondit.

§. II. Aliis *piſces foſſiles oſtenta* videntur. Sic *Livius lib. 42. c. 2.* prodigii loco narrat in Gallico agro, cum induceretur aratrum, ſub exiſtentibus glebis piſces emerſiſſe. Sic *Juvenalis* etiam *Sat. XIV. v. 63.* pro re inſolita maximeq; admiranda eos habet, dum canit:

Quodq;

Quodq́; coronata lustrari debeat agna.
---- ---- ---- jam sub aratro
Piscibus inventis ---- ---- ----

§. III. Affirmant verò clariùs eorum existentiam *Auctor* de mir. Ausc. c. 69. (Quem alii *Aristot*, alii *Theophrast. Eresium*; esse contendunt) *Plinius* lib. 9. c. 57. *Strabo* lib. 4. Geogr. c. 12. *Polybius* lib. 34. Hist. *Albertus* lib. 24. de Animal. *Athen.* lib. 8. c. 1. *Apulejus* Apologet. primo, *Theophrast.* lib. de piscib. *Pompon. Mela* lib. 2. c. 5. f. *Joh. Camers* Comm. in Solin. c. 56. *Agricola* lib. de Anim. Subterr. *Gesnerus* lib. 4. Aquatil. *Casaubonus* Comment. in Strabon. *Leonicen.* Hist. var. lib. 2. cap. 15. & lib 3. c. 12. *Aldrovandus* de piscib. lib. 5. c. 8. p. 579. 580. *Vadianus* Comment. in Pomp. Mel. lib. 2. c. 5. *Matthiolus* Præfat. in lib. 5. Diosc. *Majolus* Canic. Colloqv. 9. p. 376. *Guilandinus* Comm. in Plin. de papyr. p. 12. 13. *Nieremberg.* lib. 6. Hist. Nat. c. 15. & lib. 11. c. 38. item lib. 1. de miraculos. Nat. cap. 15. *Kircherus* Mund. Subterran. lib. 6. part. 2. *Schottus* Phys. Curios. lib. 10. c. 16. p. 1340. Sachs Gamm. c. 7. p. 121. seq. Atq; his etiam nostrum adjicimus calculum.

SECTIO

SECTIO II.

ΠΑΡΑΣΚΕΥΑΣΤΙΚΗ,

Præmittens ſtatus Controverſiæ conſtitutionem.

§. I.

D. Inter *piſces foſſiles*, qui intra terram degunt, hinc etiam dicuntur *ſubterranei* atq; *terreſtres*; & *aquatiles*, qui aquas (conjunctas, utpote flumina, maria &c.) incolunt. De *illis*, non *his* agere jam conſtituimus.

§. II. D. inter *terram ſiccam*, & *humidam*. Non in *illâ*, ſed in *hâc* piſces vivere poſſe dicimus, ſcil. in locis paludoſis atq; humidis, intra terræ cavernas exiſtentibus.

§. III. D. inter *terram* ſpectatam *per ſe*, ratione *eſſentiæ*; & *per accidens*, ratione *exiſtentiæ*. *Hoc*, non *illo* modo *terram* appellamus *humidam*, ſc. quando accidit, ut *aquis ſubterraneis* humectetur.

§. IV. D. inter *aquam conjunctam*, & *terræ permiſtam*. Non in *illâ*, ſed in *hâc* *piſces foſſiles* vivunt.

§. V. D. inter *differentiam atque immutationem eſſentialem*, & inter *accidentalem*.

Non

Non putandum eſt, *piſces* illos *foſſiles* mutari, vel ab aliis ſui generis, in aquis degentibus, diſtingui *eſſentialiter*, ſed tantùm *accidentaliter*. Sic anguillæ, intra terræ cavernas paludoſas contentæ, ab iis, quæ flumina inhabitant, non *eſſentialiter*, ſed tantùm *accidentaliter* differunt.

§. VI. D. inter *actum natandi primum*, & *ſecundum*: ſ. inter ipſam *natandi potentiam*, & *exercitium*. Concedimus *piſcibus foſſilibus* ſeu *terreſtribus* convenire *actum natandi primum*, ſ. ipſam *potentiam*; interim tamen *actum ſecundum* ſ. ipſum *exercitium* ipſis meritò denegamus.

§, VII. D inter *translationem*, & *generationem*. Dicimus aliquos *piſces transferri* ex aquis in terram idq́; *ob aquarum ebullitionem* vel *fluviorum inundationem*. Nonnunquam tamen ipſos etiam in locis ſubterraneis iisq́; humectatis *generari* poſſe, aſſerimus.

§. IIX. D. inter *generationem univocam* & *æquivocam*. Non *hanc*, quæ purum putum figmentum eſt; ſed *illam* defendimus, ſtatuentes, *piſces* beneficio principii *ſeminalis* ut *in* mari, ita & *extra* illud ſeſe multiplicare.

§. IX. D

§. IX. D. inter *locum naturalem*, & *violentum*. Non in *hoc*, sed *illo pisces* illos *fossiles* collocamus.

§. X. D. inter *locum naturalem simpliciter*, *absolutè*, & *per se*; & *secundum quid*, s. *certo respectu* & *per accidens talem*. Non *illum*, sed *hunc* intelligimus. Scil., *pisces fossiles* vitam agunt *in terra*, non tanquam in *loco simpliciter naturali* & *per se*; sed *secundum quid* s. *per accidens tali*, quatenus nimirum *aquosâ* materiâ *terra* illa est irrigata.

§. XI. D. inter *casus naturales*, & *supernaturales*. *Illis*, non *his* annumeranda *piscium fossilium* inventio est.

§. XII. D. inter *miraculum* s. *prodigium*, *propriè*, & *impropriè* dictum. Concedimus *pisces* illos *fossiles* esse *admirandos*, at verò, quod *miraculum propriè* constituant, negamus.

§. XIII. D. inter *respirationis piscium fossilium absentiam*, & *obscuram advertentiam*. *Hanc* admittimus, *non* illam.

§. XIV. Deniq; præsupponimus, *Terram* esse quidem *corpus solidum*, non *Mathematicè* tantùm, sed etiam *Physicè*; verùm ita tamen, ut vias, speluncas, atq; cavernas quo

que admittat. Docet enim id ipsum *Consensus fluviorum cum mari*, de quo pluribus egit Experientiss. Dn. *Sachs in Oceano Macro-Micro-Cosm.* §. 14. 23. 24. 56. *& seq.* Conf. *Joannes Kempfius de Acidul. Schwalbac. Epist.* 5. *p.* 40. Docent id ipsum *fluvii varii*, qui, ubi aliquod spatium cursu absolverunt, in terram se condunt & subterraneo volvuntur gressu, ut de Tigride *Justin. l.* 42. *Hist. c.* 3. §. 9. *Senec. l.* 3. *Nat. qq. c.* 26. *& l.* 6. *c.* 8. de Pyramo, Cappadociæ fl. *Strabo l.* 12. de amne propè Pompejopolim, *Pompon. Mela l.* 1. *c.* 6. de Eulæo amne apud Susianos non longè à Caucaso monte, *Plin. l.* 6. *c.* 27. & de Ana fluvio, qui Provinciam Hispaniæ Estra madaram secat, medio spatio quasi absorbetur, & post 15. leucas sub terris actas rursus emergit, unde cum toto isto spatio lætissima sint pascua, inter mirabilia Hispaniæ censetur, fluvium ibi esse, super quem animalia pascantur, *Boter. descript. Hispan. ap. Job. Laet. p.* 81. Vid. *Baccius de Therm. l.* 1. *c.* 2. *f.* 4. *& Majol. Canic. Colloqv.* 11. *p.* 426. Deniq; docent etiam idipsum tot *vestigia marina* sub terrâ reperta. In *Rexem* prope Trajertum Mosæ, *Navis maritima* sub arenoso colle reperta est Anno 1594. & in tractu

Peele

Peele *Pini* seriatim sub terrâ repertæ, quæ nonnisi in montibus proveniunt. *Helmont.* *in Tr. de Terra* §. 7. *Ex Fulgoso* narrat *Theodorus* *Moretus Tr. de Æst. mar.* c: 21. §. 275. p. 112. anno 1461. propè Bernas inventum infra terras pervetustum *ligneum Navigium*, ab iis, qui in fodinis 100. orgiis depressi metalla scrutabantur, adfuerunt & *vela Cannabina*, & *ferrea anchora* & *galeæ* 40. virorum; quam Historiam quoque recenset *Ludov. Moscardi l.* II. *Mus. Ital.* c. III. vid. *Nieremberg. lib.* 5. c. 2. *H.N.* & sæpius laudatus *Dominus Sachs in Gamm. l.* c. 7. p. 130. 131.

SECTIO III.

ΚΑΤΑΣΚΕΥΑΣΤΙΚΗ,

Sistens Affirmativæ sententiæ Confirmationem.

§. I.

Quod itaq; *pisces fossiles* dentur in naturâ ab ipsa experientiâ, quæ utramq; hic facit paginam, confirmamus, hunc in modum συλλογίζοντες: *Cujuscunque rei existentiam experientia comprobat: illa temerè non est neganda: qui piscium fossilium existentiam experientia*

comprobat. Ergo. *Minorem* validam reddunt varia tum *veterum*, tum *recentiorum experimenta*, varios in variis locis *subterraneos pisces* exhibentia. Sic *in variis Ponti locis pisces* reperiri *fossiles*, jam olim *Theophrast. lib. de piscib.* (quem *Gesnerus* lib. suo quarto de Aquat. inseruit) memoriæ prodidit, dum ita scribit: Pisces alicubi fossiles sunt, ut circa Heracleam, & alibi in Ponto. Nascuntur autem circa fluvios, & aquosa loca, quæ siccantur paulatim, pisces subinde humorem sectando terram subeunt: quâ demum siccatâ, remanent in ea, veluti vivi sepulti, & ut animantia quædam in suis latibulis hyeme condita durant, sine sensu ferè & motu torpida. Quod si loca illa, priusquam denuò aqua accedat, fodiantur, pisces illi moventur. Sic & in ponto contigit, pisces glacie & gelu occupari, neq; sentire aut moveri prius, quam in ollas coquendi injiciantur. Præ cæteris autem gobio hoc accidere videtur &c.

§. II. Circa *Babylonem* eosdem effodi *Auctor. lib. de mir. Auscult.* c. 69. tradit, quanquam ex aliorum tantùm relatione sapiat. Ita verò ille: Circa Babylonem ajunt quidam in cavernis aquosis pisciculos latere: verùm

rùm arefacto flumine, ad arenas pastum prodere, alarum ſubſidio, caudæq́; motu: cæterum fugere proſequentes, caputq́; humo merſum reliquo corpore tegere. Quod multi inſequendo, irritandoq́; explorarunt. Caput habent ranæ marinæ ſimile, reliquum corpus gobio, branchias verò piſcibus aliis.

§. III. Idem ipſe etiam ad *Heracleam* circa Lycum fl. eorum exiſtentiam confirmat *Cap. 70.* Addit quoq́; *Cap. 71.* In *Paphlagonia* tales inveniri. Atq́; ex hoc ipſo Auctore *Plinius* quoq́; ſua deſumſit, quæ *lib. 9. H. N. c. 57.* tradit. unde verbis illis hîc deſcribendis ſuperſedebimus.

§. IV. Cæterum poſt *Pyrenen* ad Narbonem fl. terram etiam piſcibus gaudere, teſtatur *Athenæus lib. 8. Dipnoſ. cap.* I. ex *Polybio lib. 34. Hiſt.* qui planitiem eſſe inquit poſt Pyrenem, ad Narbonem usque fluvium, per quam Illebernis & Roſcynus fluvii civitates à Celtis conditas ejusdem nominis alluentes defluunt, in quâ piſces ſunt effoſſi. Habet autem hæc planities terram exoletam, multumq́; gramen innatum. Subter terra eſt ſabuloſa ad duas vel tres ulnas, ſub quâ aqua invenitur, quæ à fluminibus aberravit, in quâ piſces

ſub terram diſcurrunt per rivos cibi gratiâ, quia graminis radicibus mirum in modum delectantur: totam planitiem idcirco piſces ſubterranei occuparunt; quos excavantes capiunt.

§. V. Juxta *Ruſcinonem* fl. idem contingere, docet *Strabo lib. 4. Geogr. c.12.* juxta Ruſcinonem, inquit, lacus eſt, & ager, quem alluit, exiguis ſupra mare refertus ſalinis. Habet is effoſſiles piſces Ceſtrias: nam ſi quis duos aut tres fodiat pedes, & in limoſam aquam faſcinam demiſerit; piſcem eximiæ magnitudinis fixum penetrat. Limo autem inſtar anguillarum alitur.

§. VI. Ultra *Albim*, *Orteranti* piſces ejusmodi animadvertit *Agricola lib. de animant. ſubteran. p. 74. 75.* quando ait: Piſces foſſiles duorum generum inveniuntur, ſed intra terram nonnihil teretes, ut anguillæ; ſed pelle carent tenaci, ſquamis etiam, ut & gobii, duramq; nec admodum jucundam guſtui habent carnem. Majores craſſi ſunt ferè duos digitos; Minores digitum. Illi longi circiter palmos quatuor; hi tres. Sonum edunt acutum. Eos pharmacopolæ in vitrum incluſos de trabe ſuſpendunt, ut ſpectaculum homi-

nibus

nibus præbeant, longoq; tempore alunt pane, & aliis quibusdam. Ex fluminibus autem qui currunt in locis paludosis, egressi per riparum venas longius penetrant in terram: & interdum in proximi oppidi cellas usque subterraneas, in quibus vinum vel Zythum solet condi: Attamen Theophrastus scribit eos reperiri juxta fluvios & in locis aquosis. Verum nullos pisces, qui in fluviis versari semper soliti fuerunt, post inundationes in locis siccis relictos subire terram videmus, sed omnes de vitâ decedere. Itaq; cum fossiles pisces etiam in locis, quos non inundavit aqua, soleant inveniri, certum est, illos eò per venas & fibras penetrare: De quâ re ultra Albim Orteranti, quod oppidum est ad Polsenicium fluvium, diligenter adverti.

§. VII. Nec tantum *Agricola*, sed *Fabricius* quoque in *Epist. ad Gesnerum* scriptâ *lib. 4. de Aquatil. p. 443.* idem confirmat & subjungit, quod iidem pisces etiam ad Dobram rivum, prope Hanam oppidum, inveniantur. Item in pratis ad Rederam fluvium copiosè effodiuntur, si flumen inundet. Ex terræ cavernis ingrediuntur etiam lacus & paludes. Cum aquæ extra ripas excrescunt, è

terra prodeunt. Aquis autem reſidentibus, in pratis campisve relinquuntur; & ubi greges ſunt relicti, vorantur à ſuibus. Cùm in rivis paludibusve capiuntur recentes, ſolent à tenuioribus etiam menſis adhiberi. Serviunt imprimis fraudi Agyrtarum, qui eos alunt, & vitris incluſos multitudini oſtentant pro ſerpentibus, quia formâ à parvo ſerpente non multum differunt. Sunt qui eos ſpirare putent: ubi enim plures hujus generis piſces ſimul ſunt, ſpuma ſupra eos effertur. Vitro incluſo ori anguſto, creſcunt, à ſuo quodam ſucco vivunt usq; ad ſemeſtre. Hæc *Fabricius*.

§. IIX. Plura qui deſiderat exempla, conſulat *Nierembergium*, *Leonicenum*, *Majolum*, *Vadianum*, *Caſaubonum*, *Guilandinum*, *Matthiolum*, *Jonſtonum* & *Schottum*, qui hæc ipſa quoque recitat, locis ſuprà allegatis. Nobis jam ad alia feſtinandum.

SECTIO

SECTIO IV.

ΑΝΑΣΚΕΥΑΣΤΙΚΗ,

Subjungens argumentorum contrariorum Resolutionem.

OBJECTIO I.

Nullum animal aquatile potest generari in terra: atqui pisces sunt animalia aquatilia, Ergo non possunt generari in terra, & p. c. non dantur pisces fossiles.

SOLUTIO.

Resp. (1) *indirectè* per *instantiam*, subsumendo: atqui *anguillæ* sunt animalia aquatilia; Ergo non possunt generari in terrâ. Contrarium hactenus non tantùm *Aristotelici*, sed ipsa quoq; *experientia* comprobavit. vid. *Rondelet. de Aquat.* qui testatur, se vidisse anguillas è terra defossas: Conf. etiam *Seneca lib. 1. c. 19.* (2) *Directè* per *distinctionem* inter *terram siccam & humectatam*. Concedimus, nullum animal aquatile generari posse in *terra omninò sicca*; at verò quod nec in *limosis terræ locis* illud contingere possit, negamus. Unde ita limitamus *Majorem*: N. Animal aquatile potest generari in *terra* sc. *siccâ*;

Atqui pisces, &c. E. Et sic concedimus totum argumentum. Quod si vero *Major* indifferenter intelligatur de *terra* s. *humida* s. *sicca*, eandem negamus, ejusq; probationem exspectamus.

EXCEPTIO.

Sed quæris: *quomodo pisces, vel piscium semina in terræ cavernas devenire possint?*

SOLUTIO.

Resp. Exc. *Dn.* Sachs. *l. c. p.* 124. I. *ob inundationes fluviorum* (α) *relictis ipsis piscibus in terra*, quando sc. pisces simul exeuntes aquâ recedente, in terrâ relinquuntur, quod in Nili inundatione fieri solet, quare & in Ægypto *piscium messis* fieri dicitur, quando pisces parentis fluvii decessu deserti ad brevia limosa adhærescunt, atque incolis ad prædam relinquuntur. Hi tamen pisces propriè ad fossiles & terrestres non spectant. (β) *relictis piscium seminibus*, quæ post in terrâ perficiuntur beneficio caloris aliorumq;: non aliter ac *sine incubatu Gallinarum ova excludi* posse in *fornacibus Ægypti*, *Pererius in Mag. l.* 1. *c.* 12. §. 4. *p.* 118. & *Busbequius Epist.* 3. *Legat. Tur. p.* 165. sibi persvadent. Quod ipsum etiam αὐτοπτης

obser-

observavit *Bellon. lib. 2. obser. 31. & Veslingius in observ. & Epist. ad Bartholin. edit. Epist. 1. & 2.* quem pullorum in furnis excludendis modum in Hetruria *Ferd. II.* instituit, teste *Joh. Rhodio ad CL. Wormium in literis ap. Th. Bartholinum cent. 6. hist. 11. p. 217.* seq. itemq; in Dania *Christianus IV.* referente *Barthol. l. c. p. 217.* nec non in Anglia *Heydonius*, affirmante id illustri *Digbæo de Corp. Nat. Tom. 1. c. 24. p. 280.* & quidem non sine felici successu, ut glorientur. II. *Ob ebullitionem aquarum*, ut de Stagno circa Liguriam in Massiliensi agro *Arist. l. de Mir. Auscul. c. 87.* tradit. III. *Ob terram exoletam*, sub quâ aquâ stagnat à fluminibus aberrans, sub quâ *pisces subterranei* discurrunt. Tales sunt *pisces subterranei* ad Pyrenæos lacum Roscyno fl. adjacentem, ubi paulo supra mare locus aquosus, fossiles continens mugiles, ubi enim tres pedes foderis, immisso in aquosum limum tridente, configere licet pisces fossiles justæ magnitudinis, *Strab. l. 4. Geogr.* IV. *ob piscium semina*, quæ unà cum humoribus per venas & fibras terræ se insinuant, hinc nati pisces altè in terrâ, ubi nulla præcessit inundatio. Vid. jam supra laudatus *Experientiss. Dn. Sachs, l. a.*

OBJEC-

OBJECTIO II.

Nullus piscis potest vivere extra aquas: atqui pisces fossiles possunt vivere extra aquas; Ergo non sunt pisces. Majorem probant, quia nullum animal extra suum elementum vivere potest ad longiusculum tempus. *Minorem* verò nostram esse asserunt.

SOLUTIO.

Resp. per *Dist.* supra in ϖρόσθεν §. IV. propositam *limitando Majorem*: N. piscis potest vivere extra *aquas*, l. *conjunctas*, l. *terræ permistas*. Jam negamus *Minorem*. *Pisces* enim *fossiles* non *extra omnem* vivunt *aquam*, sed extra *conjunctam* tantùm. Siquidem in iis locis terreis, ubi degere dicuntur, plurimum contineri aquæ, nos cum experientiâ docemus. Committitur igitur fallacia ignorationis Elenchi.

OBJECTIO III.

Omnes pisces respirant: atqui pisces fossiles non respirant; Ergo non sunt pisces. Major est concessa. *Minorem* probant, quia nullâ viâ aër ingredi potest, ut pisces refrigeret.

SOLUTIO.

Resp. Neg. *Minorem*. Quod verò attinet ad proba-

probationem, committitur fallacia *petitionis principii*, idq; duplici modo. Primum enim *petitio principii est* aërẽ nulla via terrã ingredi posse. Nam innumeri ferè, *Kirchero* teste, *meatus* sunt *terræ*, *voragines*, *hiatus*, *canales*, & præter *ignea*, *aquea*, *aërea* ac *terrea receptacula*, *varii* reperiuntur *montes*, *campi ingentes*, *maria*, *insulæ*, *sylvæ ac prata submarina*, Mund. Subterran. lib. 3. 4. Quis vero negaret, aërem, subtilissimum illud corpus, unà cum humoribus per istos meatus atq; hiatus terram ingredi & ad pisces fossiles pertransire posse? Nemo certè, nisi naturæ ignarus & mentis inops. Accedit, quod *talpas* etiam è terræ cavernis eliminare debeamus, si aëri per terræ poros transitum denegare velimus. Neque tantum *talpæ*, sed *mures* quoq; *ranæ venenatæ*, *Spondylis*, *ascarides*, *lumbrici*, *cochleæ cavativæ* aliaq; animalia plurima, intra terram agentia, hoc pacto rejicienda forent, quod tamen manifestissimæ experientiæ manifestissimè contrariatur. vid. *Agricola de Animant. subter. p. 70.* Deindè etiam *petitio principii* est, *aërem* esse *respirationis* materiã. Quicquid enim non est *frigidum*, id non est *respirationis* materia; atqui *aër* non est *frigidus*; Ergo. *Ma-*

go. *Major* constat, quia ob *refrigerationem respiratio* suscipitur. *Respirant* enim animalia ob *fervorem cordis*, qui temperandus est. Temperatur etiam admistura frigidæ rei, sicuti fervida aqua affusione frigidæ. Atq; hinc *Rondeletius*, vir in naturâ versatissimus, definit respiratiouem, quod sit *aëris circumfusi frigidi attractio & calidi expulsio.* Sic constat etiam *Minor.* Nam secundum *Peripateticos* aër est *calidus*, secundum nos neq; *calidus*, neq; *frigidus*, neq; *humidus*, neq; *siccus*, sed ad has qualitates omnes *indifferens* atq; *indeterminatus.* Interim pro objectionum solutione dist. (1) inter *aërem consideratum ratione essentiæ*, & *ratione existentiæ*: ratione *quidditatis*, & ratione *qualitatis*: ratione *sui*, & ratione *alterius corporis admisti.* Attrahimus quidem *aerem*, sed *impurum*, & cum *aliis corporibus*, *aqueis* sc. *concretum.* Solus vero *aer*, isq; *purus* attrahi in *respiratione* minimè potest. Nam juxta *Alberti Magni* effatum, *purus aer occidit.* Hinc etiam homines altissimos conscensuri montes, spongias aquis aut aceto tinctas ad movent naribus, ut per has crassior fiat aër, sive ut aquâ refrigerentur. (2) Dist. inter *materiam respirationis per se*, & *per accidens*

lens talem. Concedimus, *aërem* esse *materiam respirationis*, sed *per accidens*. De *materia* verò *respirationis per se* quæstio est. Nam necesse est omne tale per aliud reduci ad aliquid per se tale, & illud est per se tale, per quod alia sunt talia. Aër vero cum sit frigidus per aliud, reducitur ad aliquid per se frigidum, quod aqua est. (3) Dist. inter *aquam* conjunctam, & in *vapores resolutam*: Non *illam*, sed *hanc* intelligimus. Interim alia animalia *crassiorem*, alia *tenuiorem respirationis* postulant *materiam*.

OBJECTIO IV.

Quicquid est in loco violento, illud diu conservari nequit: atqui pisces fossiles sunt in loco violento; Ergo. Major patet ex definitione loci. Locus enim violentus est, ad quem locatum detruditur *& in quo conservari nequit. Minorem* probant, quia aqua tantùm est *locus* piscium *naturalis*: ad hunc enim sua naturâ feruntur & in eo conservantur. Rejicienda igitur terra.

SOLUTIO.

Resp. Neg. *Minorem*. Negationis rationem suppeditavimus in ὑποθέσει, dist. 9. 10.

OBJE-

OBJECTIO V.

Omnis piscis natat: atqui fossiles non natant; Ergo non sunt pisces. Majorem probant ex definitione. *Piscis* enim est *brutum natans, branchiis, pinnis, spinis ac vesica constans. Minorem* verò ex nostra sententiâ sequi putant.

SOLUTIO.

Resp. per Dist. ϐ. παρ᾽ ἔργον. inter *actum natandi primum, & secundum.* De *hoc* si loquitur *Major*, falsa est. De *illo* verò si intelligitur, negamus *Minorem*; utut enim pisces *actu* non *natent*, *potentiam* tamen *natandi* nemo ipsis adimet.

CAPUT VI.
DE
PISCIBUS VOLATILIBUS.

QUÆSTIO:
An dentur pisces volatiles?

A*Uctores negantes problema. Affirmantes. Status Controversiæ. Pises saltantes. Requisita avis. Pisces volatiles. Vespertilio non est avis. Serpentes volantes.*

SECTIO

SECTIO I.

ΠΡΟΠΑΡΑΣΚΕΥΑΣΤΙΚΗ,

Auctorum dissensum apponens.

§. I.

NEgativam hujus problematis defendere tenentur ii, quibus omne volans avis est. Ita *Vossius* Theol. Gentil. lib. 3. c. 78. p. 1152. *ut volucris dicatur, satis est, quod volet.*

§. II. Affirmativam verò tenent *Arist.* lib. 4. Hist. An. c. 9. *Oppianus*, *Salvianus*, *Gillius* ap. *Aldrov*: de pisc. l. 2. c. 3. *Plin.* H. N. l. 9. c. 16. *Rondeletius* l. 4. de pisc. mar. c. 8. *Gesn.* de Aquat. *Cardan.* de Subtil. l. 10. p. 592. *Scaliger.* de Subtil. Ex. 223. s. 4. *Ambros. Paraeus* l. 24. Oper. Chir. f. 736. *And. Thevetus* in Cosmogr. *Lerius* in Hist. Brasil. f. 315. *Schot.* Phys. Curios. l. 10. c. 26. p. 1359. *Jonstonus* in Thavmat. clas. 9. c. 12. *Kecker.* Syst. Phys. lib. V. c. . p. 578. His quoq; nos adstipulamur.

SECTIO II.

ΠΑΡΑΣΚΕΥΑΣΤΙΚΗ,

Controversiæ statum exponens.

§. I.

DIst, inter *actum volandi primum & secundum.*

dum. Et *hunc* & *illum* piscibus nonnullis attribuimus.

§. II. D. inter *actum volandi* consideratum *exclusivè*, excluso natandi exercitio; & *inclusivè*, quatenus illud simul infert. Non *illo*, sed *hoc* modo *pisces* aliquos *volare*, asserimus, id est, non tantùm *volare*, sed & *natare* eos docemus.

§. III. D. inter *saltatum*, & *volatum*: sive inter *pisces exilentes s. saltantes*, & *volantes*. Non de illis, sed his quærimus. Malè igitur *volantibus piscibus Plin.* adjungit *Loliginem*, (quæ commutatâ principe litera dicitur qs. *voligo*, ut *Varro* censet *lib. IV. de LL.*) quando inquit: *Loligo etiam volitat, extra aquam se efferens* l. 9. c. 29. H. N. Neque enim tam *volat*, quam *exilire* extra aquas est contenta; qui & *Delphinis* mos, nec non *salmoni*, *exocæto*, *pectunculo*. Sic malè quoque agunt, qui ad *pisces volatiles* referunt Ἱέρηκα, ut *Oppianus* vocat; qui *Latinis* dicitur *Accipiter*, *Plinio* est *milvus*. Hic enim nihil minus *volat*, immò ambigere possis, utrum extra aquas prorsus feratur; an in summo fluitet æquore.

§. IV. D. inter *requisita avis conjunctim* & *disjunctim sumta*. Non ex *his*, sed *illis* subjectum

jectum judicandum est, an ad *aves* pertineat, nec ne? Sola enim *volatus* præsentia, uti non actutum arguit *avem*, ita nec absentia ejusdem *avem* esse negat. *Struthio-Camelus* tametsi nec *pennis* nec *alis* destitutus sit, *volare* tamen non solet. Interim tamen *avis* esse non desinit. Hâc ergo ratione, utcunque certo genere volatus quidam gaudeant *pisces*, *avium* tamen nondum meruêre nomen. Sic nec ex *natatione* exsulpendus illicò *piscis* est. Nam & *homini*, & *cani*, & *merculo*, & *ranæ*, & *pumici*, & *pomo natandi* competit *facultas*. Quis verò hæc *piscium gregi* accenseret?

§. V. D. inter *pisces alatos s. pinnatos*, & *pennatos*. Non *hos*, sed *illos* dari asserimus.

SECTIO III.

ΚΑΤΑΣΚΕΥΑΣΤΙΚΗ,

Affirmativæ sententiæ fundamentum proponens.

§. I.

Repetimus hîc idem argumentum, quod suprà pro *piscium fossilium* existentiâ confirmandâ adduximus: *Quicquid testatur*

tur experientia, testetur & Physicus necessum est: atqui pisces dari volatiles, testatur experientia; Ergo. Minorem Historici pariter atq; *Physici* confirmant. Sic apud *Matthæum Merian.* in der West Jndianischen Histor. *fol. 315. Joh. Ludov. Gottofred.* inquit: Von der Zeit an kamen sie mit gutem Wind disseits unter den dritten Grad der Æquinoctial Linien/ und trafen ein überaus grosse menge Meerschwein / Auraten und Bonitten / welche auch Albacoren genant / an / die seynd fliegende Fisch / erheben sich hauffenweiß / wie die Staaren / über sich / eines langen Spieß hoch / und wol 100. Schrit weit. Stiessen offt wieder den Mastbaum / das sie herunter fielen und mit Händen leichtlich gefangen wurden. Jst ein Fisch fast wie ein Hering / doch etwas länger und runder / hat unter den Halß ein Federlein Flügel wie ein Fledermaus / so gantz seyn und ausgespannet. Sie seind nirgend sicher / dann seynd sie im Wasser/verfolgen sie die Albocaren und andere Raub Fische/ fliegen sie aber in die höhe / so fangen sie die Meer-Vögel auff und fressen sie. Sie haben keine Schupen/ und schmecken wie die

gemei

gemeinen Karpffen. Alios ejusdem generis pisces in mare propè insulam *S. Jacob* observavit idem p. 287. Et Behr im Tagebuch der neun jährigen Ost Indianischen Reise p. 145. Umb selbige Gegend gab es viel fliegende Fische / so in der grösse eines Herinnes / doch etwas länger und runder sind / mit Flůgeln in gestalt der Fledermaüse / damit sie in die 100. oder 200. Schrit fortfliegen können / nemlich so lang / biß ihnen die Flügel trocken werden / als dann fallen sie wieder ins Meer / gestalt denn etliche in unser Schiff fielen / welche sich wegen ihrer trucknen Flügel nicht wieder erheben kunten. Wenn sie in der Lufft fliegen / werden sie den Habichten / Mewen und andern Raub und See Vögeln zur beute / im Meer aber den grossen Fischen / die ihnen unauffhörlichen nachfolgen / sie zufressen / also daß sie nirgend sicher sind. Nec aliud expertus est. *Andr. Thevetus*, qui in *Cosm.* scribit, sibi, cum novum navigando obiisset orbem, infinitos *pisces volantes*; sylvestribus incolis dictos *Bulambech*, qui ab aquis subsilientes, quinquaginta passus volando perrexerunt, sępissimèq; ad vela malumque impingentes,

tes, esca nautarum evaserunt, apparuisse. Id quod etiam *αὐτοψίᾳ* suâ confirmat *Rondel. l. 4. de pisc. mar. c. 8. Vidi*, inquiens, *hirundines marinas* (pisces, hirundinum figuram volando repræsentantes) *ad lapidis jactum extra aquam in aere volitasse, & milvos, & mugilum genus alatum. Hujusce rei locupletes sunt testes, qui ad Herculis columnas navigant; quo in loco hirundines multæ volare videntur. Sed piscium alii aliis longius, celerius, & frequentius volant. Quibus enim priores pinnæ sunt longiores latioresque & valentiore membrana contextæ, ii meliùs volare possunt, longiusque volant.* Videantur plura ibidem, etiam de *exocæto*, sed *saltante* veriùs, quam *volante*: adhæc *salmone* aquarum fontes petente: *pectunculis* item, & aliis. Cæterum facit huc etiam experientia *Scaligeri*, *Cardanum* castigantis Exerc. 223. Sect. 4. p. 703. *Volantium piscium cadavera à te visa, scribis. At vivi nobis conspecti sunt.* Atque hi fuerunt testes oculati. Audiantur nunc & alii.

§. II. *Ambrosius Paræus*, Galliarum Regis quondam primarius Medic. & Parisiensis Chirurgus *l. 24. Oper. Chirurg. f. 736.* refert: *In mari veneto, inter Venetias & Ravennam*

duobus

duobus supra Clodium milliaribus, Ann. 1550. *captum esse piscem volantem, valde horribilem & monstrosum, quatuor pedes longum. Capite erat crassissimo, binis oculis non è regione positis, duabus auribus & ore duplici, rostro valdè carnoso & viridi, alis geminis, quinq; in gula foraminibus, Lampetra foraminum amulis, cauda ulnam longa, in cujus summa duæ videbantur aliæ exiguæ.* Vestigium rei in *Cardano* quoq; *de Subtil. l.* 10. *p.* 592. deprehendimus. Verba sunt: *Pisces etiam volantes ibi nascuntur: parvi sunt & alati, alas habent juxta branchias longas, ut ipsi pisces, palmo sc: amplius, qua dum hument, piscem sustinent, cum siccantur, decidunt. Gregatim eunt, & cum Oratis inimicitia intercedit. Multi juxta Bennudam seu Garzam insulam inveniuntur.* Ubi tamen nota, verum non esse, eorum alas, quamdiu humescant, sustineri; ubi aruerint, decidere. Quis enim vidit hoc? Hirundo certè cum peracto pusillo volatu, rursus redditur aquæ: nemo novit, an ejus alæ siccatæ sint. Recentes ab aquâ cum sese exerunt, alarum motu asperginem quandam decuti videmus: quæ in illius fine transmissionis minor sit, ac tandem nulla. Cæterum non propter humoris

 defe-

defectum cessat motus: sed quia vel lassatus est piscis: vel satis cœpit voluptatis: vel se satis procul ab hoste, quem fugit, esse putat.

§. III. Nec aliter jam olim docuēre Veteres: *Oppianus*, *Ælianus*, *l.* 12. *c.* 59. Vid. *Aristoteles*, *Plinius*, *Aldrov. de pisc. l. 2. c. 3. p. 137.*

SECTIO IV.

ΑΝΑΣΚΕΥΑΣΤΙΚΗ,

Argumentum contrarium componens.

OBJECTIO.

Quicquid volat, avis est; atqui pisces volant; Ergo pisces aves sunt. Major ex definitione *avis* patet. *Avis enim est brutum volans sanguineum, rostratum & pennatum. Minor* est nostra.

SOLUTIO.

Resp. (1) *indirectè* per *instantiam*: atqui *Vespertilio* etiam volat; Ergò est avis. Nequaquam. Utcunque id admittant *Plin.* l. 10. *c.* 62. *Franzius Hist. An. part. 2. c. 20. p. 570.* & l. *Vossius* l. *c.* l. 3. *c.* 78. *p.* 1152. Accipe, si voles, argumenta: Vespertilio est animal viviparum; at aves ova pariunt. Vespertilio pinnis &

nis & pilis; aves pennis gaudent. Vespertilio est quadrupes; aves bipedes. Vespertilio mammas habet, lac, & pullis idem præbet, neque dentibus caret, & asininis auribus, imò mintrat quoque velut mures alii. At nulli avium id competit. E. Deinde *serpentes* etiam reperiuntnr, qui *volent*, *Dracones* puta, teste experientiâ, quâ de vid. *Merian*; l. c. *part.* 2. *f.* 221. *Breuning. f.* 166; *c.* 26. Jn d' Orientalischen Reiß / *Hieron. Benzo in novi* orbis historiis & navigatione Gallorum in Floridam c. 4. p. 488. *Kirchmajerus*, in Dissert. Sperl. Zoolog. annexis. Quis verò *serpentes* Illos pro *avibus* habebit? Adde quod & *muscæ* volent, & *papiliones*, & *culices* & alia ejus generis innumera, quæ si omnia *avibus* annumeraveris, diversissimas *insectorum* & *avium* species turpissimè commiscebis. vid. supra ὑπόδειγμα. Dist. 4. (2) *directè* per *limitationem Majoris* ex parte *subjecti*. Quicquid volat, sc. *ita ut cætera sint paria*, illud est avis. Sic limitatâ *Majore*, negamus *Minorem*. Cæteris enim avium requisitis pisces destituuntur.

CAPUT VII.

DE CONVENTU SAGARUM AD SUA SABBATA,

QVÆSTIO:

An Sagæ ad solemnia sua conventicula, quæ Sabbata vocant, transportari queant, & non nunquam quoque realiter transferantur?

AVctores negantes. affirmantes. Transportationis principium, medium & modus. Vnguentum Sagarum. Verba. Ceremoniæ conventus. Non solæ animæ, sed sagæ totæ transferuntur. Somnia *diabolica. Potentia diaboli transportandi sagas probatur. Probatur etiam actualitas exemplis. Unanimis Sagarum confeßio. Alii, præter sagas, translati.* Respondetur *ad objectiones.*

SECTIO I.

ΠΡΟΠΑΡΑΣΚΕΥΑΣΤΙΚΗ,

Auctorum sententias recensens.

§. I.

NEgant quæstionem *Alciatus* lib. 8. Parerg. cap. 22. *Ulricus Molitor* de Python.

Mulier, c. 8. *Franciscus Samuel.* Minorita, integro libro, *Auctor* fortal. fid. *Ponzinibius* per tot. ferè libr. *Leonhard Vairus* lib. 2. de fascino cap. 13. *Wierus* lib. 3. de præstig. Dæmon. cap. 11. *Godelmannus*, *Agrippa*, *Martinus de Arles*, *Duarenus*, *Ærodius*, *Michaël Montanus*, *Joannes Salisburgensis* lib. 2. Polycrat. c. 17. *Philippus Camerar.* cap. 72. hor. subcis. *Joh. Fichardus.* JCtus, qui transvectionem istam cum omnibus suis solemnitatibus vocat lauter Traum / Gespänst / Triegerey / Unglaublich / unmögliche Ding / T. 2. Consil. III. n. 3.

§. II. Affirmant *Remigius* lib. 1. Dæmonolatr. cap. 14. 24. 29. *Penna* in Direct. inquisit. p. 2. comment. 68. *Turrecrema* supr. Grilland. l. 2. de sortileg. qv. 7. n. 8. *Auctor* Mallei passim, *Basinus* de art. mag. prop. 9. *Petr. Domianus* Epist. 4. c. 17. *Bart. Spineus* contra Ponzinib. *Alfonsus à Castro* lib. 1. de just. hæret. punit. c. 16. *Abulensis* in cap. 4. Matth. q. 47. *Joan. Dodo* in Apolog. contra Fr. Samuelem, *Ananias* l. 4. de Nat. Dæmon. *Silvester* in verb. hæres. n. 3. *Anglez* in 2. qv. unicâ de art. mag. art. 4. diffic. 5. *Guilb. Parisiensis* p. ult. de univers. c. 23. *Bald. Ronsseus*

epist.

epist. medic. 50. *Martin. Delrio* disquisit. Mag. Tom. 1. lib. 2. qv. 16. pag. 345. seq. *Petr. Binsfeld.* d. Oper. Conclus. 11. *Beetz.* de 4. Victor. Cajetan. 2. 2. q. 95. a. 3. *Antonius de Torquemada* Dial. 3. Hexaem. *D. Thomas*, *Job. Major. Albert. Tostatus*, *Toletus*, *Simanca*, *Navar. Medices*, *Farinac. Dambauder. Spreger. Jaquer*: *Nider. Bern. Comensis*, *Cuman. Pegna*, *Cæsalp.* ap. *Schottum* Phys. Curios. l. 1. c. 23. p. 91. qui & ipse ejusdem est sententiæ, *Torreblanca* lib. 2. q. 36. *Svarez.* de Relig. l. 2. c. 16. *D. Jacob* Wecker in Hexenbüchlein p. 25. *B. D. Balduinus* in Cas. Consc. l. 3. cap. 5. cas. 7. §. 737. *D.* König in Hept. Cas. Consc. Misc. cas. 2. p. 39. *Libavius* part. 1. sing. p. 322. *D. Danhavver.* Exer. Ethico-Pol. V. p. 86. Quibus etiam nostrum adjicimus calculum, existimantes, nonnunquam transportationem illam Sagarum veram quidem esse, sed sæpius phantasticam.

SECTIO II.

ΠΑΡΑΣΚΕΥΑΣΤΙΚΗ,

Statum Controversiæ sistens.

§. I.

OMissá *nominum* evolutione, quæ aliàs quidem

quidem multum, huic verò noſtro ſcopo parum inſervire videtur, ad *rem* ipſam pergimus, & in ipſo ſtatim limine *diſtinguimus* inter *tranſportationis principium*, *medium & modum*. *Principium* eſt vel *peincipale* vel *minûs principale*. *Principale* eſt *Diabolus* qui tranſvehit ſua mancipia ad nocturna illa comitia. Hunc autem non duriori *Dæmonis* nomine appellant, ſed *Magiſterulum*, aliæ *Magiſtrum Martinettum*, ſive *Martinettura*, mollioribus verbis ſalutant. *Minùs principale* principium, i. *impulſivum*, variæ ſunt *incantationes*, *circuli* & *figuræ*, *applicatio manus ad crines*, *pilei* aut *pallii poſitura*, *unctio*, *verba*, *certa ſigna*, aliæq; id genus ceremoniæ quamplurimæ. De *unguento* obſervandum hoc eſt, quod illud conficiatur ex *adipe felis*, *canis*, aut *aſini*, vel *lupi*, ſed potiſſimum ex *infantis occiſi pinguedine*. Hinc Diabolus maximè *infantibus* inſidiatur, immò eas etiam *nonnunquam* permiſſu Dei *ſuffuratur*, poſteà miniſtris ſuis excoquendos comburendosve ad magicos concedit uſus. Utuntur autem iſtoc ſuo *unguento*, partim *baculos*, partim *crura* aliaque corporis membra *illinendo*, idque tum, quandò corpora de locô in locum *realiter* tranſportari ſatagunt.

Aliàs

Aliàs enim, quando conventibus per *somnium** duntaxat interesse volunt, tum in sinistrum se collocant latus; aut quando malunt *vigilantes*, quæcunque in concilio fiunt, cernere, tum, operâ dæmonis, ex ore *vaporem* quendam crassum evomunt in quo gestorum imagines, ut in speculo, intuentur. Neque tamen putandum est, *unguentum* illud ad *realem* corporum *translationem simpliciter* esse necessarium. Nam aliquoties sine ejusdem usu sagas aliò *vere* esse devectas constat. (vid. infrà §. V. *κατασκ.*) Hinc *Auctor* Mirab. Myster. c. 3. p. 21. ex *Bodino*: Die Hexen/ inquit, in Franckreich glauben / wenn sie auff einem Besen sitzen / der zwischen ihren Beinen ist / und sprechen etliche Wort/ daß sie weggeführet werden ohne schmierẽ: dargegen die in Italia haben allezeit einen Bock für der Pforten/ der auffwartet / umb sie hinweg zu führen. Interim adhibet *unctionem* illam dæmon, *tum* quia plerumque *timidiores* sunt sagæ, ut audeant; tum quia *teneriores* sunt ad *horribilem* illum contactum in assumto corpore ferendum. Unguento autem eo *sensus obstupefacit*, omnemque animo *timorem excutit*. Cæterum ad verba quod

quod attinet, etiam hæc pro varietate modi variant. Nam in *phantaſticâ repræſentatione*, in *nomine omnium diabolorum* obdormiſcere dicuntur; in *reali* verò *transmigratione* ſequenti uti ajunt voto: Oben naus und nirgend an. Vel etiam: Antesser kom/ führe uns nach Blokula! Illa formula familiaris eſt *Sagis Germaniæ*; poſterior veneficis *Svecis*, de quibus ſuperiori anno ſequentia ad nos ſunt relata: die aus der Landſchafft Elffdalen ſagen: das man in eine Grube gehe / welche nicht weit von einem Kreutzwege lieget / und daß ſie mit einem Kleide auff dem Haupte rundumb ſpringen / darzu auch auff dem Kreutzwege lauffen / und dem Teuffel zu 3. mahlen ruffen / im erſten mahl ſachte / im andern härter / zum drittenmahl überlaut / mit dieſen Worten: Antesser kom / führe uns nach Blokula. Als dann kompt er in unterſchiedlichen Kleidungen zum vorſcheine / meiſtentheils aber in einem grauen Rocke / rothen Hoſen / und blawen Strümpffen / mit einem rothen Barte / hohen Hute / mit vielen bunten Bändern rund ümb / auch vielen langen Bändern ümb die Hoſen. Da

fragt

fragt er dann / ob sie ihm mit Leib und Seel dienen wollen? Wann sie hiermit zufrieden sind / so setzet er sie auff Thiere / welche er zur Hand hat / und führet sie damit über Kirchen und grosse Morasten / endlich kommen sie in eine grosse Weyde / worinnen Blokula lieget. Unterwegens müssen sie aus den Kirchen von den Altaren und auch von den Glocken einig Geschrabels mit den Zähnen abgenagt / mit sich nehmen / wann sie nun von dem Teuffel gelehret werden / umb selbst durch die Lufft zu fahren / so gibt er ihnen ein Horn mit einer Salben / sich damit zu schmieren / auch einen Sattel mit einem Hammer und Nagel / den Sattel damit zu befestigen / als dann ruffen sie den Teuffel an / und fahren mit ihnen hinweg. Hæc de *translationis principio*, quod hic in controversiam non venit.

§. II. *Medium* iterum non unius est generis. Aliquandò enim est *hircus*, vel *taurus*, aliudve *animal*, non *verum*, sed *phantasticum*, h. e. ex variis vaporibus & exhalationibus formatum, & à Diabolo gubernatum. Aliquandò *homo truculentus*, sed vestibus regiis ac egregiis ornatus, qui sagas ternas quaternasq;

ternasq; ſimul aſportat. Aliquando *arundo*, *colus*, nec non *ſcopæ*, aut *furcæ*, quibus poſt factam incantationem elevatæ à Dæmone avehuntur. Sed nec de eo quæſtio nobis eſt; de modo tantùm impræſentiarum ſolliciti ſumus.

§. III. *Modus* autem *duplex* eſt, alius per *imaginarium*, alius per *verum* conficitur *actum*. *Imaginarius* eſt, quando beneficio dæmonis per *imaginationem* ſ. *phantaſiam* ſagis repræſentantur, quæcunque in conventiculo aguntur, etſi illæ domi interim alto ſomno ſepultæ conſideant. *Verus* eſt, quandò *verè* in altum tolluntur ad Sabbata ſua celebranda. Atque de hoc *poſteriori*, non *priori* jam jam diſceptatur. Nam *phantaſticus* actus, à nemine, adverſariorum etiam, in dubium vocatur, quin imò res tota à multis per hunc ſolum explicatur.

§: IV. Cæterùm quod ad *ceremonias* & alias illius conventus *circumſtantias* attinet, eas prolixè deſcribit *Martinus Delrio* l. a. p. 353. & ex eo *Schottus* l. d. p. 102. unde nos ſequentia depromemus. Primùm omnium ſagis, ad comitia translatis, conſpiciendum ſe præbet Cacodæmon, conventùs Præſes,

ses, in solio sedens, formâ terrificâ, ut plurimum hirci vel canis. Ad hunc obverso tergô accedunt, majestatem ipsius veneraturi. Adorant autem eum non genu curvato, sed cruribus in altum jactis, nec capite in anteriorem partem prono, sed resupino adeò ut mentum cœlum respiciat. Tum candelis piccis oblatis vel umbilico infantuli, ad signũ homagii, eum in posterioribus osculantur. Peractâ sic adoratione sacrificia fieri solent, quibus interdum liberos suos Diabolo offerunt & occidunt. Interdum hostiam sacram, ex ore extractam & asservatam, dæmoniq; oblatam, coram eo pede conculcant. Posthæc assidere incipiunt mensis, facie vel apertâ vel larvatâ. Solent autem diversæ esse mensæ, cibis non nunquã delicatissimis, non nunquam valdè insipidis & insulsis onustæ, quibus pro dignitate aut opibus singuli tractantur convivæ. Aliquandò suus cuiq; dæmon assidet, aliquandò malefici unâ ex parte & suus cuique dæmon ex adverso. Nec mensis sua deest benedictio & gratiarum actio, constans verbis blasphemis, quibus ipsum Beelzebub & creatorem, & datorem, & conservatorem omnium profitentur. Absoluto con-

vivio

vivio, choreas cum Martinellis ſuis ducunt, ad tympanum fiſtulamve ſedentis alicujus in bifidâ arbore, dorſis invicem obverſis & in orbem junctis manibus, jactantes capita more fanaticorum, & cantantes feſcenninos in honorem dæmonis obſcæniſſimos. Delaſſatæ jam cum amaſiis dæmonibus fœdiſſimè commiſcentur, non *phantaſticè* tantùm, ſed *realiter* etiam ſæpè, ex quo tamen congreſſu verus homo nunquam eſt oriundus. Deniq; inſtante termino, ſua unaquæq; narrat ab ultimo conventu facinora; quæ quo graviora, eò collaudantur uberius; ſi nulla, vel non ſatis atrocia, verberantur à dæmone vel à malefico quodam ſeniore. Atq; ſic ſuas domos repetunt, acceptis prius pulveribus vel venenis aliis, ſæpè etiam indicto cuique nocendi penſo, & pronunciato pſeudodei decreto: ULCISCIMINI VOS, ALIOQUIN MORIEMINI: Similia ferè, ſi non atrociora ſunt, quæ ex Sveciâ accepimus: Sie (die Hexen im Dorffe Mohra und andern ümbliegenden Plätzen) bekennen allesampt / das Blokula in einer ſchönen Weyden / die groß / und derer Ende nicht abzuſehen / gelegen ſey. Der verſamlungs

Platz hat vor dem Hause eine schöne gemahlete Pforte/vor dieser Pforten liegt bey dem Hause eine kleine verschlossene Weyde/worin die Thiere/darauff sie reiten/gehen. Die Menschen aber/die zu solcher Reise gebraucht werden/stehen in dem Hause bey der Thüre/woselbst sie dann so lange gegen die Maur stehende schlaffen. In dem Saale des Hauses stehet eine lange Taffel/woran sich die Zauberinnen setzen. Bey dem Saale ist eine Kammer/worinnen schöne auffgeziehrte Betten stehen. Das erste/daß sie in Blokula thun müssen/ist/daß sie alles müssen versagen/und sich mit Leib und Seel an dem Teuffel ergeben/und solches mit einem Eyde bekräfftigen/ihm (den sie Loeyta nennen) zu dienen. Worauff sie sich dann selbst in einen Finger schneiden/und mit ihrem Blut sich in sein Buch verzeichnen. Er taufft sie auch durch seinen Priester/welchen die Zauberinnen dazu bestellet haben/und befestigen solche Tauffe mit vielen greulichen Eyden und Beschwerungen. Hierauff gibt er ihnen einen Beutel/worinnen das genagte von den Glocken/und/woran ein

Stei-

Stein gebunden ist/welchen sie in das Wasser werffen / und dabey diese grausame Worte sagen: Gleich wie dieses Geschrapel nimmermehr zu den Glocken kommen wird / also komme auch meine Seele nimmermehr in den Himmel / zu welchen Reden noch andere gräuliche GOttesläste-rungen und Verfluchungen gefügt werden. Das Schneid-Zeichen in die Finger befindet man nicht an allen. Ein Mägdlein aber / welches zwerch über den Finger geschnitten war / bekante / daß der Teuffel gantz eifferig den Finger ihr also auffgeschnitten / weil sie solchen nicht hätte ausstrecken wollen. Nach diesem gehen sie an die Taffel sitzen / und welche dem Teuffel am liebsten sind / sitzen nahe bey ihm / die Kinder aber müssen bey der Thür stehen / wo er ihnen dann essen und trincken gibt. Die Speisen sind Kohlsuppen mit Speck / Haberbrey / Butter / Brod / Milch und Käß / welche nach ihrem Aussagen bißweilẽ gut / bißweilen böß schmecken sollen. Nach der Mahlzeit wird getantzt / worunter greulich geflucht wird / worauff sie sich auch untereinander tapffer zerschlagen. Die

von Elffdalen bekanten / daß der Teuffel selbst für ihnen auff der Harpffen spielete / darauff mit denen / die er meist beliebete / in eine Kammer gieng / und daselbst fleischlicher Wollust pflegte / welches sie auch bekandtē / daß sie mit ihm also zuthun gehabt hetten. Sie sagten auch / daß der Teuffel Söhne und Töchter hätte / die er zusammen verheurathete / und daß sie aus Beywohnung nichts als Kröten und kleine Schlangen an stat der Kinder zeugeten. Er sol auch bißweilen kranck sein / und sich von denē Zauberinnen gleichsam curiren lassen. Einmahl sol er sich auch tod bezeigt / uñ in Blokula grosse Traurigkeit darüber verursachet / bald aber sich wieder lebendig erwiesen haben. Wan er wil frölich seyn / sol er sie alle auff Spiessen ümbreiten lassen / hernach aber mit den Spiessen die Zauberinnen blau und braun schlagen / uñ darüber sein Gelächter haben. Er saget ihnen auch vor / daß der Jüngste Tag bald kommen würde / deswegen er ihnen ein steinern Hauß bawete / worinnen er sie mit grosser Lust und Freude bewahren wolte / wann sie aber in der besten Arbeit wehren /

so viel

so viel ein Stück von der Maur vor ihre Füsse / wovon etliche Zauberinnen gemeiniglich beschädigt werden / dessen er dann lachte / sie aber auch bald wieder curirte.

§. V. Porro *distingv.* quoq; est hic inter *translationem solius animæ*, & *totius corporis*, ex materiâ & formâ, constantis. Nos dum *conventum* Sagarum *realem* quandoq; asserimus, *sagas totas* & *quà animam* & *quà corpus* in alium transferri locum statuimus, rejectâ interim illâ *Bodinianâ* fabellâ, quâ *animæ* ipsarum, vi Satanæ, *extra corpora* abripi, & ad nocturna conventicula portari finguntur. Hæc enim *animarum ereptio* dæmoni impossibilis omninò est. Nam quæcunq; actio infert *veram è mortuis resuscitationem*, illa dæmoni est *impossibilis:* Atqui *animarum è corpore sagarum ereptio*, earundemque posteà cum eodem *redunitio*, infert *veram è mortuis resuscitationem*; Ergò. *Major* probatur ex inæqualitate efficientis & effectus. *Diabolus* enim causa est *finita*, *resuscitatio* verò est effectus *infinitus*. *Minor* ex effectus illius quidditate patet. Nam *animæ ereptio* infert *mortem* & *redunitio vitam*, & consequenter *è mortuis resuscitationem*.

§. VI. Neque tamen ſemper, ſed non nunquam tantùm *realem* illam ſagarum transmigrationem contingere cenſemus. Haud enim ignoramus, ſagas de conventibus & tripudiis dæmoniacis aliquandò ſplendidiſſimè nugatas eſſe, cùm tamen domi in ſuis jacuerint cubiculis ſomno profundo obrutæ. Exemplum memorabile ex *Pauli Grillandi* Tr. de Sortilegio adducit D. *Carpzovius* Prax. Crimin. part. 1. qv. 48. n. 27. de ſagâ quâdam, quæ cùm unà cum aliis carceri includeretur, quæſtionibus exponeretur, confeſſa erat, ſe eâ ipsâ nocte ac horâ interfuiſſe luſibus diabolicis, quâ maritus juramento præſtito aſſerebat, ſe eam tum in lecto diligenter obſervaſſe, & non ſemel ſtudiosè tetigiſſe. *Lutherus* quoque Tom. 1. Jen. fol. 126. meminit hiſtoriæ, ex *Job. Keiſersbergio*, quod vetula aliqua, ut prædicatorem argueret mendacii, qui talia docuerat eſſe falſa, seriò eum vocaverit, & adſpectante illo ſeſe inunxerit, ſedensque in furcâ jamque volens devehi, ſtatim obdormiverit, & quibusdam geſtibus hinc inde ſe moverit, donec de ſcamno ceciderit & vulnus in caput acceperit. Vid. Anton. de Torquem. l. 1. p. 349. En aſtu-

astutias & præstigias Diaboli μυριοτεχνίτου! Rectè igitur *Philippus* lib. de Anim. *Quartum genus Somniorum est Diabolicum, ut cùm veneficæ videntur sibi interesse conviviis ac ludis, cùm sæpè compertum sit, eas nusquam abiisse, sed dormientes, gestu & clamore somnia conviviorum & saltationum significasse.*

§. VII. Denique non sine causâ inscripsimus titulum dissertationis nostræ de CONVENTU SAGARUM AD SUA SABBATA, ut scil. constaret, de quonam nobis sermo sit. Nam aliæ etiam eas, præcipuè in viciniâ cohabitantes, sæpius instituere conventicula, nemo futurus erit, qui negabit. Quamobrem distingv. inter *conventum qualemcunque* & *solemnem*. Non *ille*, sed *hic* à nobis intelligitur.

SECTIO III.

ΚΑΤΑΣΚΕΥΑΣΤΙΚΗ,

Sententiam veram adstruens.

§. I.

DUo sunt, quorum confirmatio hic tradenda: scil. *transportationis Sagarum possibilitas*, ejusdemque *actualitas*. *Possibilitatem*

tem hoc argumento ſtabilimus : *Quicquid non excedit vires Diaboli, illud ab eo fieri poſſe, probabile eſt : Atqui corporalis Sagarum ad conventicula ſua ſabbatica translatio non excedit vires diaboli*; Ergò. *Minorem* probat (a) *Thomas* part. 1. Summ. qv. 100. art. 3. ex eo, quòd *Spiritibus completis* omnia *corporalia* obediant quoad *motum localem*. Diabolus verò eſt talis; E. Deinde (b) quoque ex *paritate angelorum bonorum & malorum*, eandem nos confirmare poſſumus. Nam ſi *angeli boni* eâ præditi ſunt virtute, ut *corpora de loco in locum transferre* poſſint, nil impedit, quo minus & *diabolis* ea competat *poteſtas in Sagarum corpora tranſportanda*: Atqui verum eſt prius; Ergò. *Major* conſtat, quia diaboli & angeli boni non differunt ratione *eſſentiæ*, ſed ratione *accidentalis bonitatis* atq; *malitiæ*. Quicunque verò in *eſſentia* conveniunt, illi etiam in *naturali potentiâ*, eſſentiam conſequente, conveniunt. Minor vel ex ſolo *Habacuci* exemplo patet, qui capillo in Babilonem ad Danielem translatus eſt ab angelo, Dan. 14, 35.

§. II. Sed oggannit *Ulricus Molitor* l. c. malè nos ab *angelis* ad *Dæmones* argumentari,

eò, quod

eò, quod *angelorum* hac in re longè *major* sit *vis* & *robur*, quàm *dæmonum*. Verùm Resp. mera verba audimus. at quod pectus veri cupidum exsaturet, non invenimus. Dicit longè *majorem Angelorum* esse *virtutem*, quàm *dæmonum*; at unde hoc ipsi constat? *Probare* prius id debuisset, si effugere studuisset *fallaciam*, quam Aristoteles vocat αἰτεῖσθαι τὸ ἐν ἀρχῇ. Præterea communis Theologorum Schola docet, *retinuisse Diabolos*, quæ *naturæ* erant dotes, *amisisse*, quæ *gratiæ*. Sed estne, quæso, *potestas movendi corpora*, donum *gratiæ*? Minimè. Accedit, quod ipso actu *dæmones* elevarint corpora: vel mille testium probante αὐτοψία. Ubi verò *actus*, ibi non potest quoque non esse *potentia*. Sed satis de *possibilitate*.

§. III. Pergimus nunc ad ipsius *translationis actualitatem*, quæ probari potest (1) ab *experientiæ testificatione*. Quicquid *experientia testificatur*, *illud temerè negatur*: Atqui *sagas nonnunquam verè ad conventicula sua transportari*, *experientia testificatur*; Ergò. *Major* in aperto est. *Minor* ex sequentibus patet. Mulier quædam Sabinensis, ait *Delrio* l. c. ex *Grillando* l. 2. de Sort. q. 2. & *Castro*

l. 1. de

l. 1. de just. hæret. pun. c. 16. hanc profitebatur Diabolicam artem. De quâ cùm Maritus suspicionem haberet, interrogavit eam sæpiùs, quæ semper negavit. Maritus verò in suspicione sua persistens, anxiè veritatem perquirebat: qui adeò astutè se gessit, quod vidit illam quâdam nocte se unguento quodam ungentem: quâ unctione peractâ, vidit illam celerrimè quasi avem recedentem, & ex superiore domus solario ad inferiora descedentem. Illam Maritus sequens, ut videret, quo tenderet, amplius eam non vidit, & accedens ad portam domus, invenit eam clausam. Quæ res magnam ei præbuit admirationem. Die verò sequenti iterum Maritus Uxorem interrogat, quod anxiè scire cupiebat; & illa constanter, ut antè, se nescire dixit. Maritus verò, ut amplius negare mulier non posset, apertè ei dicit omnia, quæ nocte præterita illam fecisse viderat. Deinde fustibus illam percutit graviter & duriora minatur verbera; nisi veritatem dixerit: quam si apertè exposuerit, veniam se illi daturum promittit. Mulier igitur, se jam celare non posse intelligens, veritatem aperuit, & veniam à marito petiit: quam

maritus

maritus hac conditione indulſit, ut illũ ad tales congregationes adduceret. Illa verò ut veniam impetraret, facilè petita promiſit, & promiſſum ex licentia Satanæ implevit. Adductus igitur ille ad locum, ubi ludi fiebant, ludum & choreas, & cætera omnia contemplatus eſt; & tandem ad menſam cum reliquis, ut veſceretur ſedens, cum cibos inſipidos judicaret, petit ſibi dari ſal, quod in menſâ deerat: & quamvis iterum atque iterum petiiſſet, nunquam illi dabatur. Tandem cum poſt importunam petitionem prolixamque expectationem ſal illi daretur, dixit: *Lodato ſia Iddio, che pur è venuto queſto ſal*: Nunc laudetur Deus, quoniam jam venit ſal. Quibus verbis prolatis, Domones, quia laudes Dei audire refugiunt, ſtatim receſſerunt, & reliqui omnes diſparuerunt, luminaribusque extinctis manſit ille ſolus nudus, quouſque mane facto, vidit quoſdam paſtores; quos interrogavit, quænam eſſet illa patria, in quâ erat: illi verò responderunt, eſſe agrum Beneventanum in regno Neapolitano. Qui locus diſtabat à patriâ Viri per centum milliaria. Ob quam cauſam, licet dives eſſet, coactus fuit per viam-

men-

mendicare, ut ad domum ſuam redire poſſet. Ad quam poſtquam pervenit, ſtatim Uxorem ſuam ob lamiæ crimen accuſavit, & totam rem geſtam, ut narrata eſt, coram judicibus expoſuit. Qui rem totam plenè, ut oportebat, examinantes, vera eſſe omnia, quæ diximus, invenerunt. Quæ etiam mulieris confeſſione confirmata ſunt. Hæc *Delrio.*

§. IV. (2) *ex corporali ſagarum ad alia remotiſſima loca translatione.* Quicunq; *minoris voluptatis ergo in remotiſſima verè transferuntur loca, illos magis probabile eſt transportari quoque ad ſua Sabbata, longè majoribus gaudiis referta:* Atqui de ſagis ac magis verùm prius; Ergò, & poſterius. *Majoris*-fundamentum ſuppeditat Maxima illa Logica: *Quod affirmatur de Minore, multò magis affirmandum eſt de Majore.* Sive, ut alii efferunt: *Si id ineſt, quod minus veroſimile eſt, etiam illud ineſt, quod magis veroſimile eſt. Minor* nota eſt ex experientiâ, quæ teſtatur, Sagas in diſſitis ſæpius convenire locis, ut ibi ſua conferant conſilia, aliisque noceant, & voluptatibus fruantur. Quæ tamen omnia nihil illæ æſtimant ad ſolemnia illa conventi-

cula

cula in monte *Bructerorum*, & alibi. Majoris evidentiæ ergo unum alterumve exemplum adscribemus. Erat, inquit *Balduinus Ronsseus* Epist. medic. 50. in pago Oostbrouk non procul à Trajecto, mulier vidua, cui Servus convixerat ad obeunda, ut res postulabat, munia domestica: Is cùm jam sæpius, ut solent esse curiosuli servi, per transennam animadvertisset, heram nocte intempestâ, statim ac quieti se tradidissent domestici, quotidiè in stabulum, ad certum præfixumque locum venire, atq; exporrectis manibus præsepi contiguum fœnile apprehendere, admiratur tandem ille, quidnam hoc negotii esset, statuit & ipse insciâ herâ idem semel experiri, atq; eandem pertentare aleam. Igitur hera ex consvetudine ad solita veniente, atq; sicuti videbatur digressa, subsequitur & ipse, locum contemplatur, atq; exemplo heræ fœnile complectitur: ibi ille ex tempore in aëra raptus defertur in oppidum Wick, in abditum & subterraneum specum, ubi cœtum maleficarum de maleficiis conferentem inter sese, reperit. Hera cum suis inopinam famuli præsentiam admirata, rogat, quo astu, aut quâ tandem ratione momento tem-

to temporis illuc appulisset. Respondit ille ordine, ut res transacta esset: Tum illa indignari primum atque excandescere cœpit, verita, ne nocturni atque clandestini isti conventus hâc ratione tandem eliminarentur: Cum consortibus igitur deliberandum censuit, quid in ambiguo hoc negotio faciendum svadeant. Convenit tandem inter eas, ut amicè exciperetur, silentium stipularetur, atque arcana hæc, quæ illi præter meritum atq; opinionem videre contigisset, nulli communicaturum se aut revelaturum sanctè dejeraret. Ille interim quidvis non pollicetur, abblanditur, & ut mitius agant, simulat se omnibus votis hoc unum expetere, ut cum illarum gratia liceat posthac sortilegarum interesse collegio. Interim dum consultatur, labitur hora, & jam abeundi tempus instat. In dubium iterum, instigante horâ, jam vertitur, remittendusne domum sit totius cætûs periculo, an bono publico enecandus. Communi tandem omnium consensu mitior placuit sententia, quæ juramento addictum domum deferendum decerneret. Suscipit eam provinciam hera, atque fide data in humeros, receptum domum

ηum delaturum pollicetur. Accinguntur operi, atque euro citius per aëra feruntur, sed ecce mensis jam bonam partem itineris, conspicuum sese dedit lacus arundineto obsitus. Ibi malefica illa anus occasionem nacta, verita, ne juvenis pœnitentiâ ductus, quod furialibus istis feriis (quemadmodum simulabat) initiatus esset, visa tandem eliminaret, provolans à se disjecit adolescentem sperans, ut suspicio est, eundem partim casus violentiâ enectum, partim lacus i[illegible]us ltitudine absorptum iri. Verùm ut est [illegible]us misericors, prorsus non volens mortem [illegible]ccatoris, sed ut convertatur & vivat; v[illegible]næ illius menti metas constituit, neque [illegible]us est, juvenem insontem submergi, s[illegible] aliquando æquiore conditione permisi[illegible] in nunc usque diem vita protraheretur [illegible] sortè fortuna in arundinem decidens [illegible] em plagam ex casu non accepit, viol[illegible] impetuque casus per arundinetum quodammodo refractis. Interim miser ille, qui solius linguæ ministerio jam utebatur, dum illucesceret, mille distorquebatur cruciatibus ac suspiria trahens, tantisper ingemiscebat, dum prætereuntes insolita lamentatio-

R neat.

ne attoniti, facta indagine compererunt, hominem prorsus elumbem, & cui utraque excidisset coxa. Rogant unde sit, quomodo eò calamitatis pervenerit? Narrat ille ordine singula, defertur tandem curru Ultrajectum. Ibi nob. Vir. Joan. Culemberg. Urb. Præt. rei novitate quodammodò perculsus, admirabundus singula perquirit, atq; indagine factâ fascinatricem heram comprehendi jubet vinculisque constringi. Illa simulac in manus Præfecti venisset, nihil negare, omnia fateri. Hactenus *Ronsseus*. Vid. *Spinaeus* quæst. de Strigil. cap. 17. seq.

§. V. (3) *Ex unanimi Sagarum confeßione.* Quicquid *unanimiter omnes confitentur sagæ, illud probabile est verè accidisse:* Atqui *corporalem nonnunquam ad sua sabbata translationem, unanimiter omnes confitentur sagæ;* Ergo. *Major* suo gaudet robore. Quæ enim *vana* sunt, quæ *delusoria*, quæ *phantastica*, de iis certè tam perpetim *una* & *consentiens omnium contestatio* esse nequit. Neque *accurata* etiam inter *disjunctißimas locis* & *temporibus*, *ætate* ac *moribus*, sagas facilè reperiretur *consensio*, si *phantastica* tantùm essent ista conventicula. Cùm *peculiaris* cuiq; sit *animi actio diver-*

sa-

ſagæ imaginatio, nec *cerebri* aut *phantaſiæ omnium eadem diſpoſitio*, quæ dæmoni tamen ad hujusmodi *imagines* neceſſaria foret. Quid? quod conſtet minimè, quâ ratione *mendacii* tanta conſtet *conformitas*. *Major* itaque propoſitio firmô nixa talo. Deinde quoque *Minor* vacillationis omnis eſt expers. Experientia enim ad ſatiem nobis demonſtrat exempla ſagarum, ὁμοθυμαδὸν *realem corporum ſuorum tranſportationem* confitentium, nec in minutiſſimis circumſtantiis diſcrepantium. Ex multis ac ferè innumeris unum tantùm adducam, quod ſuperiori anno in *Sveciâ* contigiſſe, teſtes fide digniſſimi confirmarunt. Verba hæc ſunt: Die vom Dorffe Mohra verklårten meiſt daſſelbige: ſie würden auch gefragt: Ob ſie deſſen/daß ſie perſönlich und wachend weggeführet würden/vergewiſſert wåren? welches ſie alles mit ja beantworteten/ſagende dabey/ daß der Teuffel bißweilen etwas in ihren Platz legte/welches ein volkommenes Weſen von ihnen bezeigte. Eine aber von denen Zauberinnen bekante/daß der Teuffel ſie bißweilen entkråfftete/und den Leichnam liegen lieſſe/welchen er aber auch offt

mitführte. Idem etiam confessi sunt pueri, ab iisdem sagis corrupti! Diese Kinder beklagten sich alle / über die von denen Zauberinnen angethane Plagen sehr jämmerlich. Man befragte sie / ob sie auch dessen gewiß wären / daß sie der Teuffel weggeführet hätte? Sie bekenneten solches alles mit ja / das solches in der That und gewiß geschehen wäre. Worauff auch die Zauberinnen gefragt worden / ob der Kinder Bekändnüs wahr wäre / worbey eine Ermahnung geschahe / die Warheit zu bekennen / von diesem Lügen-Geiste / dem sie die- r ... / abzuweichen / und sich zu GOTT zu bekehr... Sie verläugneten aber alles mit grosser Hallstarrigkeit / ohne einige Trähnen / ohngeachtet / daß sie zur Bekändnüs angestrenget wurden. Hiermit wurden die Kinder allein geexaminiret / umb zu erfahren / wie das Bekäntnüs übereinstimmen möchte. Da man dann alles gleichstimmig befunde. Etliche kleine Kinder aber wusten alle Umbstände nicht zu sagen. Unterdessen examinirten auch die Geistlichen die alten Zauberinnen / sie kunten sie aber zu keiner Bekäntnüs bringen. Sie blieben

halsstar-

halsstarrig / biß endlich einige mit vielen Thränen zu einer Bekändnüs kamen / welche mit der Jenigen von Kindern überein-stimmete. Sahe man also hierauff eine hertzliche Bereuung über die begangene Greuel / worauff sie ümb Gnade baten / sagende dabey / daß der Teuffel (welchen sie Loeyta benahmten) einigen von ihnen den Mund zuhielte / andern die Ohren zustopffte / ümb zu keiner Bekäntnüs zu kommen. Wann er aber von ihnen gewichen wäre / so könten sie nicht länger leugnen / dabey sie dann seine Betriegerey bald merckten. Kamen also die Bekäntnüsse von denen in der Landschafft Elffdalen / mit denen in dem Dorffe Mohra meist überein. Vid. *Grilland.* l. 2. de sort. qv. 7. conferantur item *JCti*, aliique ejuscemodi criminum inquisitores.

§. VI. Excipiunt quidem ad hoc ipsum argumentum adversarii, dicentes, *confessionem* illam esse *extortam*, esse *judicii corrupti & phantasiæ depravatæ*, adeoque *corporalem illam transmigrationem* minimè sufficienter probare. Verùm Resp. (1) *confessio* illa *unanimis* est *omnium* tam *pœnitentium*, quam *impœniten-*

nitentium. (2) Quid? quod nec in ipso *rogo*, ubi *nihil fictio* profutura, & exhausta jam ferè sunt tormenta, rem dissimulent. (3) Addunt quoque, quod præprimis notandum, se quandoque *phantasticè*, quandoque *corporaliter* translatas esse. (4) Et si *confessio extorta*, si *judicii corrupti*. quomodò, quæso, *tanta omnium* vel in *levissimis circumstantiis* recensendis poterit esse *convenientia*. (5) Accedit, quod non *solæ sagæ*, vel *Magi*, sed *alii* quoq;, ab eorum crimine immunes, qui curiositate aut inconsiderantia ad illa conventicula deducti fuêre, idem confiteantur. Hinc porrò probamus Thesin nostram.

§. VII. (4) *Ex aliorum, sagas concomitantium, reali deductione & reversione.* Si enim *alii, sagas concomitantes, beneficio unguenti à Diabolo verè in dissita deducti fuerunt loca, & per aliquot milliaria deinceps reverterunt, sequitur, quod nec illud de Magis sit negandum*: Atqui verum prius; Ergò & posterius. *Majoris* connexio firma. *Minor* partim ex *antecedentibus*, partim ex *sequenti* patet historiâ, quam narrat *Joh. Bodinus* lib. 2. Dæmon. c. 4. Vir quidam tenuis, cùm Uxorem interdum abesse noctu perciperet, bonamque noctis

par-

partem emanere; Præterea dicentem se aut ad deonerandum alvum egredi, aut ad lavandum cum vicinâ suâ, aliquoties falsi evicisset, suspicionem concepit de perfidâ ejus libidine, & necem interminatus est, nisi locum, quò proficisceretur, indicaret. Illa sibi à periculo metuens, rem, ut erat, confessa est: Atque ut explores & videas, rem ita se habere (ait illa) si volueris, eodem venies. Tunc tradidit ei unguentum, quò se uterque inunxerunt, & pronunciatis aliquot vocibus, Diabolus eas Lochiis in arenarias Burdegalenses (quæ à Lochiis minimum quindecim dierum spatio absunt) exportavit. Videns itaque Vir, se in ignotâ Magorum & diabolorum humanâ specie, aspectus tamen horrifici, frequentiâ versari, dicere cœpit: *Deus mi, ubinam sumus?* Hoc dicto repentè cœtus disparuit. Ille verò cernens nuditatem corporis sui, oberravit per agros nudus, donec manè rusticos invenit, qui ipsi in viam deduxerunt. Reversus Lochias, ad Quæstorem rerum capitalium contendit rectà: qui auditâ probè historiâ, fœminam prehendi jussit: Illa verò minutatim omnia, quæ diximus, confessa est, & ultrò agnovit peccatum.

SECTIO IV.

ΑΝΑΣΚΕΤΑΣΤΙΚΗ,

Argumenta Adverſariorum diluens.

OBJECTIO I.

Quicquid Dæmoni eſt impoſsibile, illud quoque non præſtat: Atqui corpora ſagarum tam gravia ſubitò in ſuperiorem aërem tollere, & intra tantillum temporis ſpatium, in loca præſertim longè diſſita, transportare, dæmoni eſt impoſſibile; Ergò. *Majorem* probant, quia nihil agit ultra Sphæram ſuæ activitatis.

SOLUTIO.

Reſp. Neg. *Minorem.* Diabolus enim robuſtior eſt quovis corpore humano, etiam Giganteo. Et quia *poſſibilitatem* ſuam monſtravit in uno & altero, cur non idem poſſet in cæteris, quæ cum prioribus ejusdem ſunt ponderis & magnitudinis? *Simon Magus* à malignis Spiritibus verè ſublatus, ſed precibus *Petri* detruſus, repentino eliſu extinctus eſt, teſte *Egeſippo* l. 3. Excid. Hieroſ. c. 2. *Apollonius Tyanaus* verè à ſuo Spiritu, Smyrnâ Epheſum translatus eſt, referente *Philoſtrato* in ejus vitâ. *Antidius*, Turonenſis Epiſcopus,

verè

verè à Cacodæmone, Turone Romam delatus, & ab eodem Româ Turonem relatus est, teste *Sigeberto* in Chron. sub. ann. 411. Vid. *D. Konig.* l. a. p. 41. Quid igitur obstaret, quo minus in Sagis quoque idem præstare posset cacodæmon? Nulla sanè apparet *impossibilitas* nec ex parte *moventis*, nec ex parte *mobilis*. Tametsi quidem *modus* angelicus movendi corpora, penitus nobis non sit perspectus, certum tamen est, quod ab *ignoratione modi ad negationem rei ipsius N. V. C.*

OBJECTIO II.

Quicunque intra istud tempus, quò longius abesse dicuntur, suis tamen locis fixi verè tenentur & ne pedem quidem vel extra lectum vel extra limen movent, illi verè & corporaliter non sunt transportati; Atqui *Sagæ intra istud tempus, quo longius abesse dicuntur suis locis fixæ tenentur &c.* Ergò. *Major* in propatulo est; quia corpore avehi, & tamen eodem in suo situ stabilem simul permanere, impossibile videtur. *Minorem* variis comprobant exemplis *Olaus Magnus*, *Tostatus*, *Grillandus* aliique. Et constat ex vitâ *D. Germani*, de Mulierculis convivantibus, ut videbantur, & tamen domi repertis dormientibus.

SOLUTIO.

Resp. (1) Limit. *Major* ex parte *Prædicati* h. m. *Q. intra iſtud tempus* &c. *illi verè & corporaliter*, ſcil. *eo tempore, quo in lectis fixi, non ſunt tranſportati.* Atque ſic conceditur totum Argumentum. Nam uti *transvectionem* quandoque *phantaſticè* fieri, concedimus; ita eam ſemper eſſe talem negamus. Committitur igitur *fallacia ignorationis Elenchi*, dum ſtatum *controverſiæ* ignorant & pervertunt contradicentes, & malè quoque à *particulari* ad *univerſale* argumentantur. (2) Quòd ſi verò *Minorem univerſaliter* enuncient, oppidò ea *falſa* eſt, cùm contrarium vel ex *Antecedentibus* ſatis ſuperque conſtet. (3) Adde, quod adhuc κρινόμενον ſit, utrum illæ *Sagæ*, quæ, dum longius abeſſe creditæ ſunt, & tamen ſuis in lectis immotæ jacuerunt, fuerint *phantaſticæ*, an *veræ*? Qui enim fieri nequeat, ut diabolus in locum *abſentis ſagæ* aliam *perſonam* ſubſtituat, quæ quoad *formam* & *cæteros actus* abſentis vicem ſuſtineat? Audiatur modò *Carpzovius* part. 1. Prax. Crim. q. 48. n. 59. ita hâc de re diſſerens: *Ne fortè lamiarum abſentia à maritis in loco deprehendatur, illa per incantationem aurem maritorum velli-*

vellicando dexterâ manu, prius incantato unguento illitâ, eis conciliant somnum, è quo non facilè possint excitari: Vel personas quasdam jam dormientibus maritis adumbrant, quas, si contingeret intereà expergisci, suas uxores esse putarent: Vel etiam alius dæmon in formâ succubi adlatus maritorum adjungitur, qui loco Uxoris sit, & si opus fuerit, omnia illius officia in thoro conjugali subeat, ad quæ Diabolus se promtissimum exhibet, seq; ita accommodare scit, ut etiam sapientissimum quemq; fallere possit.

OBJECTIO III.

Q. Personæ subitò evanescunt, illæ non sunt veræ, sed phantasticæ; Atqui *conventûs sagarum Personæ subitò evanescunt;* Ergò. *Major* firma, quia *verum* corpus *subitò evanescere* nequit. *Minor* experientiâ constat, quæ testatur, sagas in istis conventibus interdum pronunciatô nomine JESU subitò disparuisse.

SOLUTIO.

Resp. Limit. *Majorem* h. m. Q. *personæ subitò evanescunt*, sc. *propriè & strictè sumto evanescendi terminô, illæ non sunt veræ:* Jam cadit *Minor. Sagæ* enim, quæ conventui interfuerunt, non *evanuerunt*, sed præstrictis cernentium

tium oculis à ſuis dæmonibus *celerrimè* fuerunt ablatæ: & ſic *diſparuiſſe* dicuntur, *latè* & *impropriè* accepto vocabulo, prò *deſierunt videri.*

OBJECTIO IV.

Si in ipſis Sagis celebrantur choreæ, Diabolo occupante animos, formanteq́; ad libitum phantaſmata, ſequitur, *quod non opus ſit, ad externa rapi loca.* Atqui verum eſt prius; Ergò & poſterius.

SOLUTIO.

Reſp. Hoc argumentum id ſolùm evincit, quod Diabolus *animos* potius occupare, & à Deo alienare ſtudeat: Id quod nos non negam⁹. Sed tamen occupato *animo corpus* non dimittit: Imò per *corpora* petit *animos*, & quamvis ipſi non *opus ſit* translatio ad ſeducendos animos: *Præſtat* tamen illud facere, cùm propter *ſacra*, inſtar feſti ſolennis, Judæorum imitatione, uno in loco celebranda; tùm *colligendæ ſervandæq; turbæ*, & *imperii ſtabiliendi* cauſa, tum quod non quovis in loco expedire ſua decreta poſſit, & judicia exercere.

OBJE-

OBJECTIO V.

Q. absurdum, non est asserendum. Atqui *absurdum est, è lecto conjugali, divinitùs & mandato & custodito, à Diabolo rapi sociam, Maritò non sentiente:* Ergò. Præterea *interrogati nonnunquam mariti, nusquam abiisse Conjuges sunt contestati.*

SOLUTIO.

Resp. (1) Si *absurdum* in eâ, quâ debet, significatione intelligitur, *Major* propositio falsa est. Multa enim sunt *absurda*, quæ tamen non neganda. *Absurdum* est, *nivem non esse albam*, at quid verius? *absurdum* est, *lapideam dari chartam*; falsum tamen non est. (2) Multa fiunt *permittente Deo*, etiam quæ *absurda*, imò *impia* nobis videntur. Quid *absurdius* excogitari poterat, quàm *Filium Dei abducendum à Satana, atque à Judæis cruci affigendum esse*? quod tamen contigisse, sacræ literæ commemorant. (3) Si dæmon potest fascinare *mulierculam*, cur non & objicere *viro* phantasiam præsentis Uxoris valeret? (4) Testatur *Libavius* Sing. Part. 1. p. 324. abeuntem *maritam* pocula duo secum portasse ad Sabbata, quæ posteà relicta inventaq; ad mariti manus redierunt.

OBJE-

OBJECTIO VI.

Cujuscunque rei instrumenta sunt vana & suspecta, illa ipsa quoque talis est: Atqui *transportationis Sagarum instrumenta sunt vana & suspecta;* Ergò. *Majorem* probant: quia *qualis causa, talis etiam effectus.* Pro *Minore* dicunt, nullam *unguento* inesse vim ad *evolandum. Melancholicas* quidem *imagines* procreare id posse; *corpus* verò minimè *promovere.* Sic ineptum quoque esse, *furcâ scopisq; insidentes equitare,* & quæ sunt alia.

SOLUTIO.

Resp. (1) Neg. *Majorem*, quia multarum sæpè rerum *instrumenta* suspecta sunt; proptereà tamen res ipsa tollenda non est. *De loco in locum moveri*, malum non est: licet nonnunquam illius *motionis media*, *pallium* videl. aut furca, superstitiosa sint. Sic nec rejicienda statim *vulnerum curatio* est: quia interdum per *unguentum armarium* facta. Servetur *usus*, tollatur *abusus.* Et quemadmodum non omnia, quorum *instrumenta* sunt *bona*, *laudem* propterea merentur: quis enim *superstitionem* probet, quæ *dictis Scripturæ* utitur, vel potius abutitur? Ita nec omnia ea

vitu-

vituperanda, aut neganda, quorum *organa* *minus* apta esse videntur. Ad probationem verò *Majoris* resp. disting. inter *causam principalem*, & *instrumentalem*. De *illa* loquitur *regula* allegata, non de *hâc*. (2) Tametsi igitur *instrumenta* vel *media* illius *transportationis* sint *ludicra* & *absurda*; Talis tamen *rector* & *gubernator* illorum *primarius* non est. Hic enim satis aptus atque potens est, ad transportationem illam perficiendam.

OBJECTIO VII.

Quicquid contra naturam corporis est, asserendum non est: atqui *corpora sagarum gravia brevi momento multa millia passuum percurrere, contra naturam corporis est*; Ergò. *Minorem* probant, quia corpora illa aut *naturaliter* moventur, aut *violenter*; sed *neutro* modo: quia *respirare* nequeunt paulo concitatius *currentes*, & sic multo minus per aërem raptæ *sagæ*: Sine *respiratione* verò *vita* esse non potest.

SOLUTIO.

Resp. (1) Committitur *fallacia ignorationis Elenchi*. Non enim quærimus: An *brevi momento* sagæ tam longùm possint conficere

iter?

iter? Sed an *verè & realiter* tranſportentur à Satanâ? *Hoc* affirmamus, non *illud*. (2) Diſting. inter *breve aliquod temporis ſpatium*, & inter *breve momentum*. Dicimus, ſi non *momento*, *brevi* tamen *temporis ſpatio* emetiri aliquot paſſuum millia ſagas poſſe, adjuvante Diabolo. Idque ut credamus & dicamus, inducit nos velociſſimus *ſtellarum* vaſtiſſimarum *motus*. Accedunt *exempla Eliæ*, *Philippi* & alia, quin & ipſius *Salvatoris*. (3) Et finge, illo motu ſagas ſeu dementari, ſeu affici inſtar eorum, qui lipothymiâ & ecſtaſi correpti ſatis diu ſpiritu carent; propterea tamen anima non ſtatim ipſos reliquit. *Inbibita* enim tantùm *reſpiratio* eſt, non prorſus *ſublata*.

OBJECTIO VIII.

Corpus naturale non poteſt niſi *naturali motu* transferri. *Diabolus procedit* quidem & *mutat loca*, ſed absque *motu locali*. Eum ſequi *naturale corpus ſagæ* non poteſt. Non enim conciliantur *motus naturæ* & *proceſſio Spirituum*, & eſt motus *paßio quædam materiæ*, quæ *formis* non competit niſi *ex accidente*. Quin *in loco* non eſt *propriè* niſi *corpus locale*.

SOLU-

SOLUTIO.

Non video, quid hac ſibi objectione velit pars adverſa. Num forſan *corpus alio modo moveri* aſſerit, quàm *Spiritum?* At hoc & nos ſtatuïmus nec negavimus unquam. Diſting. itaque inter *motum Phyſicum*, & *Pneumaticum*, *propriè* & *impropriè* dictum; ſive inter *mutationem τ̃ ubi* & *loci*. Non dicimus, *dæmonem* moveri *propriè*, *Phyſicè*, *mutando locum*; ſed *impropriè*, *Pneumaticè*, per *mutationem τ̃ Ubi*; Et quamvis *adjungat* ſe *corpori Sagarum*, illudque ſecum abripiat; Propterea tamen *motus localis* ipſi non eſt tribuendus. Alius *motus corporis aſſumti*, alius *Dæmonis* eſt. Et duo cùm faciunt idem, non eſt idem. Interim *diſting.* inter *moveri æquivocè*, & *per Accidens*. Prius, non poſterius *Spiritibus* adſcribimus. Vel inter τὸ *moveri per accidens ſubjectivè* ſ. *intrinſecùs*, quando movetur aliquid ratione ſubjecti, à quo dependet, & *per Accidens attributivè* ſ. *extrinſecùs*, quod in ſe non eſt ſubjectum motus, neq; per accidens, ſed attribuitur alicui ſubjecto, quod movetur per ſe. Sic Dæmon non movetur *per Accidens intrinſecùs*; aliàs enim *uniretur* corpori

per *modum formæ*, nec ita moveri posset, nisi ita *intimè* uniretur; quod tamen ejus natura non admittit: Sic enim Angelus ut *formæ* cum *materiâ* constitueret *totum essentiale Physicum*. Movetur verò *per Accidens extrinsecùs*, quia in se quidem est immobilis, jungitur tamen alicui *per se* mobili, ut corporibus humanis, quando illa assumit. Vide *Zeisold.* in Pneumat.

OBJECTIO IX.

Si transportatio illa esset vera, iisdem furcis & unguenti adminiculis transferrentur & alii, posset'q; ars doceri. Sed posterius non est; Ergò nec prius.

SOLUTIO.

Resp. Negando *Minorem*. Cùm enim vis translationis nec *unguenti* sit, nec *precum*, non quilibet iis adhibitis avolabit, sed qui *ex pacto* debet, *permissu Dei*, siquidem *procuratori Stygio* etiam placuerit. Deinde nihil frequentius accidit, quàm *innocentes* magiæ veneno infici. Testis ubique ferè experientia, cumprimis in Svecia, ubi trecenti amplius pueri, in quibus multi quatuor vix annos nati, corrupti à veneficis atque Diabolo traditi sunt:

Quã

Quâ de re sequentia extant testimonia: Nachdem es Ihr Königl. Majest. allergnädigst beliebet hatte/ über die entdeckte Zauberey in dem Dorffe Mohra und ümbliegenden Orthen/ eine Commission, so wohl von welt- als geistlichen Persohnen anzustellen / eine fleissige Untersuchung deshalben zu thun / so sind am 12. Augusti 1669. die sämptliche Herren Commissarii im besagten Dorffe in des Priesters Hauß gekommen / und von den geistlichen und vornehmsten Inwohnern solches Ohrts sehr bewillkommet worden / mit wünschen/daß sie von ihrem jämmerlichen Zustande möchten erlöset werden. Sie erzehlten darauff mit Thränen und Seufftzen die wunderbahr und nie erhörte Geschichte von des Teuffels Betrieb: Wie daß er in ihren Ohrten durch der Zauberinnen Hülffe einige hundert Kinder an sich hätte ziehen und in sein Gewalt bringen können. Et postea: Man befunde nach gehaltenem Examine im besagten Dorffe 70. Zauberinnē/ wovon man 23. zum Tode verurtheilte/ welche alle gutwillig bekant hatten / andere / die Schwanger waren / und ihre ge-

thane Bekäntnüs wieder geleugnet hatten / würden nach Faluna geschicket / woselbst sie aber auch meist nacheinander sind getödtet worden. Es wurden auch 15. Kinder / welche ihre Gemeinschafft mit solcher Zauberey bekennt hatten / getödtet. 36. Kinder zwischen 9. und 16. Jahr alt / wurden mit Spißruten gegeisselt. Zwantzig Kinder / welche man auch zu diesem Greuel gesinnt vermercket / würden wegen ihrer Junghcit verurtheilet 3. Sontag nach einander in den Kirchthüren mit Ruthen in der Hand zustehen. Die obige 36. Kinder / welche die Spißruten erleiden müsten / müssen dieser Straffe / die Ruten sontäglich in den Kirchthüren zu halten / ein gantzes Jahr unterworffen seyn. Die Zahl der Kinder / welche von den Zauberinnen sind verführet gewesen / ist ohngegefehr drey hundert. Sieben und viertzig würden zu einer nähern Erforschung bewahrt / weiln man sie zu keiner Bekäntnüs bringen kōnte.

CAPUT

CAPUT VIII.

DE INFANTIBUS SUPPOSITITIIS.

Nominis Etymologia, Homonymia, Synonymia. Probatur, quod dentur ejusmodi Infantes. Definitio. Causa eorum efficiens. Materia. Forma. Finis. Cur dæmon Infantibus Christianorum insidietur. Attributa Infantum Suppositititiorum. Cognata, die Elben, böse Dinger / *Partus Sagarum. Homunculi omniscii. Differentia inter veros, & suppositities Infantes. An dæmon cum sagis generare possit verum hominem?* Negatur. *An dæmon possit edere vitales operationes? Negatur. Infantes suppositititii non sunt homines, neq; monstra.*

SECTIO I.

DOGMATICA

Membrum I.

Explicans NOMEN.

§. I.

CIrca *nomen* exponenda venit (a) *Paronymia.* Sic dicuntur isti fœtus *Infantes*, ab *in* & *fari*, quasi sint ii, qui *non fari* possunt. Deinde additur: *Suppositititii*, quia *supponuntur* à

tur à *Diabolo* loco verorum natorum. Nam *supponere* est *falsum pro vero subdere*.

II. (b) *Homonymia*, tum quoad *terminum incomplexum*, *Infans*. Hic enim sumitur (1) *impropriè & Rhetoricè*, vel pro *infantia ipsa*; vel pro *impubere*; vel pro *indocto*; vel pro eo, quod tantùm *assimilatur* infanti, uti h. l. (2) *propriè* & *Grammaticè*, partim quidem in *sensu passivo* pro eo, quod *execrabile* est, inauditum, infandum, nefandum; partim etiam in *sensu activo*, pro *homine primæ ætatis*. Vid. *Opusc. meum Theol. de Fide Infantum* cap. 1. sect. 2. p. 33. Tum quoad *terminum complexum*, *Infans supposititius*, qui interdum in *sensu laxiori* cuilibet supposititio infanti, etiam *vero homini*, tribui solet; ut plurimum verò in *significatu famosiori* eos tantùm signat fœtus, qui *Diabolum* agnoscunt *auctorem* tum quà *productionem*, tum quà *suppositionem*.

§. III. (c) *Synonymia*, secundum quam infantes hi aliàs dicuntur *Cambiones*, (ab antiquo *Cambio*, quod *permutare* significat ap. *Priscian.* lib. 10. ex *Charisio*.) Italis audiunt *Vagiones* à continuo ferè *vagitu*. Germani vocant die Kiel-Kröpffe / weils in ih-

ren Kröpffen stets Kielt; it. Wechselbälge/ Wechselbutten / ausgetauschte Kinder/ Freßbutten etc.

MEMBRUM II.

Demonstrans EXISTENTIAM.

§. I.

HÆc tum ex *recentioribus* tum ex *vetustioribus* nota est exemplis, quorum nonnulla in medium hîc producere, non absre erit. Initium autem petemus ex B. nostri *Lutheri* Colloqv. Mensal. utpote qui αὐτοψίᾳ sua rem confirmat sequentibus verbis: Vor acht Jahren war zu Dessau eines (verstehe / ein Wechsel Kind) das ich D. Martin Luther gesehen und angegriffen habe / welches 12. Jahr alt war / seine Augen und alle seine Sinne hatte / daß man meinete / es were ein recht Kind/dasselbige thät nichts / denn daß es nur fraß/ und zwar so viel / als jrgend vier Bauren oder Trescher: es saß / schieß und seichte/ und wenn man es angrieff / so schrey es; wenns übel im Hause zuginge / das Schaden geschach / so lachet es / und war fröhlich;

lich; gieng es aber wohl zu / so weinete es. Diese zwo Tugenden hat es an sich.

§. II. Huic aliud, ejusdem argumenti, exemplum idem *Beatus vir* eodem loco addit, quod propè Halberstadium in Saxoniâ contigit, ubi etiam rusticus quidam infantem suppositirium habuit, qui non matris tantùm, sed quinque prætereà aliarum nutricum ubera exsuxerat nimiumq; quantum devoraverat & miris modis sese gesserat. Hunc Hockelstadium transferendum, ut ibi in cunis agitatus convalescat, suadent vicini. Morem gerit rusticus, fœtum suscipit & ad prædictam urbem tendit. Cum autem rivum quendam transiret, ecce Diabolus, sub ponte latitans, clamare occipit: Kiel Kropff/ Kiel Kropff. Cui statim puer. ho ho. Pergit ille: Wo wiltu hin? respondet hic: Ich wil gen Hockelstad zu unser lieben Frawen/ und mick alda laten wiegen / dat ick mög etwa diegen. Percipiens hoc rusticus, admiratur inauditam hactenus socii sui loquelam, & indignabundus eum in aquam præcipitat, qui statim cum altero illo se conjunxit, collusit & non semel Stentoreâ quasi vocer iteravit suum ha / ha / ha / donec tandem

dem ambo oculis ipsius rustici repentè subducti fuerunt.

§. III. Accedit *Paulus Frisius Nagoldanus* (im Bericht von Hexen und Unholden punct. 8.) eandem infantum Supposititiorum existentiam hâc confirmans historiâ. Heslochii propè Odernheim in Gaw aulicus quidam cum coquâ sua clandestinas celebravit nuptias. & posteà quoque filium ex eâ suscepit. Hujus in locum statim, operâ Diaboli, alius successit supposititius, qui nocturnis diurnisque vagitibus parentum aures replevit, cibos famelici instar lupi devoravit, nec tantillum tamen crevit. Solliciti fuerunt parentes, & quid agendum, prorsus ignorarunt. Donec tandem mater id consilii cepit, fore, ut pristinæ integritati restituatur proles, quam adhuc putabat esse suam, dummodo Neuhusii, in Cyriaci, ut vocant, cunis, ipsam agitaret, ex ejusdemque fonte illi propinaret. Placuit sententia marito, quamobrem ut accelereret iter, autor extitit. Obtemperavit uxor, & fecit, quod faciendum decreverat. Sed quid intereà? Ecce angelus, personâ indutus scholastici, & curro vectus, eunti obviam processit, ex eaque, quid

monſtri portaret? quæſivit. Reſpondit miſera: eſſe filium ſuum cariſſimum, quem Neuhuſianis cunis committere conſtituiſſet. At ille; Non filius hic tuus eſt, ſed ipſe perſonatus Diabolus: Tolle nebulonem & præcipita in aquam. Cum verò nollet, ſibi perſvadens, genuinum ſuum, quem edidiſſet, eſſe partum, oſculaque ipſi figeret dulciſſima, iterum adoleſcens angelus infit: Filius tuus domi in novis jacet cunis, & quidem in camerâ hypocauſto contigua. Hanc, quam portas, non tuam, ſed dæmonis ſobolem eſſe ſcito. Quamobrem tolle, tolle peſſimum hunc nequam ſine ullâ morâ. Id quod cum licet non ſine lacrymis & gemitibus, tandem effeciſſet, horrendus exortus eſt ululatus & murmur, luporum inſtar atq; urſorum. Ipſa verò domum reverſa invenit, quæ angelus prædixerat, omnia.

§. IV. Memoratu verò imprimis digna eſt illa hiſtoria, quam idem auctor d. l. adducit, cujus ipſa Germanica verba adſcribere non verebimur. Ita autem ille: Vor 3. Jahren (verſtehe Anno 1580.) hat ſich nachfolgende warhafftige Hiſtori begeben: Nahe bey Breßlaw an wohnet ein namhafftiger

ger Edelman / der hat im Sommer viel Hew und Grummet auffzumachen / darzu ihme denn seine Unterthanen fröhnen müssen; Unter diesen ward auch beruffen eine Kindbetterin / so kaum acht Tage im Kindbette gelegen. Wie sie nun siehet / daß es der Juncker haben wolte / und sie sich nicht weigern könte / nimpt sie ihr Kind mit ihr hinaus / legt es auff ein Häufflein Graß / ging von ihme / und wartet dem Hewmachen aus. Als sie nun eine gute weile gearbeitet / und zu ihrem Kindelein / dasselbige zu seugen / gehen wil / siehet sie das Kind an / schreyet hefftig / und schlägt die Hände übern Kopffe zusammen und klaget männiglich: diß were nicht ihr Kind / weil es geitzig / ihr die Milch entzöge / und so unmenschlich heulete / daß sie an ihrem Kinde nicht gewohnet were. Wie dem allen / so behielt sie es etliche Tage über / das hielt sich so ungebührlich / daß es die gute Frau gar nahe verderbet hette. Solches klaget die Frau dem Juncker / der sagt zu ihr: Frau / wenn euch bedüncket / daß dis nicht euer Kind sey / so thut eins / und tragt es auff die Wiesen / da ihr das vorige Kind hinge-

hingelegt habt / und streichet es mit der Ruthen hefftig / so werdet ihr Wunder sehen. Die Frau folget dem Juncker / ging hinaus und strich das Wechsel Kind mit der Ruthen / daß es sehr geschriehen hat. Da brachte der Teuffel ihr gestolen Kind und sprach: da hasts / und mit dem nam er sein Kind hinweg. Alia jam commemorare supersedebimus.

MEMBRUM III.

Sistens DESCRIPTIONEM.

§. I.

EVolutâ jam quæstione εἰ ἔστι, recto jam pede pergimus ad alteram, quæ habet τί ἐστι. Ubi ante omnia non possumus non fateri ingenii nostri imbecillitatem, quæ accuratiori difficillimæ hujus materiei scrutationi obicem posuit. Quamobrem non est hîc *exacta* atque *exquisita* à nobis expectanda *definitio*, præsertim cum natura etiam ipsius rei repugnet. Contenti interim simus *aliquali* saltim *descriptione* atque declaratione, quæ hæc est: *Infantes supposititii sunt fœtus, figuram hominis repræsentantes, à diabolo in sagarum*

garum utero ex sanguine vel alia materia efformati atque producti, & loco verorum infantum suppositi, quos ipse præsentiâ suâ movet ac dirigit, ad illudendum hominibus.

§. II. Dicimus *infantes supposititios* esse *fœtus*, quo ipso exprimimus *conceptum* eorum *latiorem*, respicientes ad primam originem. Hoc enim respectu, fœtus *quasi essentiale* latius sese habet ad *Cambiones* & *proximè* ipsis competit. Habet, inquam, se *tanquam essentiale*, quia *cambiones* dicuntur *infantes:* nullus verò potest esse *infans*, nisi sit *fœtus*. *Tanquam latius* quoq; sese habet, quia fœtus ad omnia ferè, quæ nascuntur, refertur. Sic non animalium tantum, sed arborum quoque dantur fœtus, *Plin.* l. 8. c. 10. *Cic.* 3. de Finib. 2. de Orat. *Virgil.* 1. & 2. Georg. Deniq; *proximè* quoq; fœtum infantibus supposititiis convenire, ex eo liquet, quia, respectu ad productionem habito, nullum datur tertium hos inter & illum. Hæc de *conceptu latiori. Strictior à causis* est desumtus, quas sequens membrum exponet.

Mem-

MEMBRUM IV.

Exhibens CAUSSAS.

§. I.

CAuſſæ ſunt vel *internæ*, ut *Materia* & *Forma*; vel *externæ*, ut *Efficiens* & *Finis*. *EFFICIENS* eſt partim *Diabolus*, ſpurciſſimus ille Spiritus, qui cum vetulis ſuis libidinoſiſſimis turpiſſimè congreditnr, ex quo congreſſu deinceps diabolicus ille fœtus ſuſcipitur. Intelligendus autem h. l. eſt *dæmon incubus*. Nam duum generum ſunt, qui cum hominibus concumbere dicuntur: alii *Incubi* ſive *Ephialtæ*, alii *ſuccubi* ſive *Hypbaltæ* nominati. *Succubus* dicitur, qui aſſumto corpore in ſpeciem mulieris formato alicui ſuccumbendo ſemen virile recipere putatur. *Incubus* eſt, qui virili formâ aſſumta ſemen maris receptum incumbendo transfundere dicitur in matricem fœminæ. Atq; hunc *Infantum ſuppoſititiorum auctorem* conſtituimus, & quidem (*a*) *ratione formationis*, quia format & figurat eosdem in utero ſagarum; (*b*) *ratione productionis*, quia producit eos per partum ex clauſtris veneficarum; (*c*) *ratione ſuppoſitionis*, quia ſupponit eos, id eſt, commutat cum genuinis

& veris

& veris aliorum hominum fœtibus, quos auffert & ad suas defert pedissequas.

§. II. Partim *Saga* ipsa, quæ turpem cum amasio suo rem exercet. Est autem & hæc *caussa Efficiens* infantum illorum, quia *suppeditat materiam* aptam ad corpus elaborandum. Ubi tamen observandum, quod ex materia illâ non *semper* figurentur *infantes*, sed nonnunquam *vermes* etiam, *erucæ*, aliaque quibus postea nocent hominibus, immissis iis per fascinationem in crura, brachia, partesq; alias. Sed de his deinceps.

§. III. *MATERIA infantum supposititiorum* est vel *ex quâ*, vel *in quâ*, vel *circa quam*. *Materia ex qua* est *semen & sanguis maternus*. Ex hoc enim malignus ille Spiritus corpus quoddam elaborat, humano perquam simile. Posse autem dæmonem id præstare, non negabit, qui spectrorum naturam penitiùs considerabit. *Materia in qua* est *Sagarum uterus*: in hoc enim fœtus sui lineamenta format dæmon. *Materia circa quam*, sunt partim *ipsæ veneficæ*, circa quas, quasi *matres*, *infantes* illi *Satanici* versantur; partim *alii homines*, quibus *genuina proles* sublata & *spuria* illa caro fovenda est allata.

§. IV.

§. IV. *FORMA* (intellige non *Physicam*, ſed huic *analogam*) eſt vel *interna* vel *externa*. *Interna* nō eſt *anima rationalis*, uti vulgus ſibi perſvaſum habet: animam enim rationalem unà cum corpore organico, uno verbo, verum hominem generando producere, diaboli potentiam excedit, uti poſtea docebitur; Sed eſt ipſe *dæmon*, qui editum in lucem ſuum fœtum movet, loquitur ex eo, vagit, ubera ſugit, omniaque præſtat, quæ præſtare videtur infans. Eſt autem *forma*, non *informans*, quæ tanquam incompletum quid cum materiâ conſtituit corpora naturalia, ſed *aſſiſtens*, quæ operationes rei dirigit, cum eâ tamen eſſentialiter non unitur, ſed extra eſſentiam manet. *Externa* forma eſt partim *abſoluta*, quæ eſt *externa* illa, ſub quâ apparent, *figura*, *humanam imaginem repræſentans*; Partim *reſpectiva*, ſcil. *ſuppoſitio*, quæ *infantes* illos conſtituit in *eſſe reſpectivo*, quatenus ſunt *Suppoſititii*.

§. V. *FINIS* eſt *illuſio hominum*. Eam enim ob cauſſam diabolus cum mancipiis ſuis congreditur & monſtroſum ejusmodi partum ex iis ſuſcipit, eundemque pro veris hominibus ſubſtituit, *ut*, quod propriū ipſius eſt in

est in quarto modo, *homines decipiat.* Decipit verò (1) *Sagas*, turpem cum ipsis rem exercendo, uterumque earum ita inflando, ut veram quandam se parituras prolem existiment. Quinimmò adeò eas circumvenit, ut, nisi resipiscant, æternæ tandem salutis jacturam faciant. (2) *alios* etiam *pios homines*, quorum *genuinam sobolem*, permittente Deo, aufert, suamq; *adulterinam* substituit. Sed *quid*, inquies, *dæmon cum sublatis illis Christianorum infantulis agit?* Resp. Tradere dicitur eos magis ac *Sagis suis* ad varios magicos usus exercendos. Imprimis verò ex *pingvedine infantum unguentum* quoddam præparant sagæ, cujus beneficio transferuntur in montem *Bructerorum* ad solemnia sua Sabbata, quæ vocant, celebranda. Cæterùm *cur infantibus tantas tamq; varias moliantur insidias*, ipsæ exponunt sagarum confessiones ap. *Niderium Fornicar.* lib. 5. his conceptæ verbis: *Infantibus nondum baptisatis insidiamur, vel etiam baptisatis, præsertim si signo crucis non muniuntur & orationibus: hos in cunabulis vel ad latera jacentes parentum, ceremoniis nostris occidimus: quos, postquam putantur oppressi esse vel aliàs mortui, de tumulis clam furto recipimus,*

T *caldari*

caldari decoquimus, quousque evulsis ossibus tota fere caro efficiatur sorbilis & potabilis. De solidiore hujus materia ungventum facimus, nostris voluntatibus & artibus ac transmutationibus accommodatum: de liquidiori verò humore flascum aut utrem replemus, de quo is, qui potatus fuerit, additis paucis ceremoniis statim conscius efficitur & magister nostræ sectæ. Præterea sibi persvasum habent si certo numero *corda infantium* exsciderint, & comederint, se *patientiam omnium tormentorum* consecuturas adeò, ut ad confessionem criminum perduci non queant. Vid. *Binsfeld.* in l. multi. C. de malef. quæst. 2. Pertinent huc illi *Nasonis* versus:

Nocte volant, puerosq; petunt nutricis egentes,
Et vitiant cunis corpora rapta suis:
Carpere dicuntur lactentia corpora rostris,
Et plenum poto sanguine guttur habent.

MEMBRUM V.

Recensens ATTRIBUTA.

ATtributa *Infantum Supposititiorum* sunt (1) *egregia voracitas*, (non *physica*, sed *analogica*) *Lutherus* enim. l. a. commemorat, supposi-

positititium quendam tantum devorasse, quantum vel quatuor rusticis saginandis sufficere potuisset. Alium quoque, addit, non matris tantùm, sed quinq; etiam aliarum nutricum exsuxisse ubera, & præterea plura alia deglutiisse. (2) *Stentorea clamositas*, quæ non raro ipsorum indolem prodit, uti testantur exempla suprà ex *Paulo Frisio Nagoldano* §.3. & 4. membr. 2. allata. (3) *Insignis deformitas*, quam imprimis *monstrosum caput* parit, utpote quod tanta crassitie atq; magnitudine præditum est, ut, si non exsuperet, æquet tamen facilè hominis adulti caput (4) *Loquendi difficultas*. Interdum enim prorsus ne verbulum quidem eloqui solent; interdum verò loquelam imitantur quidem, sed ita tamen, ut paucissima illa, quæ proferunt, mutilatè exprimantur, nisi forteam terminus instet & dæmon larvatam suam faciem detegere atque manifestare velit. (5) *Ἐπιχαιρεκακίας facilitas*. Si enim scelera committuntur, vel damna inferuntur, solent nonnulli cambionum effusè ridere & pergaudere, quod si verò pietati litatur & ex voto negotia succedunt, dolent atq; contristantur. Quæ Practica verè diabolica est.

MEMBRUM VI.

Producens COGNATA.

§. I.

AD hæc spectant (1) *vermes* illi atque *erucæ*, quas vocant die Elben / böse Dinger. De his multa legere licet ap. *B. Carpzovium* in Prax. Crimin. part. 1. q. 50. n. 66. ex quo etiam nonnullas adscribemus sententias. Sent. XXI. Wenn sie mit ihrem Buhlen zuschaffen gehabt / hätte sie weisse Elben und derselben allezeit zehen bekommen / so gelebet / spitzige Schnäbel und schwartze Köpffe gehabt / und wie die jungen Raupen hin und wieder gekrochen / welche sie zu zaubern gebraucht / ihr Buhle auch / ehe sie gebuhlet / etliche gebracht. Sent. XXIV. Sie hette mit ihrem Bnhlen böse Dinger oder Elben erzeugt / die sie in ein Töpfflein gesetzt und ihnen Brod zu essen gegeben / theils auch ins Wasser geworffen / wann sie aber solche einem Menschen zugebracht oder abgetrieben / hette sie gesagt: Hin / in aller hundert Teuffel Nahmen. Sent. XXXV. Sie (die Hexe) habe von ihm (dem Satan) nach vier Wo-

chen

chen fünff paar böse Dinger gezeuget und gebohren / weren wie weisse Würme gewesen/und hätten schwartze Köpffe gehabt/ die habe sie der Hirtischen Margrethen in das lincke Bein gebracht und gezaubert durch nachfolgenden Spruch: Im Thume stehet die Rosenblume / sie ist weder braun noch fahl / so müssen die Huffdinger zerstäuben und zerfahren / und kommen der Hirtischeu Margrethen in des Teuffels Nahmen an. Dii meliora!

§. II. (2) *Partus* alii, ex eodem toro nati. Qualis anno 1565. die 26. Maij in pago quodam Schmirtz/sito in Dni. Uladislai à Bernstein territorio, est editus: & quidem ἀκέφαλος, in sinistrâ pectoris parte habens os, in dextro humero aurem, in manibus ungues, instar cicutarum, corpus coloris hepatici, sine ossibus, & perpetuò tremulum; Vid. *Christoph.* Richter in Theatr. Histor. cent. 4. c. 94. p. 770. & *Relationem Olmuzensem* publicè impressam.

§. III. (3) *Homunculi omniscii*, quos sine maris cum fœminâ congressu, è solo *virili semine* artis operâ producere nonnulli tentant. Ab hisce solidam eruditionem, o-

mniumque cæterarum rerum cognitionem se habere posse ajunt. Talem enim homunculum, eò quod ex arte natus sit, cuncta sponte sua intelligere, & scientias omnes citra doctoris aut magistri operam sibi congenitas habere putant. Verùm nihil aliud sunt, quam *personati diaboli.* *Unde* enim quæso (α) illa ipsis esset *scientia* atque *eruditio*? Non sanè *à viro* semen ejaculante, ut p in quo ne χρυ quidem sapientiæ sæpius latuit; Neq; forsan, *à seipsis* eruditionem illam habere, quis dixerit: cùm nihil sit causa sui ipsius. Relinquitur igitur *diabolus*, Spiritus ille acutissimus, qui per illos homunculos suas exercet operationes. Accedit (β) quod falsò præsupponatur, *marem solum activum* esse in generando homine, cùm præterea etiam requiratur *fœmina*. Sunt enim *causæ sociæ*, quarùm neutra sine alterius concursu solitariè producere potest effectum. Ut nihil dicamus de *calore artificiali*, aliisq; quæ legi possunt ap. *Weinrich.* de Ort. Monstr. c. 23. Confer. etiam *Sperling*. Instit. Phys. lib. 2. c. 4. qv. 7.

MEM-

MEMBRUM VII.

Afferens OPPOSITA.

§. I.

HÆc sunt *veri infantes*, ex homine mare & fœminâ nati. Hi enim opponuntur *infantibus suppositititiis*, ex dæmone & homine editis, & quidem non *relatè*: sic enim opponuntur sibi duo relata, ut Pater & Filius; at infantes genuini & adulterini non habent se, ut relatum & correlatum; Neque *privativè*: nam ita quæ pugnant, sunt habitus & privationes; Neque *contradictoriè*, quæ oppositio est inter ens & non-ens; sed *contrariè*, non quidem ut duæ *qualitates*; sed ut duæ *substantiæ*.

§. II. *Differunt* verò *infantes veri* à *suppositititiis* (1) *Efficiente*; quia *illorum* efficiens est *homo & homo*, mas & fœmina; sed *horum* efficiens est *dæmon & homo*. (2) *Formâ*. Nam *illorum forma* est *anima rationalis*; *horum ipse diabolus*: *illorum forma* est *informans*, *propria* atque *essentialis*; *horum assistens*, *impropria* atque *accidentalis*. (3) *Materiâ*: quia *illorum materia* est *semen fœcundum*; *horum sterile*: *illorum materia* est *semen maris & fœminæ*, *legitimè commixtum*;

mixtum; *horum* verò *minimè*. (4) *Fine*. *Illorum* enim *finis* est *gloria Dei*, *horum gloria Diaboli*.

SECTIO II.
EROTEMATICA:
QVÆSTIO I.

An dæmon cum sagis possit generare veros infantes, seu veros homines?

Neg.

Ἔκθεσις.

(1.) *Dist*. inter *congressum* & *generationem*. *Hanc* Diabolo denegamus, *illum* verò ipsi concedimus.

(2.) D. inter *congressum phantasticum*, & *realem*. *Utrumque* admittimus. Potest enim (α) assumere corpus, immo de facto etiam id assumit. Quid ergò repugnat, quo minus dæmon cum sagis realiter congredi possit? Accedit (β) quod ipsæ Sagæ id confiteantur, non impœnitentes tantùm, sed etiam pœnitentes, & quidem liberè, non coactè. Neque tantùm sagæ, sed alii etiam, quibus larvatus dæmon illusit. Quid? quod sæpè

subse-

ſubſecutus ſit partus. Ubi verò partus, ibi etiam congreſſus.

(3.) D. inter *corpus proprium*, & *aſſumtum*. Non in *illo*, quod non habet, ſed in *hoc* congreſſus ille peragitur,

(4.) D. inter *dæmonis congreſſum ſpectatum ratione generis humani propagandi*; & *ratione generis humani coram Deo traducendi conjugiiq; dehoneſtandi*. *Hujus*, non *illius* gratiâ coitus ille ſuſcipitur à Diabolo.

(5.) D. inter *exercitium voluptatum venerearum ratione ſui*, & *ratione alterius*. Non *ſui*, ſed *alterius* gratiâ dæmones gaudent voluptatibus, ſc. ut noceant.

(6.) D. inter *Semen nativum*, & *ſurreptitium*: *genuinum*, & *adulterinum*: *fæcundum*, & *ſterile*. Non *illud*, ſed *hoc* dæmoni competit.

(7.) D. inter *ſemen cauſarum ſociarum*, *ut animalium*; & *ſolitariarum*, *ut plantarum*. *Hoc*, cùm jam ſatis perfectè ſit elaboratum, poteſt dæmon transferre atque ita activa paſſivis applicare, ut generatio ſubſequatur; Non autem *illud promiſcuè*. *Semen* enim *cauſſarum illarum*, *vel* ab iis *legitimè* jam *eſt commiſtum*, ut ova, lendes &c. *vel* adhuc *commi-*

T 5 *ſcen-*

scendum & in utero perficiendum. An ex *illo* producere possit fœtum? impossibile non videtur; an verò ex *hoc*? id est, quod nos negamus.

(8.) D. inter *calorem aliqualem*, & *sufficientem atque exquisitum*. *Illum* imitari posse dæmonem, nullum est dubium; sed de *hoc* quæstio negatur.

(9.) D. inter *veram generationem*, & *generationis imitationem*. Concedimus, Diabolum posse *generationem imitari*; dum uterum sagarum inflat, & ex semine & sanguine materno corpus elaborat, ex eoque loquitur, ubera sugit. &c. Sed quod *verum hominem generare* possit, negatur.

(10.) D. inter *corporis productionem*, quæ fit *vel* per *creationem* vel per *generationem*, & *hæc* dæmoni *non* competit; & inter *talem*, quæ fit *tantùm per accidentalis figuræ impressionem*, atque *hæc* diabolo tribui potest. Neq; enim est *novi corporis productio*, sed jam *producti effigiatio*, quatenus ei *accidentalem* impertit *formam extrinsecam*.

(11.) D. inter *infantes veros* atque *supposititios*: inter *hominem verum quoad internam formam*, & *quoad externam tantùm figuram*. Illo, *non hoc modo, quæstionem negamus*. K 2.

Κατάθεσις.

Probatur (1) Q. non eſt verum C. N. miſtum, illi non competit generatio: atqui dæmon non eſt verum C. N. miſtum; Ergò. *Major* fundatur in *definitione generationis*. Eſt enim hæc *actio C. N. miſti, quâ ſibi ſimile producit ex ſemine, ut perpetua Specierum conſervatio conſtet*. *Minorem* probant *Pneumatici*, tum *quia* dæmon eſt *Spiritus*: at nullus Spiritus poteſt eſſe corpus; tum *quia* aliàs eſſet *quantus*, & ſic impenetrabilis, quod abſurdum; tùm *quia* aliàs eſſet *corruptibilis*. Nam vel *ſimilare*, vel *diſſimulare corpus* haberet. Non *illud*, quia per id tam varias operationes edere non poſſet; E. *hoc*; E. eſt corruptibilis, qnod iterum abſurdum. Vid. *B. D. Jac. Martin*. Cent. 4' quæſt. Illuſtr. diſp. 3. q. 4. & part. 2. Theol. Schol. contr. Becan. diſp. 14. p. 304. ſeq. *Scheibler*. l. 2. Met. c. 4. p. 186. ſeq. (2.) Cuicunque non competit ſemen nativum, nec conceſſum eſt adhibere ſubreptitium fœcundum, illi non competit generatio: atqui dæmoni non competit &c. Ergò. *Major* eſt manifeſta: quia omnis generatio fit beneficio *ſeminis* aut *principii cujusdam ſeminalis*. *Minor* probatur (*a*) quoad *prius*

mem-

membrum; Cuicunque non competit materia ſeminis, illi non eſt tribuendum ſemen nativum: atqui dæmoni non competit materia ſeminis; Ergò. *Propoſitio* patet, quia negatâ *causa negatur affectus*. *Aſſumtum* conſtat, quia omni omninò deſtitutus eſt *ſanguine*. *Sanguis* verò *materia* eſt, ex quâ *ſemen* generatur. Vid. *B. Sperling*. Tr. de Form. Hom. in Ut. c. 2. q. 2. p. 40. (β) quoad *poſteriorem partem*: quia *ſemen humanum* extra naturalia ſua receptacula *vim prolificam* nec retinet, nec retinere poteſt. Amittit enim *Spiritus* & *exquiſitiſſimum calorem*, etiamſi vel *leviſſima* intercedat *mora*. Adde, quod *generatio* fiat *in inſtanti*, eo ipſo momento, quo ſemen à mare excernitur & cum muliebri commiſcetur. Quod ſi verò fœcundum ſemen illud ſurreptitium eſſet, tunc ſequeretur, quod vel *anima tota*, vel *pars animæ* ipſi inſit: at neutrum eſſe poteſt. Non *illud*, quia & à matre traducitur anima; Neque *hoc*, quia anima eſt indiviſibilis; Ergò.

Ἀντίθεσις.

Eſt eorum, qui ſtatuunt, dæmonem ſuffurari ſemen, & ex eò producere hominē. Ita docent *Thomas* part. 1. q. 51. a. 2. ad 6. *Bonaventura*

ventura 1. p. dist. a. 3. q. 1. *Gabr.* q. 1. *Scot. Car-thus.* q. 2. *Cajet.* 2. 2. q. 95. a. 3. *Castro* l. 1. de just. hær. pun. c. 16. & *Med.* 1. 2. q. 72. a. 1. *Augustin.* l. 15. de C. D. c. 23. *Svarez.* Comm. in 1. part. Thom. part. 2. l. 4. c. 38. n. 8. p. 358. 359. *Del-rio* Tom. 1. l. 2. q. 15. *Serrar.* in Tob. 6. q. 2. 3. 4. 5. *Zanchius* de Oper. Creat. part. 1. l. 4. c. 16. §. 1. *Hemming* tr. de Mag. *Danæus* tr. de Sortiaris, *Zepperus* de leg. Mosaic. l. 4. c. 11. n. 463.

Exceptiones atq; Objectiones cum solutione.

§. I.

EXcipiunt ad primum nostrum argumentum in κατ. propositum, concedendo quidem, dæmonem *proprio* non gaudere *corpore*, sed eundem tamen *alienum* quoddam *assumere* posse, & in eo *generationis opus* perficere. Resp. (1) per dist. 1. & 9. (2) Potest *assumere corpus*, sed in eo non *generare*. Hinc à *corporis assumtione ad generationem N. V. C.* (3) *Corpus* illud *assumtum*, vel erit *humanum*, vel *non humanum*. Si *humanum*, aut *vivum*, aut *mortuum* erit. Si *mortuum*, omni *semine fœcundo* itemq; *potentiâ*, ad illud producen-

dum

dum est destitutum, & sic cum *causa* absit *generationis*, *effectus* quoque produci nequit. Si *vivum*, *huic*, non *dæmoni principium generationis* est adscribendum. Quod si verò *corpus assumtum non est humanum*, aut *bruti* alicujus erit, aut *aliunde efformatum*. Si *prius*, brutum & dæmon generabunt hominem, quod absurdum; quia simile producit simile. Sin *posterius*, recurret de eo quæstio, an *vivum* illud sit, an *non vivum*. Si *illud*, quæritur *unde* corpus habeat vitam, an à *se*, an *ab alio*. Sed non *à se*, quia *nihil est à seipso*: neq; *ab alio*, quia dæmon per se nullum corpus vivum sentiens producere valet; Ergò erit *non vivum*. Si *hoc*, relinquitur, *non vivum* generare *vivum*, quod absurdum.

II. Excipiunt ad secundum fundamentum *κατ*. nostræ, Diabolum non quidem *nativo gaudere* semine, interim tamen posse *suffurari* illud ita, ut maneat *fæcundum*. Resp. per Dist. 6. (1) est *petitio principii*. Contrarium in *κατασκ*. 2. probatum est. (2) Et ponatur, dæmonem *transferre* semen, non propterea *generabit*. Nam qui *emittit* semen, ille *generat*, non qui *transfert*. Vid. *B. Sperling*. Inst. Phys. l. 2. c. 4. q. 11. p. 337.

III. Ob-

III. Observat *Delrio*, quod Diabolus vel cum *iis* rem habeat, qui *ignorant* eum esse *dæmonem*; vel cum *iis*, qui id *non ignorant*. Quando cum *his* concumbit, dicit, ut plurimum exhibere *semen fictitium & frigidum*, ex quo proles nulla nascatur; quando autem cum *illis* rem habet, qui *ignorant*, tum dicit, *vel* Diabolum *intendere generationem*, *vel non intendere*. Quando *non intendit*, tunc effundit aliquid *seminis instar*, non verò *semen*; quando autem *intendit*, adhibet *verum semen surreptitium*, & tali modo nasci posse veram prolem. Resp. (1) *Petitio Principii est*, Diabolum *intendere generationem veri hominis*, concumbendo cum sagis. (2) *Petitio principii* est, Diabolum *suffurari semen*, ita ut maneat *fœcundum*. Contrarium jam supra docuimus.

IV. Objiciunt exempla ex *dæmone* & *homine* genitorum. Quales sunt *Semidei*, *Hercules*, *Sarpedones*, *Æneas*, *Merlinus*, *Hunni* &c. Omnia hæc, si non prorsus *fictitia*, *suspecta* tamen sunt. Hinc ipse *Delrio* subdubitare videtur, dum conditionatè pronunciat: *Si vera sunt.* Vid. tamen *Schottus* in Phys. Cur. p. 88. *Plutarch.* in Num. *Ulricus Molitor* c. ult. *Remigius* l. 1. dæmon. c. 6.

V. Ob-

V. Objiciunt *Confessionem Sagarum*. Resp. per Dist. I. & II. Non *generationem*, sed *congressum*; non *veram generationem* sed *generationis imitationem*; non *productionem veri hominis*, sed *erucarum*, *vermium* vel *infantum suppositititiorum*, confessio illa sagarum probat.

QVÆSTIO II.

An dæmon per infantes suppositititios vitales possit edere operationes?

Neg.

Ἔκθεσις.

(1.) Dist. inter *operationes vitales*, & *non vitales*. De *illis* jam disputamus.

(2.) D. inter *operationes vitales internas* quas circa se vivens exercet; & *externas*, quæ attingunt alia corpora *externa*. Non de *his* sed *illis* jam quærimus.

(3.) D. inter *operationes vitales propriè & impropriè dictas*. Actus dæmonis per *infantes suppositititios* non sunt secundum substantiam *vitalem propriè* dicti, licet illis videantur *similes*. Hinc

(4.) D. inter *aliqualem similitudinem*, & *omnimodam Identitatem*. *Illam* concedimus *hanc* negamus. *Simile* enim non est *idem*.

(5.) D

(5.) D. inter *operationes vitales in sensu physico*, & *in sensu Pneumatico*. De *his* nullum est dubium; de *illis* vero jam disputatur.

(6.) D. inter *operationes vitales quoad substantiam*, uti sunt nutritio, augmentatio &c. & *quoad modum tantùm*, ut motus progressivus, vocis formatio & similes. De *utrisq;* nunc solliciti sumus.

(7.) D. inter *comestionem atq; bibitionem propriam ac Physicam*; & inter *impropriam ac analogam*. *Hanc* dæmon per infantes edere potest, non *illam*, de quâ tamen quæstio est.

(8.) D. inter *comestionem veram*, & *apparentem*. Utut negemus, *comestionem* dæmonis per infantes esse *propriam* ac *Physicam*, ex eo tamen non statim colligenda est *manducatio apparens*. Nam *verè* & citra omnem fallaciam comedit in assumto infantis corpore dæmon, non *illusoriè*, per nudam *phantasiam* vel *apparentiam*.

(9.) D. inter *manducationem ut sic, præcisè*; & inter *manducationem talem vel talem*, sc. *Physicam*. Ad *hanc* requiritur χύλωσις seu *chylificatio*; αἱμάτωσις seu *ejusdem in sanguinem mutatio*, & ὁμοίωσις, seu *sanguinis in substantiam corporis alendi assimilatio*. Ad *illam* verò sufficit *trajectio cibi in corpus*.

V (10.) D.

(10.) D. inter *formale manducationis constituens*, & *consequens*. *Illud* est *trajectio cibi in corpus*; *hoc* verô χύλωσις αἱματωσις & ὁμοίωσις.

(11.) D. inter *id*, *quod fit ex necessitate*; & inter *id*, *quod fit ex arbitrii libertate*, œconomia atque dispensatione. Non *illo*, sed *hoc* modo dæmon in assumto corpore edit.

(12.) D. inter *successivam corporis assumti formationem*, & inter *Physicam augmentationem*. Quando infantes illi videntur *crescere*, tunc non *physicè augmentantur*, sed *successivè* à dæmone assistente *formantur*.

(13.) D. inter *ipsam nutritionem*, vel *concoctionem*; & inter *nutritionis* vel *concoctionis imitationem*. *Hæc*, non *illa* competit infantibus supposititiis.

(14.) D. inter *locutionem & motum progressivum materialiter*, & *formaliter* consideratum. *Priori*, non *posteriori* modo *cambiones* loqui & moveri possunt. Id quod tamen cum grano salis est accipiendum.

(15.) D. inter *visionem atque auditionem Physicam*, & *Pneumaticam*: *naturalem*, & *spiritualem*. *Hæc*, non *illa* dæmoni competit. Ut enim in infantibus supposititiis sit quædam pars habens figuram & speciem oculi

pe

per quam existimari ab aliis potest videns, & similiter possit reputari audiens per apparentes aures, nihilominus in re ipsa non fit visio vel auditio; sed angelus solo intellectu percipit, quæ verus homo videndo, vel audiendo sentiret.

(16.) D. inter *actus, qui per corpus exercentur*, ut nutritio &c. & *qui sine corpore eduntur*, ut intellectio &c. Non de *his*, sed *illis* solliciti sumus.

(17.) D. inter *organa vitalia*, & *non vitalia*. *Illa*, non *hæc* operationibus vitalibus exercendis apta atq; idonea sunt.

(18.) D. inter *aliqualem organorum configurationem*, & *sufficientem eorum dispositionem*. *Illa* quidem datur in infantibus istis, sed non sufficit ad *operationes vitales* producendas.

Κατάθεσις

Probatur (1) Q. caret *vitâ Physica*, ille etiam *operationes Physicè vitales* exercere nequit: atqui *dæmon &c.* E. *Major*: quia *vita Physica* est *causa vitalium operationum*. Jam autem sublata causâ, tollitur effectus. *Minor*: quia neq; *vegetativa*, neq; *sensitiva*, neq; *intellectiva* in sensu *Physico*, dæmoni convenit. (2.) Q. destitutus est *organis* ad *vitales operationes* exercen-

 ercen-

ercendas idoneis; ille etiam *vitales operationes* edere nequit: atqui *dæmon in aſſumto infantis corpore &c. E. Major* ſua luce lucet. *Minor* probatur, quia diſpoſitio talis nusquam reperitur niſi in corpore, quod per *animam ſubſtantialiter informatur*. At verò *aſſumtum infantile corpus* non *ſubſtantialiter* informatur à dæmone, ſed *accidentaliter* tantùm ab eo dirigitur, tanquam à *formâ aſſiſtente*, qualis nauta eſt in reſpectu ad navem. (3.) Quamcunq; actionem dæmon *extra corpus* exercere nequit, illam neq; *in* aſſumto infantili corpore edere poteſt: atqui *actiones vitales &c.* E. *Minor* conſtat. *Major* probatur, quia corpus illud aſſumtum, ſuppoſitâ *unione accidentali*, nihil cooperatur ad actus angeli, ne quidem per modum *inſtrumenti*, ſed eſt merè παθητικόν. Ergò in corpore non poteſt dæmon actum exercere, ad quem aliàs ſecundum naturam ſuam eſt ineptus. Tota enim operatio dæmonis exercita in tali corpore, adæquatè vendicatur angelo. At idem eſt dæmon unitus corpori & recedens à corpore. Vid. *Scheibler*. Met. l. 2. c. 4. tit. 16. a. 4. n. 275. p. 223.

Arti-

Ἀντίθεσις.

Eſt (1) eorum, qui ſtatuunt, dæmonem in aſſumto corpore verè *comedere*. Quam ſententiam *Alenſi* 2. p. q. 35. in 2. *Scoto* in 2. diſt. 8. & *Gabrieli* a. 3. dub. 2. tribuit *Suarez*, comm. in 1. part. Thom. part. 2. tr. 1. l. 4. c. 38. n. 14. p. 364.

(2) Eorum, qui *motum progreſſivum propriè* à dæmone in aſſumto corpore exerceri poſſe, putant, ut *Bonav.* in 2. diſt. 8. part. 1. a. 3. q. 2.

(3) Eorum, qui dæmoni *propriam locutionem ſenſilem tribuunt*, ut *Alenſ.* 2. p. q. 35. n. 4.

Objectiones cum ſolutione.

§. I.

Q. experientia confirmat, temerè non eſt negandum: atqui infantes ſuppoſititios comedere, nutriri, augmentari, videre, audire, loqui, ambulare &c. E. Reſp. per *Diſt.* 3. 4. 7. 8. 12. 13. 14. 15.

II. Q. habet organa ad actiones vitales idonea, ille easdem etiam excercere poteſt; atqui dæmon in aſſumto corpore &c. Reſp. per *Diſt.* 17. 18.

III. Q. trajicit cibum in corpus, ille verè co-

rè comedit: atqui infantes ſuppoſititii &c. E. Reſp. per *Diſt. 7. 8. 9. 10.*

IV. Ubicunque excrementa, ibi vera nutritio, & p. c. operatio vitalis: atqui in infantibus ſuppoſititiis &c. E. Reſp. per *not.* 13. 3. 4.

SECTIO III. PORISMATICA.

I. Infantes ſuppoſititii non ſunt homines.

§. I.

NAm quicquid caret *animà rationali*, illud non eſt homo: atqui infantes ſuppoſititii carent animâ rationali; Ergo. *Major:* quia *ſublatâ formâ tollitur formatum.* Anima verò rationalis eſt forma hominis. *Minor*: quia ipſorum forma eſt *dæmon*, qui eſt Spiritus completus adeoque *cum materia* tanquam *forma phyſica* uniri nequit. Intellige verò Axioma de *homine vero*, non de *apparenter tali*: quoad *internam formam*, non quoad *externam figuram*; κατ' ἀλήθειαν non κατὰ δόξαν.

II. In-

II. *Infantes supposititii non sunt monstra.*

SCilicet secundum *rigorem Physicum*, utut per *vulgarem loquendi modum*: non secundum *esse*, sed tantùm secundum *dici*. Nam omne *monstrum* est *effectus naturalis*: atqui *infantes supposititii* non sunt *effectus naturales*; Ergò. *Major* inde elucet, quia datur in monstris quoddam naturæ opus, licet depravatum & perfectione naturali orbatum. Habetur naturæ actio, licet vitiata. Format virtus, licet pravè formet. Adest materia, licet vitiosa. *Minor* constat: quia, ut sæpius dictum, infantes illi nihil aliud sunt, quàm *Satanæ ludibria*. Qui posuit in cœlo bellum, in Paradiso fraudem, inter primos fratres odium, & in omni opere nostro seminat zizania, is nunc ex elementis sibi adornat corpus, nunc ex mancipiis suis petit materiam domicilii sibi extruendi, quo homines eò facilius decipere atque illaqueare possit.

CAPUT IX.

DE CORNU CERVI.

CErvus *unde dictus.* Cervi *furca.* Figere cervos *quid.* Synonymia. Cervi ἔλαφος *unde.* Cornu *derivatio. Facies Mosis cornuta in numis. ratio. refutatur error. Iudicium de numis illis. Cornua Lunæ, Tauri, fluminum, navium, mensarum, tribunalium, militiæ, capillorum, Virorum, exercitus, disputationis, animalium. Synonymia* Cornu. *Cornu Cervi appellatio. Definitio. Cornua sunt partes. Sanguis multiplex. Causa cornu cervini efficiens. Cervorum differentiæ,* νεβροὶ, πασσαλίαι, ἀχαῖναι, δικροῖται, κλαδίαι. *Materia C. C. Forma ejusdem, & Finis. Cornua sunt ornamenta & armamenta Cervi. C. C. temperamentum. Color. Sapor. Odor. Soliditas. Ramositas. An quotannis Cornua abjiciant? Dubitatur. Tempus dejectionis. Ejusdem rationes Physicæ. Cervus non devorat serpentes. Cur abjectis cornibus delitescunt? Pudor Cervorum. Cervæ cornua. Cur pleræq; cornibus careant. Cornua ramosa. C. C. vivunt. Vires C. C. in medicina C. C. in delitiis habita. Sacra Dianæ. Capreoli & altis deciduis Cornibus.*

SECTIO I.

DOGMATICA.

§. I.

DE *cornu Cervi* dicturi, primò *nomen*, deinde

inde *rem* ipsam consibetabimus. Hujus tractatio *Pragmatologia*; Illius *Onomatologia* vulgò dicitur. In *Onomatologia* explicabimus *Nomen* tùm *separatim*, tùm *conjunctim*. *Separatim* exponendum 1. Nomen *Cervus* (α) quoad *Etymologiam*. Sic dicitur vel à *cornibus*, vel à *gerendo*. *Festus* deducit à κέρας: *Cervus*, inquiens, *quod κέρατα, id est, cornua gerat dictus*. Hinc *Homero* Cervus describitur ὑψίκερως & εὐκέραος: *Oppiano* βρυθύκερως & πυκόκραιρος. *Virgilio* surgens in cornua cervus. *Varroni* autem cervus est quasi gervus. *Cervi quod magna cornua gerant, mutando G. in C, ut in multis, quasi gervi*. *Becmanno* in Orig. L. L. placet prior *Etymologia*, quæ nobis etiam verior videtur.

§. II. (β) quoad *Homonymiam*. Sumitur autem *cervus* vel *propriè* pro *animali cornigero*, ut hoc loco; Vel *impropriè* tum pro *signis* sive *imaginibus Cervorum*; tùm pro *furcis* ad sustentationem casæ fixis, & similitudinem cornuum cervinorum referentibus. Sic quidam explicant illud *Virgilii* Eclog. II. *Figere cervos*. Sed minus rectè. Potiùs enim credi debet invitare Pastor Alexin ad *voluptatem venationis*, quàm ad *laborem figendarum*

furcarum. Hinc 1. Georg. *Figere damas* idem dixit, qui locus multùm facit ad illius explicationem. *Seneca* etiam in Furen. *Tutosque fuga figere cervos.* Et in Hippollyt. *figis damas leviore manu.* Græci passim in re venatica, βάλλειν ἐλάφους cervos figere. *Propert.* Eleg. 10. lib. 1. *figere avem.* Vid. *Cerda* in h. l. sed ad *furcas* redeamus. His in *bello* etiam uti solebat ad impediendos hostium incursus. *Cæsar* Comment. VII. de Bello Gallic. LXXII. *Post eas* (fossas) *aggerem & vallum XII pedum extruxit, loricam pinnasque adjecit, grandibus cervis, eminentibusque ad commissuras pluteorum atque aggeris: qui ascensum hostium tardarent.* *Tibullus* Paneg. Messalæ vers. 82.

Nam te non alius belli tenet aptius artes,
Quâ deceat tutam castris prædducere fossam,
Qualiter adversos hosti defigere cervos
Quemve locum ducto melius sit, claudere vallo.

Vid. *Justum Lipsium* lib. II. Poliorcet. Dial. 2. *Livius* lib. 44. *Romanus ad Clitas quas vocant, munimenta* cervis *etiam objectis, ut viam intercluderet, à Macedonico ad Toronaicum perducit.* Imitabantur autem illi *cervi* literam V. eadem figura scilicet, quâ, ut est in Catalectis:

Liter

Litera Pythagoræ discrimine secta bicorni.

§. III. (γ) Quoad *Synonymiam*, quæ varia est pro varietate linguarum. Hebræis enim Cervus dicitur אַיָּל. Græcis ἔλαφος. vel quasi ἐλαφρὸς à celeritate & levitate, quo pertinet illud *Virgilii:*

Ante leves ergò pascentur in æquore cervi.

vel ἀπὸ τοῦ ἔλεος & φάω quod juxta *paludes* apparet & versatur; vel ἀπὸ τοῦ ἑλεῖν ὄφεις, quod *capiat serpentes*; vel ἀπὸ τοῦ ἐλᾷν ὄφεις quod *agitet* & persequatur *serpentes*, ut *Plutarcho* placet lib. de Solert. animal. Italis vocatur *Cervo*: Hispanis *Ciervo*: Gallis *cerf.* Anglis *a Harte*: Danis *Hiort*. Germanis der Hirsch quasi κερηός, Vid. *Martinius* in Lex. Phil.

§. IV. II. Nomen *Cornu*, de quo itidem notamus (α) *Etymologiam*; quæ vel *Vera*, vel *falsa*. *Falsa* est illa *Varronis* lib. 6. qui *cornua* à *curvore* dicta putat; Et alia *Scaligeri*, qui nomen deducit à Syriaco *Quarno*. Arab. *Karn*. *Veram* autem ab *Hebræis* petimus. Hi enim *Cornu* vocant קֶרֶן, quod per *Metaphoram* etiam de *robore* dicunt, quia *cornuta animalia* in *cornibus robur* suum habent. Derivatur inde Verbum קָרַן *splendere*, *radiare*: quod *radii* speciem *cornuum* præ se ferant. Et legitur

gitur de Moyse Exod. XXXIV, 29. qui ignorabant כי קרן עור פניו, *vulgata* reddidit, *quod cornuta esset facies sua.* Unde *Pictorum* ortus error, qui *Mosen* suis delineaturi coloribus, *binis cornibus* exornare solent, ut numus indicat antiqui toreumatis, Romæ à *Th. Bartholino* inventus, & inflexo arietis in morem cornu cum Decalogi præcepto de idololatria vitanda signatus, de quo idem *de Unicornu* cap. 6. Similis etiam meminit *Seldenus* de jure Naturali & Gentium lib. II. c. 1. & *Joh. Heinrich. Hottingerus* in dissert. de Nummis Oriental. adfixa cippis Hebraicis p. 136. Atque hæc *cornua Mosi* propterea tributa nonnulli putant, ut *Legi* per eum latæ major accederet *auctoritas*, quod apud *Henricum Salmuth* Notis ad *Guid. Panciroll.* Deperdita, reperias. Nam *cornu auctoritatis & excellentiæ nota* fertur, ut pro ipso etiam *Rege* in divino Codice I. Reg. 22. adhibeatur. Alii subtiliori genio *cornutum Mosen* Judæis apparuisse putarunt, quoniam Lysimachi Regis more *concinnos* gestavit *capillos*, quibus & olim usi Armeniæ Sacerdotes. Vid. *Bartholin.* de Luc. Animal. cap. 11. l. 1. Verum ejusmodi de Mose conjecturas *sacer textus* pressius inspectus, & me-

& meliores *interpretes* de facili diflant. Sine cornibus enim fuisse Legislatorem, extra dubitationis est aleam, quæ si *auctoritatis* gratia accepisset, frustra *velamine abscondisset iis*, quibus forent monstranda, parumq; modestè Jehovæ remoto velo ostentasset. Verosimilius enim videtur, *crines* fuisse *lumine inter spersos*, & *cornua* nihil nisi *summi splendoris radios* ex facie emicantes significasse, quibus astantium oculi perstringebantur. Apud Hebræorum quippe gentem Cornu & Radius pari passu ambulant, quoniam vocabulum קֶרֶן per זהר *splenduit* exponunt, & *R. Kimchi* idem קרן à *cornu* derivat. *R. Salomon* verò per *radios* Hebræam Originem exponens, vocat קַרְנֵי חהוף *cornua Magnificentiæ*. Cui conformis est *Chaldæa* versio, quæ *gloriam* posuit *faciei*, ad aliorum Scripturæ locorum imitationem. Alibi enim קֶרֶן *gloriam* notat & *decus*, quod ex *lumine* elucet, ut Job. 16. v. 15. Nec diversa habent LXX quorum verba hæc sunt: ὅτι δεδόξασται ἡ ὄψις τȣ͂ χρωτὸς τȣ͂ προσώπȣ αὐτȣ͂, *quod gloriosè splendeat adspectus cutis s. coloris facies ejus*. Numi verò illi, quorum modò mentio facta, se ipsi reddunt suspectos valdè. Nam à *Seldeno* exhibitus, *caput cornibus*

bus planè destitutum, præ se fert, solùm *capillatum & crispum*: *Hottingerianus*. *Cornua* habet, sed *Arietina, auribus tenus circumflexa*, qualibus insignibus *Alexander M.* in Numis ære incisis repræsentatur. Quam Dn. D. *Gejer*, Sereniss. Elect. Saxon. Concionator Aulicus supremus, possidere dicitur, is *faciem Mosis barbatam, caput capillatum & crispum*, ita tamen, ut in fronte è capillis *cornua recta antrorsum* protendantur, demonstrat. Adeò primùm in *cornuum* non conveniunt *figurâ*. Posteà barbara *inscriptionis* distinctio omnem *Antiquitatis* fidem eis adimit. *Hebræi* namque voces versùs extremas non ita dirimunt, uti *Græci*, *Romani* aliique facere consveverunt; sed spatium, quod in linea finienda restat, istis vel dilatatis literis complent, vel dictionis, quæ sequitur, initiales literas, unam vel plures sine punctis superfluè ponunt, integrâ voce ad sequentem versum reservata. Contra hanc verò notam insigniter peccare fertur horum numorum inscriptio. Prætereà ob *Crucis* imaginem, quam in Collari expressam Numus *Seldeni* exhibet, vix structura ejus verè *Judæis* attribui potest. Quam enim nefarius erga

san-

sanctam *crucem* ipsis sit animus, notum atq; apud omnes pervulgatum est. Vide *Genebrardum* ad Psal. LXXIIX, 47. Nec ipsi *figuram hominis*, in numo vel alia materiâ *eminentem* efformare audent. Secus violaretur. Undequadragesimum inter 613 ex Lege à Rabinis extructâ, praeceptum, cujus sententia est: *Non esse faciendam imaginem hominis, ex quacunque re, metallis, ligno, lapide aut aliis id genus, ne quidem ad ornatum*, sicuti dicitur: *Ne faciatis mecum Deos argenteos* Exod. XX, 23. Sed quo prolabimur? Redimus ad id, unde aberravimus & de *cornu* prae tereà addimus.

§. V. (2) *Homonymiam*, secundum quam *cornu* accipitur vel *proprie* vel *improprie*. Hoc sensu usurpatur iterum vel *Astronomice*, ttibuiturque partim *stellae erraticae*, nempè *Lunae*, de qua *Virgil.* 3. Æneid.

Tertia jam Lunae se cornua lumina complent.

Et *Ovidius* 1. Metam 3.

--- --- *Reparat nova cornua Phoebe.*

partim *fixis* quibusdam in *Tauri* signo, quas *Virgil.* aurata *Tauri cornua* vocat, dum 1. Georg. v. 218. canit:

Candidus auratis aperit cum cornibus annum
Taurus --- ---

Et

Et *Seneca* Oepido: *Aureo Taurus rutilante cornu.*

Vel *Geographicè*, pro *flexibus* & *brachiis fluminum*. Sic *Cicero* Att. l. 9. *Ab utroq; portus cornu moles jacimus. Ovidius.* Metam.

--- *Angustis inclusum cornibus æquor.*

Et *Valerius* lib. 1. Argon. *Elatis cornibus amnes.* Vel *Mechanicè*, pro rebus *arte factis*, & *cornu in morem flexis*, ut ap. *Virgil.* 3. Æneid. v. 549.

Cornua velatarum obvertimus antennarum.

Ubi *cornua* sunt *extremitates incurvæ*. Similiter & *mensæ* hemicycli formâ, quæ & *sigma* dicebatur, extremitates vocantur *cornua Sidonio* lib. 1. Ep. XI. quemadmodum *Tacitus* quoque *tribunalia cornua* eandem dixit ob causam, I. Annal. cap. LXXV. Et *Vegetius* inter *militaria signa cornu* refert, quod ex uris agrestibus, argento nexum, temperato arte spiritu, quem canentis flatus emittit, auditur, Lib. 3. de re milit. cap. 5. p. 67. De eodem *Virgil.* 8. Æneid. v. 1. 2.

Ut belli signum Laurenti Turnus ab arce
Extulit, & rauco strepuerunt cornua cantu.

Et *Livius* lib. 30. *Tubæ cornuaq; ab Romanis cecinerunt.* Vide *Cerdam* in Virgil. l. a. p. 147. Præter hæc *lucernæ* quoque *cornua* appellantur,

ur, per *Metonymiam* Materiæ pro Materiato. Sic *Plautus* Ampli. *Vulcanum in cornu conclusum geris.* Pertinent huc *capilli* in cornuum formam intorti, de quibus *Juvenal.* Sat. XIII.

Cærula quis stupuit Germani lumina, flavam
Cæsariem, & madido torquentis cornua cirro?

Tales novæ nuptæ nuptiarum celebritate Venetiis gestant, & de omnibus felicis Arabiæ incolis in descriptione Urbis Romæ refert *Ludovicus Vartbema.* Scribit, quoque ex sententia Græcorum Grammaticorum *Cœlius Rhodiginus* l. 30. c. 1. *cornua* pro *capillis* fuisse posita, quia utrumq; eodē modo enascatur. Vel *Ethicè* pro *adulterio.* Sic *cornua Viris Uxores* dicuntur hodiè *facere*, quæ impudicæ sunt & adulterantur: quam proverbialem formulam apud veteres perinde usitatam fuisse *Artemidorus* testimonio est lib. I. Oneirocrit. cap. XII. Vide & *Nicetam* II. Annal. p. 160. extr. itemque *Gruterum* lib. VIII. Suspicon. cap. X. Vel *Politicè* & quidem *Polemicè* cùm pro *parte exercitus.* In exercitu enim est *dextrum & sinistrum cornu*: & quod inter utrumque est, dicitur *medium. Terent.* in Evnuch. *Cœlius* For. Roman. p. 785. tùm pro *vi & viribus.* Hinc *cornua in aliquem vertere*

tere, *Plautus* in Pseud. dixit pro *impugnare*. Et *Horat.* Epod. VI.

Namq; in malos asperrimus
Parata tollo cornua.

Idem lib. 3. Od. 21. de Vino:

Tu spem reducis mentibus anxiis,
Viresq;, & addis cornua pauperi.

Vel *Logicè*, pro firmissimis argumentis, quæ *Cicero* vocat *cornua*, *Commovere cornua disputationis*, scribit 2. de Divinat. Atque hæ significationes omnes sunt *impropriæ*. *Propriè* verò *cornua* ad *animalia* referuntur, suntque omnibus ferè *cava* & in *mucrone* demum *concreta*: *Cervis* tantum *solida* & *decidua* esse dicuntur, de quibus deinceps plura, si prius addiderimus

§. VI. (3) *Synonymiam.* Hebræi enim cornu appellant קֶרֶן Syri *Cquarno*, Græci *κέρας*, Galli *Corne*, Hispani *Cuerno*, Itali *Corno*, Angli *An horne*, Germani ein Horn. Atque sic singula vocabula seorsum exposuimus.

§. VII. Nunc *conjunctim*, *Cornu Cervi* considerabimus, quod ita dicitur (1) ratione *efficientiæ*, quia efficitur à *Cervo*. (2) ratione *inhærentiæ* vel potius *adhærentiæ*, quia *adhæret* cuti cervinæ & gestatur roboris & decoris

gratia

gratia (3) ratione *differentiæ*: quia hac determinatione addita differt à cæterorum brutorum cornibus, piscium videlicet, avium, insectorum atque quadrupedum. Sed de *Etymologia* satis.

§. VIII. Ad *Pragmatologiam* accedimus, ipsam *cornu cervini* naturam contemplaturi, tum quoad *essentialia*, tum quoad *accidentalia*. Illa explicantur partim *definitione*, partim *caussarum expositione*. *Definitio* vel descriptio potius hæc est: *Cornu cervinum est pars cervi, è capite prominens, oblonga, solida & ramosa, ab ejusdem anima, ex lentoso humore formata, roboris & ornamenti gratiâ.* Genus *Pars* est: quia cornu ad integritatem Cervi requiritur, & habet in se succum, habet spiritum ac vitam. Præterea nutritur verè, augetur verè; corporique ornamento est & emolumento maximo. Quamobrem audiendi minimè sunt, qui cornua, ut pilos & ungues, ex *partium* numero excludunt, & nescio quibus aliis annumerant præter necessitatem. Afferunt quidem nonnullas rationes, sed non satis validas, & falsis plerumque hypothesibus innitentes. Princeps & palmaria ferè hæc est, quam *Joh. Andr. Graba* in Ela-

 pho-

phograph. Sect. III. cap. 1. p. 85. habet sequentibus verbis: *Partes si essent cornua, utique ad spermatica pertinerent. Sanguineas enim esse nemo dixerit, quia sunt frigida, sicca, dura, compacta, albicantia. Sanguineæ autem partes contrario modo se habent. Nec verò in albo spermaticarum partium reponi queunt, quia illa formantur in utero: cornua autem extra uterum, bimis demum & annosis ex materiâ quâdam superflua singulari ferè humorum parte generantur. Posthæc spermaticæ partes omnes certum habent augmentationis terminum, quem cùm adeptæ sint, crescere desinunt, neque juxta Hipp. 6. Aphoris. 19. semel demtæ amplius (ternâ dimensione) renascuntur & augentur, sed saltem loco ablatæ partis ob spermaticæ materiæ defectum aliquid formâ & materiâ dispari à primæva parte nascitur. At cornua instar unguium, pilorum, pinguedinis ac medullæ ferè perpetuò regenerantur formâ & materia simili &c.* Verum nulla *Majoris* consequentia. Neque enim sequitur: *Si cornua essent partes, utiq; ad spermaticas pertinerent.* Cur non ad *sanguineas?* Dicit: *Cornua* sunt *frigida, sicca, dura, compacta: Sanguineæ autem partes contrario modo se habent.* Argumentum inde nasceretur tale: Quic-

le: Quicquid sanguineum est, illud non est frigidum, siccum, durum, compactum: Atqui cornua sunt frigida, sicca, dura, compacta; Ergò cornua non sunt sanguinea. Respondemus ad *Majorem*, æquivocationem esse in *subjecto*. *Sanguis* enim non unus & idem est, sed *quadruplex* potissimum datur, nimirum *sanguis in specie* dictus, qui humidus & calidus est, dulcis, rubicundus, ex partibus Chyli temperatioribus formatus, & alendis partibus temperatis aptus. *Sanguis biliosus*, qui calidus & siccus est, è partibus Chyli calidioribus & tenuioribus formatus, atque alendis partibus tenuioribus aptus. *Sanguis pituitosus*, qui frigidus & humidus est, è frigidiore Chyli parte genitus, alendis partibus frigidioribus & humidioribus aptus. *Sanguis melancholicus*, qui frigidus & siccus est, è frigidiore & fæculentiore Chyli parte factus, alendis partibus frigidioribus & siccioribus dicatus. Addo verba B. *Sennerti* Epit. Scient. Nat. l. 8. cap. 2. p. 677. *Sanguis, qui in corpus totum ad illud alendum distribuitur, etsi unicâ formâ contineatur, & totus alendo corpori utilis sit: ejus tamen partes non sunt planè similes, sed alia temperatæ, quæ in specie*

sanguis appellantur, aliæ calidiores & sicciores, quæ sanguis biliosus; aliæ frigidiores & humidiores, quæ sanguis pituitosus; aliæ frigidiores & sicciores, quæ sanguis melancholicus; vulgò autem bilis, pituita, melancholia nominantur. Quotuplex igitur *sanguis*, totuplex etiam *sanguinei* significatio est: Atqui ille *quadruplex* est; Ergò & *sanguinei* significatio *quadruplex* erit. Hinc limitanda *Major*: Quicquid *sanguineum* scil. *specialiter* loquendo, illud non est frigidum & siccum &c. atqui cornua sunt frigida & sicca; Ergo non sunt sanguinea, scil. *specialiter* loquendo. Et sic conceditur totum Argumentum. Sed ab exclusione *unius* modi ad exclusionem *alterius* N. V. C. Licet enim ex *sanguine specialiter* sic dicto non formentur cornua; adest tamen alius, qui materiam ipsis suppeditare potest. Qualis verò ille sit, ex *temperamento* cornuum judicandum. Ac cùm cervinum cornu *mixtæ* sit *naturæ*, secundum *Grabam* l. 2. p. 102. *temperatum* scil. *modicè refrigerans & siccans*; ex tali etiam sanguine productum sit necessè est. *Effectus* enim *testatur de sua caussâ.*

§. IX. *Differentia* definitionis petita est à *caussis & attributis*, videlicet (1) à *causa effi-*

ciente

ciente proxima, anima cervi, (2) à *materia*, sanguine crassiori, (3) à *forma accidentali*, eminentia è capite, & ramositate, (4) à *fine*, robore & ornamento, (5) ab *attributis*, longitudine & soliditate, de quibus in sequentibus thesibus plura.

§. X. Ac primùm quidem *caussa efficiens* est vel *principalis*, vel *Instrumentalis*. *Principalis* vel *remota* est, vel *proxima*. *Remota* iterum est vel *prima*, vel *secunda*. *Prima* est Deus, *secunda* Sol & reliquæ stellæ, ad omnium rerũ generationes concurrentes. *Proxima* verò *anima cervi* est, sine qua cervus nihil efficere potest: *Instrumentalis* partim *calor* est, partim *facultas expultrix*, partim *sal balsamicus*. *Ille* materiam coquit, præparat, aptamque reddît: *Ista* eandem ad cutem perforatam propellit, & in longitudinem extendit: *Hic* verò protrusam & extensam constringit atque condensat. At hæc omnia non uno tantùm die, aut mense, nec uno forsan anno, sed longiori temporis spatio fieri atque perfici credendum est. *Primo* enim *anno* cervi sunt νεβροί, *hinnuli*, quibus rudimenta tantùm cornuum prominent, impares quippe amplioribus gerendis. *Secundo* anno Dicun-

tur (a) παϑαλίαι à πάϑαλος *clavus ligneus, paxillus*, quod est à Dor. πάσσω pro πήσσω *figo, configo*; idque propterea, quia tunc *recta* illis simpliciaque *cornua*, instar *clavorum*, enascuntur, *Aristot.* l. 9. Anim. cap. 5. (b) ἀχαῖναι, non, ut ex *Oppiano Schrerelius* docet, ab Achainea Urbe; Sed uti ex *Salmasio* Exerc. Plin. p. 212. *Vossius* Theol. Gentil. p. 1036. ostendit, quia ἀχαιὰ sint ἔρια μαλακὰ lanæ molles. (c) σπαϑίναι ἀπὸ τῆς σπάϑης, quo significatur *rudis*, *rudicula*, *spatha*, *gladius*, *instrumentum textorium*, *lanâ involutum*: quia cornua *lanam* propè *mollitie* referunt. *Tertio* anno audiunt δικερῖται, quia tum cornua in *furcam* exeunt. *Quarto* anno nomen illis κλαδίαι, à κλάδος *ramus*, quia tum cornua *ramos* accipiunt. *Quinto* anno crassitiem aliquam adipiscuntur. *Sexto* demum anno debitâ suâ gaudent perfectione, & dicuntur κέρασαι.

§. XI. *Materia* sequitur, de quâ non convenit inter Physicos. *Sennertus* Tom. 1. instit. l. 3. part. 1. Sect. 2. cap. 3. f. 457. Cornua generari docet ex *materiâ quadam superflua, crassiori & ferè excrementitia*, quæ, ut optima sangvinis pars, aliis partibus alendis

hand

haud conveniat, *Hippocrates* de Natura pueri f. 240. & lib. de Carn. f. 251. Materiam cornuum putat esse *humidum, glutinosum, à calore siccatùm & arefactum*, ad extremas partes dimissum. *Aristot*. de Gener. Animal. c. 6. ungues, adeoq; etiam cornua ex *cibo* gigni *adventitio* statuit; per quem *Beckherus* in Microcosmo suo Medico l. 1. c. 2. p. 6. b. intelligit *abundantem sangvinem* residuumq; à nutritione reliquarum partium principaliùm nutrimentum. *Mœbius* de fundament. Medicinæ c. 11. fol. 171. it. c. 18. f. 314. caussam omnem in *salem ventriculi fermentalem* confert, quo cervus præ omnibus animalibus abundat. *Graba* l. a. p. 91. cornua non tantum putat esse *opus facultatis expultricis & caloris ei ministrantis excrementa fuliginosa*, Sed ea ex *singulari humorum parte, vel succo non planè excrementitio, & sale suo, ceu principio coagulationis & naturæ balsamo, impregnato, à facultate formatrice seu cornifica, ad primævum Dei ordinantis ac jubentis imperium per Architectonicum spiritum calore adjuvante produci.* Conf. *Anselm. Bœt. de Boot.* Histor. Gemm. & lap. l. 1. c. 11. p. 37. & l. 2. c. 302. p. 544. Nobis *hæc* de *materia* videntur asserenda

renda. *Materia* cornu ceruini alia eſt *generationis*, alia *conſtitutionis*. *Hæc* eſt ſubſtantia illa oſſea, dura, beneficio ſalis balſamici coagulata, mirisq́; virtutibus prædita. *Illa* eſt vel *remota*, vel *proxima*. Materia *remota* eſt vel *prima*, vel *ſecunda*. *Prima* eſt vel *abſolutè*, vel *ſecundum quid* talis. *Abſolutè prima* ſunt quatuor *Elementa*, & tria *principia Chymica*, in quibus *ſal* primas tenet. Ex iſtis enim omnia corpora naturalia miſta produci, inter omnes conſtat. *Secundum quid prima* eſt *cibus* ſeu *nutrimentum cervi*, quod in ventriculo concoquitur, & à nativo calore in totum corpus ejusq́; partes diſtrahitur, & in craſſum ſangvinem convertitur. Atque hic *craſſus ſangvis* eſt *materia ſecunda*. *Proxima* verò eſt *lentoſus humor*, qui ſeparatur à ſanguine illo, & per venam Cephalicam emittitur.

§. XII. *Materiam* excipit *Forma*, quæ vel *eſſentialis* vel *accidentalis*. Illa vel *Metaphyſica*, vel *Phyſica*. *Metaphyſica* tota cornu cervini natura eſt, quam *corneitatem* cervinam appellarem, ſi ὀνοματοποιεῖν liceret. *Phyſica* autem altera ejus pars eſſentialis eſt, quæ dat eſſe, diſtingui & operari, proprioq́; nomine

mine à nobis designari nequit. De hâc illud subtilissimi *Scaligeri* valet: *Nomina tu lapidis, qui quotidiè tuis oculis obversatur, formam: & Phyllida solus habeto. Nego tibi, ullam esse formam nobis notam plenè & planè nostramq; scientiam esse umbram in sole. Formarum cognitio est rudis, confusa, nec nisi per* πεμςώσεις. *Neq; verum est, formæ substantialis speciem recipi in intellectu. Non enim in sensu unquam fuit. Accidentia* itaq; *formæ* loco nobis sunt: videlicet, *eminentia è capite, longitudo, ramositas* & alia, de quibus suo loco.

§ XIII. *Finis* restat, qui vel *universalis*, vel *Particularis*. *Universalis* est vel *absolutè* talis, vel *respectivè*. *Absolute universalis* est, cujus gratia totum mundi systema à Deo creatum, hucusq; conservatum & porrò conservandum est. Talis est *gloria Dei*. Omnia enim propter unum illud ens sunt, quod non est propter aliud, præter se. *Respectivè universalis*, cujus usui totus mundus cum omnibus suis partibus inservit, est *homo*, mundi epitome, & Naturæ deliciæ. *Particularis* verò, ad quem cornu cervinum è naturæ præscripto tendit, dubius & controversus est. *Plinius*. lib. II. cap. 37. *pulchritudinis* præcipuè

gratia

gratia cervis cornua data esse putat. Quem sequitur *Oppianus* lib. 2. de venat. vers. 183. seq. & lib. 3. *κυνηγετικῶν* vers. 177. seq. ubi *pulchritudinem* cervi constituit in capite arduo, oculis grandibus, pingui pictoq; tergo, ac imprimis *cornibus*, de quibus vers. 194.

ὀξύκομον κεράων πολυδαίδαλον αἰόλον ἔργον.

Acutum cornuum, affabre factum, variumq; ramale.

Vossius l. a. partim ob *ornamentum*, partim ob *robur* cornua esse cervis data asserit. *Liquere arbitror*, inquit, *non solùm pulchritudinis caussa, sed etiam roboris, ea cervis esse à Deo tributa.* Idem docet *Cardanus* de Subtil. l. 10. p. 565. & *Sperling*. Zool. Phys. part. special. Et rectè quidem, meo judicio. Præcipua enim cervorum vis in cornibus consistit, quod inde videre licet, quia sub decimum octavum Kal. Octobris libidinari incipientes, adeò sæviunt, ut obvios quosque nisi fuga sibi consuluerint, cornibus petant atq; occidant. Testatur idem *Budæus* l. 2. de Philol. p. 81. Testatur *Franciscus Junius* apud *Vossium*, testantur Venatores viatoresque passim. Hinc *Martial.* lib. 13. Epigr. 94.

- - *Defendunt cornua cervum.*

Deinde

Deinde hoc quoque argumento est, quod *abjectis cornibus abscondere* se cervi soleant, vel inaccessa loca petere, & nonnisi noctu pascua quærere, sentientes sine dubio, se inermes viribusq; esse impares. Ubi verò rursus crevisse sibi cornua advertunt, Soli eadem exponunt siccanda atq; induranda, & postea illorum robur ad arborem experiuntur, nec prius in publicum prodeunt, quàm iis satis firmatis. Quæ omnia non obscurè testantur, quo fine cervos armarit cornibus sapientissima mater, Natura: *Ornatûs* videlicet & armatûs gratia. Et hactenus de *Causis*.

§. XIV. Venimus ad *accidentia* cornu cervini, quæ varia sunt; Imprimis notanda occurrunt sequentia: (1) TEMPERAMENTUM; quod *Simeon Sethi* apud *Aldrovandum* de Quadrup. Bisulc. l. 1. p. 848. *frigidum* & *siccum* esse tradit. *Graba.* l. a. p. 102. *mixtæ* esse naturæ statuit, *temperatum* scilicet, modicè refrigerans & siccans, attenuans & detergens, resolvens & incrassans, diureticum item, seu urinam movens, menses sistens, & lumbricos enecans.

§. XV.

§. XV. (2) COLOR, qui idem ſemper non eſt. *Anniculis* quippe in tenellis typhis, *rubens* & *ſanguineus* eſt, *annoſis* verò in ſuperficie extrinſecus, *puniceus*, aut ex fuſco pallens & nigricans, juxta cuſpidem albeſcens: intrinſecus autem *gryſeus* & partim *ater*, partim *albus* vel *mixtus* eſt.

§. XVI. (3) SAPOR, qui in *crudo* cornu *dulciculus* eſt, ob *pinguem*, quâ præditum eſt, ſubſtantiam: hinc *lenit*, *mollit*, & *laxat* magis; in *præparato* verò & *uſto* adſtrictorius & *ſalſus* eſt, ob terreſtrem & *ſalinam*, quam habet, naturam, hinc *ſiccat* magis, *obſtruit* & *reſolvit*. Vide *Sennert.* Tom. 1. Epit. Scient. Nat. lib. 7. cap. 5. f. 510. & Tom. 3. de Conſ. ac Diſſ. c. 16. f. 809. *Greg. Horſtius* Tom. 1. Inſtitut. Medic. Diſp. 3. Coron. 2. Exercit. 7. f. 193. it. Diſp. 20. Coron. 7. Exerc. 1. 380.

§. XVII. (4) ODOR, qui in *crudo ingratus* & δυσώδης eſt; In *uſto* verò & præparatô ſaporis qualitatem redolet. Vid. *Schröder.* Phyſ. l. 5. c. 34. *Graba* Elaph. p. 98. 99.

§. XVIII. (5) SOLIDITAS, quæ tanta in cornibus illis eſt, ut duritie ſua ad *lapideam* naturam accedat. Sic *Orpheus* in libr. de lapid. *Φύ*

---- Φύει γε μὲν ὃ ποτὶ κόρσην
Πέτρῃ, ἀλλ᾽ ἔμπης πέλεται κεράτεσσί τε γε πέτρῃ
ὐδέ κεν ἂν γνοίης κέρας ἀτρεκὲς, ἢ λίθος ἐστὶ,
Πρίν κέ μὴν ἀμφαφόων ἐυεργεῖς νημερτέα λᾶαν.

§. XIX. (6) RAMOSITAS. Sunt enim efformata instar *ramorum*, qui arboribus propriè competunt. *Plinius* lib. XI. c. 37. *Lusit natura animalium armis: sparsit hæc ramos, ut cervorum* &c. Et lib. 8. c. 32. de cornibus cervorum loquens ait: *Indicia quoque ætatis in illis gerunt, singulis annis adjicientibus ramos.* Oppianus l. a. Cervinum cornu propterea vocat ἔρνος, *germen, ramale.* Aristot. l. 3. Histor. c. 9. dicit κέρατα πολυσχιδῆ. Et *Virgil.* 7. Eclog. nominat *ramosa vivacis cornua cervi.* sed de *perfectis* loquimur. Quot verò ramos cornua cervina habeant, utrum *sex* tantum an plures? Num etiam ætas cervi ex ramorum numero colligi possit? de iis in quæstionibus agemus.

SECTIO

SECTIO II.

EROTEMATICA

QUÆSTIO I.

An Cervi quotannis cornua sua abjiciant?

AFfirmant *Aristoteles* Hist. Animal. *Plinius* H. N. *Theophrastus*, *Ælianus* l. 12. de Animal. *Democritus*, *Budæus*, *Landus Placentinus* l. 1. de Hist. Animal. *Aldrov.* c. 27. l. 1. de Qv. Bisulc. p. 729. *Franzius* Hist. Animal. c. 14. p. 159. *Sperlingius* Zool. Phys. *Joh. Andr. Graba* Elaph. p. 33. *Zwelfferus* in Pharmacop. Aug. Reform. animadvers. super C. C. p. 462. *Schrod.* in Pharm. Medico-Chym. de Zool. f. 281. &c. Negat autem *Vossius* Theol. Gentil. l. 3. c. 57. p. 1039. hic verbis: *Alioqui magis eò inclinet animus, ut credam, cornua quæ reperiuntur, non sponte & naturâ decidisse, sed à venatoribus vi evulsa, eoq; esse conjecta. Illa verò ramosa, quæ in priorum locum successerint, non nisi annorum aliquot intervallo, ad eam magnitudinem & duritiem pervenisse.* Idem statuere videtur *Sachsius* Gammarol. p. 468. Et parum abest, quin nostrum etiam hi

his addamus calculum. Distinguimus verò (1) inter *cervos integros*, & *castratos*. *Hos* cornua non deponere, scimus. Sed de *illis* quæstio est. (2) dist. inter *totam cervorum speciem*, & *nonnulla tantùm individua*. Non *hæc*, sed *illam* intelligimus. (3) inter *abjectionem cornuum indeterminatam*, & *determinatam s. anniversariam*. Non dubitamus de eo, *an abjiciant cornua*? sed *an singulis annis abjiciant cornua*? Hoc enim nullo adhuc experimento satis firmo comprobatum est. Sola testimonia adsunt humana, quibus vulgò fidem habent, sed temerè. Multa enim à multis sæpè dicuntur, quæ tamen non sunt. Hinc qui facilè credit, facilè quoque decipitur. Nobis ea plerumque suspecta videntur, quæ vulgus asserit: Propterea, quia alius semper sequitur alium, nec quisquam ferè de natura ipsa solicitus est. Neque tamen prorsus rejiciemus veteres: quin multum iis tribuimus, sed exploratis antea atque cum veritate ipsa collatis. Adde, quod anno quolibet primi sexennii aliquid accedere ramis vulgò statuant. Hoc si verum est, quomodo, quæso, decident & renascentur quotannis? Quomodò etiam brevi adeò tempore tam solida duraq;

duraq; tantæ molis cornua enaſci poſſunt. Sed ad alia.

QUÆSTIO II.

Quo tempore cornua decidere vulgò credant?

ZWelfferus l. a. Menſe *Februario* id fieri putat. *Ariſtoteles* verò Hiſt. Animal. l. c. 11. *Plinius*, *Theophraſtus*, *Aldrovandus* lib. Biſ. c. 27. p. 778. *Matthiolus* in Dioſcor. l. 2. p. 194. *Biſciola* T. 11. Hor. ſucciſ. l. 1. c. 20. *Franzius* H. A. p. 159. c. 14. *Schröderus*, & alii tempore *verno* id accidere exiſtimant, & quidem menſe *Aprili*, propterea quod tunc omnia renoventur, arbores, ſerpentes, cancri & alia, nec ullum, præter hoc, tempus commodius videatur. Conf. *Baſſianus*, *Landus Placentinus* l. 1. de Hiſt. Animal.

QUÆSTIO III.

Cur cervi cornua nonnunquam deponant?

ÆLianus à tenuitate *membranarum* & calore *ventris* id oriri putat, his enim exareſcere imas cornuum partes. *Voſſius* Theol. Gentil. p. 1036. dicit, cornua cervorum

rum, non uti cornutis cæteris, *continua* esse ossi cranii, sed cuti duntaxat *adhærere*: Præterea cornua hæc prius æstivo calore exsiccari; hinc frigore condensari hiberno, ita ut exiguus omninò liquor, nec is lentus satis, in ea ob poros penetret stipatos. Decidere ergò cornua putat, uti ab arboribus folia, *ob glutinosi humoris defectum*. Eoque facilius cadere, quia, paullatim adveniente veris calore, intus protuberet novorum cornuum materies, quæ cornua vetera protrudat, donec malè nexa prorsùs decidant. *Franzius* H. A. c. 14. p. 159. eam esse depositionis causam tradit, quod cornua sint *terrea* & *sicca*, nec adnascantur cranio, sed cuti tantum adhæreant. *Helmont.* de Lithias. c. 1. §. 13. aliam affert causam, sc. quod cornua ista partim de materia sint *osseâ*, partim *ligneâ*, & propterea *spinas* & *ramos* imitari, & annuatim decidere ob *proprietatem frondium & partis ligneæ* retentam. *Zwelffer.* Pharm. Ref. p. 462. ob *nimiam duritiem* opinatur cornua à cervis deponi, quæ prohibeat, quo minus pro alimento ipsorum copiosè affluens sanguis dispersi queat; ex sanguine igitur circa brumam collecto vermiculos tractu temporis enasci,

Y 2 qui

qui rodendo pruritum excitent, quamobrem cervi concitati cornu arboribus affricent, donec decidat prorſus. *Sperling.* Zool. Phyſ. p. 221. ideò dejici cornua putat, *ne oneri ſint.* Interdum etiam ramis arborum implicari & *vi avelli.* Sed antequam cadant, nova prius ſubnaſci cornicula. *Job. Andr. Graba* l. a. p. 34. rem ita explicat: *Quando ob nimiam cornuum contractam duritiem, modo conſueto copiosè affluens ſanguis pro alimento ipſorum ulterius diſpergi minus poſſit, hinc demum fieri aſſolet, ut idem ſanguis circa bregma ſe ſiſtat, atque putredinem quaſi concipiat; Unde tractu temporis, vermiculi poſteà generantur, qui radices cornuum continuo rodendo, ipſaque quodammodo à bregmate ſeparando pruritum excitant ac titillationem, quâ cervi concitati & ſuper hac moleſtia indignati cornua arboribus affricant, & ita contiuno iſto affrictu decidere faciunt: Interdum etiam ramis arborum implicati vi avellunt.* Alii, teſte *Sachſio* Gammarol. p. 462. hujus depoſitionis vim à *comeſtione ſerpentem* eſſe putant. Quemadmodum enim ſerpentes Canauheoal apud Indos in herbis ſeſe occultantes, cervos vi anhelitus attrahere & devorare, autore *Nierembergio* l. XII. H. N.

c. 17. &

c. 17. & aliæ in Libyâ cervos deprædari solеant, referente *Oppiano* lib. II. Cyn. v. 253. Sic cervos etiam, è latibulis ajunt extrahere serpentes, extractos pedibus conculcare, conculcatos dilacerare, dilaceratosque devorare, ut juvenescant & vegetiores evadant. Hinc *Martialis:*

Cervinus gelidum sorbet sic halitus anguem.

Et ante eum *Lucretius:*

Naribus alipedes ut cervi sæpè putantur
Ducere de latebris serpentia secla ferarum.

Vid. *Oppian.* l. 2. Cyn. vers. 233. seq. & Hal. l. 2. v. 289. *Plinius* lib. VIII. c. 32. *Bauhinus* de lap. Bez. c. 7. pag. 37. atque ita ajunt vulgò. Sed rem non nisi in libris visam memorant. Non vescitur carne cervus, neque serpentis, neq; piscis, neque bovis. Abundant cervis Regiones nostræ, neque serpentes nobis desunt. Extractio ista à nemine hactenus observata est. Neque extractionis ratio explicari potest. Cervi spiritus invitum atque renitentem serpentem nunquam traxerit. Et cur non canis, Lupus aut equus præstarent idem, *Sperling.* Zool. Phys. l. 3. c. 12. p. 218. Quamobrem, hâc rejecta, priores retinere præstat rationes, cervum videlicet ideò deponere

ſua cornua (1) *quia* hæc calore æſtivo ſiccantur, & hiberno frigore condenſantur nimis, ita ut exiguus omninò liquor, nec is lentus ſatis, in ea ob poros penetret ſtipatos. Hinc (2) *quia* influens deficit materia, glutinoſus ſcilicet humor, delabi quoque cornua oportet. Deficiente enim illo, corrumpitur & diſſolvitur vinculum, quod cornua retinuit. Atque ſic arboribus quoque folia decidunt. (3) *quia* cornua cervorum, non, ut cornutis cæteris, continua ſunt oſſi cranii, ſed cuti duntaxat adhærent, hinc ramis arborum implicata, avelli facilius poſſunt. (4) *Quia* vermiculi nonnunquam radices cornuum corrodunt. Tales in capite cervi circa vertebram, ubi caput cervici nectitur obſervarunt *Ariſtot.* lib. 2. Hiſt. An. c. 15. *Plinius* l. 9. c. 37. viditque *Conradus Heresbachius* in Comp. Therap. in exenterati, menſe Majo, cervi ſucciſis cornibus apertum cranium pollicaribus ſcatere vermiculis, capite rubeo, cætera albicantibus. (5) *quia* paullatim veris adveniente calore, novorum cornuum prodita materies, quæ vetera protrudit, donec malè nexa prorſus decidant.

QUA

QUÆSTIO IV.

Cur abjectis cornibus cervi lateant?

REm ipſam docet experientia, de quâ *Plinius* l. 8. cap. 37. *Latent*, inquit, *amiſ-ſis velut inermes, ſed & ipſi bono ſuo invidentes. Dextrum cornu negant inveniri, ceu medica-mento aliquo præditum. Idque mirabilius faten-dum eſt; cùm & in vivariis mutent omnibus an-nis: Defodi ab iis putant.* Hactenus ille. Te-ſtatur idem etiam *Ariſtoteles* l. 9. cujus verba non pigebit adſcribere: ἔτι δὲ ὁ ἄῤῥην ὅταν γένεται παχὺς, γίνεται δὲ σφόδρα πίων ὀπώρας οὔσης, οὐδαμοῦ ποιεῖ ἑαυτὸν φανερὸν, ἀλλ᾽ ἐκτοπίζει, ὡς διὰ τὴν παχύτητα εὐάλωτος ὤν. ἀποβάλλουσι δὲ καὶ τὰ κέρατα ἐν τόποις χαλεποῖς καὶ δυσεξευρέτοις· ὅθεν καὶ ἡ παροιμία γέγονεν, Οὗ αἱ ἔλαφοι τὰ κέρατα ἀποβάλλουσιν· ὥσπερ γὰρ ὅπλα ἀποβεβληκυῖαι, φυλάττονται ὁρᾶσθαι· λέγεται δὲ ὡς τὸ ἀριστερὸν κέρας οὐδεὶς πω ἑώρακεν. ἀποκρύπτειν γὰρ αὐτὸς, ὡς ἔχον τινὰ φαρμακείαν· hoc eſt, *Præterea mas poſteaquam pin-guerit, pingueſcit autem admodum, idque au-tumno, nequaquam ſeſe conſpiciendum præbet: verùm ſecedit è medio, quippe qui propter corpu-lentiam, tum facilè capi poſſit. Adhæc abjici-unt, & cornua locis aſperis, inventuque difficilli-mis. Unde proverbium etiam natum eſt:* Ubi cervi

cervi abjiciunt cornua. *Nam ut jam armis suis exuti, cavent ne conspiciantur. Ajunt sinistrum cornu à nemine visum esse. Abdere enim illud cervos, tanquam remedium aliquod in se habeat.* Jam causas hujus rei investigabimus. Putamus autem, cervos amissis cornibus latere (1) *propter corporis deformitatem.* Ut enim corona ornat Regem, sic cornua cervum: Quibus amissis dolet ille, & pudore confusus hominum brutorumque conspectum fugit. Neque enim hæc latere possunt cervos; quàm & equos, phaleris ornatos, sua mirari dona, & incessu superbo se ostentare videamus: Contrà verò omnibus ornamentis spoliatos, minus efferri atque superbire. Immò ne quod ignominiæ signum appareat, abjecta cornua in abditis & inaccessis locis defodere dicuntur. Unde proverbium natum: *Ubi cervi cornua abjiciunt:* De quo vide *Erasmum* Adag. p. 539. 540. Atque hoc est, quod *Oppianus* Cyn. l. 2. v. 214. jam olim cecinit, hoc sensu:

Latitant ipsi in penitis densisq; fruticibus,
Cùm pudeat eos feris capita talia apparere
Nuda, quæ paulò ante altè erigebant.

Quo

Quò alludit etiam *Petrus Angelius Bargæus* lib. 1. Carm.

Et cervus solet abditus cavernis,
Si fronti decus excidit superbum,
Tantisper recubans latere in altis,
Dum sentit capiti arbores renatas,
Quiq; olim aruerant cadente trunco,
Proceros iterum vivere ramos.

(2) *Ob Virium imbecillitatem.* In cornibus enim suum se habere robur cervi sciunt. Hinc ira aut libidine incensi cornibus petunt homines, cornibus se defendunt: Iis verò amissis, inermes sunt, & quo se tueri possint, non habent. Latibula ergò quærunt, quæ ubi invenerint, tantisper latent, dum aliis armati cornibus pristinum sibi vigorem roburq; restitutum videant. Huic rationi favet *Theophylactus Simocatus* probl. 5. Et respexisse quoque eò videtur *Plinius* verbis, modò allegatis: *Latent amissis cornibus velut inermens.* Videatur *Sachsius* l. 1. p. 451. (3) *Propter muscarum malignitatem*, quæ radices cornuum teneras facilè cum summo Cervorum dolore perforaturæ essent; nisi fuga salutem quærerent, alioq; se conferrent. Vide *Aristot.* lib. 9. Hist. An. c. 5.

QVÆSTIO V.

An in Cervorum genere solis maribus sint cornua, desint fœminis?

HÆc totidem verbis asserit *Aristoteles* lib. 3. de part. animal. c. 1. τῶν ἐλάφων οἱ μὲν ἄῤῥενες ἔχουσι κέρατα, αἱ δὲ θήλειαι οὐκ ἔχουσι. Et *Pollux* libr. 5. τῶν ἐλάφιον ἀκέρως ἡ θήλεια, ὁ δ' ἄῤῥην κεροφόρος: *Inter Cervos fæmina sine cornibus est, mas verò corniger.* Sequitur *Cardanus* lib. 10. de subtil. *Aldrov.* de quadrup. bisulc. l. 1. p. 776. Nec aliud ipsa docet experientia. Sunt tamen qui cervam etiam cornibus esse instructam, scribunt. *Pindarus* Od. 3. Olymp. dixit χρυσόκερων ἔλαφον θήλειαν *cervam fœminam aureis cornibus.* Similia apud *Anacreontem*, *Sophoclem*, *Euripidem*, *Callimachum* hymno in Dianam leguntur. Imò *Scholia in Pindarum* fœminis cervis ab omnibus Poëtis *cornua* adscribi tradunt. His adjungendus *Silius Italicus*, qui lib. 3. ait:

-- --- --- --. & altos
Æripedis ramos superantia cornua cervæ.

Franciscus Petrarcha etiam in Rhythmo quodam Lauram suam cervæ cornibu[s]

com

comparans, duobus eam cornibus auratis sibi aperuisse fingit; Verùm & ipse propterea à viris doctis sugillatur. Nec deest his experientia. Tradit enim *Gunterus* in Ligurino seu in libr. de rebus gestis Friderici I. Imperatoris, Cæsarem Maximilianum alicubi cervam cornutam deprehendisse. *Scaliger.* l.3. Poët. cap. 4. scribit: *In Gallia cerva cum cornibus nostris temporius & visa & capta est, cujus etiamnum servatur caput.* Plura exempla vide apud *Aelian.* de animal. lib. 7. c. 39. p.451. *Langium* in Epist. *Jonston.* Thaomatogr. Nat. c. 10. p. 298. Sed hæc, ait *Aldrovandus* l. a. *monstra* meo judicio dicenda erunt. *Delrius* Comment. in Herculem furentem, suspicatur, per enallogen *cervam* Græcos pro *cervo* posuisse, more Atticorum, qui τὴν ἔλαφον & αἱ ἔλαφοι, articulum fœmininum jungunt Masculino nomini. *Gesnerus* Græcos *cervum marem* quondam τὴν ἔλαφον vocasse, observat. Nos *singularibus* hæc annumeramus Naturæ effectis, qualia etiam sunt: *Oves cornutæ* in Prussia visæ à Graba l. a. p.34. & *mulieres barbatæ*, in multis sæpè locis repertæ.

QUÆ-

QVÆSTIO V.

An in Cervorum genere solis maribus sint cornua, desint fœminis?

HÆc totidem verbis asserit *Aristoteles* lib. 3. de part. animal. c. 1. τῶν ἐλάφων οἱ μὲν ἄῤῥενες ἔχουσι κέρατα, αἱ δὲ θήλειαι οὐκ ἔχουσι. Et *Pollux* libr. 5. τῶν ἐλάφιον ἀκέρως ἡ θήλεια, ὁ δ' ἄῤῥην κεροφόρος: *Inter Cervos fœmina sine cornibus est, mas verò corniger.* Sequitur *Cardanus* lib. 10. de subtil. *Aldrov.* de quadrup. bisulc. l. 1. p. 776. Nec aliud ipsa docet experientia. Sunt tamen qui cervam etiam cornibus esse instructam, scribunt. *Pindarus* Od. 3. Olymp. dixit χρυσόκερων ἔλαφον θήλειαν *cervam fœminam aureis cornibus.* Similia apud *Anacreontem*, *Sophoclem*, *Euripidem*, *Callimachum* hymno in Dianam leguntur. Imò *Scholia in Pindarum* fœminis cervis ab omnibus Poëtis *cornua* adscribi tradunt. His adjungendus *Silius Italicus*, qui lib. 3. ait:

--- --- --- --- & altos
Æripedis ramos superantia cornua cervæ.

Franciscus Petrarcha etiam in Rhythmo quodam Lauram suam cervæ cornibu[s]

com[...]

comparans, duobus eam cornibus auratis sibi aperuisse fingit; Verùm & ipse propterea à viris doctis sugillatur. Nec deest his experientia. Tradit enim *Gunterus* in Ligurino seu in libr. de rebus gestis Friderici I. Imperatoris, Cæsarem Maximilianum alicubi cervam cornutam deprehendisse. *Scaliger.* l. 3. Poët. cap. 4. scribit: *In Gallia cerva cum cornibus nostris temporius & visa & capta est, cujus etiamnum servatur caput.* Plura exempla vide apud *Aelian.* de animal. lib. 7. c. 39. p. 451. *Langium* in Epist. *Jonston.* Thaomatogr. Nat. c. 10. p. 298. Sed hæc, ait *Aldrovandus* l. a. *monstra* meo judicio dicenda erunt. *Delrius* Comment. in Herculem furentem, suspicatur, per enallogen *cervam* Græcos pro *cervo* posuisse, more Atticorum, qui τὴν ἔλαφον & αἱ ἔλαφοι, articulum fœmininum jungunt Masculino nomini. *Gesnerus* Græcos *cervum marem* quondam τὴν ἔλαφον vocasse, observat. Nos *singularibus* hæc annumeramus Naturæ effectis, qualia etiam sunt: *Oves cornutæ* in Prussia visæ à Graba l. a. p. 34. & *mulieres barbatæ*, in multis sæpè locis repertæ.

QUÆ-

QVÆSTIO VI.

Cur cervæ fœminæ cornibus careant?

CArdanus de Animal. perfect. l. 10. p. 568. Duas allegat caussas à *fine* & *efficiente* deductas. (1) *Cum enim matres fœtus in alvo gerant, levitate & agilitate opus habent, unde cornua prægrandia & ramosa illis essent impedimento.* (2) *Est etiam genus illorum animalium timidum, ut fœminæ sint timidissimæ, quamobrē illis cornua nulli essent usui* (3) *Deest etiam calor, qvi materiam cornuum gignere possit, & genitam extrudere simulatq; extendere: ob id velut hominibus barba, ita cervis cornua, ut ad solum ornatum facta videantur, & neutrùm adsit fœminino sexui illorum. Quæstio & in pecudibus observanda est: Cornuti enim mares, fœminæ absq; cornibus sunt. In jugis tamen montium frigidissimarùm Regionum alicubi, quoniam ob frigus aëris calor naturalis confirmatur, etiam fœminæ cornua habent.* Hæc ille. quibus *Hercules Saxonicus* addit (4) quod *sangvis* qui in materiam cornuum transire debeat, in *alimentum fœtus* vertatur.

QUÆ-

QVÆSTIO VII.

An Cervorum cornua sex tantùm ramos, non plures habeant?

SOlinus in Polyhist. c. 31. p. 97. n. 442. de cervis hæc referens: *Pro ætate*, inquit, *armos augent. Id incrementum per sex annos perseverat. Deinceps numerosiora fieri non possunt, grossiora possunt, quæ quidem castratis nunquam crescunt, nec tamen decidunt cornua.* Idem ante Solinum *Plinius*, & post eum multi docuere alii, sed repugnante veritate. Nam *Albertus & Matthiolus* in Diosc. testantur, cervorum cornua in Germania & Italia ad *undecimum* usq; *ramum* dividi. *Aldrovandus* l. a. p. 777. se vidisse, ait, in penu serenissimi Ferrariæ Ducis cervùm in agro Ferrariensi interfectum, magnitudine equo paulò inferiorem, cujus cornua adeò ramis referta fuerunt, ut potius superarent, quàm à Germanis superarentur. De Bavariæ quoque Duce Guilhelmo referunt, quod bina cervi cornua habuerit, quorum utrumque *unum & viginti ramos* fudit. Tradit etiam *Gesnerus*, se audivisse Antverpiæ, cornua in pharmacopolio quodam reperiri, quorum singula

ſingula *ramos* circiter *quindecim* habeant. Vid. *Voſſius* Theol. Gentil. lib. 3. cap. 57. p. 1037. Quod verò nonnulli addunt, *cervorum ætatem ex ramorum numero conſpici poſſe*; à veritate itidem alienum eſt. Cùm enim cervi longiſſimi ſint ævi, iis profectò, quos amplius centum annos vixiſſe, auctores memorant, cornua quercubus & pinis majora fuiſſent, ſi quotannis romorum augeretur numerus. Certiora forſan illa ſunt indicia, quibus cervorum ſenectutem conſpici poſſe *Ariſtoteles* ſcribit Hiſt. Anim. l. 1. c. 9. videlicet quod *dentes* aut *nullos* aut *paucos* habeant, & *adminiculis* præterea careant, qui imis cornibus prominent ante frontem. Verba ejus hæc ſunt: Ἀλλὰ τοὺς γέροντας γνωρίζου μάλιστα δυοῖν σημείοιν. ὀδόντας τε γὰρ οἱ μὲν ὀλ οὐκ ἔχουσιν, οἱ δ' ὀλίγους. Καὶ τοὺς ἀμυντῆρ οὐκ ἔτι φύουσι. καλοῦνται δὲ ἀμυντῆρες, τὰ προνενευκό τα τῶν φυομένων κεράτων εἰς τὸ πρόσθεν, οἷς ἀμύνο ται. Ταῦτα δ' οἱ γέροντες οὐκ ἔχουσιν, ἀλλ' εἰς ὀρθὸν γίνεται ἡ αὔξησις τῶν κεράτων. Vid. *Ma thiol.* Comm. in libr. 2. Dioſcor. cap. 5 p. 194.

QUA

QVÆSTIO VIII.

An cornua cervorum vivant?

NOn quærimus (1) de *cornu usto*, sed *crudo*, (2) neq; de *separato*, sed *cervino capiti adhærente*. Intellige autem (3) *caput vivi*, non *mortui cervi*, (4) *Vitamq; propriè*, non *impropriè* sic dictam. Atq; his ita præmissis affirmamus quæstionem, his usi argumentis: *Ubicunq; dantur operationes vitales, ibi ipsa quoq; datur vita*: Atqui *in cornu cervino dantur operationes vitales*; Ergò. *Minor* probatur hoc prosyllogismo: *Quicquid crescit & augetur propriè, in eo sunt operationes vitales*: Atqui *cornu cervi crescit & augetur propriè*; Ergò. *Propositio* patet: quia potentia altrix & auctrix principes animæ vegetativæ sunt facultates. *Assumtum* Natura & experientia confirmant. Videmus enim in radicibus cornuum sanguinem, videmus in iis lentosum quendam ex sanguine ortum humorem. His aluntur cornua, his secundum omnes dimensiones extenduntur, justamq; quantitatem consequuntur. Deinde argumentamur ita: *In quocunq; est anima, in eo etiam reperitur vita*: Atqui *in cornibus cervi*

est

est anima; Ergò. *Major* probatur, quia vita est essentiale consequens animæ, ita ut animam dare sine vitâ, sit somnium facere sine somno. *Minor* ideò vera est, quia cervus ipse animatus est. Anima autem cervi non est in unâ tantùm, alterave parte seorsum, sed in omnibus simul, secundum illud Philosophorum axioma: *Formæ materiales totæ sunt in toto corpore.* Ad partes autem cornua pertinere supra diximus. Fallit ergò fallitur; cætera doctissimus *Cardanus*, qui lib. de subtil. 10. p. 565. cervorum cornua vivere negat proptereà, quod venis & nervis non sint prædita neq; mollia. Verum non sequitur: *Quicquid vivit, illud venis & nervis præditum & molle est.* Arbores enim non sunt molles, neq; ossa; & tamen vivunt. sanguis venas & nervos non habet; vitâ tamen maximè gaudet. Multæ quoq; aliæ corporis partes venis destituuntur & nervis quæ tamen vitâ minimè carent. Quid quod *venæ* & *nervi* magis ad *sensum* requirantur, quàm ad *vitam*. Et licet ponamus ad vitam etiam venas requiri, propterea tamen de cornuum vitâ desperandum nobis non esset, cùm in iis etiam quidam r

per

periantur ductus, venarum officio fungentes.

SECTIO III.
AXIOMATICA
AXIOMA I.

Vires cornu cervini in medicina maximæ sunt.

PLeni hac re Scriptorum recentiorum libri sunt; plena quoq; vetustas. Ab hac quædam petemus, quanquam multa veris subesse soleant falsa. Ajunt cornu cervinum utile esse (1) adversus *venena*. Qui usus etiam Barbaris, Floridæ Insulæ incolis haud ignotus: Nam labia infantum suorum perforant, particulâ cornu cervini foramini impositâ, quâ à veneno illæsos fore, sibi persuadent. (2) *In collyriis*. Hinc collyrium *Joannis Gvinterii Andernaci* ap. *Aldrov*. p. 849. *Cornu cervi usti & eloti, thuris, plumbi usti, & eloti, singulorum drachmæ quatuor, ex aquâ pluviali conficiatur collyrium. Ulcera*: inquit, *& pustulas oculorum sanat, cicatrices exterit.* (3) *Capitis* quoq; *dolori* mederi cornu cervinum,

 cum

cum oleo rosaceo fronti contritum, *Plinius*, *Marcellus*, *Galenus* produnt, quanquam ex incerta caussâ. (4) Ad *Defluvium capillorum* prohibendum facere, *Orpheus* docet in libr de lapid. his versibus:

Αἰεί τοι θέσει λασίην ἐπὶ κράατι λάχνην,
Εἰ καὶ ψευδοκάρηνος ἔοις, εἰ γάρ μιν ἐλαίῳ
Τελβόμενον τρίβοις κροτάφους πάνθ' ἤματα σεῖο,
Αἱ δὲ νέαι περὶ βρέγματι σὸν τρίχες ἀνθήσουσι.

Vid. *Marcellus*, & *Plinius*. (5) Ad *porriginem* etiam cinerem ejusdem è vivo prodesse, ai *Plinius*. (6) Ad *impetigines* adhibendum sva det *Galenus* 3. εὐπορ. 278. (7) Adque *ulcera* sa nanda plurimum facere, *Sextus* & *Plinius* au ctores sunt. (8) Ad *lentigines* de facie tollen das *Marcellus* lenticulam cum scobe tenui d cornu cervino, & sevum cervinum parite dividi jubet, coqui, & teri, atque eo facien vel ante horam balnei, vel & in balneo fre quenter illini. (9) *Pediculos* in capite, *lendes* nasci non sinere idem cornu, *Marcellus* testa tur. (10) *Comitialem morbum* manifestat n dor cornu, referente *Plinio*, & ex eodem *S lino*; it. *Blondo*. (11) Adversus *scrophulas gutt ris* quidam cervini cornu tritum, cum spo giis, in quibus lapides reperiuntur, æqu me

mensura ex vinò & aquâ quotidiè manè à jejunis bibi jubent. (12) *Ulceribus oculorum* idem ustum & elotum salutare esse, docent *Dioscorides*, *Galenus*, & *Sextus*. (13) Ad *polypum* cornu cervi ustum, & sandaracham naribus inflare, præcipit *Galenus* l. εὐπορ. c. 26. (14) Ad *dentium albedinem* conservandam, utendum eodem, censet *Dioscorides* & cum ipso alii multi. (15) Ad *dentes confirmandos*, eorumq; *dolorem sedandum*, porrigunt cornu cervi, *Plinius*, *Galenus* 2. Εὐπορ. 12. & in oper. de Simpl. Medic. Facult. *Aegineta*, *Sextus*, *Marcellus*, *Albertus*, *Rhasis*, *Serenus Poëta*. (16) Ad *empyema* & *hæmoptoisin*. (17) Ad *Dysenteriam*. (18) Ad *Auriginem*. (19) ad *Vomitum nimium*. (20) ad *Splenicam*. (21) Ad *Colicam*. (22) Ad *lumbricos*. (23) Ad *stranguriam*. (24) Ad *aquosum ramicem*. (25) Ad *profluvium muliebre*. (26) Ad *præfocationem*. De quibus omnibus plura videre licet apud *Aldrov*. de Quadrup: Bisulc. l. 1. cap. 27. p. 853. *Grabam* l. 2. *Horstium* Tom. 3. Cent. probl θεραπ. Dec. 1. de febr. quæst. 4. p. 5. *Schröderum* in Phil. Med. Ch. l. 5. c. 1. *Cratonem* in consiliis l. 4. consil. 21. num. 240. *Sennertum* Tom. 1. & 2. *Scholtzium* in Epist. Medicin. *Zwelfferum* in Pharm. Aug. Animadvers. f. 463.

463. *Ranchinum* Tract. de morb. ſen. Sect. 3. *à Mynſicht* in armament. Medico-Chym. ſect. 4. p. 93. *Keslerum* Cent. 3. c. 26. *Clokium* de Nuce Medica c. 14. p. 54. & 55. *Tentzelium* Philoſopho-Medic. de Peſte: O. 3. *Grembs* in arbor. ruinoſ. homin. l. 2. c. 3. n. 47. f. 426. *Bæcherum* in Parnaſs. Med. Zool. part. 1. f. 30. O. *Mæbium* in diſſert. de nat. Cervi f. 20. & alios *Medicos*.

AXIOMA II.

Cornu cervinum in deliciis habent gulæ portentoſa ingenia.

NOn ad *medicamenta* tantùm cornu cervinum à Medicis adhibitum; ſed, quod mireris, delicatuli Sardanapali in ganeam etiam vertere illud noverunt. Recens enim elixare & poſteà in fruſtula dividere ſoliti fuerunt, teſte *Bruyerino*, ap. Aldrov. l. a. *Quis hoc primùm excogitavit?* Quærit *Julius Alexandrinus* Lib. XI. Salubr. c. XI. *Quorumnam inventum hoc? Quæ tanta gulæ libido? Aut quod pòtius tantum, tam ſalubrium, tam ſapidarum rerum aliarum copiam averſantis ſtomachi faſtidium? ut iſta expeteret, in quibus nec ſalubritas ulla glutinoſis, aut terreſtribus: & ſapor (guſtaſſe*

namq

namq; libuit) qualis fungorum ferè in exciso fœ-
tu: In cornibus, tuberum, sed solutili magis, minusq; concreta materia. Mirari hæc liberet, nisi in tanto jam luxu, & portentosæ flagitiosæq; ganeæ licentia nihil jam factum esset nobis reliqui, uod miraremur.

AXIOMA III.

Cornu cervi olim res sacra habebatur.

MOrem fuisse venationis, ut ex jaculis confixo grege præmium, caput feræ, edderetur Dianæ, interpres *Aristophanis* in Pluto docet his verbis: ἔθος ἦν, τοὺς θηρεύοντας να ἄγραν, μέρος τι τοῦ θηρωμένου, κεφαλὴν, ἢ πόα προσηλοῦν πασσάλῳ ἐπί τινος δένδρου, εἰς αὐτὴν ὴν ὕλην πρὸς τιμὴν τῆς ἀρτέμιδος: *Consvetudo uit venatoribus, partem prædæ, caput aut peem, clavo affigere ex quapiam arbore in sylva psa in honorem Dianæ.* Eundem morem onfirmat ipse *Poëta* Æneid. 9. v. 407. 408. e *Lunâ* canens:

--- --- Si qua ipse meis venatibus auxi
Suspendivè tholo, aut sacra ad fastigia fixi.

t *Manilius* l. 4.

--- --- --- postes ornare superbos
Pellibus, & captas domibus configere prædas.

Ex eodem more *Dio. Chrysost.* Orat. 1. δέρματα ἱερείων κρεμάμενα: *coria victimarum pendentia.* Imprimis verò *cornua cervorum* Dianæ consecrata legimus. Testis *Virgilius* est Eclog. 7. v. 29. 30.

Setosi caput hoc apri tibi Delia parvus
Et ramosa Mycon vivacis cornua cervi.

Et *Ovidius* 12. Metamorph.

--- --- --- votivi cornua cervi.

Apertissimè verò *Symmachus* Epist. 66. lib. 5 ad Olybrium & Probinum: *Honori numinum datur, cornua sacrare cervorum, & apri-nos dentes liminibus affigere.* Hinc *Plutarchus* ἐν ῥωμ. quærit: Διά τι τοῖς ἄλλοις ἀρτεμισίοις ἐπιεικῶς ἐλάφων κέρατα προσπατταλεύουσι, τῷ δ' ἐν Ἀβεντίνῳ βοῶν; *cur reliquis Dianæ fanis soleant cervorum cornua affigi: ei, quod in Abentino est boum.*

AXIOMA IV.

Cornua cervi sola decidua non sunt.

A*Ristoteles* quidem 2. Hist. 1. asserit, soli cervo cornua quotannis decidere, cæteris verò omnibus esse perpetua, nisi pe-

vim aliquam amittant. Cui etiam *Plinius* Lib. II. c.37. subscribit. Sed *Aldrov.* de Qv. Bis. p. 10. refert, *capreolos*, *alces*, nonnullaq; alia deciduis esse cornibus, quod nec olim *Albertus* ignoravit.

CAPUT X.
DE
STELLIS CADENTIBUS.

STella cadens *unde derivetur? Ejus Homonymia, & Synonymia apud Græcos, Latinos & Germanos. Definitio. Genus. Differentia à causis. Caussa Stell. Cad. efficiens. Materia. Forma. Finis. Locus. Tempus. An stellæ revera è Cœlo decidant? Quî fiat, quod nonnunquam vera stella, sub quâ trajectio accidit, non statim appareat? An stellarum trajectiones etiam interdiu contingant? Cur stellæ, cùm transvolant, videantur longum iter porrigere? Cur stellarum cadentium motus in fine segnior sit? Quid stellæ cadentes præsagiant? Stella cadens non est species mundi. Habet caussas suas naturales. & est ens reale.*

SECTIO I.
DOGMATICA.

§. I.

Cum reali cujuslibet materiæ definitioni *Onomatologia* vel consideratio nominalis meritò præmitti debeat, monente *Platone*; δεῖ ἐξετάζειν τὰ ὀνόματα; & *Galeno* l. 1. de Meth. Med. c. 5. *Principium in omni Disputatione & re nomen* (definitio nominalis) *est*: Est enim à nominis origine natura rei sæpè deducenda; idcircò & nos impræsentiarum non malè agemus, si idem in nostrâ hacce tractatione observemus, & *Pragmatologiæ Onomatologiam* præmittamus.

§. II. In *Onomatologia* evolvenda nobis venit (1) *Etymologia*, secundum quam meteoron hoc dicitur (1) *Stella*, non quidem κατ' ἀλήθειαν, sed κατὰ δόξαν, non quoad *internam formam*, sed quoad *externam figuram*: Srellæ enim admodùm similis videtur hæc inflammatio. Vox autem *Stellæ* derivatur, vel, secundum *Becmannum* de Orig. Lat. L. p. 627. à Σέλας, quod *splendorem* notat; vel, ut alii volunt, à τέλλω, ἀνατέλλω, *orior*; vel denique à στέλλειν, *mittere*, quòd radios

suos

ſuos emittant. Nos, prioribus derivationibus omiſſis, (quæ tamen etiam huc quadrare poſſent, cùm *Stellæ Cadentes* in modum verarum Stellarum in aëre corruſcent fulgeantque,) potiſſimum ultimam attendemus, aliam tamen derivationis rationem adjiciemus. Scilicet dicitur hoc meteoron *Stella*, quia deſuper στέλλεται, *mittitur*, ac detruditur. Hinc (2) cognominatur *Cadens*, à motu, quia *ſtellæ cadentis* imaginem exhibet. Perinde ac *Draco volans* Draco à figura, volans à *motu* nominatur.

§. III. (2. *Homonymia*, quæ errorum genitrix ſemper exiſtit. Niſi enim voces, de quibus ſermo, ab æquivocationibus liberentur, ingentes errorum cumuli inde naſcuntur. Hos ergò ut evitemus, notamus, quod *Stellas Cadentes* h. l. non accipiamus in *ſenſu Epicuræo*, pro cæleſtibus corporibus, ex luce primæva genitis, quorum lapſum Epicurum ſomniaſſe ferunt; ſed in *ſenſu Philoſophico*, pro meteoro aliquo emphatico, quod ex effluvio accenſo, genitum, ob loci frigiditatem, hoſtem fugiens, repercuſſum ac detruſum, ſtellæ cadentis ſpeciem offert.

§. IV. (3) *Synonymia*, quæ non parum

etiam lucis nominali hujus rei considerationi affert. Varias autem à variis hæc *trajectio* sortitur appellationes. Nos in tres potissimum ordines eas dispescemus. Primus ordo est *Græcorum*. His *Stellæ cadentes* dicuntur (1) ἀστέρες διαθέοντες, h. e. *transcurrentes* stellæ, quia aëris regionem transcurrunt. (2) ἀστέρες διάττοντες, stellæ *prosilientes*, à διάττειν, quod est *prosilire*, quia, verarum instar stellarum, emicant & prosiliunt. (3) διαδρομαὶ τῶν ἀστέρων, i. e. *discursus stellarum*, quia cœlo discurrere, vel decurrere videntur: quo nomine *Aristot.* l. 1. met. usus est, qui eas alibi etiam vocat (4) οἷον ἄστρου ῥύσιν, in descriptione τοῦ στηριγμοῦ; ὃ δὲ στηριγμός ἐστι, inquiens, χωρὶς φορᾶς περιμήκης ἔκτασις, καὶ οἷον ἄστρου ῥύσις, *Firmitas est oblonga absque impulsu intentio, & quasi sideris fluor*, *Aristot.* l. 1. de Mundo (5) ἀκοντίσματα καὶ διεκδρομαὶ, *transcursus & jacula*, s. tela, quia, veluti tela, ob frigus evibrantur. *Ptolom.* in Centiloq. Secundus ordo est *Latinorum*, qui varias etiam stellis cadentibus tribuunt appellationes. (α) *Plinius* enim Aristotelis διαδρομὰς vertit *Discursus stellarum*, l. 1. Nat. Hist. c. 36. p. m. 10. (β) Apud *Senecam* l. 1. Nat. Quæst. c. 4. audiunt *stellæ transvolantes*, & apud

& apud *Maronem* l. 5. Æneid. *Sidera volantia*; celerrimè enim aërem, veluti aves, pervolant. (γ) Idem *Virgilius præcipites* quoque vocat *stellas*, l. 1. Georg. quia ab aëre frigido præcipites quasi aguntur. (δ) à *Cicerone* & aliis salutantur *trajectiones stellarum*. Ubi tamen observandum, quod hæc vox ab aliis *generaliter* sumatur, & non tantùm *stellis cadentibus*, sed etiam *trabibus*, *facibus*, *titionibus* &c. tribuatur; Nos tamen h. l. *specialiter* usurpamus, & cum *Pontan.* in Exposit. Sent. 98. Centiloq. solis Cadentibus tribuimus. Tertius ordo est *Germanorum*, vulgò eas vocantium, das Stern-schiessen / das Stern-schneutzen / das Stern-putzen / das Stern-reinigen. Et si quæ similes sunt appellationes, quibus hoc meteoron exprimunt.

§. V. *Pragmatologia* jam sequitur, in qua ipsa rei natura altiùs investiganda. Exponit autem hæc (1) *Essentialia*, quæ spectantur tum *conjunctim*, in *definitione*, tum *separatim* in *causarum* expositione. Quod attinet ad *definitionem*, eam celeberrimus Marpurgensium Medicus, *Magirus*, Physiol. l. 4. c. 2. p. m. 261. his exposuit verbis: *Stella cadens est fumus, mediocriter compactus & globatus, qui superne*

ſupernè accenſus, à nube deorſum pellitur, & ita ſtellæ è cœlo decidentis imaginem nobis exhibet. Hunc ſecutus B. *Scharffius* Phyſ. ſpecial. l. 4. c. 2. p. m. 406. Aliique *Peripateticorum*. Verùm cùm hæ deſcriptiones minùs ſint accuratæ, quoniam ſolus fumus accendi nequit, meritò præferimus B. Sperlingii deſcriptionem, ex Inſtit. Phyſ. l. 5. c. 10. §. 10. p. m. 861. petitam, quæ ita habet: *Stella cadens eſt meteoron emphaticum, ex effluvio ſupernè accenſo genitum, & ob loci frigiditatem repreſſum ac deorſum detruſum, ſtellarum è cœlo cadentium imaginem offerens.*

§. VI. In hac *definitione* reperimus (1) *Genus*, quod eſt, *meteoron*: quia Stella cadens nihil aliud eſt, quam effluviorum ignitorum affectio ſub figura certâ, ſtellarum nimirum, eadem repræſentans. Quoniam autem terminus meteori laxus eſt, & ſub ambitu ſuo non tantùm *meteora hypoſtatica*, verùm etiam *emphatica* comprehendit; Ideò rectiſſimè *Genus* h. l. per additamentum *Emphaticum* coarctatur. Probatur autem noſtra ſententia (1) *ex Meteori Emphatici definitione*. Cuicunque enim competit Definitio, eidem etiam attribuatur definitum neceſſe

necesse est: Atqui Stellis cadentibus competit definitio meteori Emphatici: Ergò. *Major* canonica sua gaudet auctoritate. *Minor* probatur, quia Stellæ cadentes faciem, quâ apparent, realem non habent. Habent quidem *realem* aliquam *formam*, si *materialiter* considerentur, ratione sc. effluviorum, supernè accensorum: Hoc enim respectu *Entia* quoque vocari possunt *realia*; sed si *formaliter* spectentur, eam, quam ostendunt, formam minimè habent. (2) *Ex absurdi consecutione*. Nam si Stellæ cadentes statuerentur meteora *hypostatica*, sequeretur inde, quod faciem eam, quâ prodeunt, habeant realem. Sed posterius falsum est, uti testatur *Lindemann*. in Delic. Calend. E. & prius.

§. VII. (2) *Differentiam* quæ *conjunctim* naturam rei, explicat per causas tum *internas*, materiam & formam; tum externas, efficientem & finem. *Efficiens* Stellarum cadentium est (1) vel *Supernaturalis* seu *divina*, primus videlicet motor, principium effectivum rerum omnium, natura naturans, Deus ipse, qui singulari quadam harmoniâ sidera, ut trajectiones hasce excitarent, elementa, ut materiam suppeditarent, aërem denique ipsum

ipſum, ut receptaculum iis daret, creavit; Vel *naturalis*, quæ re vera in effectum influit eundemque producit. Atque hæc eſt (2) vel *univerſalis*, nim. Sol & reliqua corpora cœleſtia. (vocantur aliàs *cauſæ elevantes*, *agentes*, quod in præparantem, effluvium ſc. ſulphureum, operentur.) Hæc enim vi ſua in ſublunaria vehementer agunt, radiis ſuis terræ meatùs potenter recludunt, effluviaque talia mirabiliter educunt, quæ ſtellis cadentibus materiam ſuppeditare poſſunt; Vel *particularis*, eaque aut *principalis* *præparans*, qualis effluvium ſulphureum eſt; aut *inſtrumentalis* ſ. *accendens*, quâ corpora cœleſtia ad hæc effecta producenda utuntur. Talis eſt tum *Calor*, qui intima terræ clauſtra permeat, effluvia pinguia ac ſulphurea evocat, evocataque in ſublime elevat; Tum *Frigus*, per quod exhalatio elevata condenſatur, & coarctatur, ut loqui amat B. *Scharfius* Phyſ. Special. l. 4. c. 1. p. m. 400. Atomi enim ſulphureæ ac igneæ, fugientes hoſtem frigus, congregant ſe magis condenſanturque ac inflammantur, atque cum ſurſum in ſupremam aëris regionem, quæ puriſſima eſt, fuga non concedatur, deorſum truduntur.

ſu

ſub imagine cadentium ſtellarum. Pertinet huc etiam *motus*, qui multum facit ad materiam ſulphuream accendendam. Atque has cauſas ferè omnes *Pontanus* l. Meteor. cap. 17. p. 24. ſequentibus complexus eſt verſibus:

Sæpè per æſtatem cœlo ſi forte ſilenti
Aut carpes iter, aut mavortia ſigna ſecutus,
Traduces vigilem per juſſa ſilentia noctem,
Collucere faces, cœloq; cadentia cernes
Sydera, & incenſos, per ſudum albeſcere tractus.
Halitus hic modicusq; & cæco impulſus ab igni
Incidit in gelidas ut primum frigoris oras,
Nec potis incretum longe exſuperare rigorem,
Torquet iter fugiens nunc huc, nunc mobilis illuc,
Donec conceptam traxit per viſcera flammam.
Nunc proprio incenſus raptu, nunc terq; quaterq;
Exagitata ferens impacta verbera nubis.
Aſt ubi ſummotosq; locos, atq; aëra ſummum
Pervaſit, qua continuus convertitur orbis,
Hic rapido impulſus curſu, vertigine & ipſa,
Incenſus, varia ſplendet per inane figura.
Arida concipiunt ignem, fervetq; agitando
Spiritus, Incendit pugnantia corpora motus.

§. VIII.

§. VIII. *Materia* eſt vel *Ex quâ*, vel *In quâ*. Illam Stellæ cadentes nec habent, ne habere poſſunt, aut debent. Probo: *N. ac cidens habet materiam Ex quâ: Stella cadens e accidens*; E. *Major* eſt manifeſta: Si enim accidens haberet *materiam ex quâ*, eſſet ma teriatum: Si hoc, eſſet ſubſtantia: Et ſic ſub ſtantia ſimul eſſet accidens, quod principi cognoſcendi omnium primò (*impoſſibile es idem ſimul eſſe & non eſſe*) contrariatur. *Mi nor* patet (1) ex *formali ſtellæ cadentis conditio ne*; Quia Stella cadens nihil aliud eſt, quan impreſſio & figura quædam externa corpo ris: Omnis autem impreſſio, omnis figur eſt accidens. E. (2) *Ex Accidentis definitione* Accidens enim eſt *id, quod eſt in alio, tanquan in ſubjecto, nec poteſt eſſe ſine eo.* Scharff. In ſtit. Log. At verò nonne Stella Cadens eſt i alio, tanquam in ſubjecto, effluvio ſc. Et ub exſiſtere poſſet hoc meteoron, niſi in ſul phureo ſuo ſubjecto? (3) *Ex majoris ad mi nus collatione*; Si enim meteora κατ' ὑπόςασ ſunt accidentia, ſequitur, quod multo ma gis τὰ κατ' ἔμφασιν φαντάσματα in accidentiu claſſem ſint referenda: Atqui verum priu ut prolixè ſatis & accuratè, more ſuo, de

mon

monstravit B. *Sperling.* l. 5. Inst. Phys. cap. 6. p. m. 786. E. Et posterius. *Materiam* autem *in quâ*, seu *subjectum* cum B. *Sperlingio* Stellis cadentibus tribuimus. Hæc verò non est *fumus*, ad quem confugiunt, *Meurerus* Quæst. meteor. p. m. 189. *Bartholinus* Physic. Special. part. 2. c. 6. & alii: neq; *vapor*, ut *Hagius* docet in Meteorol. qui tamen sibi ipsi non constat; sed, uti reliquorum meteororum, *effluvium pingue* est & *Sulphureum*. Quod probamus (1) *ex incensionis ratione*; Nam quicquid accenditur, sulphureum est: Stellæ Cadentis *materia in qua* accenditur; E. sulphurea est. *Major* probatur, quia solum sulphur inflammationes efficit. Nec elementa pura, ut ignis & aër inflammantur; sed si inflammari videntur, ob sulphureos vapores ad mixtos hoc contingit. Vid. Prolixè hac de re differentem B. *Sperlingium*, instit. Phys. l. 5. c. 4. p. m. 761. *Minorem* nemo negaverit, nisi, ipsi experientiæ bellum indicere velit. E. 2) *Ex ipsorum Peripateticorum Confessione*. Sic *Fromondus*, Collegii Falconis in Lovaniensi Academ. Philos. Prof. Prim. l. 2. meteor. cap. 1. *Ut autem materia*, inquit, *flammam concipiat, debet esse viscosa; aut pinguis*: (omne verò pin-

 rò pin-

rò pingue sulphure per mixtum est) *quæ enim omni humore oleari carent, ut cineres, candelarum fuligines &c. non recipiunt inflammationem. Hinc sequitur, materiam istam non esse (NB) puram putam terram, in fumos exhalatam; mera enim terra arida est, & omnis pinguedinis expers.* Alios libens prætermitto.

§. IX. *Forma* hujus trajectionis est *Accidentalis* illa, quam refert, *figura*, à stella superiore, sub quâ accenditur, ipsi impressa. Huc spectat etiam *Stellarum Cadentium motus*, qui plerumq; est *obliquus* propterea, quod à *vento* pellantur, quem ab eo angulo, unde cadunt, venturum indicant. Dico autem *plerumq*: quia sæpè directè decidere videntur, idq; ideò, quia effluvium gravius est.

§. X. *Finis* denique Stellarum Cadentium est vel *Theologicus*, qui respectu DEI, dicitur *sapientiæ, potentiæ & bonitatis ejus demonstratio*. Deus enim in omnibus suis operibus, etiam minimis, maximam suam potentiam & immensam sapientiam demonstrare voluit. Ut eleganter *Stigelius* vol. 1. ad Paulum Eberum v. 13. canit.

Emicat ex cunctis divina potentia rebus,
Et levis est cespes, qui probat esse Deum.

Respe-

Respectu *nostri* est *DEI mirabiliter hac ordinantis, agnitio & celebratio*; Non enim frustra Deus Opt. Max. hæc omnia ordinat, sed ut nos ea scrutemur & admiremur, ejusque majestatem veneremur; vel *Physicus*, isq; varius. (1) *Tempestatum significatio*, sive *prædictio*; pro colorum diversitate enim variam tempestatem notant. Si *pallidiores* appareant stellarum trajectiones, notant pluvias, quia tum aër aqueis vaporibus est repletus: si *rubicundiores*, ventos præsagiunt, quia aër siccis exhalationibus ac sterilibus nubibus abundat: si *clariores purioresq;*, serenitatem nunciant, eò quod aër purus sit. Virgil. lib. 1. Georg.

Sæpe etiam stellas, vento impendente, videbis
Præcipites cœlo labi, noctisq; per umbras
Flammarum longos à tergo albescere tractus.

(2) *Aëris purgatio*. Multa enim noxia effluvia astrorum & præprimis solis, educuntur & in sublime vehuntur.

§. XI. (II) *Accidentalia*, cujusmodi sunt *Adjuncta* & *Circumstantiæ*. In his autem observandus est partim *Stellæ cadentis locus*, partim *Tempus*, partim etiam *generandi modus*. *Locus* est *media aëris Regio*, per quam sæpè ad infimam usq; detruditur. *Tempus*

verò est plerumq; *vernum* & *autumnale*. *Hyberno* tamen etiam quandoq; apparet, scilicet quando aër tempestate frigidus est; ut & *æstivo*, noctibus frigidiusculis; sed rarissimè, idq; *sereno* tantùm tempore, minimè *nubilo*, crassi enim vapores opprimunt materiam subtilem. Fiunt vero *noctu* pariter atq; *interdiu*, sed non conspiciuntur de die propter uberrimam solis lucem, quâ obscurantur ignes minores. Hinc *Seneca*. Nat. Quæst. lib. 1. c. 1. *Quare ergò etiam non interdiu transferuntur? Quid si dicam, stellas interdiu non esse, quia non apparent? Quemadmodum illæ latent & solis fulgore obumbrantur: Sic faces quoq; transcurrunt etiam interdiu, sed abscondit eas diurni luminis claritas. Modus* deniq; in solâ *dissimilium* fuga consistit. Corpora enim calida ob frigidorum, & frigida ob calidorum præsentiam arctissimis sese constringunt vinculis. Sulphureæ quippe & igneæ Atomi, fugientes hostem, frigus, coarctantur magis magisq;. Cum vero post ea in altiorem, vel supremam aëris regionē, quæ purissima dicitur, ascendendi nulla adaperiatur via, ad loca inferiora feruntur, & imaginem stellæ cadentis oculis mortali-

um

um ostendunt. Huic nostræ sententiæ præter *Sperlingium* ipsimet quoq; favent *Mathematici*. Ex multis unius sufficiat *M. Alberti Lindemann*. Mathemat. Prof. Publ. in Academia Regiomontana in deliciis Calendariograph. Prognost. Anno 1643. qv. 6. p. m. 39. allegasse verba sequentia: Q. Was ist zu halten von dem Schiessen der Sterne/ welches wir pflegen zu nennen das Sternen Reinigen? Resp. idem. Diese Frage ist nicht weitläufftig ab zu handeln. Anfangs samlet sich in dem dünstigen Lufft-Revier eine zimliche menge von zäen/ dürren und schwefflichten Materien/ selbe würcket in einander in dem kalten dünstigen Lufft-Revier/ biß daß der subtile Schweffel sich antzündet/ so bekompt solche Materia einen Stoß/ welche unterwerts treibet/ Uhrsach ist/ weil solche subtile Materie die warmeste Spiritus oben habe/ welche am ersten angestecket werden/ indem nun der Brand verhanden/ und die Materie in der Bewegung ist/ wegen des ersten fewrigen Anstosses/ entgehen die verzehrten schwefflichten Spiritus/ uñ wird solcher Mischmasch schwerer und schwerer/

 dan-

dannenherro es natürlichen nach der Erden fält / und scheinet solches einem schiessenden Sterne gleich. Fallus igitur est *Meurerus* Meteor, p. m. 195. *Zabarell.* l. de Reg. Aer c. 4. *Conimbr.* l. 1. de Gen. & Corupt. c. 9. q. 1. art. 3. p. m. 303. ipse quoq; Medicorum Pater *Galenus* lib. 3. de simpl. Medic. Facult. c. 7. *Forliviensis*, *Marsilius*, *Venetus*, *Hispalensis*, *Capreolus*, *Scotus*, aliiq;, qui omnes modum generationis meteori hujus fictâ quadam Ἀντιπεριστάσει, quâ scil. qualitas una ab alia intenditur, frigiditas à caliditate, & caliditas à frigiditate, exprimere conantur. Hos secutus est *Idefonsus de Pennafiel*, cujus verba hæc sunt: *Condensata & pinguis exhalatio non ita magno calore cùm ad cœli medium se extulerit, à frigore excepta, per Antiperistasin ignescet, dejicieturq; nonnunquam rectâ, nonnunqnam obliquâ lineâ, ex eo Stella cadens dicitur*, Curs. Philos. tom. 3. Disp. Phys. 5. qv. 5. §. 5. p. m. 576. Nec ab his abludit *Scaliger*, Philosophus cætera subtilissimus, Exerc. 28. s. 1. Sed omnes docent id, quod nec sana ratio, nec experientia admittit. Vide *Sperlingium* Instit. Phys. lib. IV. cap. 16. qv. 9.

SECTIO

SECTIO II. EROTEMATICA.

QUÆSTIO I.

An stellæ reverà è cælo decidant? Neg.

NOn est nobis (1) sermo de meteoro illo, quod vulgò *Stella Cadens* audit: sed de Stellis illis, quæ sunt corpora naturalia, simplicia, lucida, globosa, semper mobilia, ex luce primigeniâ ad salutem inferiorum producta. (2) Non quærimus de nomine cœli *Catachrestice*, vel *Analogice*, per *analogiam proportionis* accepto, pro *aëre*. In hoc enim meteoron illud generari, tanquam in loco proprio, jam diximus: sed quæritur, an stellæ hæ ex *loco sidereo*, quod stellas tum Erraticas, tum fixas continet, decidant, quod Neg. Ratio (1) *N. corpus leve naturaliter descendit: O Stella est corpus leve. E. N. stella naturaliter descendit. Major* ab omnibus concessa: *Minor* est manifesta: Stat ergò conclusio firma. (2) *Quodcunque corpus simplex est, illud, respectu principii interni, immutabile & incorruptibile est:* Atqui *de stellis verum prius: E. & posterius.* Majoris & Minoris,

probationem vide apud *Arist* l. 1. de Cœl. c. 3. aliosq;. Valeat hic igitur *Epicureus Genius*, qui verum ſtellarum verarum lapſum aſſerebat. Singulis autem ille hominibus ſingulas attribuebat ſtellas: Principibus quidem, aliisq; in excelſo vitam agentibus, clariores, majores, puriores; plebeiis verò cæterisq; infimæ ſortis hominibus, obſcuriores, minores, denſiores. Quotiescunq; igitur ſtellam decidere videbant, toties & hominem, cujus ſtella eſſet, diem ſuum obire putabat. Sed auditum admiſſi riſum teneatis amici! Quot enim quæſo hodiè in cælo ſtellas videremus, ſi Epicuro pollicem premeremus? Nullas ſanè, vel certè perquam paucas. Cùm tot millies mille hominibus extinctis, omnes ſimul exſtinctæ eſſent. Quid? quod jamdudum terram texiſſent atq; obruiſſent; ſiquidem vel minima, quæ nobis videtur, ſtellula, magnitudine ſua globum terrenum aliquoties excedit. Hinc præclarè, ut ſolet, *Sapiens Romanus* l. 1. Quæſt. Nat. c. 1. *Stultiſſimum eſt*, inquit, *exiſtimare, aut ſtellas decidere, aut tranſilire, aut aliquid illis auferri & abradi. Nam ſi hoc fuiſſet, jam defuiſſent.* Null-

enim

enim nox est, quâ non plurima ire, & in diversum videantur abduci. Atqui quo solent, quæq; inveniuntur loco. Magnitudo sua singulis constat. Idem repetit *Jldef. de Pennafiel.* Curs. Philos. tom. 3. Disp. Phys. 5. q. 5. §. 4. p. m. 176. Nec dissimile testimonium habet Lindemann loc. allegat. Auß diesem blicket / wie gar ungereimbt es sey / weñ man gemeinet hat / daß es warhafftige Stern seyn / und noch ungereimbter / daß sich die Sterne von solchem Unflath reinigen sollen. Denn solten sie vom Himmel fallen / würde man sie etliche Jahr continuirlich des Nachts / so klar Wetter verhanden / fallen sehen: Nachmahls so würde er aus seinem natürlichen Revier fallen / welches gleich so ungereimbt / alß wenn Ich wolte sagen / das ein irdischer Stein nach dem Himmel fallen solte. Zu dem so würde er amüssen in einer abschewliche grösse an der Erden gesehen werden.

QUÆSTIO II.

Qui fiat, quod nonnunquam vera stella, sub quâ trajectio accidit, non statim appareat?

RESPONDEO: In causâ est, (1) *Fumi densi-*

 tas,

tas, quando enim meteoron in aëre humido extinctum est, fumus exoritur, qui stellam veram occultat. (2) *Aëris condensati obscuritas*; quia impressionem cadentem crassus subsequitur aër, per quem oculorum acies ad stellam veram penetrare nequit. (3) *Motus siderei velocitas*; Celerrimè enim & liberrimè in cœlo progrediuntur astra, & vel unico momento aliquot milliarium iter absolvunt. Quid ergò mirum, si & stella, sub qua trajectio facta, visum nostrum illo simul momento prætervolavit? Vid. *Magir.* l. 4. Physs. c. 2. p. m. 266.

QVÆSTIO III.

An stellarum trajectiones etiam interdiu contingant? Aff.

Etsi raró de die contingant, negandum tamen nō est, easdem plane nō accidere. Nam positâ causâ, ponatur etiam effectus necessum est. At verò, quis soli denegabit diurnum in hæc inferiora influxum? qui terram claudet, quo minus effluvia exeant, quibus stellarum cadentium imago imprimitur? Facile quidem largimur, quod sub visum nostrum non cadant. Verum à negatione nostræ visionis, ad negationem re ipsu

ipsius, non valet consequentia. Rogas tamen, *quid causæ subsit, quod interdiu non videantur?* Respondeo: eadem, quæ stellas veras de die nobis inconspicuas efficit, *largissima* sc. *Solis claritas.* Sicuti enim candela aliqua, in luce solari exposita, aut lampas exigua prope luculentum focum non cernitur: Ita etiam hæ stellarum trajectiones, propter lucis suæ inopiam & majoris copiam, non apparent. Lumen enim majus obscurat minus. Quid? quod si *Senecæ* l. 1. Nat. quæst. fides habenda, aliquando etiam ipsum fineant diem. Sic enim ille: *Nostra certè ætas*, inquit, *non semel vidit diurnas faces, alias ab oriente in occidentem versus, alias ab occidente in ortum.*

QUÆSTIO IV.

Cur stellæ, cum transvolant, videantur longum iter porrigere?

RESPONDET idem *Seneca* l. 1. Nat. Quæst. c. 14. propter immensam celeritatem: cum acies nostra non discernat transitum earum, sed quacunq; cucurrerunt, totum ignitum credat. Tanta enim est velocitas motus, ut partes ejus non dispiciantur, sed tantùm prendantur. Intelligimus magis, quà

quà appareat stella, quàm quà eat. Itaque velut igne continuo totum iter signat: quia visus nostri tarditas non subsequitur momenta currentis, sed videt simul, & unde exilierit, & à quo pervenerit.

QVÆSTIO V.

Cur stellarum cadentium motus in fine segnior sit?

R. Quod in nostris pyrobolis artificialibus accidit, id ipsum in Stellis cadentibus quoq; contingit, sc. quod tardiusculè in fine moveantur. Fit autē hoc (1) *propter effluvii decrementum.* Quia enim effluviū, impressionem sustinens, totum fermè in fine est absumptum, ideò tantâ vi, quâ antea, cum omnes spiritus sulphurei adessent, præditum erat, cadere non potest. (2) *Propter aëris inferioris densidatem*, quia aër terram versus semper est densior, ob effluviorum exhalatorum multitudinem. Quo ergò proprior terram trajectio accidit, eò segnior etiam apparet, quia crassum aërem, æque ac subtilem, transire non valet. Vid *Formand.* meteor. l. 2. c. 5. art. 7. c. p. 98.

QUÆ-

QUÆSTIO VI.

Quid ſtellæ cadentes præſagiant?

DIſtingv. hic inter *prædictionem neceſſariam, & contingentem*: Inter *neceſſitatem apodicticam ac inevitabilem*, & inter *topicam*, *ſeu probabilem conjecturam*: item inter eam, quæ fit à *priori* & ex *cauſis* colligitur, & à *poſteriori*, quæ ex *effectu* deducitur: non illas, ſed has h. l. intelligimus. Prædicunt autem ſtellæ cadentes (1) *ſiccitatem*, (I) *quia* conſtant ex exhalatione calidâ & ſiccâ, quæ in ſiccis avidisq; locis reſolvitur. (2) *Quia* harum trajectionum frequentia cum pluviarum præſentia conſiſtere non poteſt. Pluviâ enim inundante terram, quomdò calida & ſicca effluvia exhalare poſſunt? (3) *quia* terra, per crebras ejusmodi concretiones attenuata & rareſacta, fontes etiam ipſi areſcunt; cum in locum ſulphureorum & pinguium ſpirituum, jamjam exhalatorum, aquæ ſuccedant: ſignificant. E. ſtellæ cadentes ſiccitatem. (II) *Ventos*, quod probamus (1) *ex effluviorum exhalatione*; quando enim ſol calore ſuo effluvia pinguia ac ſulphurea è terra educit, quibus poſtea imprimuntur ſtellæ, dubium certè nullum eſſe poteſt, quin eadem

dem etiam solis & astrorum vis una cum illi effluvia flatuosa extrahat atq; spirituosa, ex quibus deinceps progenerantur venti. Notandum autem hic (a) *quod stellæ ab ea parte, à quâ discedunt, & in transversum abeunt, ventu spiraturum significent*; quia ibi ventum jamjam adesse ostendunt, qui eas obliquas agitat, licet ille ad nos nondum pervenerit e. g. si trajectiones à meridie septentrionem versus labuntur, significant, ventum ibi in meridionali plaga jam esse, eumq; mox etiam ad nos descensurum. (b) *Quod si è diversis mundi regionibus stellæ exiliant plures, qui aërem turbent, portenduntur venti*; Ratio: quia signum est, variis undique effluviis aërem esse refertum, quæ facilè in materiam ventorum transire possunt. (2) *ex Philosophorum celeberrimorum testimonio.* Docenti enim idem non vetustiores solùm, ut est ipse *Aristot.* l. 1. Met. c. 2. *Plinius* l. 2. Nat. Hist. c. 36. *Seneca* Nat. Quæst. c. 4. *Ptolomæus* in Centiloq. c. 29. sed recentiores etiam, ut sunt *Conimbr.* Tr. 2. in Met. Arist. c. 2. p. m. 14. *Magirus* Phys. Peripat. l. 4. c. 2. p. m. 266. *Meurerus* Quæst. meteor. p. m. 199. *Fromondus* meteor. l. 2. c. 3. art. 1. p. m. 53. & cap. 4. art. 2. p. 92., *Sennertus* Epit.

Nat.

Nat. Scient. l. 4. c. 2. p. m. 308. nec non B. Scharff. Phys. Special. l. 4. c. 1. p. 401. aliiq;.

SECTIO III.

AXIOMATICA

AXIOMA I.

Stella cadens species mundi non est.

NOn enim facit ad integritatem mundi, qui perfectus satis fuisset, etiamsi nullæ jusmodi extitissent *stellæ cadentes*. Acciden-a quoq; sunt hæ stellæ: species verò mundi orpora sunt, substantiæ sunt, entia com-leta sunt, rectè & perfectè in primo rerum aturalium molimine à Deo creata, ad con-toris gloriam & integritatem hujus uni-ersi.

AXIOMA II.

Stellæ cadentes naturales suas caussas habent.

Unt, qui portentis eas annumerant, quemadmodum & Draconem volantem lminaq; ex rerum naturalium numero ex-udunt. Sed hi erunt ferè, qui expertes sci-tiæ naturalis nihil rectum, nisi quod mori-bus

busipſorum, hoc eſt, ignorantiâ conveniat, putant ſenſumq́; dimittunt in iis, quæ ſenſibus ſunt obvia, quod maximæ ſtultitiæ indicium eſt. Interim non excludimus hoc canone *ſupernaturalem* eamq́; primam omnium rerum cauſam, Deum videlicet. Sine hoc enim fieri haud quicquam poteſt. Verùm cum cauſſa prima non agat ſine ſecundis, niſi extraordinariè, idcircò ſecundæ etiam temerè negligendæ non ſunt, nec confugiendum ad primam, ubi illæ ſunt in promtu.

AXIOMA III.

Stella cadens ens reale eſt.

ENs *reale* opponitur 1. *Enti rationis*, in quo ſenſu omnia entia realia ſunt, quæ non à ratione finguntur. Ut, Cœlum, ignis, aqua, terra &c. 2. *Enti in potentia*, quo ſenſu omnia Entia realia ſunt, quæ actu exiſtunt. Ut, dies hodiernus, ſol, luna &c. 3. *Enti intentionali*, quâ ratione entia realia ſunt, quæ id ſunt, quod eſſe videntur, ut pluvia, nix, grando &c. *Primo* & *ſecundo* modo ſtella cadens *ens reale* eſt, non *tertio*.

CON

CONCLUSIO

ATque hæc ſunt, quæ Deliciis hisce Phyſicis includere volui: Addidiſſem plura, niſi ſanctioribus ſtudiis conſecraſſem, quod vitæ mihi reliquum eſt. Ea tamen, quæ in hoc literarum genere jam elaboravi, ut ſunt *Hæmatologia curioſa*, *Phyſica fabuloſa*, & alia, ſi DEUS voluerit, tecum, Benevole Lector, communicabo, Cætera relicturus is, quos ad hoc ſtudium ſelegit atq; evocavit DEUS. Mihi jam ſatis eſt, oſtendiſſe conatum atq; edidiſſe ſpecimen illorum fructuum, quos in hoc genere aliquando exſpectare à me poſſit orbis eruditus. Etſi hæc παρέργων tantùm loco habui, & alia potius ſpectavi, Reipublicæ utiliora. Quæ quidem à me nondum ſunt; verun tamen ut eſſe poſſint, magno mihi ſtudio ab adoleſcentiâ eſt elaboratum. Interim DEO me meaq; omnia commendo, & ſi ab hoc receſſero, Mæcenatibus etiam mea offero ſtudia ad gloriam DEI & hominum ſalutem in Eccleſiâ, Academiis aut Gymnaſiis promovendam, deſtinata. Quibus, ſi uti voluerint, pro tanto ipſis beneficio habebo gratias,

DEO GLORIAM!

** ** **

ERRATA CORRECTORUM
in Dedicatione

paginâ 4. *versu* 14. *post* Latinitatis, *adde*, sed veritatis. *pag.* 5. *versu* 6. *pro* demisisse, *lege* demisisti. *eâdem pagina versu* 11. ad finem *adde*, tandem perveni; sed pede non inoffenso. Jamq;.

Cætera

Quæ in ipso opere occurrunt Benevolus Lector ipse deprehendet & pro candore suo corriget.

